

87/1

Szolgálati használatra

7H. 93. 12.3
91.04

Nyt. sz.: 0312/1987.

* ~~TITKOS~~

222 sz. példány

27/07 89

HADTÁP BIZTOSÍTÁS

1

* Titkosítást az előző kiadás
MH HTPCSF 16/1983. sz. Szol.
alapján (MK/14)
93 15. 06. Munka tá.

XX. ÉVFOLYAM
1987. 1. SZÁM

MEGJELENIK NEGYEDÉVENKÉNT
AZ MNHF-SÉG BELSŐ KIADVÁNYA

7 10 2

68 50/50

JTKOS

„A hadtápbiztosítás a hadműveleti és harcbiztosítás, a fegyverzeti és technikai biztosítás mellett a mindenoldalú biztosítás szerves részét képezi. A hadtápbiztosítás a csapatok harcképessége fenntartásának, hadrafogható állapotban való tartásának, azok megfelelő anyagi eszközfajtákkal való ellátásának és a részükre megszabott feladatok végrehajtásához szükséges egyéb feltételek megteremtésének érdekében kerül végrehajtásra. Magába foglalja a csapatok anyagi, különböző hadtáptechnikai és egyéb anyagi eszköz szükségleteinek kielégítésével, a közlekedési utak és szállítóeszközök előkészítésével, üzemeltetésével, a csapat- és anyagszállításokkal, a sebesültek és betegek segélynyújtásban való részesítésével, azok hátraszállításával és gyógyításával, a járványvédelmi, közegészségügyi-higiéniai, állategészségügyi rendszabályok foganatosításával, kereskedelmi-szociális, tábori elhelyezési biztosításával kapcsolatos rendszabályok és tevékenységek végrehajtását.”

(Csapathadtáp Utasítás, hadtest, dandár, ezred Tervezet 1. pont)

HADTÁPBIZTOSÍTÁS

1987

1

MN HADTÁPFŐNÖKSÉG BELSŐ KIADVÁNYA

Készült: 650 példányban
Egy példány: 10 lap

Szerkeszti: a Szerkesztő Bizottság
A Szerkesztő Bizottság elnöke: Grézló Imre ezredes
Szerkesztőség: Bp. XIII., Dózsa György út 49/a, MN HTP Törzs
Felelős szerkesztő: Csabai György őrnagy
Felelős kiadó: Pártos János ezredes

ELŐSZÓ

Kedves Olvasó!

A Magyar Néphadsereg Hadtáp Tudományos Tanács az 1986. év decemberi plenáris ülésének Állásfoglalása alapján kapta szerkesztőségünk azt a megtisztelő feladatot, hogy folyóiratunkban egy tematikus számot jelentessünk meg az átszervezett szárazföldi csapatok hadtápbiztosításának aktuális kérdéseiről.

Az MN HTT Állásfoglalásának megfelelően ebben a számunkban az elméleti alapokból és gyakorlati tapasztalatokból kiindulva az új kérdésekre és a konkrét tennivalókra helyeztük a fő hangsúlyt. Ennek megfelelően szerzőink többek között olyan új kérdéseket dolgoztak fel, mint: a hadtápbiztosítással szembeni általános követelmények, a hadsereg, a hadtest (dandár) hadműveleti (harctevékenységei) hadtápbiztosítása, a csapathadtáp feladatai harcészültségbe helyezéskor és mozgósításkor, a hadtáptiszt, -tiszthelyettes képzés, valamint hadtápkatonák kiképzésének problémaköre, a fegyverzet-technikai szolgálattal való együttműködés, és végezetül a békegazdálkodással, számvittel, illetve ellátással kapcsolatos témakörök.

Megjegyezzük, hogy az egyes tanulmányok, cikkek összhangban vannak a Csapathadtáp Utasítás (hadtest, dandár, ezred) tervezettel.

Szerzőinknek ezúton is köszönetet mondunk. Olvasóinknak pedig kívánjuk, hogy e számunk töltse be a hasznos olvasmány és „segítő” szerepét.

- Szerkesztőség -

A HADTÁPBIZTOSÍTÁS ELMÉLETE

Az MN szárazföldi csapatok szervezeteinek korszerűsítése és az azokból fakadó követelmények a csapatok hadtápbiztosításával szemben

Szórádi Zoltán vezérőrnagy

A Magyar Néphadsereg elvonuló szárazföldi csapatainak szervezeti korszerűsítése szükségszerűen maga után vonta azok részeként a hadtápszervezeteik integrálás útján megvalósult módosulását is. Az elvonuló szárazföldi csapatok új szervezeti struktúrája, alkalmazásuk sajátosságai tagozatonként eltérő mértékben hatottak ki azok harctevékenységének hadtápbiztosítására.

A hadtápszervezetek korszerűsítése során abból az alapvető követelményből indultunk ki, hogy a Magyar Néphadsereg hadtápjá rendelkezzen megfelelően rugalmas, a biztosított csapatok követelményeit kielégítő, mozgékony hadtápszervezetekkel és anyagi készletekkel, amelyekkel képesek a csapatok megnövekedett hadtápbiztosítási igényeit időben és teljes mértékben kielégíteni.

A Magyar Néphadsereg hadtápjá szorosan igazodva az összefegyvernemi szervezete felépítéséhez, *a végrehajtandó feladatok méreteit és jellegét tekintve feloszlik hadászati, hadműveleti és csapat; hovatartozását illetően: központ-, hadsereg-, hadtest-, dandár-, ezred-, zászlóalj- (osztály-), önálló század hadtápra.*

A *hadászati és hadműveleti hadtápj* szervezete, feladata az elvonuló szárazföldi csapatok korszerűsítésével nem változott. A csapathadtápj a hadtest-, dandár-, ezred-, zászlóalj-, század (osztály) állományába tartozó hadtápegységekből és alegységekből, valamint a náluk levő anyagi készletekből és technikai eszközökből áll. A *csapathadtápj* a végrehajtandó feladatok méretei és jellege alapján feloszlik felső és alsó tagozatra. A csapathadtápj felső tagozata a gépesített hadtest állományába szervezett csapatok, az alsó tagozata a gépesített lövés (harckocsi) dandár, ezred, önálló egység, valamint az állományába tartozó alegységek anyagi, közúti, egészségügyi, állategészségügyi, katonai kereskedelmi, táborigyelmezési biztosítására hivatott hadtápcsapatok és -intézetek.

A *hadtápszervezetek korszerűsítése kapcsán új összefegyvernemi típusú szervezetek lettek kialakítva*, így azokhoz ellátóegységek, alegységek, közúti komendáns alegységek, az egészségügyi, őr- és biztosító, szállítmánykísérő, valamint rakodóegységek, -alegységek tartoznak.

Az *ellátóegységek és -alegységek* az anyagi biztosítás végrehajtásának alapvető szervezetei. Rendeltetésük az előírt anyagi készletek tárolása, kezelése, átvétele, a kenyér előállítás, az anyagok kiadáshoz való előkészítése, kiadása, az alárendelt csapatok komplex

feltöltésében való részvétel, melegétel előkészítése és kiosztása, a vízellátás, a katonai kereskedelmi cikkek és egyéb szolgáltatások biztosítása, a hadtáp szaktechnikai eszközök üzemben tartása, javításhoz való hátraszállítása.

A *közúti komendáns alegységek* a közúti biztosítás alapvető szervezetei. Állományilag közvetlenül nem tartoznak a csapathadtáp szervezetek közé, azok jelenleg megerősítőként kerülnek átállandósításra. Rendeltetésük az után- és hátraszállítási utak felderítése, előkészítése, fenntartása és rajtuk a forgalom szabályozása. Ezen feladatokat a műszaki csapatokkal szoros együttműködésben hajtják végre.

Az *egészségügyi egységek, alegységek* az egészségügyi biztosítás alapvető szervezetei. Rendeltetésük a sérültek és betegek gyűjtése, időben történő ellátása, hátraszállítása, valamint egyéb egészségügyi rendszabályok végrehajtása.

Az *őr- és biztosító egységek* rendeltetése a hadtápegységek, -alegységek települési (elhelyezési) körletei, a szállítmányok közvetlen őrzés-védelme.

A *szállítmánykísérő és rakodó alegységek* az anyagi eszközök raktáron belüli anyagmozgatásra, az egységgrakományok képzésére, a tömeges (komplex) feltöltések végrehajtása során jelentkező kézi és gépi rakodási munkák végrehajtására, a szállítmányok menet és átadás alatti oltalmazására hivatottak.

Az elvonuló szárazföldi csapatok szervezeti korszerűsítése során kialakított *gépesített hadtestek* a Magyar Néphadsereg hadművelési feladatok végrehajtására hivatott csapatainak alapvető hadművelési-harcászati magasabbegységei, amelyek összfejvernemi (gépesített lövész, harckocsi dandárokat) fejvernemi és szakcsapatokat, valamint hadtápcapatokat foglalnak magukba. A gépesített hadtest egy hadművelési vagy néhány harcászati irányban hadművelési-harcászati feladatok végrehajtására hivatott.

A hadtest korszerű állománya jól megfelel az erő kifejtés összpontosítása elvének és annak a követelménynek, hogy a főcsapás irányában döntő erőfőlnyert hozzon létre és a hadművelési céljának eléréséig tartson fenn. Ezeket a követelményeket megfelelően szolgálja a hadtest belső tagozódása, amely széles körű lehetőségeket biztosít a csapatokkal végrehajtandó manőverekre. Az új szervezetek rugalmasan alkalmazhatók főleg erdőshegyes, nehezen járható, önálló irányokban, amikor a hadművelési felépítés nemcsak szélességben, de mélységben is jobban tagolódik.

A hadtest korszerű szervezetét, fejverzetét figyelembe véve, képes mind atom-, mind hagyományos fejverek alkalmazása esetén nehéz terepviszonyok között, éjjel és nappal, időjárási viszonyoktól függetlenül bonyolult manőverek végrehajtására.

Az eddig felsorolt jellemzők is igazolhatják az új szervezetű hadtesthadtápnak – a hadtápbiztosítás általános rendszerében elfoglalt helyének megfelelően – a hadtápbiztosítás általános elvi tételei az új szervezeti keretek követelményeihez való igazításának szükségességét.

A *gépesített hadtest hadtáp* – amely összekötő kapcsolatot képez az állományába tartozó dandárhadtápok és a hadsereg hadtápa között – állományába ellátóezred és két egészségügyi zászlóalj került kialakításra.

Az *ellátó ezred*, amely a gépesített hadtest anyagi igényét fordulónként megközelítőleg 2500 tonna anyag utanszállításával biztosítja, szervezetenként úgy lett kialakítva, hogy lehetőséget biztosít az irányonkénti megosztásra és a kikülönített csoportosítás önálló alkalmazására. Mindez lehetőséget biztosít a hadtest hadművelési felépítéséhez szorosan igazodó hadtápcsoportosítás létrehozására.

Az egészségügyi zászlóaljok végrehajtó szervei célszerűbb csoportosításban a régebbi szervezethez hasonló kapacitással, de lényegesen jobb működési és biztosítási feltételekkel lettek kialakítva.

A gépesített hadtest állományába tartozó *gépesített lövész és harcokosi dandárok hadtápjja* azonos szervezeti struktúrával rendelkezik, így állományába ellátó század- és dandárségélyhely tartozik. Kapacitásuk a dandárok szervezeteihez igazodik és biztosítja a megkívánt harc hadtápbiztosításának alapfeltételeit.

A szervezeti korszerűsítéssel párhuzamosan a *hadtápbiztosítás általános elvi alapjainban is változások következtek be*, amelyek közül a hadtápbiztosítás megszervezése területén számottevő a korszerűsítés.

A hadtápbiztosítás megszervezése, amely magába foglalja:

- a hadtápegységek, -alegységek felkészítését;
- a hadtáp felépítését és áttelepítését;
- az után- és hátraszállítási utak kijelölését, berendezését és fenntartását;
- a hadtápbiztosítás megtervezését, a hadtápegységek, -alegységek tevékenységének összehangolását;
- a hadtápegységek, -alegységek élet-, működő- és teljesítőképességének fenntartását;
- a hadtápvezetés megszervezését és feszes fenntartását; fogalmilag újszerűen foglalja össze a hadtápbiztosítás komplex feladatrendszerét és szorosan illeszkedik az elvonuló szárazföldi csapatok szervezeti korszerűsítése kapcsán megfogalmazott követelményekhez.

A hadtápbiztosítás megszervezése rendszabályai belső tartalmi változásainak rövid áttekintésével néhány olyan gondolatra kívánom a figyelmet ráirányítani, amelyek a szervezeti korszerűsítés következtében napjaink meghatározó feladatait képezi.

A hadtápegységek, -alegységek felkészítése rendszabályai közül külön ki kell emelni az új szervezetek személyi állománnyal, szállító- és szaktechnikai eszközökkel való feltöltésének feladatait, mivel a hadtápszervezetek még csak állományukban integrálódtak, a feladatok konkrét végrehajtásában, a közös tevékenységben nincs még meg a kellő összhang, jártasság. Mindezek indokoltá teszik, hogy az új szervezetek béke és háborús felkészítésében kiemelt hangsúlyt kapjon a hadtápszervezetek személyi állományának a konkrét, a soronlevő feladataikra való felkészítés.

Az új szervezetekkel vívott harc- és hadműveletek méretei változásával *átrendeződtől a hadtáp felépítésének rendszere is*. Az új szervezetű hadtápegységek, -alegységek mélyégi és szélességi lépcsőzésével szemben változatlan követelmény, hogy a hadtápfelépítés feleljen meg a hadművelati felépítésnek (harcrendnek), a hadművelet (harctevékenység) elgondolásának, biztosítsa a rendelkezésre álló hadtáperők és -eszközök hatékony alkalmazását a helyzet bonyolult körülményei között is. A hadtápegységeket, -alegységeket szükség esetén képessé kell tenni az irányok szerint létrehozott csapatcsoportosítások önálló ellátására. Szoros összhangot kell biztosítani a manőverek végrehajtása során a közlekedési vonalak és a fegyverzettechnikai csapatok felépítése és a hadtápcsoportok csoportosítása között.

A gépesített hadtestek megnövekedett önállósága, az irányokban folytatott harctevékenység külön követelményt támaszt a hadtáperőkkel, -eszközökkel való megerősítés (támo-

gatás) megszervezésével szemben. A fent említett „önállóság” megköveteli az elsőlépcső hadtestek közötti erőkkal, egészségügyi alegységekkel, valamint kiürítő eszközökkel való megerősítést, a folyamatos anyagi biztosítás érdekében az egységzállományok, tagozatkihagyásos szállítási módszerek alkalmazását.

Az ellenség szervezetében meglévő nagypontosságú felderítő csapásmérő fegyverek várható alkalmazása miatt *felül kell vizsgálni a komplex feltöltések megszervezésének és végrehajtásának eddigi rendszerét, módszerét.* Célszerűbb változatnak látszik a területileg elkülönített több, nagyságrendjében zászlóalj (maximum dandár) szintű feltöltési körletek kijelölése, berendezése.

Az anyagellátás rendszerében, különösen a háború kezdeti időszakában nagyobb lehetőség nyílik a stacionér központi bázisok és polgári objektumok készletei felhasználásán túlmenően a vasúton (vízi úton) decentralizált készletek kiutalására és igénybevételeire már hadtest szinten is.

A gépesített hadtest vegyes helikopter századának ellátása újszerű feladatot jelent az összefegyvernemi csapatok hadtápszervezeti részére. Az ellátáshoz a század meglévő anyagi készletein túlmenően a hadsereg ellátódandár állományából kell erőket és eszközöket kikülöníteni, ezzel párhuzamosan a század anyagi készleteinek állandó feltöltésére is állandó figyelmet kell fordítani, amely megköveteli a csapatrepülő ellátó század manőverének átgondolt, a konkrét ellátási feladatokhoz igazodó megszervezését.

A hadtápegységek és -alegységek élet-, működő- és teljesítőképességének fenntartása a hadtápbiztosítási feladatok végrehajtásának alapvető feltétele. A hadtáp életképessége a hadtápegységek, -alegységek azon készsége, hogy megőrzik vagy gyorsan helyreállítják saját készültségüket a folyamatos anyagi, egészségügyi és a hadtáp technikai biztosításában. A működőképesség a hadtápszervezetek rendeltetésüknek való teljes megfelelést fejezi ki. A hadtápegységek, -alegységek teljesítőképessége a hadtápbiztosítási feladatok végrehajtási képességét mutatja meg. A csapathadtáp élet-, működő- és teljesítőképességét komplex szervezési rendszabályok (a hadtápegységek, -alegységek a konkrét feladatokhoz igazodó differenciált felkészítése, a csapatcsoportosításának megfelelő önálló működésre képes felépítés, a közlekedési hálózat komplex, a helyzetnek megfelelő felhasználása, az egységes, centralizált vezetés szilárd fenntartása, a hadtápbiztosítás ágai összehangolt tevékenységének, a csapatokkal való együttműködés megbízható megvalósítása) bevezetésével és a hadtáp harcbiztosítási feladatok végrehajtásával kell biztosítani.

Külön kell szólni a hadtáp harcbiztosítás feladatairól, mint a hadtápbiztosítás megszervezésének új fogalmi kategóriájáról.

A hadtáp harcbiztosítása a hadtáp élet-, működő- és teljesítőképessége fenntartására irányuló rendszabályok része, amelyek végrehajtásával kedvező feltételeket kell teremteni a hadtápbiztosítási feladatok időbeni és teljes mértékű végrehajtására. Magába foglalja mindazon rendszabályok és tevékenységek előkészítését és végrehajtását, amelyek az ellenség váratlan rajtaütésének megelőzésére, a hadtápegységekre, -alegységekre mért csapás hatékonyságának csökkentésére, a közvetlen biztosító alegységek időbeni harcbalépésére és harcuk sikeres megvívására irányulnak.

A hadtáp harcbiztosítás fajtái: a hadtáp felderítés, a tömegpusztító fegyverek elleni védelem, a rádióelektronikai védelem, az álcázás, a műszaki, vegyi- és hadtáp fedezőbiztosítás.

A hadtáp harcbiztosítást – a tagozatnak megfelelően – a törzsfőnökkel, a parancsnok fegyverzet és technikai helyettesével és az érintett fegyvernemi és szolgálatfőnökökkel együttműködve a parancsnok hadtáphelyettes szervezi meg. A hadtáp harcbiztosításának végrehajtásába be kell vonni a hadtáptörzsek, -egységek, -alegységek személyi állományát, a parancsnok által a hadtáp harcbiztosítására kijelölt erőket és eszközöket, a hadtáp működési területén javítás, kiszolgálás, feltöltés céljából ideiglenesen tartózkodó harcjárműveket, fegyvereket és azok kezelőállományát, komplex feltöltések során a feltöltésre kerülő alegységek harc- és technikai eszközeit.

A hadtápbiztosítás feladatainak folyamatos végrehajtása, a hadművelet során beállt változásokra való rugalmas reagálás biztosítására a csapat vezetési rendszerbe illeszkedő hadtápvezetési rendszert kell létrehozni, amely a hadtápvezetési szerveket, a vezetési pontokat, a hírrendszert és az automatizált vezetési eszközöket foglalja magába.

A hadtápvezetés rendszerét az új szervezeti struktúrához kell igazítani és biztosítani szükséges, hogy a csapatvezetés rendszeréhez igazodóan mind a hadműveletek előkészítése, mind végrehajtása időszakában maradéktalanul érvényesüljön a parancsnoki ráhatás. A hadtápbiztosítás feladatait a parancsnok feladatszabásának rendjéhez igazodva kell meghatározni.

A hadtáptörzsekben törekedni kell a kidolgozandó vezetési, tájékoztatói és nyilvántartási okmányok körének szűkítésére, formai, tartalmi egységesítésére.

A hadtápbiztosítás külön kiadása bevezető tanulmányában azokra a legfontosabb kihatásokra irányítottam a figyelmet, amelyek az új szervezeti struktúrára való áttérés következtében a hadtápbiztosítás megszervezésével kapcsolatban újszerű követelményekként jelentkeztek és a hadtápbiztosítás jelenlegi gyakorlatától eltérő meghatározást tettek szükségessé. A különkiadás további tanulmányaiban a fenti elméleti alapokra támaszkodva, a csapathadtáp szabályzat átdolgozott követelményei alapján részletesen kerülnek kifejtésre az új szervezetek béke és háborús hadtápbiztosítási rendszerének legfontosabb kérdései.

Az összefegyvernemi hadsereg hadműveleti hadtápbiztosításának aktuális kérdései

Kapus Gyula vezérőrnagy és Kis Mibály őrnagy

A hadsereg csapatainak szervezeti korszerűsítése megköveteli, hogy már most, az átszervezés során elméletileg megvizsgáljuk: milyen változásoknak nézhetünk elébe a hadtápbiztosítás területén, mennyiben módosulnak a hadtápbiztosítás tervezésének, szervezésének és végrehajtásának kialakult a gyakorlat által megerősített módjai, formái és eljárásai. Ezt az elméleti és gyakorlati vizsgálódást a levezetésre kerülő gyakorlatokon úgy kell elvégezni, hogy nem szabad szem elől téveszteni a közelmúltban lezajlott haditechnikai fejlődést, a hadműveleti művészet, s ezen belül a hadműveleti hadtápbiztosítás elméletében és gyakorlatában bekövetkezett változásokat.

Az összefegyvernemi HDS csapatai szervezeti korszerűsítésével megalakuló új típusú szervezetek háborús alkalmazásának sajátosságai – tagozatonként eltérően – hatnak ki azok hadműveleti (harc-) tevékenységének hadtápbiztosítására.

A HDS új szervezeti hadrendbe állítása, a szembenálló felek alkalmazott korszerűsítő fegyverfajták, a harctevékenységek várható dinamizmusa és más egyéb tényezők a hadtápbiztosítással szemben támasztott követelményeket is megváltoztatják.

Mindezek szükségessé teszik a hadsereg hadtápbiztosítása megszervezése néhány gyakorlati kérdésének, ezen belül a dandár szervezeti hadtesthadtápnak a HDS hadtápbiztosítása általános rendszerében elfoglalt helye, szerepe vizsgálatát és az egyes elvi tételek követelményekhez történő igazítását.

A tanulmány a következő fő kérdéseket tartalmazza:

I. A hdt. (dandár) szervezeti összefegyvernemi hadsereg hadtápbiztosításának néhány újszerű kérdése.

II. A hadtest - dandár szervezeti összefegyvernemi hadsereg támadó és védelmi hadművelete hadtápbiztosítása megszervezésének főbb kérdései.

I.

ÖSSZEFEGYVERNEMI HADSEREG HADTÁPBIZTOSÍTÁSÁNAK NÉHÁNY ÚJSZERŰ KÉRDÉSE

A hadműveleti - hadtápelmélet tanítása szerint a hadsereg hadtápbiztosítását az *alábbi tényezők* határozzák meg:

1. HDS helye és szerepe a front hadműveletében.
2. A hadsereg hadművelet célja, méretei és a hadsereg feladatai.
3. A harctevékenységek jellege, az alkalmazott fegyverek milyensége.
4. A hadsereg állománya, haditechnikai felszereltsége.
5. A hadművelet előkészítésének módja.
6. A hadtápbiztosítás feladatainak nagysága.
7. A hadsereg hadtápbiztosításának állománya. Lehetőségei, az ellenség hadtápbiztosítások elleni támadásának hatásai.
8. A rendelkezésre álló közutak száma, állapota, a terep jellege, a várható időjárás viszonyok a hadsereg támadási sávjában.

Ha figyelmesen megvizsgáljuk ezt a nyolc faktort, akkor látható, hogy az ellenség szervezetében; haditechnikai felszereltségében bekövetkezett módosulások, valamint a saját csapataink szervezeti korszerűsítése a 2., a 4., az 5. és 7. hatástényezőnél indokol, változást.

Ha ezeket a változásokat részletesen megvizsgáljuk, megállapítható:

Az összefegyvernemi hadsereg hadműveleti alkalmazásában, a hadműveletek előkészítésében és végrehajtásában *alapvető elvi változások nincsenek*, így nem szükséges a hadsereg hadtápbiztosítása megtervezésében, megszervezésében és végrehajtásában lényeges változásokat eszközölni.

Az újszerű kérdések hadműveleti alapok vonatkozásában az alábbiakban foglalhatók össze:

a) A leglényesebb és legfontosabb a hadsereg szervezetében bekövetkezett változás (vagyis hadtápbiztosításra hatást gyakorló 4. tényező teljesen újszerűen jelentkezik). Ezzel összefüggésben megnövekedtek az új szervezetű hadsereg hadműveleti lehetőségei.

Az összefegyvernemi hadsereg: az MN szárazföldi csapatainak hadműveleti feladatok végrehajtására hivatott seregteste, amely különböző hadműveleti-harcászati, összefegyvernemi harcászati és fegyvernemi magasabbegységeket és önálló egységeket, valamint szak- és hadtápcsoportokat foglal magába.

b) A HDS feladatai lényegében maradtak, viszont bizonyos pontosítások történtek a HDS hadműveletek méreteiben:

	Támadó hadművelet		Védelmi hadművelet		
	régi	új	régi	új	
hdm. mélysége (km)	250-300	250-300 vagy több	150-200	100-200	védősáv szélessége
hdm.sáv szélessége (km)	150	80-100	100-120	120-150	védősáv mélysége
támad. napi kö. üteme (km/nap)	30-35	30-35 (15-20)			
hdm. idő- tartama (nap)	8-10	8-10 vagy több			

A hadsereg hadművelet méretei közül támadó hadműveletben lényeges változás csak a hadművelet sávszélességében (150 km-ről 80-100 km-re csökkent), illetve a támadás ütemében, illetve a hadművelet időtartamában (ha az ütem 20-30 km-re csökken, akkor a támadó hadművelet időtartama 10-15 napra növekszik) történt. Különösen figyelemre méltó a támadási ütem megállapításával kapcsolatos új megközelítés. *E kérdéssel kapcsolatban a Szovjetunió Fegyveres Erői vezetői állománya hadműveleti módszertani összevonasán a következőt állapították meg:*

„Megalapozottan kell közeledni a támadási ütem meghatározásának problémájához. A kívánatos ütem – egy dolog, a reális lehetőségek viszont egy másik. Nem szabad a fellegekben járni, elszakadni a valóságtól.”

A védelmi hadműveletben is egy bizonyos fokú sávszűküléssel lehet számolni.

Mindezen módosulások azt jelentik, hogy egyúttal megváltoznak a *hadsereg hadtápsáv méretei is*. Ha kisebb lesz a támadási ütem, csökken az ellátóhadár áttelepítési igénye is, a jelenlegi 2-3 napról esetleg 3-4 napra, amely megnöveli a szállítási – ellátási lehetőségeket is.

c) *Megváltozott a hadsereg hadműveleti felépítésének belső tartalma*. Bár a hadsereg hadműveleti felépítési elemek változatlanok maradtak (1. lépcső; 2. lépcső; HMCS, összefegyvernemi tartalék, rakéta, tüzér, repülő, légvédelmi csapatok csoportosításai, szak- és hadtápcsapatok).

A hadsereg csapatainak csoportosítása – éppen az új szervezet miatt – más tartalmat kapott: *A fő csapásmérő csoportosítást* a legerősebb első lépcső hadtest, a második lépcső hadtest, az összefegyvernemi tartalék, a HMCS, a főcsapás irányában alkalmazásra kerülő légideszantok és deszant rohamalegység képezi. *Ezt a csoportosítást támogatják fő erőkkel a rak. csapatok, a tüzérség, a front és hadsereg közvetlen repülőcsapatok, oltalmazzák zömükkel a légvédelmi csapatok, valamint biztosítják a főerők tevékenységével a szak- és hadtápcsapatok.*

A másik csapás irányába bontakozik szét a *másik csapásmérő csoportosítás*, a többi irányokban pedig *az egyes irányok* (a csapásmérő csoportosítások, vagy azok szárnyainak) *fedezésére létrehozott csoportosítások*. Ezek állományát a megoldandó feladattól függően határozzák meg.

A hadsereg csapatainak csoportosítása azért fontos, mert – kiindulva a hadtápfelépítés alapelvéből – ez képezi a hadsereg hadtáp csoportosításának, telepítésének (elhelyezésének) és áttelepítésének *alapját is*.

A hadsereg hadtáp *csoportosítása* rendszerint a szervezetszerű erőkből kerül kialakításra, a hadsereg szervezetszerű és megerősítő csapatainak hadtápbiztosítása céljából. A hadsereg koalíciós összetétele esetén a más nemzetiségű csapatok ellátására átadott hadtáperők a hadsereg hadtáp csoportosításának *részét* képezik. A hadsereg hadtápcsapatok csoportosítása a hadműveleti időszakban változhat.

A hadsereg hadtáp csoportosítása a támadás, illetve a védelem irányában tevékenykedő *csapatcsoportosítások* szerint kerül kialakításra, melyekre az adott kérdéseknél részletesen kitérünk.

d) *Részben megváltozott a hadsereg vezetésének, ezen belül a tervezésnek a rendje is*. Az alárendeltek vezetését *hadtápparancssal*, illetve *hadtáppintézkedéssel* kell megvalósítani.

A hadtápbiztosítás feladatait és végrehajtását hadtápparancsban kell rögzíteni, amely átfogja az előkészítő időszakot és a hadművelet (harc) teljes időtartamát. Az alárendelt *hadtápszervezetek* feladatait rendszerint egy harcnapra kell meghatározni. A had-

művelet (harc) megszervezésekor készült hadtápparancsból az alárendeltek kivonatát kapnak, a hadművelet (harc) folyamán pedig hadtáppintézkedések kerülnek kiadásra.

A hadtápparancs újszerű tartalma a következő:

1. HDS hadtáp fő erő kifejtésének iránya (kiemelt figyelem).
2. A rendelkezésre álló anyagi források igénybevétele, elosztásának rendje.
3. HDS hadtáp felépítése, a csoportosítások összetétele, telepítése, a hadművelet (harc) kezdetére és áttelepítésének rendje a hadművelet (harc) során.
4. A közlekedési (után- és hátraszállítási) utak vonalvezetése, előkészítésükre és fenntartásukra vonatkozó feladatok.
5. Alárendeltek hadtápbiztosításának feladatai:
 - alárendelteként (g. hdt.-ek, HMCS, II. lépcső hdt., rak. és tü. csapatok stb.);
 - ezen belül a hadtápbiztosítás fő feladatai szerint:
 - *anyagi biztosítás terén:*
 - az alárendelt csapatoknál és saját raktárakban létrehozandó *anyagi készletek* méretei, a létrehozás határideje a hadművelet (harc) kezdetére; a hadművelet (harc) első napjának végére; a közelebbi és távolabbi feladatok teljesítése időszakában;
 - a hajtóanyag-fogyasztási normákat (a készenlétig; a hadműveletre (harcnapra) ezen belül a hadművelet első napjára a közelebbi és távolabbi feladatok teljesítéséhez;
 - az utánszállítás rendjét, a feltöltések sorrendjét, idejét, a hátraszállítási feladatok megoldását;
 - a katonakereskedelmi cikkekkel, ivóvízzel és tábori elhelyezési anyagokkal való ellátás feladatait;
 - egészségügyi és állategészségügyi biztosítás feladatait;
 - közlekedési biztosítás feladatait;
 - hadtáp szaktechnikai biztosítás feladatait;
 - egyéb, speciális hadtápbiztosítási feladatokat (halottak temetése, hadifoglyok ellátása);
 - az alárendelt csapatok hadtáperőkkel, -eszközökkel való megerősítés rendjét.

Mindezen feladatokat tovább kell bontani az előkészítési, illetve a végrehajtási időszak feladatai szerint.

6. A hadtáp harcbiztosításának feladatai, a bevont erők és eszközök.
7. Hadtáp készenléti ideje.

8. Hadtápvezetés rendje: a HVP településének körlete, ideje, áttelepülés iránya, vezetés átadásának rendje a vezetési pont működőképessége elvesztésének időszakára, jelentések rendje.

A hadtápparancsot a parancsnok-hadtáphelyettes készíti a parancsnok fegyverzeti és technikai helyettes, az érintett fegyvernemi és szolgálati ág főnökök bevonásával, vagy velük együttesen; aláírja a parancsnok, a törzsfőnök és a parancsnok-hadtáphelyettes. A hadtáppintézkedést a pk. HTPH írja alá.

A hadtápbiztosítás megtervezése, megszervezése, végrehajtásának irányítása a *hadtápbiztosítási terv* alapján történik. A hadtápbiztosítási terv egy okmánykomplexum (térkép + szöveges melléklet).

A hadtápbiztosítás megszervezésének tervét a parancsnok-hadtáphelyettes készíti el *térképen és szöveges melléklettel*. A hadtápbiztosítás megszervezésének terve felöleli az adott kötelék számára szabott feladatok teljes időtartamát. Hadtest esetében a hadművelleti feladat egészére, ezen belül a közelebbi feladatig részletesen, az első napra teljes részletességgel kerül kidolgozásra. A dandár (ezred) esetében egy napra teljes részletességgel és közelebbi, távolabbi feladat bontásban készül.

A szöveges melléklet általános tartalma a következő lehet:

- a hadtápbiztosítás feladatai (mennyiségi mutatókkal kifejezve);
- elgondolás a hadtápbiztosítás feladatainak végrehajtására;
- a hadtáp állománya és csoportosítása (megosztási arányai);
- *számvetések*: a csapatok anyagi biztosítása; a szállításokra; az egészségügyi biztosításra; a csapatok tömeges komplex feltöltésének végrehajtására; a vízellátásra; a katonai kereskedelmi cikkekkel és tábori elhelyezési anyagokkal való ellátásra;
- a hadtáp szaktechnikai biztosításának rendje;
- a hadtáp híradás megszervezése;
- más egyéb kérdések (utalások rendje, megelőző egészségügyi rendszabályok).

A számvetések és egyéb harci okmányok elkészítése során széleskörűen alkalmazni kell a rendelkezésre álló számítástechnikai eszközök gépi programját is.

A hadsereg szervezeti növekedése a hadművelleti alapokon bekövetkezett változások *módosítják* a hadsereg (hadtest) hadtáp előtt álló főbb feladatok nagyságrendjét, bonyolultságát, végrehajtásának módját is.

Korszerű hadművelleti körülmények között *jelentősen megnövekednek a hadtáptechnikai eszközök veszteségei*. A szovjet irodalmi adatok alapján ezek nagyságrendje támadó hadműveletben elérheti a 30-90%-ot.

A hadművelet során átlagosan naponta hadseregszinten 240-300 db üzemanyag-töltő gépkocsi meghibásodásával, 250-350 m³ üzemanyag tárolókapacitás megsemmisülésével, 30-40 db MKO, 35-45 db kenyér- és vízszállító gépkocsi, valamint hűtőgépkocsi üzemképtelenné válásával lehet számolni. Ezen mutatók tekintetében csak a hadsereg hadtáp magasabbegységeknél 200-250 db különböző szállító- és speciális gépjármű-veszteséggel lehet számolni.

Ezek a veszteségek jelentős kapacitáscsökkenést okozhatnak, így javításukkal, helyreállításukkal, pótlásukkal mindenképpen számolni kell. E feladatokat pedig csak a parancsnok, fegyverzeti és technikai helyettesével szoros együttműködésben kell és lehet megoldani.

A hadtápbiztosítást befolyásoló tényezők közül célszerű megvizsgálni *az ellenségnek a hadsereg hadtápra gyakorolt hatását is*.

Az elmúlt években egyértelművé vált, hogy a hadsereg hadműveletek akár hagyományos fegyverek (nagy pontosságú fegyverek) alkalmazásával, akár tömegpusztító fegyverek (beleértve a neutron) alkalmazásával folynak, a hadsereg hadtáp- (és általában a hadtáp-) alegységek, -egységek, -magasabbegységek egyre erőteljesebben a pusztítás objektumaivá válnak. Ez megköveteli a hadtáp élet-, működő- és teljesítőképességének megőrzését, megvédését. E cél teljesítése érdekében megoldandó feladatok *két irányba* mutatnak.

a) A hadtáp rendelkezésére álló erőket és eszközöket, aktív és passzív rendszabályokat a maximális hatékonysággal kell alkalmazni.

b) A másik tendencia (és ez az erősebb) a harci alegységek felhasználása a hadtáp védelmére – a védettség és a feladat teljesítése érdekében – harci-technikai eszközök (elsősorban harcjárművek) igénybevétele bizonyos szakmai feladatok (lőszer, egyéb anyag kiszállítása, sérültek hátraszállítása) megoldására.

II.

ÖSSZFEGYVERNEMI HDS. TÁMADÓ ÉS VÉDELMI HADMŰVELETE HADTÁPBIZTOSÍTÁSA MEGSZERVEZÉSÉNEK FŐBB KÉRDÉSEI

1. *A hadsereg támadó hadműveletére jellemző lesz, hogy a hadtápbiztosítást támadási irányok szerint kell végezni, valamint az, hogy az egyes harcnapok között intenzitás szempontjából jelentős eltérések lesznek.*

A hadtápbiztosítás körülményei a front első lépcsőjében, a főcsapás irányában támadó HDS-nél lesznek a legbonyolultabbak, főleg akkor, ha a harcoló felek széleskörűen alkalmazzák az atomfegyvert. Mindezen körülmények megkövetelik a HDS hadtápbiztosítása feszes megszervezését, amely magába foglalja a hadtápbiztosításból fakadó feladatok végrehajtásának feltételrendszerét megteremtő tevékenységek, rendszabályok összességét.

A HDS hadtáp csoportosítása magába foglalja:

- a hadsereg fő csapásmérő csoportosítása hadtápbiztosítására kijelölt erőket és eszközöket;

- a hadsereg másik csapásmérő csoportosítása hadtápbiztosítására kijelölt hadtáperőket és -eszközöket.

A HDS hadtáp két alapvető csoportosításán belül: a HDS főcsapásának irányában első lépcsőben támadó hadtestek és ezek sávjában működő HDS közvetlen biztosítására létrehozott hadtápcsoportosítást (HDS hadtáp I. lépcsőt) alapvetően ezen hadtestek működési sávjában kell elhelyezni az arcvonaltól 40-50 km-re. *Állományába tartozhat:* egy-két egészségügyi osztag, eü. dd. seb. száll. gk. szd.-ának kijelölt alegységei és a hadsereg ellátódandár állományából kikülönített gépkocsi szállító alegységek anyagi készletekkel.

Sor kerülhet ezen csoportosítás iránnyként történő létrehozására is. Ilyen esetben a másik csapás irányába általában *ellátódandár részleg* a szükséges anyagi készletekkel, az eü. dd. alegységei kerülnek kikülönítésre. Az elló ddr. a peremvonaltól 60-80 km távolságra, 60-tól 120 km²-ig terjedő területen települ.

A HDS összes erőit biztosító hadtáp csoportosításba tartoznak: az ellátódandár főerői és anyagi készletei; a ku. kom. z.-ak; valamint a hadifogyógyűjtő állomás.

A hadsereg hadtáp tartalmát olyan körletben helyezzük el, ahonnan biztosított annak gyors előrevonása, szétbontakozása és hatékony alkalmazása a hadművelet folyamán. Ezt a körletet rendszerint a hadsereg első és második lépcső hadtestjei között, vagy a második lépcső vonalában, a hadsereg hadtápvezetési pont közelében, a peremvonaltól 60-80 km távolságra jelöljük ki. Állományába az eü. dd. törzse, 2-3 egészségügyi osztag, az ellátódandár gépkocsi szállító eszközeinek egy része anyagi készletekkel, a szakorvosi megerősítő osztag részei, közúti komendáns alegységek és az állategészségügyi osztag kerülhet kijelölésre.

Az *ellátódandár* a HDS főcsapása irányában létrehozott csoportosítás mögött, a peremvonaltól általában 80–100 km távolságra települ, melyhez 300 km² nagyságú terület szükséges, ha teljes állománya egy körletben települ.

A HDS *közúti komendáns zászlóalj* a HDS közlekedési útjain bontakoznak szét, alegységeik egy része a HDS hadtáp tartalékba kerül beosztásra.

A HDS *hadifogyógyűjtő állomást* az ello. dd. közelében, attól 5–10 km távolságra oldalt vagy hátra célszerű telepíteni, mellékutak mentén.

A HDS második lépcső ütközetbe vetésének hadtápbiztosítása érdekében *badtáp előrevonalt lépcső* kerülhet kikülönítettésre, állományában eü. erőkkel - eszközökkel, valamint anyaggal málházott szállító alegységekkel.

A *hadműveleti manővercsoport ütközetbe vetését biztosító badtáperők* állományába tartozhatnak: üza. tő. szd. a szükséges üza. készletekkel; szállító alegységek anyagi eszközökkel málházva, eü. erők és eszközök. A hadtáp csoportosítást a HMCS kijelölésével pár huzamosan kell megalakítani és alkalmazásáig lehetőleg kikülönítve célszerű elhelyezni.

A HDS *badtáp támadó hadművelet alatti áttelepítése* függ a támadás ütemétől, az előrevonási utak állapotától, valamint a csapatok csoportosításának megváltozásától. Az áttelepülést (előrevonást) a különböző rendeltetésű hadtápszervezetek eltérő módon hajtják végre. Az áttelepülést minden esetben az ellátási feladatokkal szoros összefüggésben kell megtervezni és végrehajtani, biztosítva, hogy az áttelepülő lépcsők a lehető legkevesebbet tartózkodjanak az utakon, menetben.

Az első lépcső hadtesteknek megerősítésül átadott eü. osztagok a hdt. PK HTPH-ek tervei szerint települnek. A letelepített és sérültekkel megtelt eü. o.-t a helyszínen át kell adni a HDS-nek, majd a sérültek hátraszállítása után kerülhet újra alkalmazásra.

Az ello. dd.-t (ddr.-t) úgy kell előrevonni, hogy az első lépcsőben támadó g.hdt.-ek ellátó ezredeitől 60–80 km-től nagyobb távolságra ne maradjon le. Napi 30–35 km támadási ütem esetén az ello. dd. 2–3 naponként települhet át.

A HDS hadtáp első lépcső (ello. ddr.) a hdt. hadtáp második lépcsője mögött, általában 1,5–2 naponként települ át.

A közúti kom. z.-ak az ello. dd. (ddr.) áttelepülése után mozognak előre a főgépkocsiutakat továbbfejlesztve.

A hadtáp tartalék előrevonását a HDS HVP új körletbe való áttelepülésével összhangban célszerű végrehajtani.

c) *Közúti biztosítás:*

A közúti biztosítás célja a HDS gépkocsiutak állandó készenlétbe tartása a csapatok mozgásához, a hadtáp előrevonására, az után- és hátraszállítások végrehajtására.

A HDS gépkocsiút hálózata frontális irányú fő- és kiegészítő gépkocsiutakból, valamint harántutakból, továbbá a kirakó állomásokhoz és más bázisokhoz vezető bekötőutakból áll.

A HDS gépkocsiút szükséglete támadó hadműveletben 2–3 fő- és kiegészítő út, 3–4 harántút, valamint a szükséges mennyiségű bekötőút. Az egyidejűleg kiszorgálandó utak hossza 150–250 km-től 350–450 km-ig terjedhet.

Támadásban a ku. kom. z.-ak első lépcsőben támadó hadtestenként 1-1 fő- és kiegészítő gépkocsiút és a hozzá csatlakozóharántút előkészítését, illetve fenntartását kaphatják feladatul. A HDS gépkocsiútjain az út-, hídhelyreállítási munkákat olyan mértékben kell végrehajtani, hogy azokon az igénybevétel idejére – 2-3 napra – a szállítóeszközök forgalma biztosított legyen. Ha a HDS főgépkocsiút később front főgépkocsiút lesz, a helyreállítási munkákban a front (MN KHEL) út-, hídépítő erői is résztvesznek. A frontális utakat lehetőleg a hadtest gépkocsiutak vonalán kell továbbfejleszteni, amennyiben a hdt. sávjában a HDS főgépkocsiút nem külön (önállóan) került berendezésre.

A hadsereg támadási sávjában az önálló komendáns zászlóaljok az első lépcső hadtestek mögött, a hadsereg főgépkocsiutat rendszerint a hadtest ellátó ezredei vonaláig, illetve a HDS tüzéség tűzelőállításáig, a HDS rakétaosztály álláskörletéig rendezik be.

A HDS főgépkocsiutakon kívül az elsőlépcső-hadtestek ellátó ezredei települési vonalában, jelentősebb víziutak mentén harántutat kell kijelölni és működtetni. Bekötőutakat kell berendezni a hadsereg második lépcső és fegyvernemi magasabbegységek hadtápjának települési körletéig, külön figyelmet fordítva a rakétadandár, az önálló rakétaosztály és az MRTB körleteinek a hadsereg főgépkocsiútjaihoz való kapcsolására, az azt szolgáló utak berendezésére.

d) *A hadsereg csapatainak anyagi biztosítása:*

A HDS fogyasztási normáit a frontparancsnok a hadsereg teljes hadműveletére szabja meg.

A hadművelet megtervezésekor a HDS részére engedélyezett fogyasztási normák a HDS feladatai szerint, a közelebbi feladaton belül a g. hdt.-ek részére teljes hadműveletre, azon belül az első napra részletesen kerülnek meghatározásra. A HDS közvetlen csapatok fogyasztási normákat első napra, illetve hadműveleti naponként kapják meg.

A hadsereg támadó hadműveletének 9-10 napos időtartamát tekintve, a hadművelet alatt mintegy 60-70 ezer tonna anyag utánszállítással lehet számolni. A fő feladatokat végrehajtó hadműveleti-harcászati magasabbegységeknél a fogyasztás az átlagosnál mintegy 25-30%-kal magasabb lehet. A hadművelet megvívásának dinamikájához igazodva, az ellenség fővédőövének áttörésekor számolhatunk nagyobb fogyasztásra, így a szállítási igény ebben az időszakban elérheti a 10-12 ezer tonnát is.

A csapatok anyagi ellátása az első hadművelet első és második napján a kijelölt központhadtáp bázisokról, ÁTI-ből, LKTK-ből, laktanyai készletekből, K/Á-okról, polgári vállalatoktól, határ menti ellátó csomópontokról saját szállítóeszközzel való vételezéssel történik. Az MN KHEL és a HDS ellátódandára rendszerint N 3-tól képes beavatkozni az ellátásba. Ettől számítva az utánszállítási feladatok végrehajtásába az első lépcső hadtestek, HDS közvetlen összefegyvernemi és tűzerőcsapatok szállítóeszközei 10-15%-os bevonásával számolunk. A hátraszállítási feladatokba történő bevonás ennek kétszerese is lehet.

A hadtestek helikopterszázadai ellátására a meglévő anyagi készleteken felül a hadsereg ellátódandár állományából üzemanyagkészleteket kell kikülöníteni, biztosítva ezzel a folyamatos, előírt szintű feltöltést.

e) *A hadsereg támadó hadművelete egészségügyi biztosítása:*

A hadsereg támadó hadművelete során, tömegpusztító fegyverek alkalmazásának körülményei között naponta átlagosan 3,9-5,2%, hadművelet alatt *összesen* mintegy

25-40%; csak hagyományos fegyverek alkalmazásával naponta 1,5-1,9%, *összesen* mint egy 10-17%-os egészségügyi veszteséggel számolunk.

A hadsereg támadó hadművelete előkészítése időszakában honi területen a kiürítést a csapatok saját eszközeikkel végzik a kijelölt egészségügyi bázisokra, a vegyes kórházbázisok osztályozó-kiürítő állomásaira és polgári kórházakba; a hadművelet megvívása időszakában pedig a „magamra” történő kiürítés elvének érvényesítésével az egészségügyi zászlóaljaktól, osztagoktól a hadsereg és a központhadtáp előretolt lépcső kiürítőeszközeivel kell a kiürítést megszervezni, alapvetően a települt egészségügyi dandár részlegekre.

A közegészség- és járványügyi felderítést és biztosítási feladatokat a hadtest egészségügyi zászlóaljok egészségvédelmi csoportjaival, valamint a HDS egészségügyi dandár járványügyi osztagából kikülönített erővel, szükség esetén állategészségügyi osztagának erői, eszközei bevonásával kell végrehajtani szoros együttműködésben.

7. A hadsereg támadó hadművelet hadtápbiztosításának vezetése:

A hadsereg hadtáp- és fegyverzettechnikai biztosítása vezetéséhez a támadás előtti megindulási helyzetben a harcálláspont tengelyében a peremvonalától 60-80 km távolságra, a HDS PK HTPH vezetése alatt álló hadsereg hadtápvezetési pontot kell telepíteni.

A HDS HVP-on települő, nem hadtáp alárendeltségű vezető szervek részére is kötelezően érvényesek a PK HTPH - a HVP településével, áttelepülésével, működési és híradási rendjével, a rejtett vezetéssel, műszaki berendezésével és őrzés-védelmével, TÖPFE elleni védelmével kapcsolatos - döntései.

A HDS fegyverzettechnikai, műszaki, vegyvédelmi és más főnökségekkel szorosan együtt kell működni a következő területeken:

- kölcsönös tájékoztatás a hadműveleti és hadtáphelyzetről;
- a hadtáp és fegyverzettechnikai (javító) szervezetek telepítése, áttelepítése során;
- őrzés-védelem, TÖPFE elleni védelem megszervezése kérdéseiben;
- a közlekedési utakon a rombolások következményeinek felszámolásában, valamint az utak használatában;
- a HDS raktáraiból az anyagi eszközök alárendeltek részére történő kiszállítása, valamint azok pótlása területén;
- a HDS hadtápszervezetek személyi állománnyal, technikai eszközökkel és anyagi készletekkel való feltöltése, kiegészítése kérdéseiben;
- a hadtáp szaktechnikai eszközök kiszolgálása és javítása vonatkozásában;
- a hadtápparancs kidolgozása, a hadtáp híradóeszközök használata során;
- a helyi termelő - javító üzemek (bázisok) felhasználásában és még egyéb kérdésekben.

A HVP alapját az 1. sz. vezetési csoport képezi, amely a hadtápvezetési központból, a hadtáp és fegyverzettechnikai biztosítást szervező és a szolgálati ágakat magába foglaló vezető csoportokból áll. A HVP 2. sz. vezetési csoportját - az 1. sz. vezetési csoportba nem tartozó szervek alkotják.

A hadsereg hadtáp első lépcső vezetésére operatív csoportot, a másik csapás irányába kikülönített ellátódandár részleg vezetésére dandár előretolt vezetési pontot szükséges kikülöníteni az ellátódandártól. Az átalárendelt más nemzetiségű csapatok anyagi

biztosítására megerősítésül kapott szállítóalegységek vezetése azon vezető szerveken keresztül valósul meg, amely hadtápcsoportosításba (ellő. dd., ellő. ddr., HDS HTP I.) beosztásra kerültek.

A HDS másik csapása irányában ténykedő csapatok hadtápbiztosítását a HDS EH-ra a HDS HVP-ről kikülönített hadtáp operatív csoport vezeti.

A HDS hadtáp tartalék vezetése általában az eü. dandár vezetési pontján keresztül valósul meg.

A HDS ellő. dd. alegységeinek vezetése a dandár vezetési pontjáról történik. A különböző feladatokra összevont (kikülönített) hadtápagegységek (hadtáp előretolt lépcső, HMCS-t segítő hadtáp lépcső stb.) vezetésére a vezetési feladatokhoz szükséges híradóeszközöket is szükséges biztosítani.

A hadtápbiztosítást a hadművelet előkészítő időszakára és a hadművelet teljes időtartamára kell megtervezni, ezen belül a következő részletességgel:

- a hadművelet kezdetéig alárendeltenként, teljes részletességgel;
- a hadművelet első napjára alárendeltenként, teljes részletességgel;
- a közelebbi feladat további napjaira napi bontásban, HDS szintű összevont adatokkal;
- a távolabbi feladatra általában HDS szintű adatokkal és napi átlagokkal.

Mivel a biztosítás konkrét részletességgel csak az előkészítő időszakra és a hadművelet első napjára van kidolgozva, ezért a hadművelet folyamán a következő napon végzendő hadtápbiztosítási feladatokra újra és újra meg kell tervezni, illetve pontosítani.

A hadtápbiztosítás feladatai hadtápparancsban kerülnek meghatározásra. a hadtápparancs szintén átfogja az előkészítő időszakot és a hadművelet teljes időtartamát.

A g. hdt.-ek hadtápbiztosításával kapcsolatos feladatok szabályozása egy hadtest hadműveletre HDS hadtápparancs kivonattal történik, amely az előkészítő időszakra és az első napra részletes feladatokat tartalmaz. A következő harcnapokra szükséges pontosítások érdekében hadtápbiztosítási intézkedések kerülnek kiadásra. A HDS közvetlenek és a HDS hadtápszervezetek feladatait egy hadműveleti napra határozzuk meg.

2. *A hadsereg védelmi hadművelete hadtápbiztosításának megszervezése*, a feladatok végrehajtásának feszítettsége meghatározóan függ azoktól a körülményektől és sajátosságoktól, amelyek között a hadsereg védelemben megy át és amelyek között megvívja a védelmi hadműveletet.

A hadsereg védelmi hadműveletének jellegéből következően fontos követelményként kell számbavennünk, hogy *a hadtápbiztosítás rendszerét mindenkor képesé kell tenni a védelmi hadművelet hadtápbiztosításán túl, vele párhuzamosan, a támadásba való átmenet és annak sikeres folytatása hadtápbiztosítására is.*

A hadsereg hadtápfeladatai végrehajtásához – a hadtápdirektívában – hadtáp sáv kerül kijelölésre. Ennek szélessége megegyezik a védősáv szélességével (100–200 km), mélysége pedig eléri a 120–150 km-t.

Rendeltetése a hadműveletben a HDS hadtáp-magasabbegységek és -egységek telepítéséért és áttelepítéséért, továbbá a rend fenntartásáért a felelősség megállapítása, az előjáró által kijelölt katonai – gazdasági bázisok és a közlekedési úthálózat centralizált jogköri felhasználása.

a) *A hadsereg hadtáp csoportosítása:*

A hadsereg ellátódandárt az ellenség várható főcsapásának irányától oldalra, a peremvontaltól 100-120 km-re, vagy mélyebben két lépcsőben telepítjük. A hadsereg hadtáp első lépcső települési körletét az első lépcsőben védő hadtestek mögé, a peremvontaltól 50-60 km-re kell kijelölni. A hadtáp tartalék a hadtápvezetési pont közelébe, a peremvontaltól 80-100 km-re települ. Az ellencsapást, vagy a támadás felújítását végrehajtó csapatcsoportosítás hadtápbiztosítására kijelölt hadsereg hadtáperőket a második lépcsőben levő hadtest körletének időszakában különítjük ki, mint *hadkép előretolt lépcsőt*, amely a legmozgékonyabb és legjobban feltöltött hadtáperőkből áll.

A hadsereg hadtápállományának, egészségügyi és közúti erőinek, eszközeinek részei megerősítésül a fő feladatokat végrehajtó csapatoknak ideiglenesen alárendelhetők.

A *hadsereg hadtáp első lépcső* állományába a szakorvosi megerősítő osztag részei, 3-5 egészségügyi osztag, a sebesültszállító gépkocsiszázad részei és elsősorban lőszerrel, műszaki harcanyaggal, üzemanyaggal málházott gépkocsi szállító alegységek tartoznak.

A *hadsereg hadtáp második lépcső* állományát a hadsereg ellátódandár főerői képezik,

A *hadsereg hadtáp tartalék* állományába 3-4 egészségügyi osztag, az állategészségügyi osztag, a szakorvosi megerősítő osztag részei, valamint 1-2 gépesített dandár napi felhasználásának megfelelő - gépkocsira málházott - anyagi készletek tartoznak.

Tartalékot képzünk a közúti csapatok állományából és technikai eszközeiből, valamint út- és hídépítő anyagkészletekből is. Ezek rendszerint a hadsereg fő gépkocsi utak közelében önállóan kerülnek elhelyezésre.

A hadsereg hadtáp magasabbegységek, egységek részére minden esetben tartalék körletet kell kijelölni és az áttelepülést még a hadművelet előkészítése időszakában meg kell tervezni, szervezni.

b) *Az után- és hátraszállítási feladatok végrehajtásához* a hadsereg közlekedési csapatai első lépcső hadtestenként hadsereg főgépkocsiutat, az első lépcső hadtestek ellátó ezredei körletének vonalában egy hadsereg harántutat, amennyiben szélesebb vízi akadály keresztezi a hadtápsávot, annak jobb és bal partjának közelében hadsereg harántutakat rendeznek be és tartanak fenn. A hadsereg második lépcső csapatok hadtápjának, a rakétadandár és MRTB körletéig bekötőutakat kell kijelölni., berendezni és fenntartani. Külön feladatként jelentkezik a védelmi hadművelet hadtápbiztosításának megszervezése során a kijelölt tartalék körletekhez vezető utak előkészítése is. A HDS főgépkocsi- és harántutakon az után- és hátraszállítási feladatok koordinálása, irányítása érdekében az előljáró kijelölhet közúti komendáns körzeteket is, szélessége megegyezik a védősáv szélességével, mélysége a hadtápsáv hátsó határa.

c) *A fogyasztási normákat* a hadsereg részére a védelmi hadművelet teljes időtartamára határozzák meg, a hadtestek részére a hadseregnek szintén a védelmi hadművelet egészére kell azt szabályozni. Ezen belül a védelem készenléteig, a védelmi hadművelet első napjára és a hadművelet etapjai szerinti bontásban.

d) *A védelmi hadművelet* során - 5-6 nappal számolva - figyelembe véve a veszteségeket, valamint azt, hogy a csapatoknál képzendő készletnek a támadásba való átmenetet is biztosítani kell, ehhez - 55-60 ezer tonna anyag *utánszállítása szükséges.*

Az átlagos napi utánszállítás hadsereg tagozatban elérheti az 5-6 ezer tonnát. A kritikus napon a szállítási feladat 7-9 ezer tonna is lehet. Mindezek mellett a hátraszállítási

feladatok meghaladhatják a 2000–2500 kocsirakományt. A felülről lefelé történő ellátás és szállítás elvének betartása mellett az alárendeltek szállítóeszközei nagyobb mértékben bevonásra kerülnek, mint támadásban. A bekerítésben harcoló csapatok ellátására légi szállítóeszközöket kell alkalmazni, felhasználva azokat a sérültek hátraszállítására is. Szükség esetén a HDS szállítóeszközei közvetlenül kiszállíthatják a (hdt., dd.) tüzéségg tüzelőállásába a lőszeret és a közvetlen felhasználás helyére a műszaki anyagot.

e) *A védelmi hadművelet egészségügyi biztosításának megszervezése:*

A sebesültek és betegek védelmi hadműveletben általában egyetlenül keletkeznek.

A védelmi hadművelet során a hadsereg szinten naponta hagyományos eszközöktől 2,2–2,4%, tömegpusztító eszközöktől 4–5,5% egészségügyi veszteség keletkezése várható. HDS összesen: hagyományos fegyverektől 13–14%, tömegpusztító fegyverek alkalmazása esetén 24–30%.

A honi területen folytatott védelmi hadművelet során az egészségügyi zászlóaljokról, osztagokról a stacionér kórházakra épülő vegyes kórházbázisok átvevő-osztályozó állomásaira és polgári kórházakba a hadsereg és a központhadtáp előretolt lépcső kiürítőeszközeivel valósítjuk meg a sérültek kiürítését. Nem honi területen a sérültek és betegek kiürítése a telepített egészségügyi dandár részlegekbe történik a hadsereg, valamint az előjáró eszközeivel. A sérültáramlás átkapcsolása érdekében az első lépcső hadtestek mögött a peremvonalától 30–40 km mélységben egy-egy egészségügyi osztagot telepíteni kell a szakorvosi segély második lépcsőjének biztosítása érdekében. Eltérően a támadás során leírtaktól, a sérültek kiürítésében elsősorban „magamtól való kiürítés” elvét kell alkalmazni. A csapat a saját segélyhelyéről szállítja hátra a következő egészségügyi ellátási tagozatig a saját és megerősítésül adott erővel és eszközökkel a sérültjeit. A huzamosabb ideig egy helyben való tartózkodás miatt megnő a közegészség- és járványügyi tevékenység jelentősége is.

f) *A védelmi hadművelet hadtápbiztosításának vezetésére* az arcvonalától 80–100 km mélységben, az ellenség várható főcsapásainak irányától oldalra, a híradás és összeköttetés számára kedvező, műszakilag berendezett körletben jelölünk ki hadsereg hadtápvezetési pontot; 100–120 km-re ellátódandár vezetési pontot; 50–60 km-re ellátódandár előretolt vezetési pontot, a hadsereg hadtáp tartalék körletébe egészségügyi dandár vezetési pontot telepítünk.

A hadtápvezetés élet- és működőképessége fenntartása érdekében a hadtápvezetési ponttól 10–15 km távolságban tartalék települési körletet is kijelölünk.

A hadsereg védelmi hadművelete hadtápbiztosításának tervezését a hadművelet egészére kell végrehajtani. Az alárendelt hadtestek hadtápbiztosítással kapcsolatos feladatait a hadseregpáncsnok hadtáppáncsban szabályozza. A konkrét feladatok naponta hadtápbiztosításban kerülnek pontosításra.

Befejezésül hangsúlyozni szükséges, hogy az új szervezeti összefegyvernemi hadsereg és alárendelt csapatai hadtápbiztosításának elméleti megalapozását most végezzük, annak befejező stádiumában vagyunk. A továbbiakban az elméleti alapokat a gyakorlatban kell megerősíteni, vagy a szükséges módosításokat végrehajtani. További kutatómunkát kell végezni a vezetés okmányrendszerének, formai és tartalmi vonásainak végső kialakításába is. Ebbe a kutatómunkába kell beilleszteni a szervezeti változással érintett fegyvernemi és szakcsapatok hadtápbiztosítása elveinek és módszereinek továbbfejlesztését is.

A gépesített hadtest (dandár) támadó és védelmi hadműveletei (harctevékenységei) hadtápbiztosításának megszervezése

Dobó Péter ezredes

A gépesített hadtesthadtápnak a hadtápbiztosítás általános rendszerében elfoglalt helyét, szerepét tekintve - mint összekötő kapocs az állományába tartozó dandárhadtápok és az előljáró hadsereghadtáp között - erőinél és eszközeinél fogva teljes terjedelműleg ellátja a csapathadtáp felső tagozatára háruló feladatokat a hadtest hadműveletének teljes időszakájában. A gépesített lövész (harckocsi) dandárok hadtápjá szervezettel és kapacitással a dandár harctevékenységet képes biztosítani bonyolult körülmények között is.

A gépesített hadtest- (dandár-) hadtáp feladatai:

a) *Az anyagi biztosítás terén:*

- a saját meglevő, valamint a hadseregtől átvett anyagi készletek tárolása, a hadtest- (dandár-) parancsnok követelményeinek megfelelő átcsoportosítása és továbbítása az alárendelt dandárok, hadtestközvetlenek (zászlóaljak, ezredek) részére;

- a harc- és gépjárműtechnikai, hőerőgépek tömeges hajtóanyag feltöltésében való részvétel;

- a hadtest létszámának megfelelően a szükséges kenyér előállítás, tárolása, elosztása;

- a hadtest alárendeltjeinek katonai-kereskedelmi ellátása;

- a víz kitermelés, -ellátás feladatainak végrehajtása.

b) *Az egészségügyi biztosítás keretében:*

- a sérültek és betegek szakorvosi (első orvosi) segélyben való részesítése (az első orvosi segélynyújtás befejezésével);

- az 5 napon belül gyógyulók ambuláns kezelése;

- a sérültek és betegek hátraszállítása a dandársegélyhelyekről (sebesültgyűjtő fészkekből) és a tömegsérülési gócból;

- a speciális egészségügyi rendszabályok végrehajtásában való részvétel.

c) *Közúti biztosítás terén:*

Függően a hadseregtől kapott közúti megerősítéstől, a hadtesthadtáp feladatát képezheti:

- a hadtest után- és hátraszállítási útjainak kijelölése, felderítése, berendezése;

- az első lépcső dandárok, tüzérség részére meghatározott fontosabb szállítmányok kísérő forgalomszabályozása;
- a rombolt útszakaszok kerülő útjainak kijelölése, berendezése;
- egyéb - a kapott közúti megerősítés függvényében végrehajtható - közúti helyreállítási feladatok.

A gépesített hadtest (dandár) támadó és védelmi hadművelete (harca) hadtápbiztosítása megszervezésének kérdéseit a csapathadtáp szabályzatban (hadtest, dandár) rögzített hadtápbiztosítás megszervezése elméleti alapjaira építve tárgyalom.

1. *A gépesített hadtest (dandár) támadó hadművelete (harca) hadtápbiztosításának megszervezése:*

A hadtápbiztosítás a csapatok harcképessége folyamatos fenntartásának, a harccal kapcsolatos és a harctevékenységük sikeres megvívását meghatározó minden oldalú biztosításnak a része. A szárazföldi csapatok szervezeti korszerűsítése kapcsán nem merült fel a hadtáp megszervezésének elvi alapjai módosításának szükségessége, azonban annak belső tartalmi elemei az új követelmények, szervezeti és kapacitási lehetőségek figyelembevételével kerültek átalakításra.

a) A hadtest (dandár) hadtápszervezetek felkészítését a hadtest (dandár-) parancsnok követelményei, a parancsnok hadtáphelyettes elhatározása alapján folyamatosan, a várható feladatok követelményeiből kiindulva kell végezni.

A hadtest- (dandár-) hadtáp felkészítése magába foglalja:

- a hadtesthadtáp egységek (dandárhadtáp alegységek) személyi állománnyal, szállító és hadtáp szaktechnikai eszközökkel, valamint más rendszeresített anyagokkal, felszerelésekkel való feltöltését, anyagi készleteik kiegészítését;
- a személyi állomány általános katonai, politikai és szakmai kiképzését, a soronlevő feladatokra való konkrét felkészítést;
- a szállító- és egyéb gépjárművek, munkagépek, továbbá a hadtáp szaktechnikai eszközök kiszolgálását és javítását.

A hadtáp személyi állomány felkészítése, a szállító gépjárművek, munkagépek, továbbá a hadtáp szaktechnikai eszközök kiszolgálása és javítása, az új szervezeti elemek (pl. vegyes helikopterszázad, deszant rohamzászlóalj, portyázó osztag stb.) hadtápbiztosításának végrehajtását célzó felkészítési tevékenység a hadtest- és dandárhadtáp törzsektől komoly idő- és energiaigényes szervező munkát követelnek, amely indokoltá teszi, hogy a hadtest támadó hadműveletének előkészítése során a hadtáp fő erőikifejtését a hadtápfelkészítés rendszabályai következetes végrehajtására összpontosítsák, ezen belül is a személyi állománynak a konkrét, a soronlevő feladataikra való felkészítésére kell megkülönböztetett figyelmet fordítani.

b) A hadtest- (dandár-) hadtáp felépítésén az egyes csapatcsoportosítások hadtápbiztosítására kijelölt hadtáperők és -eszközök, valamint az azok közvetlen biztosítását, őrzését végrehajtó megerősítő összefegyvernemi, fegyvernemi erők csoportjait értjük.

A hadtest- (dandár-) hadtáp csoportosítása a hadtest hadműveleti felépítésének (dandár harcrendjének) szerves részét képezi, melyet a szervezetszerű és megerősítésül kapott erőkből és eszközökből kell létrehozni és rendeltetésüknek megfelelően a hadműveleti felépítésben (harcrendben) elhelyezni. A hadtest- (dandár-) hadtáp csoportosításának kialakításánál alapulnak kell tekinteni a csapatcsoportosítások szerinti erő- és

eszközelosztást és azok mélységben való lépcsőzését, valamint a vezethetőség követelményeinek biztosítását. A hadtest (dandár) hadtápcsoportosítása – függően a kialakult helyzettől és a folyamatos hadtápbiztosítás követelményétől – a hadművelet (harc) megvívása alatt változhat.

A hadtest- (dandár-) hadtáp csoportosítása magába foglalja:

- a hadtest (dandár) főcsapásmérő csoportosítása biztosítására kijelölt erőket és eszközöket, valamint

- a hadtest (dandár) másik csapását mérő csoportosítása hadtápbiztosítására kijelölt hadtáperők és -eszközök csoportját.

Ezekben belül ki kell alakítani:

- az első lépcsőben támadó csapatok biztosítását végző hadtápegységek csoportjait (csoportját);

- a második lépcső harcbevételét biztosító hadtáperőket és -eszközöket, valamint a különleges vagy portyázó osztag és más ideiglenes hadműveleti (harcrendi) elem biztosítását végrehajtó hadtáperőket és -eszközöket;

- a hadtest (dandár) egészének hadtápbiztosítását végző erők és eszközök csoportját;

- a hadtesthadtáp tartalékot;

- az alárendelteknek adott megerősítéseket.

A hadtest (dandár) támadó hadműveletének (harcának) hadtápbiztosítására létrehozott csoportosítást egy változatban az 1. számú melléklet vázlata tartalmazza.

A hadtest első lépcső csapatokat biztosító hadtáperőket (a hadtesthadtáp első lépcsőt) rendszerint a települő vagy a településre kijelölt egészségügyi zászlóalj, illetve egészségügyi osztagok, a megerősítésül kapott közúti komendáns alegység (alegységek), valamint a hadtestellátó-ezred állományából a harc megvívása szempontjából fontos anyagokkal málházott szállító alegységek alkotják. A peremvontaltól általában 20–25 km mélységben helyezkedik el.

A megerősítő közúti komendáns alegység a hadtest gépkocsi útjain bontakozik szét úgy, hogy erőinek és eszközeinek többsége a hadtest főcsapásának irányában kerül alkalmazásra.

A hadtesthadtáp első lépcső rendeltetése a harcban levő harcászati magasabbegységek sérültjeinek időbeni ellátása, hátraszállítása, továbbá a harc szempontjából fontos és átadásra tervezett anyagi készletek eljuttatásának, az első lépcső dandároknál keletkezett veszteségek pótlásának biztosítása. Figyelembe véve a hadtest támadó hadműveletének esetenként irányokba való megvívását, a hadtesthadtáp első lépcsőt is képessé kell tenni irányonkénti megosztásra. A megosztás végrehajtásának egy változata lehet, hogy a hadtest másik csapása irányában tevékenykedő harcászati magasabbegységeket időlegesen hadtápegységek alárendelésével erősítjük meg, míg a főcsapás irányában kikülönített erőket és eszközöket működtetünk.

A második lépcső harcbevételének a különleges vagy portyázó osztag hadtápbiztosításának feladatai végrehajtására a hadtestellátó-ezred, szükség esetén a hadtesthadtáp tartalék állományából a feladat végrehajtásának *időszakára ideiglenes jelleggel előretolt lépcső kerülhet kijelölésre*, amely általában a peremvontaltól 40–60 km távolságból – az összpontosítási körletből – előremozgást végrehajtó második lépcső előrevonási útvonalain,

vágy az egyéb ideiglenesen hadműveleti elemek összpontosítási körleteinek közelében bontakozik szét és biztosítja azok harcbevétel előtti feltöltését, kiegészítését a második lépcső tekintetében, ezen túlmenően az első napi harc hadtápbiztosításának feladatai végrehajtását.

A hadtest egészének biztosítását végző csoportosítást (a hadtesthadtáp második lépcsőjét) az ellátóezred főerői alkotják. Rendeltesége a hadtest valamennyi alárendeltjének anyagi biztosítása. Alkalmazható központiasan, vagy ha a hadművelet folyamatos hadtápbiztosítása azt megköveteli, irányok szerint megosztva. Általában az arcvonaltól 30–45 km mélységben települ.

A hadtesthadtáp tartalékot rendszerint a hadtest egészségügyi zászlóalj vagy egészségügyi osztag, a fegyvernemi dandárok segélyhelyeiből kijelölt egészségügyi erők, esetenként az ellátó ezredből kijelölt szállító alegységek alkotják. Az anyagkészlet nagysága az alapvető anyagokból általában egy dandár ellátószázad készletének megfelelő mennyiség. A tartalékot a hadtesthadtáp vezetési pontjához közel, az arcvonaltól 25–30 km-re kell elhelyezni.

A hadtesthadtáp csoportosítását minden esetben a konkrét helyzet, a biztosítandó csapatok folyamatos hadtápbiztosításának követelményei alapján kell a rendelkezésre álló erők és eszközök feladatonkénti elosztásával kialakítani és képessé tenni a kialakított csoportokat, az önálló tevékenységre.

Abban az esetben, ha a hadtest más nemzetiségű megerősítést kap, annak anyagi biztosítása közvetlenül a front állományából a hadsereg ellátódandárhoz kikülönített erőkkel és eszközökkel valósul meg, míg egészségügyi biztosításukat a területi ellátás elvének megfelelően a saját egészségügyi szervezet, valamint a hadtest és a hadsereg egészségügyi zászlóaljak, osztagok erői végzik.

A dandárhadtáp lépcsőzve települ és települ át az alegységek folyamatos ellátása, a sebesültek és betegek időbeni egészségügyi segélynyújtásban való részesítése, valamint az anyagi eszközök széttagolása érdekében.

A dandárhadtáp-alegységek a támadó harc során az alábbiak szerint települnek: a dandársegélyhely, az ellátószázad egy része (dandárhadtáp első lépcső) a szükséges anyagi eszközökkel rendszerint a dandár első lépcső mögött a peremvonaltól 6–8 km távolságra, az ellátószakasz egy része a harcálláspont körzetében; a dandár többi hadtápagegyesége széttagoltan, a dandár harcrendje mögött, a peremvonaltól 15–20 km távolságra települ.

A támadó hadművelet (harc) alatt a hadtápegységek, -alegységek áttelepülésének rendjét meghatározza a hadtest (dandár) feladatának végrehajtása, valamint a kialakult konkrét helyzet. Mindezek figyelembevételével:

A hadtesthadtáp első lépcsőjét az első lépcső harcászati magasabbegységek hadtápjá mögött, annak áttelepülési ütemében általában ellátási feladattal összekapcsolva naponta kell áttelepíteni.

A hadtesthadtáp második lépcsőjét a hadsereg által kialakított anyagellátás rendjével összhangban kell előrevonni, erre általában a harc dinamikájának függvényében másfél, esetleg kétnaponta kerülhet sor.

A második lépcső harcbevételét biztosító hadtáp előretolt lépcsőt a feladat végrehajtásához úgy kell előrevonni, illetve alkalmazni, hogy a harcbevétel terepszakasza előtt 15–20 km-rel a feltöltést befejezze, majd a második lépcső harcbevétel után annak hadtápját követve az első harcnapi végén a szükséges anyagi készleteket képes

legyen átadni. Az állományába tartozó egészségügyi erők az ütközetbe vetés után települnek. Ha más ideiglenes hadművelési elem feltöltésére különítjük ki az előretolt lépcsőt, akkor csak a feladat végrehajtásának idejére az adott hadművelési elem összpontosítási körletébe (berakó körletébe) kell azt alkalmazni.

A *hadtesthadtáp tartaléka* rendszerint a hadtápvezetési ponttal párhuzamosan, annak ütemében, általában 1–2 naponta települ át.

A letelepült és sérültekkel terhelt *egészségügyi zászlóalj*ok másfél-két napig egyhelyben működnek, a sérültek hátraszállítása és az egészségügyi anyagokkal való feltöltésük után általában a harmadik harcnapra kerülnek előrevonásra és újból alkalmazásra.

A *közúti komendáns erőket* a hadsereg közúti erőivel való együttműködésben a hadtesthadtáp második lépcső áttelepülésének ütemében az útszakasz hadsereg részére történő átadását követően részenként kerül előrevonásra és alkalmazásra.

A *dandársegélyhely* olyan számvetéssel települ át, hogy a sebesültek első orvosi segélyben való részesítése a sebesüléstől számított 4–5 órát ne haladja meg. Ennek megfelelően a dandársegélyhely a harc dinamikájának megfelelően harcnaponként általában kétszer települ át.

A *dandárbadtáp első lépcső* a harcrendet követve általában a dandár közelebbi feladatának teljesítése időszakában települ anyagátadás (harcból kivont zászlóalj feltöltése) érdekében.

A *dandárbadtáp második lépcső* a harcnap során ugrásszerűen, az ellátási feladatokkal összhangban települ át, és rendszerint a harcnap végén zárkózik fel a hadtáp első lépcsőre feltöltés, anyagi készletek megalakítása céljából.

c) A hadtest támadó hadműveletének sávjában a kijelölhető *után- és hátraszállítási utak* száma függ az előkészített csapatutak számától, a meglévő utak mennyiségétől és azok állapotától. Általában a hadtestellátó ezred körletétől az első lépcső dandárok segélyhelyéig és a hadtest tüzérség tüzelőállásáig legalább két előkészített gépkocsiutat kell kijelölni és a hadseregtől megerősítésként átadott közúti komendáns, valamint a hadtest műszaki erői bevonásával berendezni. Az utakat az első lépcső dandárok hadtápjainak vonalában harántutakkal kell összekötni. A hadtest második lépcső dandárokhoz, a hadtest tartalékokhoz, a rakétaosztályhoz a gépkocsi utakról bekötőutakat kell kijelölni és berendezni. A hadsereg főcsapásának irányában harcoló hadtest sávjában a hadsereg általában a megerősítő tüzérség tüzelőállásának vonaláig építi ki és tartja fenn a hadsereg fő gépkocsi utat, így a megerősítésül kapott közúti erőkkel általában a hadtest másik csapása irányában célszerű a hadtest gépkocsi útjait berendezni.

A dandár után- és hátraszállítási utat a dandárparancsnok határozza meg. Az után- és hátraszállítási út a dandárellátó-század települési körletéből az ellátószakaszokig, a dandársegélyhelyig, valamint a dandár (zászlóalj) tüzérség tüzelőállásáig vezet.

Után- és hátraszállítási útként azokat az utakat kell kijelölni, amelyek szilárd burkolattal rendelkeznek, vagy jól tömörítettek, a hidak és más műtárgyak használható állapotban vannak. Az utak lehetőleg biztosítsák a kétirányú forgalmat és az álcázást, és a legalább 1000–1500 g/mű/nap áteresztőképességet.

Az után- és hátraszállítási utak előkészítése és fenntartása a műszaki biztosítás egyik alapvető feladata. Az utak előkészítése és fenntartása rendszabályainak kidolgozása a parancsnok hadtáphelyettes, a fegyverzeti és technikai helyettes és a műszaki főnök közös tevékenysége. Erre a célra az erőket és eszközöket a dandárparancsnok jelöli ki.

Az után- és hátraszállítási utakon a komendáns szolgálatot a dandártörzs szervezi meg, a szállító eszközök közlekedésének rendjét a parancsnok hadtáphelyettese határozza meg.

d) *A hadtest csapatainak anyagi biztosítását a hadtest támadó hadműveletének teljes időszakára kell megtervezni*, ezen belül részletesebben a közelebbi feladatra és teljes részletességgel a hadművelet első napjára. A hadsereg által a hadműveletre meghatározott fogyasztási normákat fel kell bontani feladatok szerint, a közelebbi feladat napjaira és az első napra alárendeltenkénti részletezéssel. A készletképzést a közelebbi feladatok naponként, ezen belül a távolabbi feladat teljesítésének idejére kell alárendeltenként meghatározni.

Az egyes hadműveleti napok anyagfelhasználása igen eltérő lehet. A legnagyobb fogyasztással az ellenség védelmének áttörése napján kell számolni, amikor a felhasználás az összfogyasztás 30%-át is elérheti. A hadtest támadó hadművelete hadtápbiztosításának anyagi forrásaként számba vehető:

- az alárendelteknel meglevő mozgó és kiegészítő készletek;
- a hadtest raktári készlete;
- a hadsereg ellátódandár, továbbá a támadó hadművelet első napjaiban a központi raktárak készletei, valamint a kirakóállomásokra és kirakó kikötőkbe kiszállított anyagi készletek.

A hadtest támadó hadművelete során a napi utánszállítás elérheti a 2500–3000 tonnát, feszített harcnapon többet. Ennek megoszlása egy változatban 62%-a lőszer, 22%-a hajtóanyag, 16%-a egyéb anyag lehet.

A hadtest támadó hadműveletének 4–5 napos időtartama alatt figyelembevéve az anyagi veszteségeket és azt, hogy *a hadművelet végére a támadás folytatása érdekében általában a mozgó és kiegészítő készleteket kell megalakítani*, a szállítási szükséglet elérheti a 12–15 ezer tonnát, vagy többet.

A harcnaponként a készletek megalakítása érdekében *az első lépcső harcászati magasabbegységek részére több ütemben kell az anyagi készleteket kiszállítással pótolni.* Harc közben elsősorban lőszerekből végezhető ellátás, valamint a harcból kivont alárendeltek feltöltésére van lehetőség, amelyet valamennyi anyagnemre kiterjedően a hadtest, szükség esetén a HDS PK HTPH engedélyével a hadsereg erőinek és eszközeinek igénybevételeivel, komplex feltöltés módszerével kell megvalósítani. A fő ellátási időszak a harcnap vége, mikor az ellátóezred szállító alegységei az elsőlépcső dandárokat feltöltik a következő harcnapra szükséges készletekkel. A hadtest második lépcső és egyéb fegyvernemi magasabbegységek és egységek ebben az időben vételezéssel töltik fel készleteiket. Ebben az időszakban kell a hadtáp elsőlépcső készleteit is kiegészíteni.

A szállítások gyorsítása, a rakodóerők és eszközszükséglet csökkentése érdekében a hadseregtől érkező homogén szállítmányokat – elsősorban a tüzérségi lőszert – tranzitálni szükséges, a többi szállítmányokból hadtestnek kell képezni egységakományokat, amelyek továbbítását első lépcső dandáronként irányszállítmányok képzésével kell megvalósítani. Különösen feszített körülmények között – az előjáró engedélyével – a hadsereg szállító eszközök igénybe vehetők a dandárokhoz való kiszállításra. Ebben az esetben célszerű az első lépcső dandárhadtápok vonalában egy-két anyagátadó pont kijelölése és berendezése, ahol a beérkező dandár szállító eszközökre közvetlenül gépkocsiról gépkocsira, földről gépkocsira rakodási módszerek alkalmazásával kell az anyagot átadni.

A hadtestellátó ezredhez, esetenként a dandárellátó századához a gépkocsi szállításon kívül sürgős esetben légi úton is kerülhet anyag kiszállításra. Ezen kívül a vasútvonalak járhatósága és hajózható folyamszakasz megléte esetén kirakóállomásról, illetve kirakó kikötőből is kerülhet anyagi készlet kiutalásra. Ezek elosztását és felvételezését a hadtestnek kell megszervezni. Alapelveként kell tekinteni, hogy a hadtest ezen állomásokról saját, homogén szállítmányok esetén az alárendeltjeinek szállító eszközei bevonásával vételezze fel az anyagokat, és a vasútvonaltól, illetve folyószakasztól távolabb létrehozott anyagelosztó körletben képezzen szállítmányokat, vagy adja át azokat alárendeltjei részére.

A hadtest támadó hadműveletében az önálló irányokban tevékenykedő harcászati magassabbegységeket az anyagi biztosítás tekintetében a lehetőségekhez mérten önállósítani kell, ezért azokat a szükséges mértékben meg kell erősíteni az anyagi eszközöket szállító alegységekkel.

A hadtest helikopterszázadának ellátása során annak meglévő anyagi készletén felüli igények kielégítésére az előljáró intézkedésének megfelelően a hadseregellátó-dandár állományából erők és eszközök is kikülöníthetők, amelyek biztosítják a század anyagi készleteinek állandó feltöltését.

A dandár támadó harcának anyagszükségletét a hadtestparancsnok fogyasztásra, valamint a harcnap végére elrendelt készletképzésre meghatározottak, a dandár állománya, harcértéke és az ellátási normák alapján kell meghatározni.

Az egészségügyi, üzemanyag és élelmezési anyag szükségletet a dandárparancsnok elhatározásának megfelelően, a dandár hadtáp-szolgálatfőnökök határozzák meg. A dandár támadó harca során átlagosan 600–650 tonna anyagi eszköz utánszállítása válik szükségessé, melynek megoszlása egy változatban 65% lőszer, 20% hajtóanyag és 15% egyéb anyag lehet. Feszített harcnapon a napi utánszállítás elérheti a 750–800 tonnát is.

Az anyagi eszközök utánszállítását valamennyi anyagfajta tekintetében a dandár törzsfőnökkel és a parancsnok fegyverzet-technikai helyettessel együttműködve, a parancsnok hadtápbhelyettes szervezi meg. A szállítások közvetlen tervezését és a végrehajtás koordinálását a dandár szállító szolgálatfőnök végzi. A támadó harc alatt az anyagi eszközöket alapvetően a dandár szállítóeszközeivel kell utánszállítani, elsősorban az első lépcső zászlóalj és dandár tüzérség részére. Feszített szállítási feladat esetén a zászlóalj ellátó szakaszok szállítóeszközei is bevonhatók a végrehajtásba, és szükség esetén a parancsnok engedélyével, elsősorban a tüzelőállásokban földre is lehet felhalmozni lőszert.

Az anyagi eszközök utánszállítása során leürült szállítóeszközöket a sérültek és betegek, a javításra szoruló szaktechnikai eszközök, valamint a felesleges és zsákmányanyagok hátraszállítására kell felhasználni.

e) A hadtest támadó hadműveletének egészségügyi biztosításánál a várható egészségügyi veszteséget csapat csoportosítások, irányok, azon belül harcnapok és a hadművelati felépítés szerint célszerű megállapítani. Az egészségügyi biztosítást a hadtest és a megerősítő csapatok létszámára kell szervezni.

A hadtest támadó hadműveletében az egészségügyi veszteség nagysága elérheti: atomfegyver alkalmazása esetén, napi átlagban a 6–8%-ot, összesen 24–40%-ot, hagyományos eszközök alkalmazásával folyó hadműveletben, napi átlagban a 2–3%-ot, összesen 10–15%-ot.

Ellátásukhoz naponta két egészségügyi zászlóalj és két egészségügyi osztag szükséges. A települt egészségügyi zászlóaljak (osztágok) általában 1,5–2 napig a települési helyen tevékenykednek, tehermentesítésük, anyagi feltöltésük után kerülnek előrevonásra, és általában a 3. nap után számolhatunk újbóli alkalmazásukkal.

A keletkezett sérülteket az első lépcső dandárok segélyhelyeiről a hadtest szervezetszerű és megerősítő kiürítő eszközökkel kell hátraszállítani a szakorvosi ellátást biztosító segélyhelyekre. A fegyvernemi dandárok segélyhelyeiből az egészségügyi erőkkel való manőver biztosítása céljából erős egészségügyi tartalékot kell képezni.

A dandár egészségügyi biztosítása olyan rendszabályok komplexumát jelenti, amely biztosítja a harcképesség fenntartását, a személyi állomány egészségének megővését, a sebesültek és betegek részére az időbeni segélynyújtást, hátraszállításukat az alegységektől és tömegpusztulási gócból, továbbá a betegségek elterjedését, elterjedésük megakadályozását.

Támadásban, tömegpusztító fegyverek alkalmazásának viszonyai között a dandár napi egészségügyi vesztesége 26–48%, esetleg ennél több is lehet. Tömegpusztító fegyverek alkalmazása nélkül a veszteség 12–18%-ot éri el.

A megindulási körletben a sebesülteket és betegeket az alegységektől és a dandársegélyhelyről a hadtest egészségügyi zászlóaljhoz (egészségügyi osztághoz) vagy a kijelölt kórházakba a dandár saját eszközével szállítja hátra.

A harcbevétési terepszakaszra való előrevonás alatt a sebesültek részére a harci és szállító járműveken nyújtanak elsősegélyt, a zászlóalj, század és szakasz oszlopokra való szétbontakozás időszakában a sebesülteket összegyűjtik és hátraszállítják az alegységhez közel települt segélyhelyekre, vagy a települt egészségügyi zászlóaljhoz (önálló egészségügyi osztághoz).

A támadás folyamán a harcokocsikban, páncélozott harcjárművekben nyújtanak elsősegélyt a sebesültek részére, amely munkában részt vehet az egészségügyi tiszthelyettes is. Ha gyalogosan történik a támadás, akkor a század egészségügyi tiszthelyettes és a kijelölt sebesültvivők elsősegély után kihordják a harcmezőről a sebesülteket, elhelyezik őket sebesültgyűjtő fészkekben.

A gépesített lövészászlóaljak segélyhelye követi a zászlóalj harcrendjét, a súlyos sebesülteknek és betegeknek elsősegélyt, első szaksegélyt nyújt, elhelyezi őket fedezékekben, ahol bevárják hátraszállításukat a dandársegélyhelyre. A hadtest főcsapása irányába támadó dandár a megerősítésül kapott kiürítőeszközöket a zászlóalj segélyhelyről (sebesültgyűjtő-fészkekből) való sérült kiürítésbe vonja be.

Tömegsérülési gócból kialakulása esetén a kialakult helyzet függvényében az első orvosi segély mértékét be kell szűkíteni és csak életmentő javallatok alapján avatkoznak be. Ebben az esetben törekedni kell a segélyhelyek gyors tehermentesítésére és a keletkezett sérültek végleges ellátási helyre történő szállítására.

A hadtest támadó hadművelete folyamatos hadtápbiztosítása megköveteli a hadtesthadtápbiztosítását. A megerősítés mérve a helyzettől függően lehet: egy megerősített közúti komendánszázad, két egészségügyi osztag, sebesültszállító gépkocsi raj, ill. szakasz, szakorvosi csoport, járványügyi erők. A dandár támadó harca hadtápbiztosításának folyamatosága érdekében megerősíthető anyaggal (elsősorban lőszerrel) megrakott gépjárművekkel, egészségügyi kiürítő eszközökkel.

2. *A gépesített hadtest (dandár) védelmi hadművelete (harca) hadtápbiztosításának megszervezése.*

A hadtest (dandár) védelmi hadművelete (harca) hadtápbiztosításának rendjét, a hadtáp tevékenységének feszítettségét döntően meghatározza az, hogy a hadtest (dandár) milyen körülmények között, a hadi tevékenységek melyik időszakában és milyen hadműveleti céllal megy át védelembe. Abban az esetben, ha a hadtest (dandár) a hadi tevékenység kezdetén megy át védelembe, számolni kell azzal a körülménnyel, hogy a hadtest hadtápjá egy-másfél napon keresztül önállóan fogja a központi bázisok anyagkészletére támaszkodva végrehajtani az alárendelt hadtápbiztosításával kapcsolatos feladatokat, bevonva azokat a konkrét végrehajtásba, és csak ezen időszak után – a hadsereghadtáp mozgósítását követően – állhat be a „klasszikus” hadtápbiztosítási rendszer.

Megint más sajátosságokkal valósul meg a hadtest (dandár) hadtápbiztosítása, ha a hadtest (dandár) az ellenség által mért atomcsapások következtében elszenvedett nagyarányú veszteségek hatására megy át védelembe. Ilyen körülmények között jelentős személyi-anyagi-hadtáptechnikai veszteségek keletkezhetnek, jelentősen lecsökkenhet a hadtest és alárendelt csapatok hadtápjai teljesítőképessége. Számolni kell a közlekedési hálózat nagyarányú rombolásával, szennyeződésével, az egészségügyi veszteségek pedig – előreláthatólag – felülmúlják az egészségügyi egységek és intézetek teljesítőképességét.

A hadtápbiztosítási feladatok feszített végrehajtásával lehet számolni olyan esetben is, amikor a hadtest a támadó hadművelet során az ellenség ellencsapásának elhárítása céljából, vagy más körülmények hatására megy át védelembe. Ebben az esetben a hadtest és alárendeltjei hadtápjá támadó csoportosításban végzik tevékenységüket. Jellemző lehet, hogy a folyamatban levő ellátás vezetését és a védelmi hadművelet hadtápbiztosításának megszervezését, a hadtápok áttelepítését, az anyagi készletek átcsoportosítását egy időben – párhuzamos munkával – kell végrehajtani.

Olyan esetben, amikor a hadtest csapatai előre tervezetten, az ellenséggel nem közvetlen harcrintkezésbe mennek át a védelembe, eltérő körülmények jellemzik a hadtest (dandár) védelmi hadműveletének (harcának) hadtápbiztosítását. Ebben az esetben lehetőség van a hadtáp védelmi tevékenységhez alkalmazkodó felépítésére, az elrendelt készletek időbeni megalakítására és lépcsőzésére, a segélyhelyek tehermentesítésére és a hadtápvezetés rendszerének létrehozására.

A korszerű fegyveres küzdelemben általánossá válik, hogy a hadtest csapatai összetett körülmények hatására (pl. a haditevékenységek első időszakában, a sikertelen találkozóütközet végén, jelentős veszteségeket szenvedve, az elért terepszakasz megtartásáért) mennek át védelembe. Mindezek hatására igen bonyolult hadtáphelyzet alakulhat ki, mely nagyban nehezíti a hadtápbiztosítás végrehajtását és a hadtesthadtáp egységeinek, alegységeinek alkalmazását is.

A hadtest (dandár) hadtápbiztosításának alapját a létrehozott védelmi csoportosítás minden oldalú biztosításának időben történő végrehajtása, a hadtáp élet- és működőképességének fenntartása és megbízható tevékenységének folyamatossága képezi.

A hadtest (dandár) hadtápbiztosítására létrehozott rendszernek minden körülmények között biztosítani kell: az ellenség támadásának irányában a védelem mélységébe betört ellenség szétverésének, a hadtest második lépcső ellenlökés végrehajtásának, a támadás felújításának, az adott esetben pedig a bekerítésben harcoló csapatoknak a megszakítás nélküli anyagi-egészségügyi és egyéb irányú biztosítását.

A hadtest védelmi hadműveletének ideiglenes jellegéből következően fontos követelmény, hogy *a hadtest hadtápbiztosításának rendszere mindenkor legyen képes a védelmi hadművelet hadtápbiztosításán túl, azzal párhuzamosan, a támadásba való átmenet és annak sikeres folytatása hadtápbiztosítására is.*

a) A hadtesthadtáp felkészítése a védelmi hadművelet hadtápbiztosításának megszervezése során kettős feladatot jelent. Egyrészt a hadtest hadtápszervezeteit képessé kell tenni a bonyolult és várhatóan többféle tevékenységet felölelő védelmi hadművelet hadtápbiztosítására, másrészt rendszerint vele párhuzamosan létre kell hozni a támadás felújítása hadtápbiztosításának feltételeit. Így tehát a felkészítés feladatai, a támadó hadműveletnél vázoltakhoz viszonyítva tartalmukban kibővülnek, összetettebbé válnak. A dandárhadtáp a védelmi harc hadtápbiztosításával párhuzamosan általában nem képes a támadáshoz szükséges feltételeket biztosítani, így előreláthatóan feladatként jelentkezik az anyagi készletek átcsoportosítása a fő feladatokat végrehajtókhoz, az egészségügyi szervezetek tehermentesítése és más konkrét felkészítési feladat végrehajtása is.

b) A hadtest- (dandár) hadtáp telepítésénél kiemelten figyelembe kell venni a megnőtt szélességi és mélységi kiterjedéseket, az ellenség betörésének várható irányait és pusztításának főbb objektumait, az ellencsapás (ellenlökés) tervezett irányait, valamint az élet- és működőképesség fenntartásának lehetőségeit és a várható manőverek végrehajtásának feltételeit. Mindezek megkövetelik a hadtest- (dandár-) hadtáp nagyobb mélységben és kiterjedtebb szélességben történő elhelyezését, a széttagoltság érvényre juttatását, a hadtest- (dandár-) hadtápok települési körletei műszaki berendezettségének és álcázásának fokozását. A hadtest- (dandár-) hadtáp csoportosítását egy változatban a védelmi hadművelet során a 2. sz. melléklet vázlata tartalmazza.

A hadtesthadtáp csoportosítása a védelmi hadművelet felépítésnek szerves részét képezi. Magában foglalja az erők és eszközök mélységben és szélességben létrehozott csoportosításait.

A hadtest részére *hadtápsáv* kerül kijelölésre, melyet jobbról és balról a szomszédok közötti sávhatár, mélységben a hadsereg hadtápsáv elülső határa (60–70 km), az arcvonal felől az első lépcső dandárok ellátószázadai települési körleteinek elülső terepszakasza határolja.

A hadtesthadtáp sávjában létrehozott csoportosításnak a támadásnál vázoltakhoz viszonyítva sajátosságként jelentkezik, hogy az első lépcsőben védő csapatok hadtápbiztosítására kijelölt hadtáperők és -eszközök csoportja általában csak egy lépcsőben, védelem tengelyében települ a peremvonaltól 30–35 km-re. Állományába egészségügyi zászlóalj vagy egészségügyi osztag és az első lépcső dandárok folyamatos hadtápbiztosításához feltétlenül szükséges anyagi eszközöket szállító alegységek tartoznak.

A hadtest valamennyi harcászati magasabbegységét és egységét biztosító hadtápcsoportosítás a peremvonaltól általában 50–60 km mélységben, *a hadtest hadtápsáv hátsó határán települ.* Állományába az ellátó ezred főerői, a megerősítésül kapott közúti komendáns erők tartoznak. A hadtesthadtáp tartalék kijelölésének elve, állománya alapvetően megegyezik a támadásnál kifejtettekkel.

A hadtest ellencsapását végrehajtó csapatok hadtápbiztosítására a hadtesthadtáp második lépcsőjéből szükség esetén, a hadtáp tartalékból külön csoportot kell kijelölni a feltöltéshez szükséges anyagi eszközökkel.

A dandárhadtáp felépítése (lépcsőzése) alapvetően megegyezik a támadóharc során leírtakkal, figyelembe véve a harcrend mélységi lépcsőzését, a dandárhadtáp is mélyebben, a harcrend mögött települ.

A dandársegélyhely, a szállító eszközök egy része a szükséges anyagokkal (dandárhadtáp első lépcső) – elsősorban lőszerrel –, valamint az ellátó szakasz kijelölt állománya rendszerint a dandár harcrendje mögött, a peremvontaltól 20 km-ig települ.

A dandársegélyhely a dandár után-, hátraszállítási útvonala közelében olyan helyen települ, ahol biztosítva van a természetes álcázás és fedés. Az ellátó század és a hadtápvezetési pont a dandár harcrendje mögött, az arcvontaltól (peremvontaltól) 30–35 km távolságra települ.

Amikor a dandár a hadtest második lépcsőjében véd, vagy tartalékban van, akkor a hadtáp alegységei egy körletben települnek a harcrend mögött 3–5 km távolságra.

A hadtest- (dandár-) hadtáp telepítésének sajátossága, hogy a hadtest (dandár) védelmi hadműveletének (harcának) időszakában tartalék körleteket kell kijelölni, melyeket a hadművelet (harc) előkészítésének időszakában célszerű felderíteni és elfoglalásukat megtervezni.

A védelmi hadművelet (harc) során a hadtest- (dandár-) hadtáp áttelepülésére abban az esetben kerülhet sor, ha a csapatok csoportosítása megváltozott, ha az ellenség felfedte a települési körletek helyét, vagy a betörés, illetve bekerítés veszélyezteti a hadtesthadtáp működését.

A hadtáp manőverét a csapatok manővereivel szoros összhangban, az ellátandó csapatok hadtápbiztosítása folyamatos végrehajtásának elsődlegességét figyelembe véve kell megtervezni.

c) A hadtest folyamatos hadtápbiztosításának végrehajtása érdekében – a megerősítésként kapott közúti komendáns erők a hadtest műszaki erőinek szükséges mérvű bevonásával – első lépcső dandáronként egy-egy, de legalább két gépkocsi utat kell kijelölni és berendezni az ellátó ezred körletéből a hadtest tüzérség tüzelőállásainak vonaláig, valamint a rakétaosztály körletébe.

A hadtestharántutat az első lépcső dandárok segélyhelyei települési körlete vonalában kell kijelölni és fenntartani. A védelmi hadművelet időszakában ki kell jelölni és szükség esetén berendezni a tartalékkörletek megközelítési útvonalait. Kiemelt figyelmet kell fordítani az utak műtárgyainak őrzésére és védelmére, amelynek végrehajtásához a hadtest állományából műszaki és összefegyvernemi erőket kell kijelölni.

Védelemben a dandár folyamatos anyagi biztosítása a hadtápalegység manővere végrehajtása érdekében a támadásnál rögzített elveknek megfelelően kerül kijelölésre a dandár után- és hátraszállítási úthálózata.

d) A védelmi hadművelet (harc) kimenetelét döntően meghatározó anyagi biztosítás alapvetően függ: az ellenség várható csoportosításától, a hadtest (dandár) állományától, a hadművelet jellegétől és időtartamától, valamint az alkalmazott fegyverfajtáktól. A védelmi hadművelet anyagi szükséglete magában foglalja:

- a hadművelet (harc) előkészítéséhez és megvívásához;
- a támadásba való átmenet biztosításához;
- a hadművelet (harc) során keletkező veszteség pótlásához;
- a hadművelet (harc) végére elrendelt készletek megalakításához szükséges anyagi eszközöket.

A hadtest részére a hadsereg által engedélyezett fogyasztási normákat le kell bontani napokra és azt az alárendelt csapatok részére naponta meghatározni.

A hadtest alárendeltjei ellátásának rendjét és sorrendjét, szükség szerint az ellátó ezred raktári készleteinek csapatokhoz lépcsőzését megalapozott számvetések alapján kell meghatározni. Kiegészítő készleteket – a hadtest alárendeltjeinél – elsősorban lőszerből, műszaki és egészségügyi anyagból célszerű létrehozni. Az anyagi biztosítás feladatainak végrehajtása során sajátosságként jelentkezik, hogy a készletek egy részét földre is kell rakni.

A készletek földrerakására hozott döntésnél minden esetben mérlegelni kell, hogy mennyiben sikerül a védők harcához minél nagyobb készleteket felhalmozni, illetve mennyiben áll fenn a veszély szükségtelenül nagy készletek lépcsőzése, felhalmozása esetén arra, hogy a betört ellenség birtokába kerülnek azok. Ezért alapelveként kell kezelni, hogy földre csak a legszükségesebb mértékben, elsősorban a tüzelőállások közelében lehet rakni. Ezen kívül szükséges mértékben a hadtest hadtápsávjának hátsó határán lehet földön felhalmozni készleteket. Mindkét esetben állandóan készenlétben kell lenni azok mobilizálására és a veszélyeztetett irányokból való elszállításukhoz.

A hosszabb ideig tartó azonos helyen tartózkodás, az ellenség által már ismert területeken való működés, továbbá a védelem kulcsfontosságú helyeire gyakorolt ellenséges ráhatás megnehezíti az ivóvíz-szükségletek kitermelését, továbbá vele a hadtest csapatai rendszeres ellátását. Bonyolult feladatot jelent a vízelőhelyek megóvása a szennyvezéstől, fertőzéstől. Éppen ezért a hadtest védelmi hadművelete során kiemelt feladatot jelent a vízkitermelőhelyek gondos álcázása, megbízható őrzése-védelme. Minden körülmények között fel kell deríteni tartalék vízelőhelyeket és szükség esetén be is kell azokat rendezni.

A hadtest védelmi hadművelete során napi átlagban 2000–2500 tonna anyag szállítása válhat szükségessé, vele párhuzamosan a hátraszállítási feladat meghaladhatja 100–200 kocsiakománnyt is. Mindez megköveteli a szállítás elvének betartása mellett az után- és hátraszállítási feladatok végrehajtásában a hadtest alárendelt csapatai szállító eszközeinek a bevonását is. Előtérbe kerülnek ez esetben is a tagozat kihagyással végzett szállítások, az anyagok kocscserés átadása.

A hadtest védelmi hadműveletében reálisan számolni kell, hogy az anyagi eszközök pótlására a hadtest részére kirakóállomásra vagy kirakó kikötőre is kerülhet anyag szállításra. Ezen anyagi készletek átvételét, elosztását és elszállítását úgy kell megszervezni, hogy *az első lépcső dandárok részére a hadtest szállítóeszközeivel kerüljön a kiszállítás végrehajtásra, míg a többi alárendeltet vételeztetéssel kell feltölteni.*

A szállítások tervezésénél számolni kell arra, hogy a lehetőségekhez mérten *szállítókapacitásból tartalékot is képezzünk* és zárjuk lőszerrel, műszaki anyaggal, üzemanyagokkal megrakottan.

A hadtest első lépcsőjében védő dandár védelmi harca során naponta átlagosan 550–600 tonna anyag utanszállítása válik szükségessé. *A szállítások végrehajtásának elve megegyezik a támadásnál leírtakkal.* A hadtest második lépcsőjében védő dandár anyagi biztosításánál megkülönböztetett figyelmet kell fordítani az elrendelt készletek állandó szinten tartására, ellenőrkés végrehajtása esetén pedig a szükséges kiegészítő készletek lebiztosítására.

A védelmi harc megszervezése időszakában előtérbe kerül a dandár szállító eszközeinek hadtest érdekű feladatok végrehajtásába való bevonása, ebből fakadóan a dandár-érdekű szállítások végrehajtásában nagyobb mértékben kerülnek a zászlóalj szállító eszközei igénybevétele.

A hadtest védelmi hadművelete megbízható hadtápbiztosítása érdekében a hadsereghadtáp állományából célszerű megerősíteni egy-két egészségügyi osztaggal, sebesültszállító gépkocsijával, szakorvosi csoporttal és járványügyi erőkkel.

A gépesített hadtest védelmi hadművelete során is számolni kell azzal, hogy a hadtest állománya koalíciós lesz. A hadtest állományába megerősítésül adott más nemzetiségű csapatok ellátását közvetlenül a hadsereg-ellátódandárhoz kikülönített front raktárrészlezből kell a speciális anyagok (MN-ben nem rendszeresített) tekintetében megvalósítani, míg általános anyagellátásuk a hadsereg és hadtest erőivel és eszközeivel is megvalósulhat. Egyes esetekben a megerősítő erők ellátása közvetlenül a front által részükre adott megerősítő hadtáperőkkel és -eszközökkel is megvalósulhat. Egészségügyi ellátásukat a területi ellátás elveinek megfelelően a saját, valamint a hadtest és megerősítő egészségügyi erők végzik.

e) *A sebesültek és sérültek védelmi hadműveletben egyenletlenül keletkeznek, különösen a tömegpusztító fegyverek alkalmazására történő áttérés, illetve azokkal mért csapások, védelembe való átmenet, az ellencsapások elhárításának és a betört ellenség visszaverésének, a támadás felújításának időszakaiban kell számítani egy időben több tömegsérülési góc kialakulásával. A védelmi hadművelet során naponta hagyományos eszközöktől 3-4%, tömegpusztító eszközöktől 8-10% egészségügyi veszteség keletkezése várható.*

A dandár védelmi harca során tömegpusztító eszközök alkalmazásának viszonyai között 24-25%, csak hagyományos fegyverek alkalmazásának viszonyai között 12-22% egészségügyi veszteséggel kell számolni.

Az egészségügyi biztosítás rendszabályainak foganatosítása során *megkülönböztetett figyelmet kell fordítani a sérültek arcvonalból való mentésének, gyors hátraszállításának megszervezésére.* Biztosítani kell a települt dandársegélyhely szükség esetén megvalósítandó manőverét.

A hadtest védelmi hadműveletének egészségügyi biztosításában sajátosságként jelentkezik, hogy a sérültáramlás átkapcsolása érdekében az első lépcső hadtestek mögött a peremvonaltól 30-40 km mélységben hadtestenként egy egészségügyi osztag erőivel telepíthető a szakorvosi segély második lépcsője.

A védelmi harc dinamikájának függvényében a segélynyújtás mérvének ekstrém módon történő beszűkítésével kell számolni. A sérültek kiürítésében esetenként a „magamtól” való kiürítés elvét is alkalmazzuk, ami gyakorlatilag azt jelenti, hogy a csapat a saját segélyhelyéről szállítja a következő egészségügyi ellátási tagozatig sérültjeit.

A honi területen folytatott védelmi hadművelet során az egészségügyi zászlóaljokról, osztagokról a stacionér kórházakra épülő vegyes kórházbázisokra a hadsereg és a központhadtáp előretolt lépcső kiürítő eszközeivel valósítjuk meg a sérültek kiürítését.

A hadtest (dandár) védelmi hadműveletének (harcának) megvívása során a csapatok huzamosabb ideig egy helyben való tartózkodása miatt *megnő a közegészségügyi és járványügyi tevékenység jelentősége is.*

3. A hadtest (dandár) támadó és védelmi hadművelete (harca) hadtápbiztosításának tervezése, a végrehajtás vezetése.

A hadtest (dandár) hadművelete (harca) hadtápbiztosítása tervezésének alapját a hadsereg- (hadtest-) parancsnok hadtápparancsának kivonata (parancsnok hadtáphelyettes intézkedése), a hadtest- (dandár-) parancsnok elhatározása és a hadtápbiztosítás megszervezésére vonatkozó utasításai, a hadtest- (dandár-) hadtáp helyzete, lehetőségei képezi.

A *parancsnok hadtáphelyettes munkarendje* a parancsnok által meghatározott munkarendhez igazodik. A hadtápbiztosítás tervezése alapvetően a hadtest (dandár) hadtápvezetési ponton történik, de a parancsnok hadtáphelyettes szűk, operatív csoporttal általában a harcállásponton hozza meg elhatározását és tesz jelentést a parancsnoknak – annak utasításának megfelelően – az elhatározás meghozatalához szükséges kérdésekben. Ebből a célból a parancsnok hadtáphelyettes tisztázza a kapott feladatot és helyzetmegítélést végez.

A *feladattisztázás során* alapvető követelmény, hogy a hadtest- (dandár-) parancsnok hadtáphelyettes megértse az előjáró tagozatparancsnok hadtáphelyettesnek a hadtápbiztosítással kapcsolatos elhatározását, tisztázza, mikor és milyen anyagi készletekkel kell rendelkezni, milyen bázisokról és milyen sorrendben történik a hadművelet (harc) előkészítése és annak megvívása során a hadtest (dandár) ellátása, milyen feladatokat kell a hadsereg (hadtest) érdekében a hadtest (dandár) erőivel és eszközeivel végrehajtani.

A feladattisztázás eredményeként meg kell fogalmazódnia azoknak az alapvető feladatoknak, amelyek alapjaiban befolyásolják a hadtest (dandár) hadtápbiztosítását és kiadáshoz elő kell készíteni a tervező-, szervező munka, illetve a konkrét előkészítő tevékenység beindítását meghatározó előzetes intézkedéseket.

A parancsnok követelményei és a feladattisztázás eredményének összegzése, valamint a hadtest- (dandár-) hadtáp tényleges helyzetének reális megítélése alapján kerül kidolgozásra a *parancsnok hadtáphelyettes elhatározása*, melynek jóváhagyása után kerülnek kiadásra az alárendeltek részére az előzetes intézkedések.

Az *előzetes intézkedéseket* rendszerint szóban vagy híradó eszközök alkalmazásával kell kiadni. Tartalma a konkrét helyzettől függ, egy változatban a következő lehet:

- a hadtest- (dandár-) hadtáp csoportosítása, települése, áttelepülésének iránya;
- az után- és hátraszállítási utak vonalvezetése;
- készletképzés, az üzemanyag-fogyasztási normák;
- a hadművelet (harc) előkészítése időszakában végrehajtandó szállítások rendje;
- várható egészségügyi veszteség, egészségügyi megerősítés mérve, ideje (csak hadtestnél);
- a hadtápkészenlét ideje.

A *parancsnok hadtáphelyettes elhatározásában meghatározza:*

- a hadművelet (harc) hadtápbiztosításnak elgondolását;
- a hadtest (dandár) hadtápbiztosítási feladatait, végrehajtásának rendjét;
- a hadtáp-együtműködés és a hadtáp-harcbiztosítás fő kérdéseit;
- a hadtápvezetés megszervezésének alapjait.

A parancsnok hadtáphelyettes *elhatározásának alapját* a hadtápbiztosítás elgondolása képezi, amely tartalmazza: a hadtáp fő erőkifejtése összpontosításának irányát; az alapvető hadtápbiztosítási feladatok megoldásának módjait és követelményeit; a hadtápegységek és -alegységek felépítésének és áttelepítésének rendjét, az után- és hátraszállítási utak számát, vonalvezetését és meghosszabbításuk irányát.

Az eddig végrehajtott feladatokról, *a hadtest- (dandár) parancsnok elhatározásának lényegéről az operatív csoport rendszeresen tájékoztatja a hadtápvezetési pontot*, ahol a hadtápfőnök helyettes vezetésével, párhuzamosan az operatív csoporttal, megkezdik a konkrét, részletes tervezőmunkát.

Az operatív csoport visszaérkezése után a hadtáphelyettes követelményeinek meghatározását a *törzstájékoztatón* kell megvalósítani.

A törzstájékoztató megtartása után veszi kezdetét a *helyzetmegítélés*, amelynek alapvető funkciója a hadtápbiztosítási feladatok megoldása legcélszerűbb módjának kiválasztása, a hadtáp működési rendjének meghatározása.

A helyzetmegítélés során a hadtest- (dandár-) parancsnok hadtáphelyettes tanulmányozza:

- a szervezetszerű és a megerősítésül kapott hadtápszervezetek helyzetét, állapotát, teljesítőképességét;

- az anyagi eszközökkel való ellátottságot, az előjáró által biztosított anyagi készleteket és beérkezésük idejét, a fogyasztási normákat, a készletek képzését és célszerű lépcsőzését, a hadművelet és harctevékenység alatti folyamatos ellátás követelményét és lehetőségét, az alkalmazható feltöltési módokat;

- az anyagi eszközök szállítása végrehajtásának, a rakodóerő, -eszköz szükségletet és biztosításuk lehetőségeit;

- a hadtáptechnikai eszközök várható veszteségeit és helyreállításuk lehetőségeit;

- az után- és hátraszállításra tervezett utak állapotát, a hadtáp elhelyezésére, telepítésére alkalmas körleteket;

- az ellenség lehetséges behatásának mérvét, következményeit, a hadtápegységek és -alegységek teljesítményére, utakra, települési, elhelyezési körletekre;

- a vegyi-, sugár- és bakteriológiai helyzetet;

- a tevékenységi sáv gazdasági lehetőségeit és felhasználását;

- a terep, az időjárás és évszak befolyását a hadtáp tevékenységére, a hadtápegységek, -alegységek alkalmazására.

A helyzet tanulmányozásának eredményeként a parancsnok hadtáphelyettese, illetve a szolgálatiág főnökök állapítják meg, milyen lehetőségei vannak a hadtápnak a csapatok ellátására a hadművelet (harc) előkészítésekor, és annak folyamán milyen feltételek között kell működnie, és a feladat végrehajtása érdekében milyen rendszabályokat kell foganatosítani.

A hadtest- (dandár-) parancsnok elhatározása, a hadtápbiztosítással kapcsolatos utasításainak megfelelően - együttműködésben a fegyverzet-technikai helyettessel és a fegyvernemi főnökökkel - kerül a hadtápbiztosítás megszervezésének terve kidolgozásra.

A hadtápbiztosítás megszervezésének tervét a parancsnok hadtáphelyettes irányításával a hadtáptörzs készíti el, rendszerint térképen, szöveges kiegészítéssel. A tervet egyeztetni kell a törzssel. Aláírja a törzsfőnök, a parancsnok hadtáphelyettes, jóváhagyja a parancsnok.

A hadtápbiztosítás megszervezésének terve a parancsnok hadtáphelyettes elhatározása végrehajtásának részletes kidolgozói okmánya, felöleli az adott kötelék számára szabott feladat teljes időtartamát. Hadtest esetében a hadműveleti feladat egészére általában, a közelebbi feladatig részletesen, az első napra teljes részletességgel kerül kidolgozásra. A dandár (ezred) esetében egy napra teljes részletességgel és közelebbi, távolabbi feladat bontásban készül (3. sz. melléklet).

A térkép általában a következőket tartalmazza:

- a sávhatárokat, a peremvonalat, a feladatokat, a hadművelet, harc méreteit, az ütközetbe vetés (harcbavetés), az ellencsapás (ellenlökés), feltöltés terepszakaszait, tiltott körleteket, a vezetési pontokat, valamint az ellenségről olyan adatokat, amelyek a hadtápbiztosításra befolyást gyakorolnak;

- az előjáró hadtápmagasabbegységek (-alegységek) települési körletét, kijelölt ellátási bázisát, útvonalakat;

- a saját hadtápegységek, -alegységek települési (elhelyezési) körleteit a megindulási helyzetben, és áttelepítésük rendjét a hadművelet, harc időszakában;

- az után- és hátraszállítási utakat, azok továbbfejlesztésének irányát, valamint az előkészítésre és fenntartásukra kijelölt erőket és eszközöket, diszpécser pontokat;

- az alárendelt csapatok hadtápjainak és hadtápvezetési pontjainak települési (elhelyezési) körleteit a megindulási helyzetben, és áttelepülésük rendjét, településük vonalait a harcnap során;

- találkozási pontokat, anyagátadó helyeket;

- a csapatok, alegységek tömeges (komplex) feltöltésének körleteit, kijelölt erőket és eszközöket;

- az egészségügyi egységek és alegységek alkalmazásának rendjét, a sérültek és betegek hátraszállításának megszervezését;

- a hadtápbiztosítás legfontosabb mutatóit;

- a saját hadtápvezetési pont települési helyét, idejét, áttelepülési helyét, idejét.

A szöveges melléklet általános tartalma:

- a hadtápbiztosítás feladatai (mennyiségi mutatókkal kifejezve);

- elgondolás a hadtápbiztosítás feladatainak végrehajtására;

- a hadtápm állománya és csoportosítása (megosztási arányai);

- számvetések a csapatok anyagi biztosítására, szállítására, egészségügyi biztosítására, a csapatok, alegységek tömeges (komplex) feltöltés végrehajtására, vízellátásra;

- a hadtápm szaktechnikai biztosításának rendje;

- a hadtápm harcbiztosításának rendszabályai;

- a hadtápm híradás megszervezése;

- esetenként más kérdések (utalások rendje, megelőző egészségügyi rendszabályok).

A számvetések és egyéb harci okmányok elkészítésére széleskörűen alkalmazni kell a rendelkezésre álló számítástechnikai eszközök gépi programjait.

A parancsnok hadtáphelyettesnek alárendelt szolgálatiág főnökök rendszerint térképen, szöveges melléklettel dolgozzák ki saját szolgálati águkra vonatkozóan az ellátási (biztosítási) terveiket, illetve számvetéseiket. A terveket a parancsnok hadtáphelyettes hagyja jóvá.

A hadtápbiztosítás feladatait *hadtápparancsban* kell rögzíteni, amely átfogja az előkészítő időszakot és a hadművelet (harctevékenység) teljes időszakát.

Az alárendelt hadtápszervezetek feladatait rendszerint egy harcnapra kell meghatározni. A hadművelet (harctevékenység) megszervezésekor készült hadtápparancsból az alárendeltek kivonatot kapnak, a hadművelet (harctevékenység) folyamán pedig *hadtábpintézkedések kerülnek kiadásra*. A hadtábpintézkedést a parancsnok hadtáphelyettes adja ki a hadtápbiztosítás hatáskörébe tartozó kérdésekben.

A hadtábpintézkedés általában tartalmazza:

Az első pontban: a hadtáp fő erő kifejtése összpontosításának irányát.

A második pontban: hadtápegységek, -alegységek felépítését és áttelepítését, a rendelkezésre álló anyagi forrásokat.

A harmadik pontban: az után- és hátraszállítási utakat, azok meghosszabbítását és kiszolgálásukra kijelölt erőket.

A negyedik pontban: a csapatok hadtápbiztosítási feladatait alárendelteként és a biztosítás fő feladatai szerint. A hadtápbiztosítási feladatoknál meg kell határozni:

- az anyagi biztosításban: a készletképzés rendjét és határidőit, a fogyasztási normákat, az anyagi eszközök utánszállításának megszervezését; a vízbiztosítás feladatait, a csoportos feltöltések idejét, körleteit és feladatait, a katonai kereskedelmi ellátás és szolgáltatások alapvető kérdéseit, a felesleges anyagok, zsákmányanyagok összegyűjtésének és hátraszállításának rendjét;

- az egészségügyi biztosításban: a segélynyújtás terjedelmét, a sérültek és betegek hátraszállításának rendjét, a közegészségügyi és járványvédelmi feladatokat, a csapatok tömegpusztító fegyverek elleni védelme érdekében foganatosítandó egészségügyi rendszabályokat;

- a hadtáp szaktechnikai biztosításban: az üzemeltetés és felkészítés rendszabályait, a helyszínen meg nem javítható hadtáptechnikai eszközök hátraszállításának, javításának és pótlásának rendjét;

- az alárendelt csapatok hadtáperőkkel és -eszközökkel való megerősítésének rendjét.

Az ötödik pontban: a hadtápegységek és -alegységek harcbiztosítási feladatait, a bevont erőket és eszközöket.

A hatodik pontban: a hadtáp készenlét idejét.

A hetedik pontban: a hadtápvezetési pont települési helyét és időpontját, áttelepülésének irányát, a hadtápvezetés átvételét és a jelentések rendjét.

A hadtábpintézkedést a parancsnok hadtáphelyettes írja alá.

A hadtápparancsot a parancsnok hadtáphelyettes készíti a parancsnok fegyverzeti és technikai helyettes, az érintett fegyvernemi és szolgálatiág főnökök bevonásával, vagy velük együttesen; aláírja a parancsnok, a törzsfőnök és a parancsnok hadtáphelyettes.

A hadtáp-együtműködést a csapatok hadtápbiztosítása során végzendő tevékenységek, feladatok, az abban részt vevő erők, a végrehajtás helye, ideje és módszere szerinti összehangolása céljából a parancsnok hadtáphelyettes szervezi meg. A hadtest (dandár-) hadtápban elsősorban az ellátandó csapatok és a hadtáp közötti, illetve a saját és az alárendelt hadtáptagozat hadtápszervezetei között kell együtműködést megszervezni. Egyes fontos kérdésekben a parancsnok szabályozza az együtműködés alapvető kérdéseit (tömeges és komplex feltöltés, második lépcső ütközetbe-, harcbavetésének

hadtápbiztosítása, atomcsapások következményeinek felszámolása, a hadtápegységek, -alegységek manővere).

Az együttműködés megszervezése során a hadtáphelyettes győződjön meg arról, hogy az alárendeltek helyesen értik-e a csapatok tevékenységével összhangban, ütemenként megszabott hadtápfeladatok végrehajtásának rendjét, módszerét.

A hadtáphezvezetést a parancsnoknak a vezetés rendjére vonatkozó intézkedése alapján a parancsnok hadtáphelyettes elhatározása és utasításai szerint a hadtáptörzsfőnök (hadműveleti főnöki) szervezi meg. Általános tartalma:

- a hadtáphezvezetési pont települése, áttelepülése, működésrendje;
- a hadtáphezvezetési pontok csoportosítása, munkarendje, a munkacsoportok, összekötő tisztek, operatív csoportok kijelölése;
- a hadtáphezvezetési pont és híradás rendje, védelme, a rejtett vezetés rendszabályai;
- feladatok, jelentések továbbításának és ügyvitelének a rendje;
- a közvetlen alárendelt hadtápegységek és -alegységek vezetési pontjai működési helyének kijelölése;
- a hadtáphezvezetés - a hadtáphezvezetési pont kiesése esetén történő - átvételének rendszabályai;
- a hadtáphezvezetési pont műszaki berendezése, őrzés-védelme.

Az alárendeltekhez a parancsnok hadtáphelyettes a szükséges szakállománnyal személyesen szálljon ki segítő ellenőrzés céljából. Az ellenőrzés terjedjen ki: az előlőjárói hadtáphezvezetés (hadtáphezparancs) helyes értelmezésére, a parancsnok hadtáphezvezetésnek a parancsnok elhatározásához tett jelentése megalapozottságára, a hadtápbiztosítás megszervezése (alkalmazási terv) és az alárendeltek részére megszabott feladat tartalmára, azok összhangjára; a hadtáphezvezetési pont követelmények szerinti működésére, az együttműködés megszervezésére, fenntartására, a hadtápegységek, -alegységek szakfeladatainak szervezett végzésére, a hadtáphez készlet időbeni elérésére.

A parancsnok hadtáphezvezetés, a hadtáphez törzs köteles időben jelenteni az előlőjárónak: a feladatok vételét, a hadtápbiztosításra hozott elhatározást (helyi ellenőrzéskor), a hadtáphez csapatokra mért tömegpusztító csapások következményeit, a hadtáphez helyzet és változásait, a feladatok végrehajtását, a hadtáphez készlet elérését.

A parancsnok hadtáphezvezetés a megszabott határidőre *hadtáphez összefoglaló jelentést* (hadtáphez jelentést), a szolgálatiág vezetők pedig saját szolgálati águkra vonatkozóan jelentést terjesztenek fel a szakmai előlőjárónak.

A hadtáphez összefoglaló jelentés (hadtáphez jelentés) általában tartalmazza:

- a hadtáphez egységek és -alegységek települési (elhelyezési) körleteit;
- a berendezett után- és hátraszállítási utakat, azok állapotát;
- az üzemanyag, élelem, ruházati, egészségügyi anyaggal való ellátottságot számvetési egységekben (beérkezett, fogyott, van);
- a szállítóeszközök mennyiségét és állapotát;
- a sérültek és betegek számát (beérkezett, visszatér a csapathoz, hátraszállítva, segélyhelyen van, hátraszállításra vár);
- veszteségeket;
- zsákmányanyagokat;

- egyéb jelentéseket;
- kérelmeket;
- következtetéseket.

A helyzettől függően tartalmazhatja még a hadtáp személyi állománya által elszenvedett sugáradagot, a szennyezett anyagi eszközöket, a magas sugárszintű körzeteket és útszakaszokat, valamint egyéb aktuális adatokat.

A hadtáp összefoglaló jelentések (hadtápjelentések) rendszerint írásban, meghatározott formai felépítésben készülnek, de lehetnek szóbeliek, illetve eljuttathatók az automatizált vezetés eszközein is.

A hadtáp és a fegyverzet-technikai biztosítás vezetésének megvalósítása érdekében hadtest- (dandár-) *hadtáp vezetés* pontot kell telepíteni, olyan körletben, ahonnan megfelelő összeköttetés biztosítható a hadtest (dandár) harcállásponttal, az alárendelt dandárok, egységek hadtápvezetési pontjaival (zászlóalj parancsnokokkal) és kedvező lehetőség biztosított a hadtest- (dandár-) hadtáp és technikai biztosító szervezetek folyamatos, megbízható vezetéséhez.

A hadtest támadó hadműveletében telepíteni kell:

- a hadtest hadtápvezetési pontot a hadtest harcálláspont tengelyében az arcvonaltól 30-45 km-re;
- ellátó ezred előretolt vezetés pontot a hadtesthadtáp első lépcső vezetésére az arcvonaltól 20-25 km távolságra. Erre a vezetés pontra a hadtest hadtáptörzsből szűk operatív csoportot célszerű kijelölni;
- az ellátóezred vezetés pontját az ezred fő erőinek körletében a peremvonaltól 30-45 km távolságra.

A dandár támadó harcában a dandár hadtápvezetési pont a dandár ellátószázad települési körletében a peremvonaltól 15-20 km mélységben települ.

A hadtest védelmi hadműveletében telepíteni kell:

- a hadtesthadtáp vezetés pontot az ellátóezred fő erőinek települési körletében, a peremvonaltól 50-60 km mélységben;
- az ellátóezred előretolt vezetés pontot a hadtesthadtáp első lépcső vezetésére, a peremvonaltól 30-35 km távolságban;
- az ellátóezred vezetés pontot a hadtesthadtáp vezetés pont közelében (4-6 km) az ezred főerőinek vezetésére a tervezett feladatok maradéktalan végrehajtásának irányítására kell telepíteni. A dandárhadtáp vezetés pont a peremvonaltól 30-35 km-re települ.

Az összefegyvernemi, hadművelési helyzetben beállt változásokra való gyors reakció megköveteli operatív csoportok, illetve irányítástek kiküldését. Ezen időszakos vezetés csoportok kiküldönítését minden esetben a konkrét helyzet függvényében kell megvalósítani. Operatív csoportot kell kiküldöníteni a hadtest harcálláspontra, a hadtesthadtáp előretolt lépcső vezetésére, valamint minden olyan esetben és helyre, ahol és amikor a hadtápbiztosítási feladatok végrehajtása döntően befolyásolhatja a hadtest támadó, illetve védelmi hadműveletének menetét és kimenetelét. Összekötő tiszteket kell küldeni a hadsereg hadtápvezetési pontjára a megerősítő szövetséges csapatok hadtápvezetési pontjaira, az együttműködési feladatok konkretizálása érdekében, valamint a hadsereg által a hadtest érdekében működtetett kirakóállomásokra és kikötőbe. Védelmi hadműveletben ezen

kívül a szomszédos hadtest hadtápvezetési pontjára, amennyiben a hadtápbiztosítás végrehajtása során együttműködési feladatok merülnek fel.

Á dandárnál általában - a hadtestparancsnok hadtáphelyettes intézkedésének megfelelően - csak összekötő tisztet kell küldeni a hadtest hadtápvezetési pontjára.

A tanulmányban leírtakkal nem volt céloom a hadtáp megszervezésének bonyolult rendszerét átfogóan elemezni és gyakorlati módszert adni a végrehajtáshoz, ezért csak a hadtest (dandár) támadó és védelmi hadművelete (harca) hadtápbiztosítása megszervezésének fő kérdéseit foglaltam össze. A csapathadtáp szabályzat, valamint a kapcsolódó szolgálatfőnökségi háborús utasítások előírásainak alkotó alkalmazásával kell a hadtest (dandár) hadtápbiztosítását megszervezni és feladatait végrehajtani.

(A mellékletek a folyóirat végén található!)

A hadtest első támadó és a védelmi hadműveletei közlekedési biztosítása tervezésének, szervezésének és vezetésének alapjai

Sáfar Bálint ezredes

A hadtest hadműveletei hadtápbiztosítása, ezen belül közlekedési biztosítása az előjáró tagozatok erői és eszközei együttes alkalmazásával, valamint a hadtesthadtápj saját erőivel valósítható meg.

Az előjáró tagozatok eszközeihez sorolhatók a vasúti, vízi és légi szállítási ágazatok, közúti komendáns, illetve azok a gépkocsiszállító erők, amelyekkel az előjáró tagozatok a hadtesthadtápnak támogatást nyújtanak az anyagok utanszállítása, illetve a hátraszállítások (kiürítés) során. Az előjáró saját eszközeivel megerősítheti a hadtesthadtápot. A megerősítés az adott időszakra teljes körű alárendeltséget jelent. Ezt a módot célszerű alkalmazni a vasúti biztosítás hadtestszintű feladatai megoldásánál.

A hadtest hadműveletei során alapvető szállítási ágazatnak a gépkocsiszállítás tekinthető. Ugyanakkor a hadtest első támadó hadművelete kezdeti időszakában (1-3. nap), vagy az első védelmi hadműveletében lehetőség van a vasúti szállításra - a hadtestellátó-ezred körletéig - a vasút működőképességének függvényében. A vasúti szállítások érdekében a hadtest részére kirakókörletet (3-4 kirakóállomással, védelmi hadműveletben ezen kívül a manővert és álcázást biztosító további 3-4 tartalék kirakóállomással) célszerű kijelölni.

A kirakóállomásokat célszerű „szakosítani” - üzemanyag, lőszer és egyéb anyag kiadására kijelölni -, azok eltérő rakodási technológiája és a szállítás-szervezés miatt.

A kirakókörleteket (-állomásokat) az előjáró intézkedése szerint a hadtest-ellátó-ezrede, vagy az előjáró tagozat erői (ellátódandárai) rendezhetik be és üzemeltetik az előjáró hadtápbiztosításában meghatározott katonai közlekedési szervvel együttműködésben. A kirakókörlet berendezése magába foglalja a rakodási technológia biztosítása mellett a körlet forgalmának megszervezését is. Egy vasúti szállítmányban 5-600 t anyaggal kell számolni.¹

¹ Az illetékes anyagnemfelelős szolgálatnak és a közlekedési szolgálatnak együttesen kell biztosítani olyan vasúti szállítmányok kialakítását (a korábban széttelepített egyenemű szállítmányok átrendezésével), amelyekbe az ellátási kiszabatoknak megfelelő anyagok kerülnek, pl. *egyed lőszerrovonai* legyen beállítva a kirakóállomásra.

A hadművelet egyes időszakaiban és meghatározott irányban lehetőség van *vízi szállításra* a hadtest szállítóeszközei által elérhető távolságra. Ennek érdekében *kirakó kikötőt* kell berendezni és működtetni a vasúti kirakókörilet működési rendjének megfelelően.

A vízi szállításkor *egy uszálynál* 1400 m³ üzemanyaggal (ez elvileg lehet 2-3 fajta is), illetve 1500 t szilárd anyaggal lehet számolni.

Légi szállítással legfeljebb kiegészítő szállítási módként számolhatunk elsősorban más szállítási ágazat működésképtelensége esetén, vagy a főerőktől elszakadt, más szállítóeszközökkel el nem érhető erők ellátása érdekében. Légi szállítmány indítható a dandár- vagy a hadtesthadtáp valamely lépcsője részére is, leszállásos módszerrel (szállítóhelikopterekkel), vagy ejtőernyős ledobással. Az anyagkirakó-hely (fogadóhely) berendezésére az előjárástól kapott információ alapján a hdt. PK HTPH intézkedik. Leszállásos módszer² esetén általában sebesültek berakására és hátraszállítására is sor kerül. A gépek átrendezési normaideje sebesültszállításra (MI-8 esetben) 30' körül van.

A gépkocsiszállítások alapjai

A gépkocsiszállító eszközök alkalmazásának egyik alapelve a *centralizált* alkalmazás, amelyen a szállítóerők fő feladatokra való összpontosítását értjük, függetlenül attól, hogy az „M” készletek felmálházásakor beszélhetünk „lőszerszállító” vagy „élelemszállító” stb. járművekről. (Ha csak az ún. „lőszerszállító” járműveket biztosítanánk lőszer-szállításra, a legtöbb harcnapon, de főként a kritikus napokon a lőszer-szállítás 50-70%-a lenne csak végrehajtható.) A járműpark növelésével a jövőben sem számolhatunk, ezért még fontosabb lehet a „centralizált alkalmazás” elvének fenntartása.

A hadtestnél a gépkocsiszállító zászlóaljok egyenként mintegy 900 t szilárd és 235 t folyékony, az ellátóezred így összesen 1840 t szilárd és 470 t folyékony szállítótérrel rendelkezik (az ellátózászlóaljakhoz viszonyítva ez 80%-os növekedés). A szállító gépjárművek 60-65%-a terepjáró (üza. szállításra alapvetően terepjáró töltőgépkocsik vannak biztosítva, 80-90%-ban a szilárd szállítótérnél a terepjáró képesség 55% körül van). Figyelembe véve az ellátóezred mozgó készleteinek összetételét, megállapítható, hogy a szilárd szállítótér mintegy 30%-a ún. *utazó* anyagokkal terhelt, amely csak azok földre rakásával mobilizálható (ezek a gépjármű, harcjármű, fegyveralkatrész, ruházati, vegyvédelmi, műszaki anyagok), ezért a jövőben ezeket célszerű lesz (5 tonnás) közepes konténerekben elhelyezni, mert a szállító gépjármű így a konténer leemelésével, egy fogással felszabadítható.

Az ellátóezred tehát 1 fordulóban, 90%-os üzemi képességgel számolva 1200 t szilárd és 420 t folyékony anyag utanszállítására képes. A mobilizálható szállítási kapacitás *a vételezésre rendelt alárendeltek anyagainak földre telepítésével* tovább növelhető.

Abban az esetben, ha töltőkapacitással kell támogatni a dandárokat, a vételezésre utalt alárendeltek üzemanyagát hajlékony tartályokban földre kell telepíteni.

² Figyelembe véve a hadtest műszaki erőit, ellenséges területen megfelelő hosszúságú, terepszögű és környezetű autópálya szakaszok előkészíthetők merevszárnyú katonai szállító repülőgépek le- és felszállására. Ezt a módszert főként hadműveleti manővercsoportoknál kell figyelembe venni.

A hadtest napi utánszállítandó anyagmennyisége *közepes harcnapokon* 2500-3000 t, figyelembe véve a mobilizálható szállítóteret, ez 1,5-2 fordulóval teljesíthető. Abban az esetben, ha az előljáró tagozat szállítóeszközei legalább az ellátóezred körletéig kiszállítják az anyagot, a szállítási távolságok (30-40 km légvonalban) és a rakodási idők alapján a 2. forduló teljesíthető. Célszerű a hadtesttagozat szállítóeszközei napi futási normáját - tekintettel a közúti biztosítás megjelenésére is ebben a tagozatban - 200-250 km-ben meghatározni.

Kritikus harcnapokon - ilyen a védelem áttörésének napja - a *lőszer szállítási igény elérheti a 2500-3900 tonnát is!* Ez a szállítási feladat, amely támadó hadművelettel kezdett haditevékenység esetében az első és második napon jelentkezik, csak a HDS tagozat szállítóeszközei beléptetésével, illetve a vasútra telepített lőszerkészletek aktivizálásával (a harcolókra való teljes ráközelítésével) teljesíthető csak. Az első lépcsőben harcoló dandár napi lőszerüksége az áttörés időszakában elérheti az 5-600 tonnát, ezzel szemben mobilizálható szilárd szállítóterével napi 3 forduló teljesítése válna szükségessé. A kritikus lőszerfajtákból azonban az áttöréskor már a központi készletekből kell utánpótlást biztosítani, lehetőség szerint közbeeső átrakás nélkül, közvetlenül a tüzéségi tüzelőállások közelébe kiszállítva az anyagot.

Továbbra is fennmarad tehát az anyagok nem a várható fogyásnak megfelelő lépcsőzéséből származó probléma (egyik fajtából több napi anyag van, másikból a HDS raktárat beszámítva alig egy harcnapra megfelelő).

A gépkocsiszállítások megszervezése

A szállításokat lehetőség szerint úgy kell megszervezni, hogy az anyagok átrakása - ahol ez szükséges és tervezve van - *gépkocsiról gépkocsira* történjen. Ugyanakkor azonban a terhelt gépjárműoszlopot nem szabad várakoztatni ha a fogadó tagozat üres gépjárművei nem érkeztek be. Ebben az esetben - tekintettel a szállítóoszlopban meglévő önrakodó eszközökre - az anyagot földre kell rakni, tehát a járműveket leürítve a következő feladatra kell indítani. Az anyagnemfelelős raktár képviselője ebben a helyzetben bevárja az átvevő képviselőjét és átadja a földre rakott anyagot.

Az alárendelt tagozat meghatározott időre *megegyeztetett szállítóeszkővel (és anyaggal)*. Ezt a módszert akkor célszerű alkalmazni, ha az adott feladat nagymérvű kiegészítő készletek létrehozását igényli (nagy távolságú menet, előrevonás során üzemanyaggal, áttöréskor lőszerrel való megerősítés). Az ellátást úgy kell szervezni, hogy az előljáró eszközei a leggyorsabban leürüljenek, biztosítani, hogy azok az engedélyezett időn túl ne legyenek visszatartva.

Alapvető szállítási mód az *utánszállítás*, amelyet alapvetően két ütemre célszerű tervezni. Első ütemben lőszer - a hadtesttagozat raktári készlete maximális kihasználásával - kell kiszállítani az első lépcsőben támadó dandárok, illetve a tüzercsoportok részére. A hadtest tüzéség (tüzercsoport) szükségleteit célszerű a HDS szállítóeszközeivel kiszállítani a tüzelőállások közelébe (ameddig van berendezett katonai gépkocsiút), közbeeső átrakás nélkül. Második ütemben a többi anyag kerül kiszállításra. Vételezéssel célszerű kiadni a kevésbé létfontosságú anyagokat, illetve vételezésre utalni azokat a csapatokat, amelyek helyzete és várható feladatai nem indokolják a kiszállítást.

A szállításokat az ellátóezred manőverezéseivel (lépcsőzés, áttelepítés) összehangoltan kell tervezni. Az ezred körletváltása a szállításokkal összehangoltan történjen. A hadtest-ellá-

tőezred lépcsőzésénél, amely lehetséges mélységben és szélességben is, az egyes csoportosításokba besorolt szállítóerőknek konkrét szállítási feladatokat kell szabni, ellenkező esetben az állomány egyik része pihenő nélkül állandóan szállít, másik része pedig feladat nélkül ácsorog, vagy menetelget előre.

Az első lépcsőbe célszerű az *első szállítási ütem* anyagát a szükséges szállító alegységekkel besorolni (alapvetően lőszert). Ugyancsak az első lépcsőbe célszerű beosztani a *harcból kivonásra tervezett dandár* teljes ellátásához szükséges anyagokat, illetve szállító alegységeket.

A szállítmányokat, illetve a szállítást végrehajtó alegységeket *lépcsőzni kell* a nagyarányú megsemmisítés veszélyének elkerülése érdekében. Az egyes szállító lépcsők állományába az adott szállítási ütemben 1 dandárnak kiutalt anyagmennyiségnél lehetőleg ne legyen nagyobb mennyiség (ez megközelítően egy szállítószakaszt tesz ki). A szállítmányok irányítása a hdt. katonai gépkocsiútjain biztosított, ezért gyakorlatilag még a lépcsőtől leszakadt egyedi gépjárművek is a címzetthez lesznek irányítva.

Az anyagáramlás gyorsítását elsősorban az *átrakások elhagyásával* lehet leghatékonyabban elérni. Abból kiindulva, hogy az egyes hadműveleti irányokban utánszállítandó anyagot (hadtest tevékenykedik a HDS I. lépcsőjében) a hadtestig *újra elosztani nem kell*, lehetőség van a HDS és központhadtáp ellátódandár szállító alegységei „rotációban” való alkalmazására úgy, hogy mindkét tagozat a hadtest-ellátóezredig (annak első lépcsőjéig, a hadtest és hadsereg tüzérségig) szállít, ugyanakkor a HDS is hátramegy a központi (előretolt) ellátási forrásig (kirakóállomások, kikötők) és közvetlenül vételez anyagot. A HDS tagozat így jelentkező többletfutását a központhadtáp ellátódandár azzal szolgáltatja vissza, hogy nem áll meg szállítmányaival a HDS ellátódandár vonalában, hanem lemegey a hadtestig. Ezzel a módszerrel a *közüti gépjárművekkel rendelkező tagozatok (HDS és KH elló. dd.) közötti anyagátrakás szükségtelenné válik*. Szállítás szempontjából gyakorlatilag egy tagozatnak tekinthető a HDS és a KHEL. Ez a módszer szükségessé teszi a HDS szükségleteinek pontos ismeretét a központi (előretolt) *szállítmányképző*³ helyeken.

A *hadtest terepjáró, illetve töltőgépkocsikkal rendelkezik*, ezért az anyagok nagyobb részét a közüti járművekről terepjárókra, illetve a különböző (fém- és hajlékony) tartályokból töltőgépkocsikba kell átrakni, illetve átszivattyúzni. Ugyanakkor a hadtest és a dandár szállító alegységek esetében is lehetőség van a rotációs alkalmazásra – megfelelő szállításszervezéssel. Értelmetlen az egyik terepjáróról a másikra átrakni, egyik töltőgépkocsiból a másikba átszivattyúzni az anyagot! A hadtest közlekedési szolgálatára, figyelembe véve többszörös szellemi kapacitását, az eddigieknél nagyobb feladatokat tervezzünk ráhárítani, általuk megoldani.

A rakodási munkák végrehajtására a hadtest szállító zászlóaljaiban szilárd anyagszállító rajonként 1-1 önrakodó darus, szakaszonként 1-1 emelőfalas tehergépkocsi lett rendszeresítve, az ezred rakodó alegységében pedig önrakodó darus gépkocsiból és a platóján szállított motoros targoncából, illetve más segédeszközökből álló *rakodókomplexum* – összesen 12 db.

³ Szállítmányképző helyeknek tekintjük a háterszágban levő központi rakórakat, vasútra, vízre, földre telepített hadászati anyagkészletek tárolókörfleteit, az elvonuló szárazföldi csapatoknak átadott anyagkészleteket (amelyek a hadászati készletekből vannak kikülönítve), vasúti rakóállomásokat, kirakó kikötőket, a KH ellátódandár körfleteit az ott levő anyagkészletekkel.

A hadtest ellátóezrede összesen 60 gépi rakodóállást képes működtetni. A szállító-zászlóaljak önrakodó darui bármely helyzetben, de főként a végső ellátási fázisban – a harcserközhöz való közvetlen anyaglerakáshoz, illetve az alárendeltek szállítóeszközeire való átrakáskor, a rakodóalegység rakodókomplexumai elsősorban nagy tömegű anyagátrakásnál (pl. kirakóállomáson, az előjáró szállítmányainak fogadásánál) alkalmazhatók hatékonyan.

Az *anyagok egységtrakományba készletezését* célszerű a dandároktól és hadtesttől felfelé⁴ az „M” készletek szállító gépjárművekre történő málházásakor (a hadászati készletek széttelepítésekor), vagy legkésőbb a vasúti kirakáskor elvégezni.

Az egységtrakományokba készletezést a rakodási folyamatba építve, korábban előkészített és begyakorolt technológia alapján kell elvégezni. (A gyakorlati tapasztalatok alapján az egységtrakományba készletezés megfelelő előkészítés után nem növeli meg a málházási időt.)

A lőszer és más ládázott anyagok legcélszerűbb egységtrakomány-képző eszköze az 1 t névleges teherbírású *rakodószőnyeg*, amely alkalmazkodik a ládaméretekhez, összefogja, illetve daruhoroggal (ez a legegyszerűbb emelési mód) emelhetővé teszi az anyagot. Ugyanígy végezhető el az anyagok egységtrakományba készletezése a vasúti kocsikban is a kirakóállomásokon, ha az anyagot berakáskor nem készletezték egységtrakományba. (Ehhez biztosítani kell központilag az egységtrakomány-képző eszközöket – alapvetően rakodószőnyegeket.) Az egységtrakományolt anyagok gépi rakodásával a rakodási idők a kézi rakodáshoz viszonyítva 30%-kal csökkenthetők.

A közúti biztosítás megszervezése

A közlekedési biztosítás komplex fogalomkör, alapvető elemei a *közlekedési hálózat* fenntartása, illetve a *szállítások* megszervezése. A hadosztály viszonylatában nem beszélhetünk közúti biztosításról. A sávjában kijelölt *után- és hátraszállítási utak*, amelyeket a műszaki alegységek készítenek elő, nem tekinthetők közlekedési utaknak. Az előkészítés tartalma: aknamentesítés, torlaszok eltakarítása és a rombolások (bombatölcsérek) betemetése, tömörítése – általában szilárd burkolat nélkül. Alapkövetelmény volt az egyszerű áteresztés (néhány szállítóoszlop és a hadtáplépcsők mozgásának) biztosítása – legfeljebb 1 napi használatra (támadásban).

A hadtesthadtáp (ellátóezred) megnövekedett szállítási feladatai (és lehetőségei) szükségessé teszik a magasabb követelményeket kielégítő *katonai gépkocsutak* alkalmazását az után- és hátraszállítási utak helyett (hadtesttagozatban). A hadtest hadműveletei közúti biztosítását egyrészt az előjáró által fenntartott KGU-k *előbbre nyújtásával*, másrészt a hadtestnek megerősítésként átadott *közúti komendáns* erők által berendezhető hadtest KGU rendszer kialakításával lehet elérni.

A közúti biztosítás egyik alapelve minden tagozatban a műszaki csapatokkal való együttműködés igénye. Ez az igény hadtesttagozatban *fokozottan* jelentkezik, mert a

⁴ A zászlóaljszintű mozgókészleteket nem célszerű egységtrakományba készletezni, mert a zászlóalji (osztály) nem rendelkezik rakodáshoz szükséges gépi eszközzel, illetve a közvetlen felhasználókhöz (harcjárműhöz) történő kiadáskor az egységtrakományt többnyire meg kell bontani. Ezzel szemben a további tagozatokban, egészen a KH ellátódandárig bezárólag a rakodógépek meg vannak, az „M” készleteket tehát *egységtrakományként* kell málházni.

KGU-ként kijelölhető utak helyreállítására a megerősítő közúti komendáns erők nem rendelkeznek a szükséges kapacitással.

A HDS a hadtest irányában 1 HDS főgépkocsit (HFGU) rendez be és tart fenn. Az utat lehetőleg az *ellátóezred 1. lépcső vonaláig*, illetve a *HDS tüzérségig* kell naponta továbbfejleszteni – a HDS erőivel és eszközeivel.

A hadtest saját közúti biztosítási feladatai végrehajtására a jelenlegi lehetőségek miatt korlátozott feladatokra képes megerősítést kaphat a HDS-től. A megerősítés egyik változata lehet: 1 ku. kom. század (24 fozsab őrssel), a TMM hídvető alegység, a ZDP és a biztosító-ellátó alegységek egy része. Másik változata – a *fő irányban tevékenykedő hadtest érdekében* 1 ku. kom. szd., hídépítő szd. (TMM nélkül), útépítő szakasz, Z. EÁP, törzs, biztosító-kiszolgáló alegységek részei.

A hadtest sávjában a sáv szélessége, a harcászati irányok száma és az épített utak figyelembevételével 1-2 frontális gépkocsit kell berendezni az ellátóezred II. lépcsőktől a dandárellátó alegységek körleteit megközelítő vonalig, harántutat a dandárhadtápok vonalában (figyelembe kel azonban venni az ellenséges tüzérség hatótávolságát), vagy leágazásokat kell biztosítani a dandárhadtápokhoz.

A hadtest gépkocsitjainak biztosítani kell az 1500 gk/nap áteresztőképességet és a 3-5 napos működőképességet. A közúti biztosítás alapvető funkciói a következőképpen kerülhetnek végrehajtásra:

- a kijelölt utak *helyreállítását a hadtest műszaki csapatai végzik*, amelyek egynyom-pályás alacsonyvízi hidat is megépíthetnek (ez a másik csapás irányában lehet jellemző);
- a közút-műszaki alegységeket is magába foglaló megerősítő erő képes a *műszaki csapatokkal együttműködve* (az általuk elvégzett munkák felhasználásával) biztosítani az út helyreállítását – hídépítéssel együtt (ez a főcsapás irányában lehet jellemző);

A hadtest útjait naponta kell továbbfejleszteni a dandárhadtápok napvégi körleteihez vezető leágazásokkal (vagy harántúttal).

Az utakat minden esetben a közúti komendáns alegységek *intézkedésben* meghatározott pontokig rendezik be, ezekhez a pontokhoz a csapatoknak kell utat előkészíteni és a közútiakkal a kapcsolatot felvenni. (A hadtáparancs vagy intézkedés alapján a csapatok ismerik a KGU-k vonalvezetését, a közúti komendáns alegységek viszont nem ismerhetik a hadtápkörleteket.) A harc dinamikájában ez természetesen folyamatos együttműködést igényel, különösen az áttelepülések és az utak továbbfejlesztésének helyszíni összehangolása.

A hadtest azon útszakaszait, amelyeket a HDS nem tervez átvenni, a hdt. PK HTPH intézkedésére felszámolhatják, a HDS által használatra, átvételre tervezett útszakaszokat felszámolni tilos, azokat át kell adni az adott irányban tevékenykedő közúti komendáns zászlóaljnak.

A megerősítésre szétosztott zászlóalj vezetést biztosító elemeit úgy kell megosztani, hogy mindkét csoportosítás vezetés biztosított legyen. A hadtest hadtápvezetési ponttal egyik csoportosításnál a ZDP, a másiknál a ZEÁP (terveink szerint ezek a jövőben azonos szervezetre lesznek átállítva) tart kapcsolatot.

A helyhez kötött forgalomszabályzó elemek mellett (helyett) széleskörűen kell alkalmazni a járőrözést és a *kísérő* forgalomszabályozást (az út előkészítése ebben az esetben is alapvető követelmény). A kísérő forgalomszabályozást abban az esetben, ha a szállítmányokat a rendszeres ellenséges támadások miatt összefgyvernemi erőkkel szük-

séges kísértetni (az afganisztáni tapasztalatok alapján ez várható), alapvető módnak kell tekinteni.

A közúti biztosítással kapcsolatban összességében megállapítható, hogy szükség van a hadtestek állományában saját közúti komendáns alegységekre. Szűk keresztmetszet továbbra is a hidépítő kapacitás és téli viszonyok között a hómentesítés.

Az objektumok őrzés-védelmére szükség van összefegyvernemi alegységek bevonására.

A hadtest hadművelete közlekedési biztosításának tervezése során *közlekedési biztosítási tervet* kell kidolgozni térképen és a különböző alágazati résztervekkel, számvetésekkel. A tervet a hdt. PK HTPH hagyja jóvá. Ezzel párhuzamosan készülnek a hadtápbiztosítási tervhez meghatározott közlekedési számvetések (mellékletek) is.

A hdt. KSZF a hdt. ellátóezred részére kiadásra kerülő intézkedés részeként szabja meg a szállítási feladatokat - szövegesen és mellékelt *napi szállítási tervfeladat* formájában.

A megerősítő közúti komendáns alegység részére a hdt. KSZF Intézkedést és Útforgalmi Tervet ad ki, amely tartalmazza a hadtest útjaira tervezett összes mozgást. A forgalom tervezése során:

- az összefegyvernemi törzs biztosítja a csapatmozgásokkal kapcsolatos információkat;
- az előljáró hadtáp és közlekedési szakintézkedése az előljáró szállítmányainak mozgását;
- a hdt. szállítási terve az ellátóezred és a vételezésre utaltak mozgásait;
- a hdt. EÜSZF biztosítja a nagyobb méretű sebesültszállítással kapcsolatos adatokat;

Célszerű, ha a hadtest KSZF - elsősorban az összefegyvernemi törzzsel és a műszaki szolgálattal történő egyeztetések érdekében a *hdt. PK HTPH operatív csoportjában* tevékenykedik. A napi tervező-irányító munkához munkatérkép vezetése szükséges.

A hdt. HVP-n ki kell alakítani a közúti biztosító erőkkel való kapcsolat híradási felteleteit.

Az *ellátóezrednél* (a KH, illetve HDS ellátó dandár működési rendjéhez hasonlóan) a szállítások megszervezésére és irányítására a raktárak képviselőiből és szállító szakemberekből csoportot kell működtetni a parancsnokhelyettes vezetésével. Az előljáró szállítmányainak alárendeltekhez történő irányítására *oszlopvezetőket* kell alkalmazni (lehetőleg állandóan azonos viszonylatban).

A *dandárszállító szolgálatfőnök* feladatkörét az MNK Fegyveres Erői Szolgálati Szabályzata és a Csapathadtáp Utasítás határozzák meg. A szállításszervezés alapvető részét a dandár szállítási igényeinek gyűjtése, elemzése képezi, ennek alapján *javaslat* kidolgozása a PK HTPH elhatározása előkészítéséhez. Az elhatározás kihirdetését követően kell a szállítási tervet kidolgozni számvetés és grafikus terv formájában. Az ellátószázad részére intézkedést és szállítási tervfeladatot kell kiadni.

A leírtak az elkövetkező időszakban igen jelentős kidolgozó munkát igényelnek. Elsősorban a dandár és a hadtest közlekedési biztosításával kapcsolatos vezetési okmányok kidolgozását, a felső tagozatoknál pedig a szükséges illesztések elvégzését.

A hadtáp és fegyverzettechnikai szolgálat együttműködésének aktuális feladatai a szervezeti korszerűsítés kapcsán

Pártos János ezredes

A fegyverzettechnikai integráció jelentős és kedvező minőségi változás lehetőségeit teremtette meg a hadtáp és fegyverzettechnikai törzsek együttműködése területén a hadtest szervezeti összefegyvernemi hadseregnél is.

A közelmúltban *alapvető szervezeti-működési korszerűsítés* került e téren végrehajtásra olyan igénnyel, hogy a kialakított általános vezetési rend és működési keret hosszabb távra alkalmas legyen a várható fegyverzeti-technikai, anyagi fejlesztésből eredő többlet terhelés és további szervezeti módosítások, növekmények befogadására is.

Az átfogó változás nemcsak a szervek, szervezetek módosulását, hanem a feladatok és hatáskörök alkalmazó, illetve biztosító-kiszolgáló rendszereken belüli, azok közötti átrendeződését is jelentette. A fegyverzeti és technikai biztosítást vezető szervek kialakításával egy időben végrehajtást nyert a fegyverzettechnikai biztosítási rendeltetésű szervek összevonása, integrációja is.

Fontos kérdés a *hadtáp- és fegyverzettechnikai biztosítás közötti együttműködés*. El kell mondani, hogy kapcsolati rendszereink alapjai általános érvényüket nem veszítették el. Ennek indoklására megjegyezhetjük, hogy például a hadsereg tagozatban:

- a hadműveleti hadtáp ellátó szervezeteiben nem történtek olyan jelentős és lényegi változások, amelyek az ellátóhadban integrált szervezetek kapacitásadatait, alkalmazási lehetőségeit - a korábbihoz képest - módosítanák.

Felelőségükkel arányosak a kötelmeik is, amelyek közül legjellemzőbbek az alábbiakban összegezhetők:

- részt vesznek a harcászati és mozgósítási tervek kidolgozásában, megszerzik a magasabb harcászati szintre helyezés és mozgósítás hadtáp-, valamint fegyverzeti és technikai biztosítását;

- részt vesznek a kiképzési és az alegység harcászati gyakorlatok terveinek kidolgozásában, biztosítják ezen feladatok szakági végrehajtását, a szakmai követelmények érvényesítését;

- szervezik és vezetik az alárendelt szolgálatok tevékenységét, biztosítják az előjárók intézkedéseinek és a szakutasítások előírásainak betartását;

- állandóan készek jelenteni a parancsnoknak a hadtáp-, valamint a fegyverzeti és technikai biztosítással kapcsolatos javaslatokat, rendszeresen tájékoztatni a törzsfőnököt a harcértékről;

- részt vesznek az ellenőrzések tervezésében, végrehajtásában, irányítják az alárendelt szakszolgálatok ellenőrzését.

Mind a parancsnok hadtáphelyettesnek, mind a parancsnok fegyverzettechnikai helyettesnek a felsoroltakon kívül még számos kötelezettségei vannak, amelyek elsősorban saját szakterületeikre vonatkoznak.

A két helyettes felelősségéből és kötelezettségéből egyértelműen látható, hogy vezető-irányító tevékenységük kiterjed a csapatok egészére, s hogy feladataik megvalósításához megfelelő végrehajtó állománnyal - szakalegységekkel - rendelkeznek.

Az alakulat hadtápbiztosításának megszervezésére és vezetésére, az ellátás irányítására, az üzemanyag, élelmezési és ruházati ellátás, az anyagellátással kapcsolatos szállítások megszervezésére és végrehajtására a parancsnok hadtáphelyettes a szükséges törzsszel és az alegységekkel rendelkezik.

A fegyverzettechnikai helyettes - feladatainak teljesítéséhez - szintén rendelkezik a megfelelő irányító és végrehajtó szervekkel.

Azt mindenképpen hangsúlyozni szükséges, hogy a két parancsnokhelyettes feladataikat a pk. elhatározása alapján az adott alakulat törzsével, a fegyvernemekkel és szolgálati ágakkal a kapcsolódó területeken szoros együttműködésben valósítják meg.

A korábbiakkal alapvetően egyező *kapcsolatrendszer* van a két törzs háborús feladatokban való részvételüket illetően is. A hadseregig bezárólag a fegyverzettechnikai és a hadtápbiztosítási szervezetek (intézetek, egységek, alegységek) a korábbiakhoz hasonlóan a háborús hadrendben továbbra is a hadsereg hadművelési felépítésének szerves alkotó elemeit képezik. A hadművelési felépítésen belül a közlekedési utakhoz közel, a részükre meghatározott mélységben helyezkednek el, illetve települnek különböző elemek, egymással rendszerint a közös terület felhasználásában.

A hadtápbiztosítás, csakúgy mint a fegyverzettechnikai biztosítás a közlekedési hálózathoz kötött, annak fenntartása nélkül nem képesek működni.

Jelen vannak a fegyverzettechnikai biztosításon belül a kifejezetten anyagellátási feladatok, ugyanakkor a mennyiségi és minőségi változásokon átmenő hadtápbiztosítási eszközök technikai biztosítása bonyolultabbá válik.

A vezetés jelenleg érvényben levő rendszerében a hadtápbiztosítási és fegyverzettechnikai törzsek *közös vezetési ponton települnek*, ami magában hordozza a híradás, a számítástechnikai berendezések és egyéb más vezetéstechnikai eszközök egy közös rendszerben történő felhasználását.

Szervezeteink jellegéből adódóan közös az ellenség csapásaival, behatásaival szembeni sérülékenységük, ezért a védelmük, működőképességük fenntartása összehangolt rendszabályokat követel.

Tekintsünk át néhányat az együttműködési területekről, kapcsolódási pontokról a hadtápbiztosítási és a fegyverzettechnikai szolgálat között a hadsereg hadműveleteiben.

1. A hadsereghadtápbiztosítást a parancsnok hagyja jóvá. Itt az együttműködésnek az egyes fegyverzettechnikai elemek telepítése, áttelepítése, az ellátódandáron belül a fegyvernemi raktárak működtetése kérdésében kell főleg érvényesülni.

Ebben közös elgondoláson alapuló összehangolt tevékenységet igénylő feladat a hadsereghadtápbiztosítási és fegyverzettechnikai szervezet telepítésének, valamint áttelepítésének megszervezése és végrehajtása. A fegyvernemi raktárak telepítésének az ellátódandár

körletén belül kell megvalósulni, de ezt a hadtáp- és fegyverzettechnikai vezető szervek között mindenkor egyeztetni kell.

Alapelvnek tekintjük, hogy a raktárak és azok anyagait szállító egységek (alegységek) lehetőség szerint egy körleten belül települjenek, a megfelelő „belyőrségi” rendszerek kialakításával. Csapattagozatban elengedhetetlenül szükséges, hogy a hadtápszolgálat vezető szervei előtt folyamatosan ismert legyen a sérült technikai eszközök gyűjtőhelyeinek települése és azok tervezett manőverei.

2. A hadtápszolgálati ágak és a fegyverzettechnikai szervek közötti együttműködés következő területét a hadtápsávhatáron belül a szükséges közlekedési vonalak (katonai gépkocsiutak, vasútállomások, vasútvonalak, kikötők) használatának koordinálása, illetve a fegyverzettechnikai biztosítás részére az ezekkel kapcsolatos információk megadása képezi. A közös munka fontos alapja, döntő momentuma, hogy az után- és hátraszállítási utak egyben vontatási útvonalak is, ami indokolja a rendszer rövid felvázolását.

A hadsereg közötti komendáns zászlóaljai az ellátó dandár és a csapatok várható alkalmazásának irányába berendezik a hadsereg fő gépkocsi utakat (első lépcső hadtestenként rendszerint egy-kettő), a hadtest-ellátóezred vonaláig. Külön figyelmet fordítva a rakétadandár, az önálló rakétaosztály és mozgó rakétatechnikai bázis körleteinek a hadsereg fő gépkocsi útjaihoz való kapcsolására, s azt szolgáló utak berendezésére.

A hadtápvezető szervek részére fontos, hogy a mozgó rakétatechnikai bázis, valamint az önálló szállító osztály helyét pontosan és időben megkapják, mivel a rakéta szállításhoz az útbiztosítás, berendezés a hadtápszolgálat feladatai közé tartozik. Követelmény, hogy ezen szervezetekhez az út állandóan biztosítva legyen, fel kell készülni kerülőutak igénybevételére. Emellett a folyamatos útfenntartás érdekében beavatkozásra kész közúti komendáns tartalékot kell létrehozni. Ezen túlmenően az önálló szállító osztály mozgását összhangba kell hozni a rakétahajtóanyag-ellátó század tevékenységével.

Az első lépcső hadtestek ellátóezredeinek települési vonalában a frontális utakkal való összeköttetésre harántutak kerülnek kijelölésre és fenntartásra. A hadtest támadó hadműveletének sávjában kijelölhető után- és hátraszállítási utak száma függ az előkészített csapatutak számától, a meglévő utak mennyiségétől. Rendszerint a hadtest-ellátóezred körletéről az első lépcső dandársegélyhelyekig és a hadtest tüzérség tüzelőállásig legalább két gépkocsiutat jelölnek ki, amelyek berendezését a megerősítésül adott közúti komendáns század, illetve a kijelölt műszaki erők végzik. Az utakat az első lépcső dandárok hadtápjainak vonalában harántutakkal kell összekötni. A hadtest első lépcső dandárokhoz, a hadtest tartalékokhoz, a rakétaosztályhoz a gépkocsiutakról bekötőutakat kell kijelölni, és azokat be kell rendezni.

Az után- és hátraszállítási utak rendszere védelmi hadműveletében kiegészül a tartalékkörletekhez vezető utak kijelölésével és előkészítésével.

A hadsereg gépkocsiutak kijelölését, előkészítését és fenntartását a műszaki csapatokkal szoros együttműködésben végzik. A hadsereghadtáp sávjában felhasználható vasútvonalakat és vízi utakat, azok berakó és fogadó létesítményeit a központhadtáp erői rendezik be, azonban a hadsereg részére működtetett kirakóállomásokat a hadsereg erői üzemeltetik.

3. Az anyagi biztosítás rendszerében fontosságánál fogva kiemelt helyet foglal el a *lőszerellátás*, ami a fegyverzettechnikai szolgálat alapfeladata mellett valósul meg. Ezt

érzékelteni például, hogy a hadsereg támadó hadművelete során a napi utánszállítandó lőszer- és fegyverzet anyagmennyiség elérheti a 2-6 ezer tonnát, amely az összes szállítandó anyagok több, mint a felét képezheti.

A lőszerellátás igénye a fegyverzettechnikai főnök elhatározásában jelenik meg, annak végrehajtására az ellátóandár raktárainak lőszer szállító egységei hivatottak. Csapatgazdában ugyanezen feladat az ellátóezred szaklegységeire hárul. A hadtápszolgáltatnak tehát meg kell kapnia az általános lőszerigényt és ellátási rendet, amely alapján kidolgozza az utánszállítás változatait, elosztja a szállítási feladatokat.

Ezt követően készülnek a szállítási tervfeladatok, szerveződnek az oszlopok, szállítmányok, így a lőszerellátás végrehajtása már a hadtápszervezetek felelősségi körébe kerül át.

Harc közben elsősorban lőszerből terveznek ellátást, valamint a jellemzően harcból kivont alárendelték feltöltésére kerülhet sor. Ez esetben a kivont alárendelt feltöltését valamennyi anyagnemre kiterjedően a hadtest (esetleg a hadsereg) erőinek és eszközeinek igénybevételével a komplex feltöltés módszerét alkalmazva legcélszerűbb elvégezni. A komplex feltöltés tervezett végrehajtása az együttműködésen belül magas színvonalú előkészítő és koordináló munkát feltételez az anyagnemfelelősök között.

Az anyagbiztosításon belül együttműködési területet képez a fegyverzettechnikai szervezetek (mint hadseregek közvetlenek) ellátási feladatainak szervezése és végrehajtása is.

4. A *technikai biztosítás rendszerében* a központhadtáp előretört lépcső csapataival együttműködő mozgó - javító - vontató zászlóaljok, javítóműhelyek a közlekedési úthálózat lehetőségeihez alkalmazkodva települnek a seregtest sávjában a hadsereg érdekében és alapvetően a szétbontakozott csapatokhoz közel működnek.

A hadtáptechnikai biztosítás területén a központhadtáp előretört lépcsőbe tartozó hadtáptechnikai javítóüzem működtetésére a jövőbeni technikai javítóbázison kerül sor, amit az előzőekben kifejtettekén kívül az is indokol, hogy a sérült hadtáptechnikai eszközök hátraszállítása, osztályozása a technikai csapatok által telepített sérült technika gyűjtőhelyekre történik.

A technikai javítóbázis állományába kikülöníthető hadtáptechnikai javítóüzem, illetve részleg harcbiztosítását, az ellátással kapcsolatos feladatait a települési körleten belül egységes biztosítási rendszerben kell megvalósítani. Erre a fegyverzettechnikai szolgáltatnak a technikai javítóbázist fel kell készíteni. Szakanyagellátás tekintetében a kikülönített hadtáptechnika javítóüzem az ellátóandárhoz kapcsolódik. A hadtáptechnikai javítóüzem előrevonása, telepítése és áttelepítése a Technikai Javítóbázissal együtt történik, annak vezetési rendszerén belül, amit az előretört hadtápvezetési ponton fegyverzettechnikai csoport szabályoz.

A Technikai Javítóbázis és ezen belül a hadtáptechnikai javítóüzem vezetése az őrs és biztosító ezred híradó erői egy részének alkalmazásával a hadtáppal közös híradórendszerben történik.

A hadseregtől hátraszállításra kerülő sérült technikai eszközök általában vasúton kerülnek a hátszárba. Ebből következően a fegyverzettechnikai szolgálat feladata a vasútállomásokon (helyreállítandó vasútvonalak mentén) a sérült technikai eszközök gyűjtése. A vasúti hátraszállítást viszont a közlekedési szolgálat szervezi.

A központhadtáp elvonuló szervezetei, gépjármű-technikai eszközei egy részének javítását a központhadtáp előretolt lépcsőbe tartozó tábori gépjármű-javító műhely – alegységenkénti alkalmazással – valósítja meg, a javító szervezett szakanyag ellátása az ellátódandár páncélos gépjárműanyag-raktárból történik a fegyverzettechnikai szolgálat felelőssége mellett. A hadsereg és hadtest tagozataiban a hadtáp javító szervezeti felépítésének biztosítása a jövő feladata.

5. Vezetés tekintetében a hadseregig bezárólag a fegyverzettechnikai és a hadtápszolgálat vezető szervei együtt (természetesen önállóságukat és helyi elkülönítettségüket megőrizve) *a hadtápvezetési ponton települnek*. Ugyanez mondható el feljebb a központhadtáp előretolt lépcsőben és technikai előretolt lépcsőben is, ahol előretolt hadtápvezetési pont települ.

A hadtápvezetési pont, mint állandó hadrendi elem, mind a támadó, mind a védelmi hadműveletben funkcionál. A vezetés konkrét megvalósításához a hadtápvezetési pont kiépített híradó rendszerét az ott települt szerveknek közösen, egymással egyeztetetten kell igénybe venniük. A híradás közös, a központhadtáp előretolt lépcsőnél (őr- és biztosító ezred), a hadseregnél (hadtáp híradó-zászlóalj) a hadtestnél (hadtáp híradó század) és a dandárnál is.

A hadtápvezetési pont fenntartásával és működtetésével kapcsolatos feladatok irányítása teljes egészében a hadtáptörzsré hárul, figyelembe véve azt, hogy a vezetési csoportok közös biztosítási, ellátási és kiszolgálási rendszerbe tartoznak.

A vezetésen belüli együttműködés igen lényeges kérdése a hadművelti-harcászati információcsere. Ez feltételez a hadtáptörzs és a fegyverzettechnikai törzs között egyfajta koordináltságot az információ szolgáltatásban. Ugyanakkor fontos olyan szűrők alkalmazása mindkét törzs hadművelti szervei részéről, amelyek biztosítják az információ dublizálásának elkerülését.

Vezetéstechnikai eszközök alkalmazása vonatkozásában *a hadtápvezetési pont számítástechnikai kiszolgálása* megvalósulhat egységes, illetve egyesített bázison, de lehetséges külön telepített eszközök alkalmazásával is. Erre további vizsgálatok szükségesek.

6. Új fogalomként jelent meg az utóbbi időben a „*hadtáp harcbiztosítása*” terminus, amely a hadtáp és fegyverzettechnikai szervek élet-, működő- és teljesítőképessége biztosításának egyik fontos feltétele. A fogalom a szovjet hadtudományból került át hozzánk.

A csapathadtáp szabályzat-tervezet szerint a *harcbiztosítás* magába foglalja:

- az ellenség váratlan rajtaütésének megelőzését;
- a hadtápegységekre, -egységekre és -magasabbegységekre mért csapások következményeinek csökkentését;
- a hadtápot közvetlenül biztosító alegységek időbeni harcbalépését és harcának sikeres megvívását;
- az élet- és működőképesség egyéb rendszabályainak fenntartását.

A hadtáp harcbiztosítás fajtái közé a hadtápfelderítést, a hadtápszervezetek tömegpusztító fegyverek elleni védelmét, a műszaki biztosítást, az álcázást, a rádióelektronikai védelmet és a hadtápfedező biztosítást (földi ellenség elleni védelem, légvédelem, közvetlen biztosítás, tűzvédelem) sorolhatjuk.

A hadtáp harcbiztosítása lényegében tehát a korábbi tömegpusztító fegyverek elleni védelem, őrzés-védelem kifejezés szélesebb, átfogóbb értelmezése, amely magá-

ban foglalja az összefegyvernemi értelmezésű harcbiztosítás hadtápbiztosítás, hadtápszer-
vezetek területén történő alkalmazását.

Külön említhető itt a hadtáp nagy pontosságú fegyverek elleni védelme, mely nem
önálló elem, de a harcbiztosítás többi elemeivel összhangban - ugyancsak abból a célból
kell szervezni, hogy a lehető legkisebbre csökkenjenek a hadtáp- és fegyverzettechnikai
alegységek személyi, technikai és anyagi veszteségei, az után- és hátraszállítási utakon
levő műtárgyak, objektumok rombolásának mértéke, a működési körleteket ért csapá-
sok hatásai.

Ezt a feladatot egy sor - más harcbiztosítási fajtánál szereplő - aktív és passzív
védelmi rendszabály (széttagolt telepítés, terep védő- és álcázóképeségének kihaszná-
lása, álcázás, REH elleni védelem rendszabályainak betartása stb.) bevezetésével, illetve a
szükséges szervezési intézkedések (tartalékképzés, manőverutak kijelölése, légi úton
átdobható hadtápbiztosítási csoportok kijelölése: vezetés életképességének növelése
stb.) megtételével lehet elérni. Bár a feladatok végrehajtásával kapcsolatos feltételek
jelentős részével, főleg a felsőbb tagozatokban a hadtáp rendelkezik (szállítmánykísérés,
őrzés és védelem, híradás), számos olyan területe van a harcbiztosításnak, amely a had-
táp- és fegyverzettechnikai szervek szilárd együttműködését igényli. Ezekről részleteseb-
ben a korábbiakban már szó volt.

HARCKÉSZÜLTÉG ÉS HADTÁPKIKÉPZÉS

A hadtest- és dandárhadtáp HKSZ és „M” feladatai végrehajtásának rendje

Gombás Kálmán ezredes

A Magyar Néphadsereg hadtáp HKSZ-M rendszere szervesen illeszkedik az MN általános HKSZ-M rendszeréhez, annak alapvető részét alkotja.

A hadtápszervezetek akadálymentes és gördülékeny HKSZ-be helyezése jelentős mértékben kihat az adott katonai szervezet hadrafoghatóságára azon oknál fogva, hogy eredményes harctevékenységet csak jól működő hadtápbiztosítás esetén lehet folytatni. E megállapítás fokozott mértékben érvényes az elvonuló szárazföldi csapatok - elsősorban a hdt. és dd. - csapathadtáp szervezeteire.

Az MN hadtáp HKSZ-M rendszere az elmúlt évtizedek során mindenkor követte az MN struktúráját és az MN felső vezetése által vele szemben támasztott igényeket. Ezek a követelmények a szárazföldi csapatok 1987. évi struktúraváltása következtében a jövőben módosulnak olyan igénnyel, hogy a ho. és e. rendszer adaptálható legyen a hdt. és dd. rendszerre. Az ezzel kapcsolatos új elvek kidolgozásra kerültek, melyek gyakorlati ismertetésére e cikk keretében kerül sor. Ennek megfelelően a hdt. és dd. htp.-ok HKSZ és M feladatai közül az alábbi főbb témákra összpontosítom e cikkben a figyelmet:

1. A hadtápanyagok és -technikai eszközök tervezésének rendje, a készletek megalakítása.
2. HKSZ és M tervek kidolgozása, a mozgósítási készség fenntartásával kapcsolatos követelmények.

✕

1. *A hadtest és dandár hadtápszolgálatok feladatai a hadtápanyagok és -technikai eszközök tervezése és készletek megalakítása terén.*

A hdt. és dd. hadtáptörzsek harckészültség és mozgósítás hadtápbiztosításával kapcsolatos tevékenységének alapját a hadsereg által kiadott általános érvényű HKSZ-M intézkedés, a HDS PK HTPH szakintézkedése, valamint az MNHF, HM h. 0055/1985. sz. intézkedése képezik. A tervezéshez segédeszközként alkalmazzák az MNHF-ség szolgálatfőnökségei által kiadott „IDEIGLENES HADINORMÁK”-at.

A harcászultság és mozgósítás hadtápbiztosításával kapcsolatos alapvető feladataik:

- a hadtápanyagok és -technikai eszközök tervezése, a szükségletek biztosítása, készletek megalakítása, azok hadrafogható állapotban tartása, frissítése, szakszerű tárolása és karbantartása;
- a hadtáp személyi állománya felkészítése és begyakoroltatása;
- a harcászultséggel és mozgósítással összefüggő szállítások tervezése;
- az előírt harcászultségi és mozgósítási okmányok, tervek, tervkivonatok elkészítése és naprakész állapotban tartása;
- harcászultség és mozgósítás elrendelése esetén a feladatok tervszerű és szervezett végrehajtása.

A harcászultséggel és mozgósítással kapcsolatos hadtápszolgáltatra háruló feladatokat a hdt., illetve dd. parancsnokok utasításai alapján a hadtáptörzsek a PK HTPH-ek irányításával hajtják végre.

Úgy a hdt., mind a dd. PK HTPH-ek a harcászultségi és mozgósítási feladatok tervezésének megkezdése előtt a HDS PK. HTPH intézkedésében megszabott határidők figyelembevételével - a parancsnokság terveivel összehangolt - „Munka- és ellenőrzési terv”-et készít és a tevékenységet annak alapján irányítja.

A munkaterv elkészítése után a konkrét feladatok megkezdése előtt dandároknál az alábbiakat célszerű tisztázn:

- a dd. készenléti idejét, mozgósításának ütemezését, a magasabb harcászultség mozgósításának vonzatát;
- a dd. rendeltetését, feladatait a harcászultségi objektumban való elhelyezkedések rendjét;
- a harcászultségi-mozgósítási feladatok végrehajtására, vezetésére, létrehozásra kerülő ideiglenes csoportok összetételét, tevékenységének rendjét és helyét;
- a dd. harcászultségi objektumainak rendszerét és helyét;
- tartalékosokat, a népgazdasági technikát biztosító megyei hadkiegészítési és területvédelmi parancsnokság (parancsnokságok) diszlokációját, a bevonultatás idejét és ütemét;
- a hadtápegységek konkrét feladatait;
- a lebiztosított népgazdasági technikai hajtóanyag fajtáit, fogyasztási normáit (a szállító gépjárművek esetében azok teherbíró képességét, rakfelület nagyságát, oldalfalainak magasságát, ponyvával való ellátottságát);
- a megalakítandó anyagi készletek normakiszabatait, a készletek lépcsőzésének rendjét;
- a polgári vállalatoktól beszerzendő anyagok fajtáit, mennyiségét, a beszerzéssel kapcsolatban előírt rendszabályokat;
- a harcászultségi objektumokban történő tartózkodás esetére az ellátás rendjét, feltételeit;
- az elkészítendő tervkivonatok, egyéni munkatervek, munkajegyek, ellátási tervek, számvetések, málházasi jegyek tartalmi és alaki formáit és ezek elkészítésével kapcsolatos követelményeket;
- az MZ hadtápanyagok és -technikai eszközök tervezésének rendjét (alulról felfelé, felülről lefelé vagy békeellátáson alapuló módszerrel történik-e);

- az MZ hadtáp anyagi és technikai eszközkészletek megalakításának forrásait (saját békekészletből; előjáró által történő átcsoportosítás, népgazdaságból történő lebiztosítás, központi készletből való vételezés útján stb.);

- a fegyvernemi MZ anyagi és technikai eszközök megalakításának, lépcsőzésének rendszabályait (a szállítótér szükségleti számvetés elkészítése, a málházási terv pontos elkészítése érdekében);

- a magasabb harcckészültség elrendelésekor: a sérültek és betegek leadásának rendjét, az anyagok málházásának ütemét, sorrendjét, a laktanyahadtáp (ha ilyen létrehozta) tevékenységének rendjét, megszűnésének ütemét;

- a visszamaradó anyagokkal kapcsolatban előírt rendszabályokat;

- az elszállításra kerülő anyagok béke nyilvántartásból való törlésének, háborús nyilvántartásba történő bevételezésének rendjét;

- a visszahagyásra tervezett hadtápanyagok várható mennyiségét, ezek a harcckészültségi objektumokban történő tartózkodás esetén hány napra biztosítják az ellátás alapfeltételeit;

- a lebiztosított tartalékos állomány ruházati ellátottságának várható minőségét, a szükséges méretcserék végrehajtásának várható mennyiségét, továbbá a polgári ruházatban bevonulók létszámának várható alakulását;

- a hadtáp vezetésének rendjét a magasabb harcckészültség végrehajtásának időszakában.

A fentiek értelemszerűen vonatkoznak a hdt. hadtáphelyettesei tevékenységére is. Figyelembe véve azonban az ezekben a szervezetekben folyó tevékenységet, célszerű a tervezés megkezdése előtt még az alábbiakat tisztázni:

- milyen hadtáp anyagi és technikai eszközöket kötelesek, illetve van joguk az alárendeltek vonatkozásában átcsoportosítani, az átcsoportosítás rendje és végrehajtásának ideje;

- a HDS által a dd. harcckészültségi objektumokban történő tartózkodása időszakában az ellátás konkrét végrehajtásával kapcsolatban megszabott követelmények;

- milyen álláspontja van a HDS-nek az üres szállítótér felhasználásával kapcsolatban;

- a hdt. szintű készletek málházásának rendje, ideje;

- a felterjesztendő jelentések fajtái, formái, felterjesztés ideje;

- a hdt.-nek a HDS intézkedése alapján milyen katonai szervezetek részére kell MZ anyagot megalakítani, tárolni, frissíteni és kiadáshoz, málházáshoz előkészíteni;

- milyen polgári szervezetet tervez az előjáró kijelölni a hadművelleti készletek tárolására és ezzel kapcsolatban milyen feladatok hárulnak a hdt. hadtáptörzsére.

A feladatok tisztázásába célszerű bevonni a htp. törzsek teljes vezető állományát.

A feladatok tisztázása után a PK HTPKH-ek pontosítják saját „Munka- és ellenőrzési terv”-üket, majd ezt követően a hdt., illetve dd. törzsfőnöke által készítésre kerülő munka- és ellenőrzési tervhez megadja a hadtápvonatkozású főbb feladatokat, a tervek kidolgozásában részt vevő hadtápállomány névsorát.

A fentiek végrehajtása után kerül sor a *hadtápanyagok és technikai eszközök konkrét tervezésére* szolgálati áganként differenciáltan annak függvényében, hogy

- központi;

- alulról felfelé;

- béke ellátáson alapuló, vagy
- kombinált rendszer van e elrendelve.

Azt figyelembe véve, hogy a jelenlegi gyakorlatnak megfelelően központi, alulról felfelé és béke ellátáson alapuló – tehát három – tervezési módot alkalmazunk, ezért a továbbiakban mindháromat ismertetem.

Gyakorlatilag mindhárom tervezési mód alapját a már ismertetett alapintézkedések mellett az alábbiak képezik:

- megalakítási tervkivonat;
- béke és hadi állománytáblák;
- hadinormák;
- technikai eszközök, anyagok népgazdasági biztosítására vonatkozó okmány;
- keretátadási terv;
- anyagi nyilvántartások;
- elosztók, utaltságok stb.

Azon szolgálati ágak vonatkozásában, amelyeknél a *központi tervezés* van előírva, az illetékes hdt. és dd. szolgálatiág főnökök a tervezést az alábbiak szerint hajtják végre:

A tervezési folyamat első ütemében a dd. htp. törzsek (hdt. saját parancsnokságára vonatkozóan) az anyagnyilvántartások és a „*Terv a népgazdasági technikai eszközök biztosítására*” vonatkozó okmány alapján elkészítik szolgálati áganként a „*Technika (anyag) helyzetjelentés*”-eket (a továbbiakban: „Helyzetjelentés”) az MNHF, HM h. 0055/1985. sz. intézkedése (a továbbiakban: 0055/1985. sz. intézkedés) 1. sz. mintán, a „Kimutatás a dd. hőerőgépeiről és fenntartási készlet tárolásához szükséges eszközökről a 0055/1985. sz. intézkedés 2. sz. mintán. Az elkészített okmányokat a hdt. htp. törzs útján felterjesztik a HRAK-hoz. Értelemszerűen a hdt. htp. törzs az alárendeltjei okmányait összegyűjti, ellenőrzi, ha szükséges helyesbíti és az ennek megtörténtét igazoló PK HTPH-i aláírással ellátva a HDS htp. törzs útján továbbítja a HRAK-hoz.

A tervezési folyamat első és második üteme közti időszakban végrehajtják az előjárók által elrendelt átcsoportosítást.

A tervezési folyamat második üteme akkor veszi kezdetét, amikor a HRAK-tól megkapják a gépi úton elkészített „*Ellátási terv*”-eket.

A hdt. htp. törzsnél a HRAK által kiadott „Ellátási terv”-eket a szakanyag szerint illetékes szolgálatfőnökök azok alapos tanulmányozása és feldolgozása után saját HKSZ-M terveik közé sorolják.

Dandároknál az „Ellátási terv”-eket a 0055/1985. sz. intézkedés 5/a sz. mintán a szolgálatiág főnökök lebontják alegységekre és raktári készletre, illetve a technikai eszközöket tartalmazó „Ellátási terv” mellé az M esetén történő kiadásra vonatkozó „Anyagelosztó”-t vagy utalványt csatolnak.

A fenti feladatok végrehajtása után azokat az állománytáblákban rendszeresített technikai eszközöket, amelyeket az előjárók nem biztosítanak a területileg illetékes megyei hadkiegészítő és területvédelmi parancsnokságtól igénylik az M kieg. szerv útján.

Azoknál a szolgálatiágaknál, ahol *alulról felfelé* történő tervezés van előírva, az illetékes hdt. és dd. szolgálatiág főnökök a tervezést az alábbiak szerint hajtják végre.

A tervezési folyamat első ütemében a dd.-ok a 0055/1985. sz. intézkedés 5. és 6. sz. mintákon megállapítják a szükséglethez viszonyított hiányokat és feleslegeket, majd

elkészítik szükségleti számvetéseiket két példányban, és azok mindkét példányát felterjesztik a hdt. htp. törzsekhez.

Azokat az állománytáblákban rendszeresített technikai eszközöket, amelyeket az előljárók a tervezés megkezdéséig nem biztosítottak (helyszíni tárolásra, vagy M utalványon) egyidejűleg a kiegészítő parancsnokságtól is igénylik „Terv a népgazdasági technikai eszköz biztosítására” vonatkozó okmányon.

A hdt.-ek a felterjesztett okmányok adatait tételesen ellenőrzik és a szükséges mértékben helyesbítik. Az így pontosított szükségleti számvetések 1. sz. példányait a PK HTPH-ek jóváhagyják és visszaküldik a dandárokhoz.

Ezt követően az alárendeltek hiányait és feleslegeit összesítik a 0055/1985. sz. intézkedés 4/a sz. mintán és ennek alapján megtervezik a saját hatáskörben végrehajtható átcsoportosításokat és intézkednek az alárendeltek felé annak végrehajtására.

Saját hatáskörben nem rendezhető eltérésekről összeállítják szolgálati áganként dd.-ok és közvetlenek részletezéssel és összesen két-két példányban a „Hiányfelesleg jelentés”-üket a 0055/1985. sz. intézkedés 4/a sz. mintán, melyek 1. sz. példányait felterjesztik a HDS htp. törzshöz.

A tervezési folyamat második ütemében a hdt.-ek a HDS-től kapott intézkedések alapján elrendelik az anyagok és technikai eszközök átcsoportosítását, vételezését, leadását.

A feladatok alárendeltek általi végrehajtása után elkészítik szolgálati áganként egy-egy példányban az „Összesített ellátási terv”-eket a 0055/1985. sz. intézkedés 5/a, 6/a sz. mintákon az állománytáblákban rendszeresített szaktechnikai eszközökre, illetve mozgó anyagi készletekre vonatkozóan. A terveket ezt követően az állandó harcükszűtség időszakában az illetékes szolgálatfőnökök HKSZ alapvető okmányaiként kezelik és tárolják.

A dandárok a hdt. intézkedésének figyelembevételével elkészítik szolgálati áganként egy-egy példányban az „Ellátási terv”-eket a 0055/1985. sz. intézkedés 5/a, 6/a sz. mintákon és a továbbiakban azokat az állandó harcükszűtség időszakában az illetékes szolgálatiág főnökök HKSZ alapvető okmányaiként kezelik és tárolják. Továbbá a 6/a sz. minta mellé ellátó alegységenkénti és raktári készlet részletezéssel csatolják az „Anyagelosztó”-t (vagy utalványt).

A békeellátás utaltsági rendszerében történő tervezési folyamat első ütemében a dd.-ok elkészítik szükségleti számvetéseiket két példányban a 0055/1985. sz. intézkedés 4. sz. mintán és azok valamennyi példányát felterjesztik a hdt.-ekhez. (A békegazdálkodást folytató dd.-ok a „Hiány-felesleg jelentés”-eket csak egy példányban készítik el.)

A szükségleti számvetések első lapján feltüntetik a békében élő gazdálkodást folytató dd.-ok annak a tárintézetnek; a békében nem élők pedig annak a békében élő katonai szervezetnek a megnevezését, amelyhez ellátásra utalva vannak.

Azokat az állománytáblákban rendszeresített technikai eszközöket, amelyeket az előljárók a tervezés megkezdéséig nem biztosítottak (helyszíni tárolásra vagy „M” utalványon) egyidejűleg a kiegészítő parancsnokságtól is igénylik az erre a célra rendszeresített okmányon.

A hdt.-ek a felterjesztett okmányok adatait tételesen ellenőrzik és a szükséges mértékben helyesbítik. Az így pontosított szükségleti számvetéseket és „Hiány-felesleg jelentés”-eket a PK HTPH-ek jóváhagyják és az alábbiak szerint küldik meg:

- a „Szükségleti számvetés”-ek 1. sz. példányait a felterjesztő alárendelt szervezeteknek;
- a „Hiány-felesleg jelentés”-eket a béke ellátó katonai szervezeteknek;
- a „Szükségleti számvetés”-ek 2. sz. példányai a hdt.-nél maradnak.

A tervezési folyamat második ütemében: a békeellátást folytató dd.-ok a hdt.-től kapott „Hiány-felesleg jelentés”-ek alapján békekészletükből megalakítják a saját és az utaltak készleteit, illetve a hiány-felesleg rendezését végrehajtják.

Azokat az anyagokat, amelyeket saját készletből nem tudnak megalakítani, soron kívül a békegazdálkodás szabályai szerint igénylik, felvételezik és biztosítják. Tárolóter hiányában az anyagok és technikai eszközök M utalványra történő biztosítását szolgálati úton a 0055/1985. sz. intézkedés 18. sz. mintán kéri.

A tervezési folyamat harmadik ütemében: a békeellátást folytató dd.-ok a területileg illetékes raktárak anyagkiadásai után a készleteket azonnal megalakítják, illetve az M utalványok kézhezvétele után az utaltaknak az M utalványokat kiadják.

A fentiek végrehajtása után elkészítik szolgálati áganként a 0055/1985. sz. intézkedés 5/a és 6/a sz. mintákon két-két példányban az „Ellátási terv”-eket – élelmezési szolgálat vonatkozásában pedig a 6. sz. okmányt pontosítják, melyek 2. sz. példányait felterjesztik a hdt.-hez, az 1. sz. példányait pedig az állandó harcckészültség időszakában az illetékes szolgálatiág vezetők HKSZ alapvető okmányaiként kezelik és tárolják. Továbbá a 6/a és 6/élm. sz. minta mellé alegységenkénti és raktári készlet részletezéssel az anyagok egységen belüli kiadására vonatkozó „Anyagelosztó”-t vagy utalványt csatolnak.

A hdt.-ek az alárendeltekől kapott „Ellátási terv”-ek alapján elkészítik szolgálati áganként két-két példányban az „Összesített ellátási terv”-eket szintén az 5/a és 6/a sz. mintákon az állománytáblákban rendszeresített szaktechnikai eszközökre, illetve mozgó anyagi készletekre vonatkozóan. Az okmányok 2. sz. példányait felterjesztik a HDS-hez, az 1. sz. példányokat pedig az állandó harcckészültség időszakában az illetékes szolgálatiág vezetők HKSZ alapvető okmányaiként kezelik és tárolják.

A tervezési folyamat befejezési aktusaként minden tervezési formánál a dd. htp. szolgálati ágai megalakítják a mozgó anyagi készleteket. Ennek során a valamennyi szolgálati ágra vonatkozó általános szabályon kívül még az alábbiakat veszik figyelembe:

Az üzemanyagkészleteket a békében élő dd.-ok a saját, az általuk és a befogadott M törzsek által megalakítandók részére – a Harckészültségi intézkedés és annak kiegészítő intézkedései által támasztott követelmények alapján – békekészleteikből alakítják meg, illetve a készletrendezés során a felszabaduló M készleteiket átteszik békekészletbe. Technikai eszköz vonatkozásában – belső rendezés után – a feleslegeket leadják, a hiányokat felvételezik az ellátó tárintézetnél.

A gázolaj üzemű élelmezési technika, valamint a rendszeresített olajkályhák tartálybefogadó képességét meghaladó mozgókészletű (üzemanyagát) tüzelőolaját a dd. üzemanyag-raktárban tárolják és onnan szállítják el.

Az elszállításra kerülő haditechnikai eszközökhöz komplettekbe rendszeresített szükség-világítóeszközök tüzelőanyagát (petróleum, denaturált szesz) az ÁHKSZ időszakában az üzemanyag-raktárban alakítják meg és készítik elő kiadáshoz.

Amennyiben a megalakításhoz szükséges készletekkel nem rendelkeznek a szükségletet az ellátó szerveiktől soron kívül igénylik.

A tartós élelmiszereket a béke élelmezési gazdálkodást folytató és tárolótérrel rendelkező dd.-ok az általuk, illetve a befogadott M törzsek által megalakítandó hadrendi elemek részére is megalakítják.

Az M élelmezési készletet a fogyókészletből, a hiányzó cikkeket a területi élelmezési anyagraktárból vételezik.

A tartós élelmiszereket és egyéb anyagokat a pénzgazdálkodás szabályai szerint – az előírt tervezési időszakban – térítés ellenében – a területileg illetékes élelmezési (vegyes) raktártól soron kívül igénylik és felvételezik, a feleslegeket térítés ellenében beszállítják.

A romlandó élelmiszerekről (kenyér, hús stb.) két-két példányban „Megrendelés”-eket állítanak ki a megalakulási helyen, vagy ahhoz legközelebbi helységben levő vállalatokra.

A „Megrendelés”-eket az állandó harcászaltság időszakában a vételezésért felelős személyi HKSZ okmányai között tárolják.

A tábori élelmezési technikai eszközök átcsoportosítását a központhadtáp-raktárak által kiállított utalvány alapján hajtják végre.

A békegazdálkodást folytató dd.-ok a ruházati mozgókészletet és a kiegészítő normák cikkeket – az „Ellátási terv” alapján – a „B” sorállományra az alapfelszerelési illetmény terhére a gazdálkodási készletükből; a tartalékos, a hivatásos és továbbszolgáló állomány után az M készletből alakítják meg. A megalakított készleteket az anyagnyilvántartásban cikkenként az összkészlet részeként és külön is nyilvántartják az anyagnyilvántartási szabályok szerint.

Az irodaszert, a javító- és karbantartó anyagokat a békében élő dd.-ok a békeellátás terhére alakítják meg. Az irodaszert a békében nem élők az M tervek alapján biztosított pénzügyi keretből, a mozgósítás elrendelésekor a kereskedelemből tervezik beszerezni, a javító- és karbantartó anyagokat az MN készletéből vételezik fel.

Azok a dd.-ok, amelyek az M készletek megalakítását tárolótér hiányában végrehajtani nem tudják és részükre az anyagok és technikai eszközök M utalványokon vannak biztosítva, megtervezik az M esetén történő vételezést. Személyes megkeresés útján pontosítják a kijelölt raktárak parancsnokaival a vételezés időpontját (HKSZ-fokozat, nap, óra), a várakozási és gyülekezési körleteket, a málházás rendszabályait (ütemei, munkaerő-biztosítás) és azt kölcsönösen rávezetik az M utalványokra.

2. A HKSZ és M tervek kidolgozása, a mozgósítási készség fenntartásával kapcsolatos követelmények.

Mind a hdt., mind a dd. hadtáp törzsekben a hadtápanyagok és technikai eszközök tervezésével és a készletek megalakításával egy időben folyik a HKSZ és M tervek kidolgozása.

A tervező munka azzal kezdődik, hogy a rendelkezésre álló adatok alapján a PK HTPH-ek a hdt., illetve dd. HKSZ terveibe bedolgozzák a hadtápra vonatkozó részeket. Ezt követően

- elkészítik a PK HTPH-ek HKSZ tervkivonatait;
- kidolgozzák a szolgálatiág főnökök saját „Munkaterv”-eiket, és végeztetül
- a hadtápszolgálat valamennyi szolgálati közege összeállítja az egyéb HKSZ-el kapcsolatos terveket és okmányokat.

A hdt., illetve dd. HKSZ tervébe azokat az adatokat adják meg a PK HTPH-ek, amelyeket a TÖF-ök igényelnek.

A PK HTPH-ek HKSZ tervkivonatai azokat az adatokat tartalmazzák, amelyek a hadtápbiztosítás megszervezéséhez szükségesek. Ezek a helyi adottságok függvényében változhatnak, azonban dandárok vonatkozásában minden esetben az alábbi táblázatokat kell, hogy tartalmazzák:

- kimutatást a dd. ellátandó állományáról és kiszorgálandó technikai eszközeiről;
- kimutatást a bevonuló tartalékos állományról és NG-i technikai eszközeiről;
- kimutatást a dd. állományból átadásra kerülő személyi állományról és technikai eszközökről;
- név szerinti kimutatást a hadtápszolgálat tiszt és tiszthelyettes állományáról;
- tervet a dd. körletén kívül tárolt hadtápanyagok felvételezésére, szállítására, málházására;
- tervet a dd. mozgó anyagi készletei (htp. és fegyvernemi) szállítására és málházására;
- tervet a bevonuló tartalékos állomány felszerelés-kiegészítésére;
- tervet az NG-ból bevonuló technikai eszközök üzemanyag és üzemanyag-technikai eszközei kiegészítésére;
- kivonatot a híradó tervből;
- korlátozó rendszabályokat;
- kimutatást az előírt pontosításokról;
- kimutatást a lapok cseréjéről;
- tartalomjegyzéket.

A dd. szolgálatiág főnökök és hadtáp-alegységparancsnokok „Munkaterv”-eit a PK HTPH-ek HKSZ tervkivonatai alapján dolgozzák ki, és az alábbiakat tartalmazzák:

Valamennyi „Munkaterv”

- a feladatok végrehajtásának időrendjét;
- harcérték-kimutatást;
- beosztási névjegyzéket az alárendelt személyi állományról;
- kimutatást a HKSZ és M időszakában különböző feladatokra kirendelt állományról és technikáról;
- szállítási és málházási tervkivonatot.

A fentiekben kívül:

Szolgálatiág főnökök „Munkaterv”-ei (az ellátási feladat függvényében differenciáltan a rájuk vonatkozó mértékben)

- kimutatást a mozgó anyagi készletek lépcsőzéséről;
- kimutatást a dd. ellátandó állományáról és kiszorgálandó technikai eszközeiről;
- kimutatást a bevonuló tartalékos állományról és NG-i technikai eszközökről;
- tervet az alegységek részére az anyagok kiadására;
- tervet a bevonuló tartalékos állomány felszerelés-kiegészítésére.

Ellátó (század-) parancsnokok „Munkaterv”-ei

- kimutatást a szállítótérről;
- tervkivonatot a gépjárművek átrendszámozására;
- besorolási és laktanyaelhagyási tervkivonatot.

Üzemanyag-szolgálatfőnökök „Munkaterv”-e

- tervet az NG-ből bevonuló technikai eszközök üzemanyag és üzemanyag-technikai eszközei kiegészítésére.

A hdt. pk. HTPH-ei „Tervkivonat”-ai, illetve a szolgálatiág főnökök „Munkaterv”-ei értelemszerűen a saját parancsnokságra vonatkozóan tartalmazzák mindazon adatokat, amiket a dd. PK HTPH-eknél ismertettünk, valamint az összesített HKSZ tervek-ből az alárendeltekre vonatkozó fenti adatokat is.

A laktanyahadtáp rendszerbe bevont, békeellátásra utalt dd.-ok harckészültsége és mozgósítása hadtápbiztosítását – a parancsnokok követelményei alapján – a PK HTPH-k önállóan, a laktanyaparancsnok hadtáphelyettesével együttműködve tervezik és szervezik. Békében a PK HTPH-i beosztással nem rendelkező dd.-ok hadtáp feladatai tervezésében a laktanyaparancsnokság hadtáptörzse a parancsnokok igényeinek megfelelően vesz részt.

A harckészültség és mozgósítás laktanyaszintű hadtápbiztosításával kapcsolatos feladatokat a laktanyaparancsnokságot ellátó dd. harckészültségi és mozgósítási tervébe és a hadtáp részterveibe dolgozzák be. Ennek tartalma megfelelő alapot képez – a magasabb harckészültségi fokozatok, illetve a mozgósítás elrendelésekor a laktanyában levő egységek különválásáig – a laktanyaparancsnok és a laktanyaparancsnok hadtáphelyettese részére a feladatok végrehajtásának irányításához.

A harckészültség és mozgósítás laktanyaszintű hadtápbiztosításával kapcsolatban a *laktanyaparancsnokságot ellátó dd. harckészültségi és mozgósítási terve és a hadtáp résztervei* az alábbiakat tartalmazzák:

- az ellátásra utaltak részére elrendelt magasabb harckészültségi fokozat, illetve mozgósítás esetén a laktanyahadtáp érintett személyi állománya riasztásának és a személyi keretek átadásának rendjét;

- az ellátásra utaltak harckészültségi és mozgósítási készletei kiegészítésével, az anyagok biztosításával, kiadásával kapcsolatos feladatok végrehajtásának rendjét;

- a bevonuló tartalékos állomány beöltöztetésével (felszerelés kiegészítésével), étellemezésével, egészségügyi ellátásával, illetve a gépjárművek üzemanyag-feltöltésével, az üzemanyag-technikai eszközök kiegészítésével kapcsolatban laktanyaszinten szervezett feladatok végrehajtásának rendjét;

- az elvonulásig a laktanyán belüli étellemezési ellátás rendjét;

- a laktanyaszintű hadtápellátás feladatait átadás-átvételének rendjét az elvonulás különböző eseteiben;

- az elvonulásig a laktanyában levő ellátásra utaltakkal az együttműködés rendjét.

A harckészültség és mozgósítás laktanyaszintű hadtápfeladataival kapcsolatos hadtáp részletterveket olyan módon készítik el, hogy az a magasabb harckészültségi fokozat, illetve a mozgósítás valamennyi lehetséges változatát tartalmazza és bármelyik viszsamaradó vagy később elvonuló szervezet parancsnokának (PK HTPH-nak) átadható legyen a végrehajtás szervezése és irányítása céljából.

Miután a hdt., illetve dd. htp. törzsek elkészítették a HKSZ és M hadtápbiztosítására vonatkozó terveiket és okmányaikat, a fő figyelmet a mozgósítási készség magas szintű fenntartására összpontosítják. Ennek keretében:

- biztosítják a tervek naprakészségét;

- begyakorolják a HKSZ és M feladatokat, és

- gondoskodnak az MZ készletek hadrafoghatóságáról.

Tervek naprakészségének biztosítása érdekében a hdt. és dd. hadtápszolgálatok HKSZ hadtápbiztosítása tervkivonatait és egyéb okmányait az általános elvek alapján az alaptervvel összhangban egyeztetik és pontosítják. A hdt.-ek a htp. anyagi-technikai biztosítással kapcsolatos okmányaikat az alárendeltekkel a HKSZ tervekkel egy időben egyeztetik és pontosítják.

Az egyeztetések alapján - ha szükséges - intézkedés történik a hiányok pótlására, a meglevő feleslegek átcsoportosítása az előjáró által rendelkezésre bocsátott készletek elosztása útján.

A dd.-ok a hadtáp anyagi-technikai biztosításban bekövetkezett változásokról évente január 1-i helyzetnek megfelelően *változásjelentéseket, illetve hiány-felesleg jelentéseket terjesztenek fel.*

A változásjelentéseket közvetlenül a HRÁK-hoz, a hiány-felesleg jelentéseket a hdt. útján január 15-ig az érintett szolgálatfőnökségekre terjesztik fel.

A felsorolt okmányokat az év bármely időszakában soron kívül terjesztik fel - a változás után 10 napon belül -, ha a szervezetszerű személyi állományban és a technika mennyiségében 20%-os változás áll be, és a hiányok saját hatáskörben nem pótolhatók.

Mind az éves, mind a soron kívüli változásjelentésekkel kapcsolatos eljárás valamennyi vezetési szinten értelemszerűen megegyezik a tervezésnél tárgyaltakkal. Ez esetben azonban a dd.-ok részére a központi tervezésnél nem merül fel új ellátási tervek kiadása, a hdt.-ek részére pedig csak akkor, ha a változás volumene azt indokolja.

A harcászultság és mozgósítás hadtápbiztosítási feladatainak begyakorlását és szintentartását a harcászultsági és mozgósítási feladatai begyakorlásával és az ismeretek szintentartására irányuló tevékenységével összhangban tervezik, szervezik és hajtják végre.

Az ezzel kapcsolatos komplex feladatok megtervezésében, megszervezésében a hadtáptörzs az összefegyvernemi törzsnek aktív segítséget nyújt és ezen keresztül biztosítja azt, hogy a hadtápbiztosítással kapcsolatos kérdéseket a teljes személyi állomány megismerje és legyen képes a rá vonatkozó mértékben azokat szervezeten és időben végrehajtani.

A begyakorlást és szintentartást célszerű két alapvető csoportba osztani.

Az egyik csoportba tartoznak azok a feladatok, amelyeket nem a hadtápszervek hajtanak végre (a hadtápszervek csak segítik és ellenőrzik a feladatok végrehajtását). Ezek az alábbiak lehetnek:

- a megalakított hadtáp anyagi készletek felvételezése, lépcsőzése;
- a járművek üzemanyag-készleteinek kiegészítése, helyes málházása;
- a személyi állomány étkeztetésének végrehajtása;
- a visszamaradó anyagokkal kapcsolatos feladatok értelmezése;
- málházásra kijelölt állomány málházási helyekre való útbaindítása;
- beérkező tartalékosok felszerelésének kiegészítése;
- különböző felderítő, operatív, mozgósítást végrehajtó és vezető csoportok részére szükséges hadtápanyagok felvételezése stb.

A másik csoportba tartoznak azok a feladatok, amelyek a hadtápszervek begyakorlásával és az ismeretek szintentartásával kapcsolatosak. Ezek a kérdések az alábbiak:

- a hadtápszervek személyi állományával a feladatok differenciált megismertetése és készség szintjéig való begyakoroltatása;
- a hadtáp és a hadtápot kiszolgáló technikai eszközök kiszolgálási és gyakorlati felhasználási módjainak alapos elsajátítása;
- a málházási, besorolási, a HKSZ objektumok gyors elfoglalási feltételek folyamatos javítása;
- a hadtápvezetés feltételeinek megteremtése és folyamatos korszerűsítése.

A békében nem élő, illetve keretesített dd.-oknál a begyakorlás és színtartás alapvetően csak a tartalékos állomány kiképzésére, gyakorlatokra való behívásának időszakában lehetséges. A kiképzéseket, gyakorlatokat úgy célszerű megtervezni, hogy a teljes állomány differenciáltan elsajátítsa a harcckészültség és mozgósítás hadtápbiztosítási feladatokat. Ennek érdekében az ötéves és éves M felkészítési tervek összeállításánál a hadtáptörzsnek kiemelt figyelmet célszerű fordítani arra, hogy az ellátandó kötelekek tartalékos állományával együtt azok hadtáppállománya is behívásra, kiképzésre és összekovácsolásra kerüljenek.

A harcckészültség-mozgósítás, hadtápbiztosítási készség fenntartásának alapvető követelménye, hogy a személyi állomány harcckészültségi és mozgósítási hadtápbiztosítási ismeretei, az ezzel kapcsolatos feladatok végrehajtási készsége ne csökkenjen, hanem folyamatosan növekedjen.

A harcckészültség és mozgósítás laktanyaszintű hadtápbiztosítási feladatai begyakorlásáért a laktanyaparancsnok felelős. A laktanyaparancsnok - az előljáró hadtáptörzsek koordinálásával - az ellátásra utaltak parancsnokaival egyeztetett időben, azoknak az ellenőrzésbe történő bevonásával, kiképzési időszakonként egy alkalommal gyakoroltatja ezen feladatok végrehajtását.

Az előljáró hdt.-ek a harcckészültségi és mozgósítási feladatok megszervezésének és végrehajtásának ellenőrzését a laktanyahadtáp rendszerben működő laktanyákban elhelyezett dd.-ok részére koordináltan, azonos időpontra tervezik és hajtják végre, és laktanyaszinten is értékeli.

Az MZ készletek folyamatos hadrafoghatósága érdekében alapvetően az MNVKF, MNHF és HM-szervek szakintézkedéseiben meghatározott követelményeket kell érvényre juttatni. Ennek megfelelően e készleteket az ÁHKSZ időszakában nem lehet felhasználni, illetve a technikai eszközöket csak a szabályozott módon lehet igénybe venni. Mindemellett kiemelt jelentőséggel bír a legcélravezetőbb tárolási rend kialakítása, mely dd.-ok vonatkozásában is az alábbiakat célszerű, hogy biztosítsa:

- az anyagok és technikai eszközök egységes követelményeknek és a kiadás sorrendjének megfelelő csoportosítását;
- az anyagkarbantartás és ellenőrzés raktáron belüli végrehajtásának feltételét, a hozzáférhetőséget;
- egy időben több helyen (ajtón, ablakon) történő anyagkiadást;
- emeletes raktáraknál valamennyi szint egy időbe történő kiürítését;
- szintekből a technikai eszközök több irányba való kivonhatóságát, azok közepébe történő kikonzerválását és gyűlekeztetést;
- a rakodóeszközök (csúszdák, targoncák, rakodógépek stb.) hatékony felhasználását.

Valamennyi anyagfajta tárolásánál alapvető követelmény a raktárterület gazdaságos kihasználása, a tárolóter függőleges irányba történő maximális igénybevétele.

Az M hadtápanyagok és technikai eszközök karbantartását a tartós tárolásra előírt követelményeknek megfelelően differenciált gyakorisággal a 0055/1985. sz. utasításban megadott szempontok figyelembevételével hajtják végre.

Az *anyagok frissítését, időszakos cseréjét* az anyagnem szerint illetékes szolgálatfőnökségek szakutasításaiban, intézkedéseiben és az anyagok csomagolóeszközein az arra vonatkozó feljegyzésekben meghatározott lejárati időn belül hajtják végre.

A békegazdálkodást folytató dd.-ok a saját, az ellátásra utalt, valamint az általuk és a befogadott M törzsek által megalakítandók MZ anyagainak a frissítését saját békekészleteikből hajtják végre, vagy az ellátó anyagraktárnál cserélik le.

Azok a dd.-ok, amelyek saját erőből az üzemanyagok frissítését megoldani nem tudják, azt szolgálati úton az üzemanyag-ellátó központtól kérik.

Az anyagi és technikai eszközök karbantartására és frissítésére a dd. PK HTPH-ek rendelkezzenek - az M felkészítési tervekkel összehangolt - éves tervvel, melyet a parancsnokokkal hagyatnak jóvá.

*

A cikkben csupán a hdt. és dd. hadtápok HKSZ és M-mel kapcsolatos legfontosabb feladataival - a teljesség igénye nélkül - tudtam foglalkozni. Úgy vélem, hogy a különböző szabályozók ily módon történt összefoglalása mindkét hadtáptörzs HKSZ és M tevékenységét segíteni fogja, jó alapot biztosít a további munkához. Emellett azonban a végrehajtás szintjén az eredményes munkavégzéshez az is szükséges, hogy a hadtáp állománya az e témában kiadott különböző intézkedéseket, utasításokat és segédleteket alaposan tanulmányozza át, és azok előírásait sajátítsa el.

A szárazföldi csapatoknál folyó hadtápkiképzés és felkészítés megváltozott körülményei, a gyakorlatok tervezésének és végrehajtásának újszerű feladatai

Kodák Mihály ezredes

A hadtápkiképzés és -felkészítés során alapvető követelményként kell megvalósítani – az új struktúrára való áttéréssel, a meglévő, s a rendszerbe kerülő harci-technikai eszközök számbavételével – hogy a hadsereg hadtápvezető állománya, a hadtáptörzsek, -egységek, -alegységek képesek legyenek önállóan és a szövetséges csapatokkal együttműködve, hagyományos és tömegpusztító fegyverek, valamint az ellenség nagypontoságú fegyverei, felderítő és csapásmérő rendszerei alkalmazásának viszonyai között, normál és erdős-hegyes terepen, bonyolult földi, légi és rádióelektronikai helyzetben a hadműveletek és harctevékenységek hadtápbiztosításának magas színvonalú előkészítésére, végrehajtásának határozott vezetésére.

A hadtápszervezeteknek alapvető elvárásaként és követelményként kell teljesíteniük, hogy a szárazföldi hadsereg új struktúrára való áttérésének teljes időszakában alaprendeltetés szerinti feladatai ellátása mellett biztosítsák a hadtápszervezetek követelmények szerinti harcckészültségi és mozgósítási készségének állandó fenntartását, az új hadtápszervezetek megalakítását, a hadműveleti követelmények következetes érvényesítését, az intenzív felkészítés, összekovácsolás megalapozását. El kell érjék, hogy az átszervezett és az új szervezetekre való áttérés során, majd a hadtápszervezetek intenzív felkészítése, összekovácsolása eredményeként értékelhetően emelkedjen a hadtáptörzsek, -egységek és -alegységek készsége, képessége alaprendeltetésük szerinti feladataik ellátásában.

A felsőszintű hadtápvezetés által az MN – kiemelten a szárazföldi hadtápszervezetek elé állított kiképzési, felkészítési célkitűzések, elvárások, követelmények maradéktalan teljesítése – minden vezetési szinttől alapvető feladatként követeli meg mind az új, mind az átszervezett hadtápszervezetek mielőbbi összekovácsolásának segítségét, a felkészítés optimális feltételeinek megteremtését, folyamatos biztosítását.

Ezen tanulmány is a szárazföldi csapatoknál folytatandó hadtápkiképzés hatékony végrehajtását, a hadtápszervezetek intenzív felkészítését hivatott elősegíteni. A tanulmányban felvetjük a megoldandó feladatokat, az alkalmazásra ajánlott módszereket, az aktuális kérdéseket, a következők szerint:

– a szárazföldi csapatok korszerűsítése kapcsán a hadtápfelkészítés megváltozott körülményei és a hadtápkiképzési rendszer tökéletesítésének lényege;

- a hadtáp tiszti-, tiszthelyettesi-, sor- és tartalékos állomány, valamint a hadtápszervezetek intenzív felkészítésének célszerű rendje, feladatai és módszerei;
- a gyakorlatok előkészítésének, tervezésének, szervezésének és végrehajtásának újszerű rendje, hadtápbiztosítási feladatai;
- a korszerűsített és az új hadtápszervezetek felkészítésének, összekovácsolásának személyi, tárgyi (szaktantermek, szakkabinetek, hadtápgyakorló pályák felújítása) feltételeinek megteremtése.

A szárazföldi csapatok korszerűsítése kapcsán a hadtápszervezetek felkészítésének megváltozott körülményei és a hadtáp kiképzési rendszer tökéletesítésének lényege.

A szárazföldi hadsereg korszerűsítése alapelveinek és követelményeinek teljesítése érdekében az új szervezeti csapatok és azok hadtápjainak várható alkalmazására a hadműveleti tervezés gyakorlati kidolgozása végrehajtásra került, pontosításuk folyamatosan valósul meg.

A hadtápcapatok gyakorlati alkalmazási elveinek kidolgozását, pontosítását a hadtápfelkészítéssel párhuzamosan kell végezni, amelynek egyik kulcskérdése a koalíciós együttműködési rend kialakítása és konkrét realizálása. Ezen a téren a felsőszintű hadtápvezetés és HDS hadtáptörzse gazdag tapasztalatokkal rendelkeznek, amelyek a tervezett gyakorlatok során hasznosításra kerülnek.

A szárazföldi hadsereg új struktúrára való áttérése, a hadtudományban újszerűen jelentkező kérdések feldolgozása, a haditechnika fejlődése szükségszerűen követelik meg a csapatok és a hadtápszervezetek háborús felkészítése alapját képező új szabályzatok, intézkedések kidolgozását, kiadását.

Ezek alapján a tanintézeteknél és valamennyi szintű hadtáptörzsnél, hadtápszervezetnél végre kell hajtani a kiképzés, felkészítés tervezését, szervezését és vezetését, valamint a tananyagbázis, a kiképzés, felkészítés, továbbképzés szemléltető eszközeinek az átdolgozását.

A hadsereg új szervezeti struktúrára való áttérésének hadtápbiztosítását, az áttérés időszakában a hadtápszervezetek kiképzésének rendjét az MNHF HM h. elvtárs intézkedésben szabályozta. Megszabta a hadtápkiképzés folytatásának követelményeit és módszerét, a hadtáptisztek, tiszthelyettesek, a hadtápkatonák, a hadtáptörzsek, -egységek, -alegységek és az új szervezetek felkészítésének, összekovácsolásának feladatait.

Állásfoglalás történt abban is, hogy a szárazföldi csapatok új szervezetre történő áttéréseivel a kiképzés, felkészítés rendszere nem változik meg, de egyes elemei igazításra, pontosításra, tökéletesítésre kerülnek, a bázisképzés tovább szélesedik, a hadtápszervezetek felkészítésének eljárásai és módszerei továbbfejlesztésre kerülnek.

Az áttérés időszakában a befejezés előtt álló első kiképzési időszak tapasztalatai azt bizonyítják, hogy a szárazföldi csapatoknál az új struktúrára való áttérés hadtápbiztosítási feladatai végrehajtását hatékonyan felhasználják, összekapcsolják a hadtáptörzsek, -egységek és alegységek, az új szervezetek felkészítésére, kezdeti összekovácsolására.

Úgy ítéljük meg, hogy a szárazföldi csapatok új szervezetekre történő áttérésének bonyolult körülményei között, a hadtápszervezetek a sokirányú tevékenység mellett alapvetően teljesítik a kiképzési célkitűzéseket, feladatokat.

A jelenleg folyó kiképzési ciklusnak a vázolt körülményekből adódóan jellemzője és mottója kell, hogy legyen: „A hivatásos szakállomány tanulva kell, hogy tanítson, dolgozzon és folytassa a hadtápszervezetek kiképző, felkészítő munkáját.”

A „tanulva tanítás” gyakorlati megvalósítása szellemében a következő években az érintett hadtáptörzsek és csapatok kiemelt feladatát képezi a szárazföldi hadsereg szervezeti változásából – (a HDS közvetlen g. dd., a rohamdeszant zászlóalj, a csapatrepülő, a fegyvernemi csapatok) sokoldalú alkalmazhatóságából adódó hadtápbiztosítás sajátosságainak, lehetőségeinek, módszereinek gyakorlatban történő kipróbálása, tapasztalatainak összegzése és általánosítása.

Összességében a szárazföldi csapatok korszerűsítése időszakában kialakult helyzet igen bonyolult, a megoldandó feladatok sokirányúak. A kiképzési célkitűzések teljesítése, az új hadtápszervezetek intenzív felkészítése feltételének megteremtése a jelen kiképzési időszak kiemelt feladata. Ebben a következő kiképzési időszakban a hadtápfelkészítés intenzívebb, hatékonyabb folytatásában a vázolt felkészítési feladatok maradéktalan végrehajtásában a felső szintű és a hadsereg hadtáptörzseknek fokozottabb mértékben segíteniük kell a csapathadtápot. Biztosítaniuk kell, hogy a kiképzés folyamatában szerzett tapasztalatok folyamatosan hasznosításra, beépítésre kerüljenek a soron következő felkészítés, gyakorlat anyagában.

A szárazföldi csapatok hadtáp parancsnokai, tisztbelyettesei, sor- és tartalékos állománya, a hadtáptörzsek, -egységek és -alegységek intenzív felkészítésének követelményei, feladatai, célszerű rendje és módszerei.

Az előjárói intézkedések a felkészítési követelmények és feladatok lényegét a következők szerint rögzítik:

- a szárazföldi csapatok parancsnok hadtáphelyettesei felkészítése az MN új Harc-szabályzatban, Csapathadtáp Szabályzatban, a szakutasításokban rögzített elvek, követelmények és módszerek feldolgozására, egységes értelmezésére, megbízható és differenciált elsajátítására, gyakorlati alkalmazásuk kimunkálására és módszertani (bemutató) gyakorlatokon történő bevezetésére kell, hogy irányuljon;

- a szárazföldi csapatok hadtápparancsnokai és -törzsei felkészítésének fő tartalmát az újonnan kialakításra kerülő hadtáptörzsek rövid idő alatti összekovácsolása, az új szervezetű csapatok, hadtápegységek és -alegységek harci, hadtápbiztosítási alkalmazásával kapcsolatos elvek gyakorlati érvényesítése, a harcfeladatok hadtápbiztosításának begyakorlása kell, hogy képezze;

- a hadtáptörzsek legyenek képesek a hadműveletek, harcok (védelmi és támadó) hadtápbiztosítása gyors és operatív megtervezésére, a feladatok időbeni lejtuttatására, az együttműködés megszerzésére, a hadtápbiztosítás szilárd, folyamatos és rejtett vezetésére;

- a hadsereg- és hadtest-hadtáptörzsek kiemelt feladatként valósítsák meg a koalíciós keretek között folyó tevékenységek hadtápbiztosítása elméletének elsajátítását és gyakorlatban történő megvalósítását;

- a hadtápegységek, -alegységek az alap- és kötelékkiképzés során a KIKÉPZÉSI PROGRAM-ban előírtak tervszerű, szervezett, fegyelmezett – a bajai és a gyöngyösi módszertani bemutatók szerinti – hatékony végrehajtásával gyakorolják be a béke- és háborús feladataikat. Kiemelt figyelmet kell fordítaniuk a meglévő és a rendszerbe kerülő korszerű hadtáptechnikai eszközök szakszerű kezelésére, normaidőn belüli alkalmazásának elsajátítására, a harci- és hadtápállomány, -alegységek és -egységek együttes tevékenységek gyakoroltására;

- a vezető hadtáptörzsek irányítsák a parancsnokok figyelmét arra, hogy a továbbképzések, törzsgyakorlások, gyakorlatok tervezése és végrehajtása során fokozot-

tabb mértékben, személyesen vegyenek részt a hadműveletek, harctevékenységek hadtápbiztosítása alapvető kérdései részletes feldolgozásának szervezésében, végrehajtásának irányításában;

- a hadtáptörzsek biztosítsák, hogy a nemzetközi és a hazai gyakorlatokon a hadtáptörzsek, -egységek, -alegységek feladataikat bonyolult körülmények között, a hadművelleti, illetve a harc helyzetet jobban megközelítve, a tényleges ellátási, hadtápbiztosítási tevékenységgel összehangoltan, szervezeten végezzék.

Valamennyi szintű gyakorlaton kiemelt oktatási kérdésként a harci és hadtápallo mánnal, -alegységekkel és -egységekkel jártasság és készség szinten gyakoroltassák be: a harc feladathoz és a tényleges hadtápbiztosításhoz igazodó hadtápcsoportosítás, lépcsőzés felvételét, a hadtápmánővezérést, a normaidő alatti szétbontakozást, a hadtápcsoportok és a vezetési pontok telepítését, áttelepítését és szervezett működését; az alegységek, csapatok komplex, egy időbeni feltöltését; a csapat (alegység) ellátmányképzést, valamennyi anyagfajta tényleges vagy „jelzett” módon történő utanszállítását, átadását és okmányolását; a sérültek harceszközökből való kiemelését, ellátását, hátraszállítását; a csapathadtáp harcbiztosítási rendszabályait, a hadműveletek (harcok) folyamatos hadtápbiztosítására, a hadtáp élet- és működőképességének fenntartására.

A szárazföldi csapatoknak és a hadtápszervezeteknek a felkészítést úgy kell végeznük, hogy mindenkor legyenek készen:

- a csapatok és a hadtápszervezetek békehelyzetből háborús állapotra történő tervszerű, normaidő alatti átállítására, ennek hadtápfeltételei állandó biztosítására;

- a harctevékenységet, s azok hadtápbiztosítását a meglévő erővel és eszközökkel, a csapatok és a hadtáp részleges szétbontakozásának viszonyai közötti végrehajtására;

- az egyik harctevékenységi fajtáról a másikra történő szervezett áttérésre, az elfoglalt terepszakaszok megerősítésére, az ellenséges csoportosítások találkozóharcban történő szétverésére, a bekerítésben folytatott harc és a bekerítésből történő kitörésre, valamint ezek megbízható hadtápbiztosítására.

A szárazföldi csapatoknál és a hadtápszerveknél törekedni kell arra, hogy a felkészítés követelményrendszere, a harcászati és szakharcászati kiképzés tartalma, a hadtápparancsnokok, -törzsek és -csapatok kiképzettsége folyamatosan feleljen meg a hadtudomány, a technika és fegyverzet fejlődésének, a szervezetekben és harceljárásokban végbemenő változásoknak, a várható alkalmazás hadszíntere jellegének és mindazoknak a tényezőknek, amelyek meghatározzák a hadtápfelkészítés minőségi jegyeit.

Ezen alapelveken belül kiemelt figyelmet kell fordítani:

- a hadtáp vezető állománya, a hadtáptörzsek és -csapatok háborús és béke vezetési tevékenységre történő, a változásokat, a fejlődést előre figyelembe vevő felkészítésére;

- a kiképzés követelményeinek folyamatos igazítására a fejlődésnek és a szervezeti korszerűsítésnek megfelelően;

- az új hadművelleti-harcászati, szakharcászati elvek, eljárások megismerésére, azok alkalmazására, a szervezeti változásoknak megfelelően;

- a hadtáp vezető állománya legyen képes a különböző eszközökön történő vezetésre, a munkájuk végzéséhez szükséges mértékben sajátítsák el a vezetési eszközök, tüzérszárművek kezelését;

- a hadműveletek és harctevékenységek során hadművelati manővercsoportban, portyázó osztagban, légideszantban történő ténykedésre, a végrehajtás teljes időtartamára szükséges hadtápbiztosításuk megoldására.

A vázolt követelményekből következnek a csapatok és a hadtápszervek kiképzési, háborús felkészítési feladatai, amelyek a következőkben összegezhetők:

- a hadtápvezető állomány, a hadtáptörzsek, -egységek, -alegységek kiképzésében, felkészítésében az előjárói intézkedések, a vezetői értekezletek, a Harcszabályzat, Csapathadtáp Szabályzat, a szakutasítások, kiképzési programok előírásainak, a néphadsereg és hadsereg szintű módszertani bemutatók útmutatásainak érvényesítése;

- a hadtápkiképzés tervezésének, szervezésének és irányításának javítása, a kiképzési feladatok maradéktalan végrehajtása, gyakorlatiasságának, hatékonyságának erősítése, a foglalkozásvezetők oktató-módszertani készségének és a felkészítés tárgyi feltételeinek megteremtése, továbbfejlesztése, a szocialista versenymozgalom ösztönző szerepének teljesebb kihasználása;

- a koalíciós és a hazai nemzeti gyakorlatok, módszertani bemutatók hadtápbiztosításának, a hadtáptörzsek, -egységek, -alegységek összekovácsolásának körültekintő előkészítése, tanulságos és tanítólagos levezetése, eredményes végrehajtása.

A hadtápkiképzési, felkészítési célkitűzések, követelmények, feladatok teljesítése érdekében, módszertani jelleggel kerültek megtervezésre, megszervezésre és levezetésre az MNHF HM h. elvtárs hadászati-hadművelti és szakmai továbbképzés csoportja foglalkozásai. Ennek megfelelően a háborús felkészítés aktuális témái foglalkozásaira, közvetlen megismerésére bevonásra kerültek a hadsereg és a hadtestparancsnok hadtáphegyettesek

Az érintett hivatásos állomány szakmai felkészítésének második üteme 1988. első felére van tervezve – központi tanfolyamok keretében – az MN Hadtáp Kiképző Központban. A vezető beosztású és a beosztott állományú hadtáptisztek, tiszthelyettesek szakmai alapozását követő átképzését egyhónapos program szerint, összevontan tervezzük végrehajtani és ezzel befejezni teljes értékű felkészítésüket.

A szakmai felkészítést biztosító központi tanfolyamokra történő beiskolázáskor lehetőség nyílik arra, hogy azon hadtáptisztek, tiszthelyettesek is beiskolázásra kerüljenek, akiknél a szakmai ismeretek jelentősen megkoptak.

1988. év második felében a polgári életből átvett hivatásos állomány részére szervezünk központi tanfolyamokat általános hadtáp és szakáganként. Ezeken a tanfolyamokon az általános katonai és szakharcászati ismereteket a jártasság, készség szintjére tervezzük emelni és továbbfejlesztjük a szakmai ismereteket. Ezen tanfolyamokra történő beiskolázásra lehetőséget kap a néphadsereg valamennyi hadtápszervezete.

Az *önképzési foglalkozásokat* a hadtáp tiszti állomány felkészültsége, általános katonai műveltsége színvonalának emelése érdekében az adott szintű parancsnokoknak havonta (legalább egy nap) kell szervezni és vezetni, melynek egy részét irányítottan, a többi időt pedig egyéni továbbképzésre kell fordítani. Az irányított önképzési foglalkozások, tanulónapok jelentős részét az MN új Harcszabályzat, a Csapathadtáp Szabályzat és a szakutasítások tanulmányozására kell igénybe venni.

Az önképzési foglalkozások kérdéseit a kiképzési évben végrehajtásra kerülő gyakorlatokra meghatározott témákkal összhangban kell meghatározni, feldolgozni. Pl.: a dunavölgyi hadművelti, az olasz hadászati irány hadművelti vonatkozású katona-földrajzi értékelését; a támadásba való átmenet hadtápbiztosítását, amikor a hadművelti

szétbontakozás békében nem történt meg; az ellenség nagy pontosságú felderítő-csapásmérő rendszereinek hatása a hadtápszervezetekre, hadtápbiztosítás rendszerére; a hadtápvezetési folyamatok felgyorsítása, a törzsek operativitása, növelése, a manuális munka csökkentése érdekében a számítógépek és az automatizált eszközök fokozottabb mérvű alkalmazása.

Összevont tanulónapokon kell feldolgozni: az új és átszervezett hadtápszervezetek harc-készültségével és mozgósításával, háborús alkalmazásával, kapcsolatos elvi és gyakorlati kérdéseket; a hazai és nemzetközi gyakorlatokon szerzett tapasztalatok közreadását; a hivatásos állomány részére előírt és aktuális rendelkezések lényegének ismertetését.

A törzsgyakorlásokat fel kell használni: a hadtáptisztek és tiszthelyettesek kötelmei és kölcsönös helyettesítéséhez szükséges gyakorlati jártasságainak tökéletesítésére; az alárendeltek, kiemelten az új hadtápszervezetek vezetésére, a hadműveletek, harctevékenységek megtervezése, megszervezése és vezetése időszakában; az átszervezett és új hadtáptörzsek felkészülési szintjének, operativitásának, összekovácsoltságának ellenőrzésére; a hadtáptiszteknek, az új és az átszervezett hadtáptörzseknek a parancsnoki és törzsvezetési, módszertani bemutató, valamint harcászati gyakorlatokra történő szervezett felkészítésre; a rendszeresített új vezetési, híradó- és munkaeszközök kezelésének elsajátítására; a kialakított háborús korszerű vezetési hadtápbiztosítási okmányok előkészítésére, vezetésük begyakoroltatására.

A hadtáptörzsek gyakoroltatását úgy kell szervezni, hogy fokozódjon, állandóan emelkedjen a tisztek, tiszthelyettesek jártassága, készsége a felkészítés bonyolultabb formáiban a hadijátékokban, a parancsnoki és törzsvezetési, valamint a harcászati gyakorlatokon való eredményes tevékenység érdekében. A törzsgyakorlásokon gyakoroltatni kell a hadtápvezetési pontok telepítését, áttelepítését, minden oldalú biztosítását. Tökéletesíteni kell a hadtáptörzseken és a HVP-on belüli munkarendet és az együttműködést.

A közös gyakorlatokat a hadtest-, dandártörzs, esetenként az alárendelt hadtáptörzsek állományának bevonásával kell megszervezni és levezetni. Ezeket a fő figyelmet a hadműveleti-harcászati és a hadtápbiztosítási feladatok együttes megoldására, a törzsek összekovácsolására kell irányítani.

Az 5. hadseregparancsnok 1987. évi kiképzési intézkedésében szabályozásra kerültek az akadémiákon, főiskolákon és a tiszthelyettesi iskolákon 1987. évben végzett *pályakezdő, valamint szakmai előképzettség nélkül beosztásba került hadtápbiztosítók részére* a g. hadtestnél levezetendő ötnapos összevont *kiképzések, tanfolyamok*. Célszerűnek tartjuk megvizsgálni és megoldani ezen tanfolyamokra a más beosztásból átvett hadtáptisztek, tiszthelyettesek és a „szakaszparancsnoki beosztásba” kerülő tartalékos hallgatók bevonását is, valamint a tanfolyamoknak 7-10 napos időtartamra való emelését.

Az első beosztásukba kerülő fiatal hadtáptisztek és tiszthelyettesek a tanintézeti képzés során a pályakezdéshez szükséges alapokat kapják meg. A teljes értékű vezetővé válásukhoz, az önálló munkavégzéshez szükséges képességük kialakítása a beilleszkedésük folyamatában valósul meg, zömének egy-két kiképzési időszak során. A beilleszkedés a megszerzett ismeretek – konkrét beosztásaikban – gyakorlati alkalmazásának, elsajátításának az időszaka, amelyet a tanintézeti képzés kiegészítésének kell tekinteni és folytatni kell a fiatalok hivatásra történő nevelését.

A pályakezdekők követelmények szerinti pozitív, maradandó élményt nyújtó fogadtatását követően meg kell kezdeni beosztásukra való konkrét felkészítésüket, amely keretében meg kell ismertetni: az alakulat rendeltetését, helyét, szerepét, lehetőségeit, feladatait, a HKSZ-„M” feladatait, végrehajtásának és hadtápbiztosításának rendjét; az általános és a szak kiképzés főbb követelményeit, végrehajtásának helyzetét, eredményeit, feladatait, alkalmazandó módszereit; a csapat-, hadtáp és a szolgálati ág gazdálkodásának helyzetét, megoldandó feladatait; a hadtáp és a szolgálati ágak vezetési, nyilvántartási okmányainak lényegét, tartalmát, a szolgálat átadás-átvételének követelményeit, végrehajtásának szabályzat szerinti rendjét.

A beosztásba kerülő pályakezdekők segítségét tervszerűen, szervezeten kell végezni. A hadtápkaderek beilleszkedési folyamata zökkenőmentes, eredményes vitelért az előjáró PK HTPH-ek, szolgálatiág főnökök, az adott hadtáptörzs kollektívái a felelősek. E mellett célszerű a hadtáptörzsből a fiatalok közvetlen segítségére patronáló tisztet, tiszthelyettest kijelölni. Ugyanakkor fokozatos feladatállítással biztosítani kell az önállóságot beosztása, teljes feladatköre ellátására, egyéni képességei kibontakoztatására, a kezdeményezésre, az aktivitásra. A feladat végrehajtását kövesse rendszeresen körültekintő értékelés. Az eredményeket hangsúlyozottan kell kiemelni, a hibákból pedig okfejtéssel rá kell vezetni a helyes megoldásra. Tanítani, segíteni, sikerélményt nyújtó és elérő módszert kell adni a kezdőnek, mert ez erősebb legjobban a hivatásszeretetet, hivatástudatot.

A hadtáp vezetőállomány havonta, de negyedévenként legalább egyszer folytasson célirányos beszélgetést a beosztásukban fiatal hadtáptisztekkel, tiszthelyettesekkel. Ennek során ismerjék meg életkörülményüket, helyzetüket, gondjaikat és tegyenek intézkedéseket azok megoldására. A kiképzési időszak végén a parancsnok hadtáphelytessel gondosan elemezzék a beilleszkedés tapasztalatait, eredményeit, gondjait és a tett intézkedésekről tegyenek jelentést a szakmai előjárónak.

Követendő és bevált módszerként honosodott meg a hadseregparancsnok hadtáphelyettese által egy, másfél évenként levezetett fiatal hadtáptisztek konferenciája. Azok minden esetben hasznos tapasztalatokat adtak mind a csapatok, tanintézetek, mind a felső szintű hadtápvezető állomány részére.

A továbbképzési rendszer keretében a hivatásos állomány vázolt felkészítése mellett bevált, hatékony módszernek bizonyult a seregestestparancsnokok hadtáphelyettesek által a vezető beosztásba került, de már némi tapasztalatokkal rendelkező hadtápfőnökök, szolgálatiág főnökök részére az általuk vezetett területekről, konkrétan meghatározott témákból tanulmányok kidolgozásán keresztül történő tanításuk is.

Megítélésünk szerint a csapatok hadtáptörzseinél az önképzési terv maradéktalan realizálásával, a parancsnoki és szak kiképzési foglalkozások, összevonások, tanfolyamok programjainak céltudatos, hatékony végrehajtásával, a törzsgyakorlásoknak a hatályban levő módszertan szerinti levezetésével, a csapathadtáp törzsekben vezető beosztásban, kellő tapasztalatokkal rendelkezőknek a kezdők állandó segítségével, a kollektívák kialakításával kellő alapot lehet biztosítani a soron következő gyakorlaton a hadtáptörzsek, egységek és alegységek eredményes szerepléséhez, a megtanított elvek gyakorlatban történő alkalmazásához,

Az MN kiképzési főfelügyelőjének 0060/1987. számú intézkedése kapcsán a hadtápkatonák, alegységek, egységek általános katonai és szakmai felkészítése során megkülönböztetett figyelmet kell fordítani:

- a korszerű harc és annak hadtápbiztosítása nagy pszichikai megterhelésének elviselésére történő folyamatos felkészítésére;
- a hadi és szaktechnikai eszközök szakszerű, biztonságos üzemeltetésére, a bennük rejlő lehetőségek teljes mértékű kihasználására, a technikai kiszolgálásának és a meghibásodások kezelő szinten történő felismerésére és elhárítására;
- az erdős-hegyes terepen, éjszaka, rossz látási viszonyok között, intenzív rádió- és rádióelektronikai zavarás mellett folyó harc megvívására;
- az ellenséges páncélozott eszközök elleni harcra, közelharcra;
- a földközelen és a kismagasságon repülő, váratlanul felbukkanó légi támadóeszközök, harci és tűztámogató helikopterek, robotrepülőgépek elleni harcra;
- a tömegpusztító és gyújtófegyverek hatása elleni védelemre;
- a különböző út- és terepakadályok leküzdésére;
- a híradó eszközök kezelésére és felhasználásuk során a forgalmazás szabályainak és a híradó biztonsági előírások betartására, a titokvédelemre;
- az önvédelemre és a közelharcra történő kiképzésre, a diverziós csoportok elleni harcra történő felkészítésre.

Az általános katonai felkészítést a testnevelési és szakharcászati foglalkozások anyagába kell beépíteni és gyakorolni.

Az MN kiképzési főfelügyelői intézkedésnek megfelelően végre kellett hajtani az általános katonai és szakkiképzési ágaknál mindazon pontosításokat, amelyek a harcászati elvek változásaiból az új Harciszabályzat, Csapathadtáp Szabályzat és a háborús szakutasítások kiadásával összefüggésében szükségesek, illetve a szervezeti és technikai korszerűsítésből fakadnak.

A főfelügyelői intézkedés követelményének megfelelően kerültek átdolgozásra a Kiképzési Programok az általános katonai kiképzési ágakra, amely az MN minden katonájára egyaránt kötelező érvényű, a szakkiképzési ágakra, így pl.: „az MN hadtápcsapatai, csapathadtáp katonái és alegységei”-re vonatkozóan.

Az általános katonai kiképzési program tartalmában és követelményeiben végrehajtott módosítások kedvezőek, lehetőséget biztosítanak a hadtáp alegységeknél: a szabályzat szerinti élet, rend elméleti megalapozására, a katonák gyakorlatias nevelésére, oktatására, felkészítésére; a katonák megismerjék az ellenség páncélozott eszközeinek, főbb repülőgép és harci helikopter típusainak jellemzőit, sebezhető pontjait és kis kötelekben begyakorolják a megsemmisítésük módjait; egyénileg és kötelekben megismerjék, gyakorolják a harcmezőn és az utakon előforduló különböző akadályok leküzdésének módjait és fogásait, a tömegpusztító és gyújtófegyverek elleni védelmet, az ellenség diverziós csoportjai elleni harcot; a hadtápkatonák és alegységek ténykedését az utakon, a harcmezőn támadásban és védelemben, nappal és éjszaka.

Ellátó-szállító századonként egy-egy nem szervezetszerű rajt 3 nap vegyisugárfelderítő kiképzésben kell részesíteni; 2-2 nap időtartamban tűzoltó alegység szolgálat ellátására, illetve ellenséges szórt aknáknak, aknamezők leküzdésére kell felkészíteni. (Nem szervezetszerű akadályelhárító csoport). A már kialakult rendszer keretében kell kiképezni - az alegységektől összevont - nem szervezetszerű sebesültvivő katonákat is.

A katonák az egészségügyi ismeretek tárgykörében ismereteket kapnak: az egészséges életmód alapjairól, a mértéktelen alkoholfogyasztás, a dohányzás és a kábítószerek károsító hatásairól.

A harci és a hadtáp alegységek anyagi-egészségügyi biztosítása különböző harctevékenységek során oktatóndó témák feldolgozása jó lehetőséget biztosít a harcoló és a hadtápalegységek együttes gyakorlására, összekovácsolására.

A hadtáp sorállomány béke- és háborús feladataira történő felkészítésének egyik kritériuma az *alapkiképzés célirányos, szervezett és hatékony végrehajtása*.

Ebben az időszakban a felkészítés megalapozása, eredményessége kihat a kötelék időszakra, a katonai szolgálat teljes idejére. Az alapkiképzés jelentősége tovább növekedett, ezért a kiképzés idővédeltségét, követelmények szerinti teljesítését a csapatoknak erősíteniük kell, biztosítva az állomány terhelésének fokozatosságát.

A kettős beosztású gépjárművezetők, a speciális egyéb beosztású katonák és az egészségügyi katonák és az egészségügyi katonák szakalapkiképzését összevontan a g. hadtestek szervezésében célszerű végrehajtani. A vízellátó alegységek laboráns katonái és a (tartalékosok) bázisképzését az MN MŰKK-ban kell végrehajtani. Az anyagmozgató rakodógépkezelő katonák tanfolyamrendszerű kiképzése az MN Közlekedési Anyagraktár bázisán kerül végrehajtásra. A pék katonák szakmai alapkiképzését a 95. ellátó ezrednél célszerű folytatni. A tisztjes jelöltek felkészítését a hadtest ellátó ezrednél összevontan célszerű végrehajtani.

Az egyedi beosztású első időszakos katonákat a kiképzési időszak 2. hónapjától a napi szakmai munkába építve, irányítottan kell felkészíteni szakfeladataik ellátására. Ezt lehetővé teszi az előljáró kiképzési intézkedés, amely a következők szerint rögzíti:

„Az olyan tevékenységet, ahol a katona a beosztásával járó munka végzése közben katonai szakképzettségének megfelelően van foglalkoztatva (gépjárművezetés, egészségügyi és hadtápellátás stb.) kiképzés jellegű foglalkozásnak, a megszerzett ismereteknek alkalmazása útján történő elmélyítésnek kell elfogadni”.

Alapkövetelményként van előírva, hogy a szakkiképzés végére el kell érni, hogy a hadtáp újonc állomány képes legyen a rendszeresített eszközei és a szaktechnika kezelésére, beosztásuk elvárt szintű ellátására. Ennek elérése érdekében a szakkiképzés során erősíteni kell a napi ellátó tevékenységbe épített következetes oktató-nevelő munkát, tanítást, a technológiai folyamatok gyakorlatias, módszeres, készség szintig történő besúlykolását.

A csapatoknál a *kötelékkiképzés időszakában* jelentősen növekedett a táborig jellegű kiképzés volumene. Ez indokolttá, szükségessé teszi a hadtáp katona-állomány megosztását a táborig jellegű kiképzést folytató alegységek és a laktanyában folyó tevékenységek hadtápbiztosítására. Ezen kétirányú tevékenység a hadtápállomány intenzív igénybevételét követeli meg, de egyben lehetőséget is biztosít arra, hogy az ellátandó alegységek által a helyőrségi bázison végrehajtott komplex foglalkozásra építve, annak hadtápbiztosítása során végezzék a hadtáp alegységei szakmai, szakharcászati felkészítését.

A hadtápalegységek, egységek részére a *kötelékkiképzési időszakra előírt szakharcászati komplex foglalkozásokat* megítélésünk szerint a század (üteg), illetve zászlóalj, (osztály) gyakorlatokra építve célszerű előkészíteni és levezetni. Azon cél eléréséhez, hogy a hadtápkatonákat felkészítsük háborús feladataik hozzáértő ellátására, optimális feltétel teremthető meg a szakharcászati komplex foglalkozás hatékony módszerrel történő levezetésével. Az a lehetőség, hogy az ellátandó és a hadtápbiztosító alegységek együtt gyakorolnak – a tényleges helyzetet megközelítő érzékelésekkel, jelzésekkel – a katonák részére maradandó sikerélményt nyújthat.

A kiképzési intézkedés és a program rögzítik a harcászati magasabbegység kötelékében levő fegyvernemi és a szakalegységek hegyi kiképzésének követelményeit, végrehajtásának rendjét. A kiszélesedett hegyi kiképzés kedvező lehetőséget biztosít a hadtápegységek erdős-hegyes terepen végzendő tevékenysége működésére történő felkészítésére, az ellátandókkal való együttes begyakorlásra.

A parancsnok hadtáphelyetteseknek ki kell használniuk a csapatoknál folyó alegység szintű gyakorlatok színes változatait, nappal és éjszaka egyaránt. A hadtáptiszteket és tiszthelyetteseket a szakharcászati foglalkozásokon, mint részfoglalkozásvezetőket célszerű szerepeltetni, így növelhető háborús felkészítésük, szakalegységük vezetésének színvonala, oktató-módszertani felkészültsége.

A nem egy helyőrségben diszlokáló ellátó ezred összevont tábori kiképzéséhez és a szakharcászati komplex foglalkozás előkészítéséhez és levezetéséhez jó lehetőséget kínál pl.: az éleslövészettel egybekötött zászlóalj (osztály) gyakorlat vagy a vízbázis zárógyakorlata és az egyéb célú összevonások.

A *keretesített hadtápegységeknél, egységeknél* a kötelekkiképzési időszakokban a katonáknak az alaprendeltetésükből adódó feladataik ellátása mellett jelentős bel-, őrszolgálatot és egyéb feladatot is el kell látniuk. Ezért a hadtápkatonák általános katonai és szakmai felkészítésénél előtérbe kerül az önképzés, a munkafolyamatba beépített kiképzés, a politikai és lökiképzési összevonási napokon végrehajtott zárófoglalkozások, vizsgáztatások módszerének alkalmazása. Célszerűnek látszik szakgépjármű-vezetők, az egészségügyi katonák stb. hadtest szintű összevonásának szakharcászati komplex foglalkozásokkal történő zárása.

A háborús feladatok gyakoroltatásának feltételét teremthetik meg, ha a kis létszámú hadtápszervezetek bevonásra kerülnek a békében jobban feltöltött állományú alegységek kiegészítésére, a begyakoroltatás időtartamára. Alapvetően a 3. g. hadtestnél és más keretesített hadtápszervezeteknél alkalmazandó módszereket a gyöngyösi módszertani bemutatón összegeztünk, hasznosításra közreadtunk, amelyek ma is hatékonyan alkalmazhatók.

Alapkövetelményként kell napirenden tartani, hogy a hadtápkatonáknak és -alegységeknek a kötelekkiképzés kezdetétől állandóan készen és képesnek kell lenniük arra, hogy egy adott helyzetben a békében élő szervezettel elvonuljanak, részt vegyenek az agresszió elhárításának hadtápbiztosításában, illetve rendelkezniük kell olyan felkészültséggel, hogy a bevonuló tartalékosokat befogadva a hadtápbiztosítási feladatok hozzáértő magját képezve, cselekvő húzóerőként ténykedjenek.

A magas és állandóan növekvő követelmények teljesítése indokoltá teszi a kiképzés hatékony módszereinek tökéletesítését. Elsősorban a foglalkozásvezetők oktató-nevelő módszertani készségének, képességének növelését. A foglalkozásvezetők legyenek képesek a katonák részére: az *ismeretközlést* logikusan, röviden, egyértelműen, lényegretörően leadni, amelyhez a magyarázatok szemléletesek legyenek; ezt kövesse a *szakszerű bemutatás* a szakanyagok és hadtáptechnikai eszközök széles körű alkalmazásával, amelyet mesterfokon kiképzett katonával, hadtápegységgel kell végrehajtani. A bemutatást kövesse a hibákat feltáró *szakszerű, intenzív gyakorlás* jártasság, készség, képesség szintek kialakításáig, a *gyakorlást pedig a konkrét és reális értékelés*, a tapasztalatok összegezése. Ezen általános módszerekkel összhangban kell alkalmazni az oktató filmet, az önálló munkát és az egyéb eljárásokat, az oktatási eszközök különböző változatait.

A hadtápkatonák intenzív felkészítése fontos elemét képezi az átgondolt, az időt és formákat összehangolt kiképzést, foglalkozást tervező munka, a hadtápszolgálatban megvalósított és folyamatosan fenntartott fegyelmezett, szabályszerű, szervezett szolgálati és kiképzési tevékenység.

Összességében a hadtápkatonák-, -alegységek felkészítése, összekovácsolása terén tovább nőttek a követelmények, ugyanakkor bővültek a kiképzési feladatok végrehajtásának, a mindennapi ellátó tevékenységbe való beépítésének lehetőségei. Törekedni kell a kiképzési rendszer biztosította lehetőségek teljesebb kihasználására, a hadtápkatonák, alegységek hatékony, intenzív felkészítési módszereinek, eljárásainak széles körű alkalmazására.

A tiszt- és tisztbelyettesképzés integrált részét képezi a csapatgyakorlat, amelyben az érintett csapatoknak tevékenyen részt kell venniük.

A kiképzési főfelügyelői intézkedés előírja, hogy a hadtáphallgatók részére a szak kiképzés néhány fontosabb gyakorlati foglalkozását a szaktanszék részére kijelölt csapatoknál – a tanintézet oktatóinak vezetésével – kell végrehajtani. A csapatoknál kell megszervezni a végzős hadtáphallgatók – felkészültségének és tervezett beosztásának megfelelően – különböző csapatkiképzési foglalkozásokon, gyakorlatokon, módszertani rendezvényeken, hadtáp- és az adott szakági biztosítási tevékenységekben való részvételét. Ezeket a foglalkozásokat, szakmai tevékenységet a szakkiképzés tananyagába kell beépíteni.

A tanintézeteknek az érintett seregtestek törzseivel együttműködve terjeszteniük kell a csapatokhoz kihelyezett foglalkozásokat, gyakorlatásokat. A kijelölt csapatok parancsnok-hadtáphelyetteseinek, szolgálatiág főnökeinek biztosítaniuk kell a foglalkozások, gyakorlatások személyi szaktechnikai, hadtápbiztosítási feltételeit.

A hallgatók csapatgyakoroltatásának fő színterei: csapatelődők meghívása, illetve a csapatéletre való felkészítés szempontjából fontos foglalkozások levezetése; bázisalakulatoknál gyakorlati, szakharcászati komplex foglalkozások levezetése; a csapatok módszertani bemutató foglalkozásain való részvétel; konkrét szakágfőnöki (vezetői) beosztásban való gyakoroltatás a csapatok kiképzése és gyakorlatai során.

A hallgatók által a tanintézetben elsajátított alapok, ismeretek, jártasság, készség szintre történő emelése a csapatnál a valóságos hadtáp, a szakági biztosítás tervezése, szervezése, irányítása és gyakorlása útján lehetséges. A csapatgyakorlat lehetőség arra is, hogy: a hallgató maradandó sikerélményeket szerezzen, felmérje felkészültségét és alkalmasságát tervezett beosztására; birtokába jusson várható beosztása teljesítőképesebb ellátásának; megítélje, hogy a csapatszolgálatra való teljesebb felkészülése érdekében ismereteit mely területeken kell fejlesztenie.

A hallgatók csapatgyakoroltatásának alapkövetelményei a következőkben összegezhetők: a hallgatókat (egy-két főt) a valóságos szakági biztosítási tevékenységet az elvárások szintjén végző, vezető szolgálatfőnökhöz (vezetőhöz) kell beosztani; olyan feladatkör gyakorlására kell a hallgatót kötelezni, amelyek elméleti anyagát a képzés során megismerte és a végrehajtandó feladatra felkészült; személyre szabott, konkrét feladat végzésével részese, felelőse kell, hogy legyen a szakági tevékenységnek; a hallgatók gyakoroltatási tevékenységét az osztályfőnök, szakanyagoktató a helyszínen segítse, kísérelje figyelemmel és a szakágfőnök (vezető) reálisan, részletesen minősítse a hallgató tevékenységét.

Következtetésként a hallgatók csapattapasztalata olyan szintű lesz, amilyen lehetőséget, szervezettséget, körülményeket és segítséget biztosítanak a tanintézetek és a csapatok a felkészítésük, csapatgyakorlásuk során.

A gyakoroltatás vázolt rendszere jó lehetőséget biztosít a hallgatóknak a tervezett beosztás ellátásához szükséges gyakorlati jártaság kialakításához és hozzájárul a csapatbeosztásukba való gyorsabb és zökkenőmentesebb beilleszkedésükhöz, a pályához kötődésük erősítéséhez.

Miniszeri állásfoglalás történt abban is, hogy a békében üres hadtáptiszti, tiszthelyettesi helyeket a továbbiakban tartalékos hallgatókkal kell feltölteni. Fogadásukat, módszertani felkészítésüket, róluk való gondoskodást, törődést, segítségüket a fiatal pályakezdő hivatásos tisztekkel, tiszthelyettesekkel azonos módszerekkel, lehetőleg velük együtt kell végrehajtani.

A szárazföldi csapatoknál, törzseiknél békében és mozgósítás után a tartalékos hadkötelesek felkészítését a hadtáptörzsek, -magasabbegységek, -egységek és -alegységek összekovácsolását továbbra is az MN kiképzési főfelügyelőjének 0018/1980. számú Intézkedésében rögzített elvek, normák és követelmények szerint kell folytatni. Ezen intézkedés követelményei és teljesítésének lehetőségei kis mértékben kerültek továbbfejlesztésre.

A változó körülmények és a növekvő követelmények indokoltta teszik átdolgozását, amelyre ez év második felében kerül sor és az új intézkedés kiadása 1988. év közepén várható. Lehetőség nyílik a tartalékos hadtápállomány kiképzése, felkészítése és a hadtápszervezetek összekovácsolása terén szerzett tapasztalatok összegezésére, ezek hasznosítására.

A tartalékos hadkötelesek kiképzésének, felkészítésének, az „M” hadtápszervezetek összekovácsolásának rendszere, a rendelkezésre bocsátott „M” felkészítési keretek egyszerű felhasználása, a gyakorlatok adta lehetőségek kihasználásával biztosítható, hogy a hadtáptörzsek, -magasabbegységek, -egységek és -alegységek készek és képesek legyenek tervezett feladataik követelmények szerinti ellátására.

Meghatározó jelentőséggel bír, hogy az „M” felkészítésre rendelkezésre álló kereteket úgy használják fel, hogy az biztosítsa a vezető szervek operatív állománya, a hadtápszervezetek működőképessége szempontjából kulcsfontosságú és speciális szakképzettséget, szaktechnikát kezelő személyek átképzését, továbbképzését, az alapvető funkcionális szervek, hadtápilegységek, -csapatok összekovácsolását.

A tartalékos képzés, felkészítés és összekovácsolás formáit, módszereit kombináltan célszerű alkalmazni: a tanfolyamrendszerű továbbképzést, amely a csapatoknál végrehajtandó gyakorlati munkával, az új hadtáptechnikai ismeretek bővítését szolgáló foglalkozásokkal, gyakorlatokon való részvétellel fejeződik be, az „M” parancsnoki kiképzés, eligazítás, bemutató, módszertani foglalkozás, a tartalékos kiképzés, átképzés, és „M” összekovácsolása hadtápilegység, -egység, -magasabbegység kötelékben; a hadtápszervezetek operatív vezető, a kulcsbeosztású parancsnoki állomány, a szaktechnikát kezelő és az alapvető funkcionális részlegek, hadtápilegységek, -egységek, -magasabbegységek lépcsőzetes behívásával, illetve váratlan mozgósítással egybekötött parancsnoki és törzsvetési szakharcászati, harcászati, rendszergyakorlatokon való részvétel.

A szárazföldi csapatok hadtápszervezetek korszerűsítésének gyakorlati végrehajtását követően kiemelt figyelmet kell fordítanunk a hadtáp „M” operatív vezető és parancsnoki állomány szervezett, gyorsított felkészítésére.

Az „M” felkészítés keretében biztosítanunk kell: mind a saját, mind a potenciális ellenség fegyverzetében, szaktechnikai eszközeiben, azok alkalmazásában, szervezetében és harceljárásában bekövetkezett változások megismerését; az új MN Harcscsabályzat és a Csapathadtáp Szabályzat, a Törzsszolgálati Utasítás, a szolgálatiágak háborús szakutastításai és az adott szervezetre vonatkozó „M” kiképzési tervek tartalmának, alkalmazásának megismertetését; a hadműveletek, harctevékenységek hadtáp és szakági biztosításának megtervezésével, megszervezésével és végrehajtásának vezetésével, a hadtápszervezetek hozzáértő és hatékony alkalmazásával kapcsolatos gyakorlati jártasság kifejlesztését.

Az „M” parancsnoki hadtáp vezető állomány felkészítését, a saját hadtápszervezetük összekovácsolását közvetlenül a gyakorlatot megelőző időszakban célszerű végrehajtani. Amely helyőrségben lehetőség van rá az „M” parancsnoki, szakágvezetők foglalkozásait a hivatásos állomány törzsfoglalkozásaival, gyakorlásaival együtt célszerű tervezni és végrehajtani.

A foglalkozásokat gyakorlatiasan – a fősúlyt a beosztásukkal járó kötelek megismerésére és a tervező, szervező, vezető tevékenységre helyezve – a résztvevők alkotó, aktív bevonásával kell megszervezni és levezetni. Kiemelt figyelmet kell fordítani az „M” hadtáp parancsnoki vezető állomány parancsnoklási, vezetési készsége kialakítására, szinten tartására.

A keretesített és békében nem élő hadtápszervezetek felkészítésének, összekovácsolásának alapvető módja a hadiállomány együttes kiképzése, összekovácsolása önállóan és csapatgyakorlatra építve.

Az „M” felkészítés rendszere lehetőséget biztosít arra, hogy egy-egy ötéves tervidőszak alatt legalább egyszer a szárazföldi hadsereg hadtápszervezetek törzsei, illetve csökkentett állománnyal minden hadtápcsapat összekovácsolásra kerüljön. A hadsereg és seregtestek hadtáp-magasabbegységei, -egységei csökkentett „M” állománya részt vehet az összekovácsolási gyakorlaton.

A szárazföldi csapatok és a hadtápszervezetek korszerűsítésének kihatásai, valamint az új Harcscsabályzat, Csapathadtáp Szabályzat, Háborús Szakutastítások hatálybaléptetése, a hadtápszervezetek HKSZ-„M” készenléte és képessége követelményeinek növekedése szükségszerűen követelik meg az „M” felkészítésre biztosított lehetőségek optiális kihasználását.

A keretesített és a békében nem élő hadtápegységek – tartalékos állománya – rendeltetés szerinti működésükre, hadtápbiztosítási feladataik szakszerű végrehajtására történő felkészítése a hadtáptörzsek kiemelt feladatát kell, hogy képezze.

A hadtápegységek felkészítési módszerének biztosítania kell: a hadtápegységek állományának előbb egyenként, majd kötelekben történő intenzív gyakoroltatását; az egyéni fegyverek, védőeszközök, szaktechnikai eszközök kezelésének, harci alkalmazásának nappal és éjszakai viszonyok közötti megismerését; a hadtápegységek, -alegységek előtt álló szakharcászati foglalkozás, gyakorlat főbb oktatási kérdéseinek szakharcászati alaki módszerével történő gyakorlását; végül az összekovácsolást szakharcászati foglalkozással, illetve azt, hogy a harcoló alegységek gyakorlata mozzanatai és oktatási kérdéseinek megfelelően, ahhoz igazodva együttesen gyakorolják a hadtápbiztosítási feladataikat, zárógyakorlat keretében. A szakharcászati alaki és komplex foglalkozások tartalmát a Kiképzési Program, az „M” kiképzési tervek és a foglalkozási jegyek rögzítik, ezért erre nem térünk ki.

A keretesített és a békében nem élő hadtápegységek, -magasabbegységek felkészítését, kiképzését, összekovácsolását olyan szinten kell végrehajtani, hogy hosszabb időn át biztosítsa a hadrafoghatóságukat. Ezen követelményt egyoldalú többfokozatú szakharcászati gyakorlat, hadtáp-rendszergyakorlat - terepen, híradó eszközök alkalmazásával, csökkentett, esetenként teljes állománnyal - a tényleges működés, ellátás és szállítás különböző módszerei gyakoroltatásával lehet teljesíteni.

A szárazföldi hadsereg és a hadtestek hadtáp-magasabbegységei, -egységei és -alegységei tartalékos állománya ismereteinek felfrissítését, szintentartását a jóváhagyott „M” felkészítési terv szerint: az „M” parancsnoki foglalkozások, az alegység szintű- és az „M” összekovácsolási gyakorlatok keretében kell végrehajtani. Az „M” parancsnoki foglalkozásokat alapvető a gyakorlatok előtt kell a vezető beosztásokban levő állomány részére levezetni.

A tartalékosok „M” összekovácsolása hadtápegység és -magasabbegység kötelékben leghatékonyabb módszerének a rendszergyakorlat bizonyult, melyet általában három ütemben célszerű végrehajtani.

Első ütemben 4-5 nap időtartamban a hadijáték elemeivel szervezeten végre kell hajtani a béke vezetőállomány felkészítését. Az egységes célok és követelmények szerint begyakorolja a küszöbön álló rendszergyakorlat során a hadtáptörzsek által végzendő tervező, szervező, vezető, munka feladatait, együttes tevékenységük rendjét. Ezzel párhuzamosan meg kell teremteni - alapvetően tábori körülmények között - a tartalékos tiszti, tiszthelyettesi, majd a sorállomány és a népgazdaságból előállításra kerülő szaktechnikai eszközök fogadásának és felkészítésének, minden oldalú biztosításának feltételeit.

Második ütemben 3-5 napban végre kell hajtani: a tartalékos vezető állomány fogadását, helyének és szerepének, konkrét feladatának tervszerű, fokozatos megismertetését, ismereteinek felfrissítését; az új Harcshabályzat, a Cspathaditáp Szabályzat és a szolgálatiágak háborús szakutastításai differenciált beosztásokra vonatkozó mérvű megismertetését; a béke és a tartalékos hadtáp vezető állomány feladatainak és a hadtáptörzsekben az együttes tevékenység végzésének begyakorlását; a parancsnoki és vezetői állománynak a hadtápszervezetek többi tartalékos állománya és a népgazdasági technika fogadására történő felkészítését.

Harmadik ütemben: 8-12 nap időtartamban végre kell hajtani: a hadtápszervezetek hadiállományra való feltöltését; a meghatározott mennyiségű anyagi készletek málházását; a gyakorlat körletébe való begyülekezést, a körlet elfoglalását; a gyakorlat mozzanatai és oktatási kérdései szerinti és a ténylegesen gyakorlásra kerülő hadtápbiztosítási tevékenységek megtervezését, megszervezését, végrehajtását.

A személyi állományt kezdetben szakcsoportonkénti összevonással (parancsnokok, parancsnokhelyettesek, alegységparancsnokok, alegység-szolgálatvezetők stb.) célszerű felkészíteni. Ezt követően a törzseket a törzsmunkában grafikon szerint, a funkcionális részlegeket, szakalegységeket, hadtápcsapatokat a fokozatosság elvét követve célszerű gyakoroltatni, összekovácsolni.

A hadtápszervezetek felkészítését „a harcoló csapatok” hadtápbiztosítására kialakított szakági és általános biztosítási rendszer működtetésével, jelzett és valóságos hadtápszervek funkcionálásával, a kapcsolódó szervek együttműködésének gyakorlásával, együttes végzésével - az állománynak maradandó élményt adó, a valóságos helyzetet megközelítő szituációban, helyzetben - ajánlatos végezni.

Összességében a tartalékos állomány felkészítésére a rendszer biztosította összes lehetőséget optimálisan ki kell használni. Ezt időszerűvé teszik a megváltozott szervezetek, az új szabályzatokban és szakutasításokban lefektetett elvek, alkalmazási eljárások megismertetése, a megkopott ismeretek felfrissítése.

A gyakorlatok és azok hadtápbiztosítása tervezésének, szervezésének és végrehajtásának újszerű rendje, feladatai

A különböző gyakorlatok a hadtáp vezető állomány a hadtáptörzsek, -magasabb-egységek, -egységek és -alegységek felkészítésének legmagasabb szintű formáját képezi, a kiképzés koronája. Gyakorlaton valósul meg a hadművelleti-harcászati, szakharcászati felkészítés és kiképzés során elért részeredmények összehangolása, a csapatok és hadtápszervezetek együttes gyakorlása, harci összekovácsolása. A gyakorlatok adnak lehetőséget arra, hogy: a csapatok harctevékenységei, azok hadtápbiztosítása tervben és időben, a valóságot legjobban megközelítő helyzetben, módon és formában kerüljenek kialakításra, végrehajtásra; az új szabályzatokban és szakutasításokban lefektetett alkalmazási elvek helyességének mérésére; az átszervezett és az új hadtápszervezetek összekovácsolására.

Megítélésünk szerint az 1987. évben végrehajtásra kerülő g. hdt. hadtáp rendszer-gyakorlat jó előkészítése és levezetése igen kedvező lehetőséget biztosít az új és az átszervezett hadtápszervezetek részére meghatározott kiképzési célkitűzések elvárt szintű teljesítéséhez, az intenzív, hatékony kiképzésük, felkészítésük folytatásának módszertani megalapozására.

A végrehajtásra kerülő gyakorlatok hatékony iskolái kell, hogy legyenek a hadtáp vezető állomány és a hadtápszervezetek alaprendeltetésükkel kapcsolatos feladataik megismerésére, a törzsek kezdeti összekovácsolására.

A gyakorlat előkészítése, levezetése tartalmi követelményeit, rendszerét, a feldolgozandó témákat és oktatási kérdéseket, a végrehajtásuk rendjét az előljárói intézkedések tartalmazzák.

A gyakorlatok meghatározott témái, oktatási kérdései helyzetbeállítása, feldolgozása és levezetése során a parancsnok hadtáphelyettesek, a hadtáptörzseknek és a hadtápszervezetek parancsnokainak kiemelt figyelmet fordítva kell begyakoroltatni és felkészíteni a hadtápállományt:

- a harcászati, szakharcászati és hadtáp-rendszergyakorlatok komplexitásának növelésére, a tényleges és a fiktív hadtápbiztosítási feladatok összehangolt végzésének erősítésére, a hadtápszervezetek alaprendeltetéséből adódó feladatainak az ellátandókkal történő együttes begyakorlására, a határozottabb fellépésre a harci helyzet látványossággal való helyettesítése és a hadtápbiztosítási feladatok mindenféle egyszerűsítése ellen;

- a harcoló csapatok harcban való alapvető anyagi eszközökkel (lőszer, üzemanyag, műszaki és vegyvédelmi anyagok) történő utánpótlásának, a sérültek ellátásának és hátraszállításának, a harcból kivont alegységek komplex feltöltésének, a csapatok harcnap kezdeti és a napvégi hadtápbiztosításának begyakoroltatására, valós körülmények közötti ellátására;

- a csapatmozgások, az erdős-hegyes terepen önálló irányokban harcoló csapatok - az erdők és a vízi akadály erőszakos leküzdése -, valamint a hadművelleti manővercsoportban, a különböző osztagokban tevékenykedő csapatok, alegységek hadtápbiztosítására;

- a harcoló csapatok tevékenységével összhangban és a tényleges hadtáp szükségletei kielégítésére, hadtápbiztosítására képzett hadtáplepcsők követelmények szerinti telepítésére, szakszerű működésre és szervezett, gyors áttelepítésére normaidő alatti szétbontakozásra;

- a rendszeresített hadtáptechnikai eszközök harci lehetőségeinek mind teljesebb kihasználására, a gépjárművezetők tervszerű felkészítésére a vízi járművekre való fel- és lehajtás, továbbá a hadihidakon történő áthaladás határozott és biztonságos végrehajtására;

- a csapathadtápban a harcbiztosítás minden fajtájának megvalósítására, *kiemelten*: a terep álcázó-védő tulajdonságainak mesteri kihasználására; a rombolt és nehezen járható körzetek, szőrt aknamezők, egyszerű hegyi akadályok, szennyezett terepszakaszok leküzdésére és a mentések végrehajtására; a földközelpén és a kismagasságban repülő, váratlanul felbukkanó légi célok szervezett tüzzel történő megsemmisítésére; az ellenség diverziós csoportjai és légideszantjai elleni harcra;

- a parancsnok hadtáphelyettesek és a hadtápszervezetek parancsnokai legyenek képesek - a csapatok harctevékenységére hozott elhatározásra építve - a tényleges helyzet és a lehetőségekkel összhangban történő, megalapozott hadtápbiztosításra, illetve a szakcsapatok alkalmazására vonatkozó elhatározás grafikon szerinti időben történő megalkotására. Az elhatározás térképen, magyarázó jelentéssel tartalmazza: a hadtáp alapvető feladatait, végrehajtásának, az együttműködés és a hadtápvezetés megszervezésének rendjét;

- a hadtáptörzsek legyenek készek: a hadtápbiztosítási és alkalmazási tervek tartalmát, időben történő kidolgozására; a parancsnoki követelmény érvényesítésére, a tervek realizálására, konkrét elszámoltatható szakfeladatok megszabására, időben lejtuttatására, a végrehajtás feltételeinek biztosítására és a helyszíni segítésére;

- a hadtáperők és eszközök vezetése operativitásának, megbízhatóságának növelésére és minőségének javítására, azok lehetőségeinek teljes felhasználására. A seregtesteknél, alárendeltjeinél alakítsák ki és alkalmazzák a számítógépekre, híradó eszközökre épített vezetési rendszert. Fordítsanak kiemelt figyelmet a hadtápvezető állomány híradó eszközökön történő rendszeres gyakoroltatására; az egységesített harci okmányok hozzáértő alkalmazására; a vezetési pontokon belüli és azok közötti tevékenység módszereinek tökéletesítésére. Mindezekkel éri el: a hadművelet (a harc) előkészítése során a rendelkezésre álló idő nagyobbik részét az alárendelték számára biztosítsák; a tervező-szervező munka végzésével párhuzamosan a hadművelet (harc) hadtápbiztosításának folyamatos vezetését.

A gyakorlatok rendszerébe szervesen illeszkednek a hadtápszervezetek által végrehajtandó szakharcászati - és hadtáp rendszergyakorlatok.

A gyakorlatok során meg kell követelni: a harcfelelőkhöz igazodó hadtáp-csoportosítást, - lépcsőzést - manőverezést; a csapatok alegységek komplex feltöltésének (többfajta anyaggal), kezelőszeméllyel, harcoló állománnyal együtt történő gyakoroltatását; az egység (alegység) ellátmányképzést, valamennyi anyagfajta tényleges vagy „jelzett” módon történő utánszállítását, átadását, okmányolását.

A HDS hadtáp-magasabbegységei, -egységei és -alegységei az „M” összekovácsolási terv szerint ötvenként általában hadtáprendszer gyakorlat keretében kerülnek összekovácsolásra.

A gyakorlatok előkészítése, az elgondolás és levezetési terve kidolgozása, a gyakorlatok levezetése során újszerű feladatként kell megvalósítanunk:

A valóság jobb érzékeltetése céljából a gyakorlatokon olyan helyzeteket, konkrét szituációkat kell kialakítani, amelyek a gyakorlókat harcszerű általános és szakmai tevékenységre készítik, megkövetelik a hadtáp vezető állománytól és a törzsektől mind az ellenség, mind a saját harceljárásoknak, a csapatok és a hadtáp harci lehetőségeinek, alkalmazásának megbízható ismeretét, készségét.

A gyakorlatok során – külön mozzanatként – kell feldolgozni a hadművelet, harc előkészítésekor a hadtáp vezető állománya és a -törzsekre háruló hadtápbiztosítási feladatokat, törekedve arra, hogy a teljes állománnyal működő hadtáptörzseknél és -csapatoknál a harctevékenységek hadtápbiztosításának előkészítésével kapcsolatos feladatok teljes körűen végrehajtásra kerüljenek.

Kiemelt gondot fordítva a szállítási feladatok átfogó, komplex – az ellátó- és szállítóalegységek alkalmazása, telepítése és egyéb irányú tevékenysége – összehangolt tervezése, szervezése és végrehajtása vezetésének tartalmas kidolgozására, gyakorlati végrehajtására.

Érvényesítenünk kell azt az alapkövetelményt, hogy „A harcszerű gyakorlatokon a hadtápegységeket szigorúan csak rendeltetésüknek megfelelően lehet alkalmazni és biztosítani kell szakfeladataik intenzív, szervezett gyakoroltatását”.

A gyakorlatokon, a rendelkezésre álló időn belül tovább kell növelni a harctevékenységek hadtápbiztosítása végrehajtásának és vezetésének gyakorlására fordított idő mennyiségét, a tervező- és szervezőmunka terhére. Erre a gyakorlat tervezésénél tartalék időt kell beállítani és biztosítani.

A gyakorlatok hadtáp elgondolásának, levezetési tervének kidolgozásánál a hadtáptörzsek tanúsítsanak több alkotó készséget, biztosítsák a korábbi gyakorlatokon szerzett tapasztalatok hasznosítását, a gyengébb területek élenjáró szintre hozását, a gyakorlatok vezetési okmányai kidolgozását, jóváhagyását használják ki az alárendelt hadtáp vezető állománynak és a -törzseknek a gyakorlat témáival kapcsolatos ismereteik, jártasságuk bővítésére.

A háború kezdeti időszakában vívott első hadműveletek hadtápbiztosítása témakörét feldolgozó gyakorlatok „Elgondolás”-ból kiindulva, az első védelmi és támadó hadműveletek (harcok) hadtápbiztosításának előkészítését a gyakorlatot közvetlenül megelőző időszakban, a hadtáp vezető állomány és -törzsek felkészítését törzsgyakorláson, hadijátékon köznapi munkarendben, törzsgyakorló pályán kell végrehajtani. Ehhez a gyakorlatvezetőség a hadműveleti (harcsászati) feladat, valamint az első hadműveletek (harcok) hadtápbiztosításának előkészítésére vonatkozó hadtápdirektívát (hadtápparancsot); a hadsereg szintű gyakorlatok esetén a gyakorlat kezdetét megelőzően 10-12 nappal, hadtestszt szintű gyakorlatok esetén 7-8 nappal, harcsászati, szakharcsászati gyakorlatok esetén 4-5 nappal korábban adja ki.

A HDS, hdt. szintű gyakorlat kezdete előtt 2-3, harcsászati gyakorlat esetén 1-2 nappal kerül kiadásra helyzetközlés, amely tartalmazza a béketervezés végrehajtásától a gyakorlat kezdetéig eltelt időszak alatt a harc és a hadtáp helyzetben bekövetkezett változásokat.

Összességében a gyakorlatok átgondolt, tervszerű, céltudatos előkészítésével és hatékony, eredményes végrehajtásával el kell érjünk: az új és átszervezett hadtápszervezetek követelményeinek szintjén történő összekovácsolását; a szervezett gazdag tapasza-

latok alapján a seregtestek hadműveleteinek hadtápbiztosítása és a kiképzés rendszere korszerűsítésre kerüljön; a Harcszabályzat, a Csapathadtáp Szabályzat és a szakutasítások pontosításra, végleges kiadásra kerüljenek.

*A korszerűsített és az új hadtápszervezetek felkészítésének,
összekovácsolásának személyi, tárgyi (szaktantermek, hadtáp-gyakorló pályák)
feltételeinek biztosítása*

Az akadémiai képzés korszerűsítésével, a tisztképzés meggyorsításával, ugyanakkor gyakorlatiasabbá tételével, a hivatásos tiszthelyettes-képzés szakközépiskolai szintre emelésével teljesebb felkészültséggel rendelkező káderek kerülnek a csapatokhoz. Ennek pozitív hatása a csapatok hadtáp kiképzésében, személyi feltételeinek javulásában a tervidőszak végén érezhető lesz.

A tervidőszak hadtápkiképzési célkitűzéseinek, követelményeinek teljesítése érdekében kiemelt figyelmet kell fordítani a csapathadtáp vezető állománya oktató-módszertani készségeinek rendszeres fejlesztésére, szinten tartására. Ennek érdekében a következő években célszerű a hadtáp kiképzési ágak, szakharcászati komplex foglalkozásokat vezetőik részére seregtest szinten összevont módszertani bemutató foglalkozások és hadtápgyakorlatok tervezése, szervezése és végrehajtása. Egyidejűleg ki kell alakítani a foglalkozásvezetők másnapi foglalkozásokra történő elméleti és gyakorlati felkészítésének, a foglalkozások előkészítésének hatékonyabb feltételrendszerét. A hadtáptiszti és -tiszthelyettesi állománnyal meg kell ismertetni a korszerű oktatástechnikai és szaktechnikai eszközök kezelését, hozzáértő alkalmazását.

Az új és átszervezett hadtápegységek, -alegységek intenzív, gyakorlatias, hatékony felkészítése szükségszerűen követeli meg a kiképzés tárgyi feltételeinek ésszerű javítását. A hadseregparancsnok hadtáphelyettes intézkedése reális követelményt támaszt a szaktantermek, a helyőrségi hadtáp gyakorló pálya és a komplex harcászati gyakorlótér hadtápelemeinek felújítására, kialakítására, rendszeres karbantartására és kihasználásuk fokozására. A hadtápkiképzési létesítmények követelmények szintjén tartásához a seregtest alárendelt csapatok rendelkeznek a szükséges anyagi és pénzeszközökkel. Az MN kiképzési főfelügyelő intézkedésében és útmutatóban határozta meg az 1988. és 1989. évi kiképzési eszközök, csapathitel, csapatépítési igények tervezésének, felterjesztésének rendjét. Mindezek mellett azt tapasztaljuk és a hadtápkiképzési létesítmények nem kielégítő állapota arra enged következtetni, hogy a dandár- (ezred-) parancsnok hadtáphelyettesek nem ismerik vagy nem élnek kellő mértékben a hadtáplétesítmények fenn tartására biztosított lehetőségekkel. Indokoltnak látszik seregtest szintű módszertani bemutató foglalkozások keretében ismételten napirendre tűzni a hadtápkiképzés tárgyi feltételeinek elvárt szintű gyakorlati megoldását.

A hadtáptantermeket úgy kell kialakítani, továbbfejleszteni, hogy azok biztosítsák a hadtáptiszti, -tiszthelyettesi és sorállomány kiképzési program szerinti elméleti felkészítést, valamint a különböző hadtáp jellegű tanfolyamok témáinak oktatását, továbbá az összefegyvernemi, fegyvernemi állomány hadtápismereteinek bővítését. A hadtápkabinét berendezését úgy kell végrehajtani, hogy az elhelyezett szemléltető és programozott audiovizuális eszközök szakáganként biztosítsák a nevelési-oktatási célok elérését. A laktaniak hadtáp-szakkabineteit az előírt korszerű oktatástechnikai eszközökön túl ajánlatos videoberendezésekkel is ellátni és a videózást az oktatás-nevelés szolgálatába kell állítanunk.

A hadtáp-szaktantermekben előírt falitablók, térképek, terepasztal stb. átdolgozását, felújítását az új és az átszervezett hadtápegységek, alegységek alkalmazásának megfelelően olyan ütemben kell folytatni, hogy a csapatok 1987. év végéig befejezzék. Ennek érdekében a hadsereg hadtáptörzse által korábban kiadott hadtápkiképzési segédleteket, módszertani útmutatókat, egyéb kiképzési jellegű kiadványokat át kell dolgozni és a csapatok részére mielőbb ki kell adni.

A szakalegységek, egységek, funkcionális részlegek felkészítéséhez központilag készített oktató falitablók, makettek újakra történő lecserélését a HDS hadtáptörzse igénylése alapján az MN hadtáp-szolgálatfőnökségek biztosítják.

A hadtáp, illetve a komplex harcászati gyakorlópálya hadtápelemeinek felújítását, továbbfejlesztését úgy kell végrehajtani, hogy azok a hadtápegységek, -alegységek szakharcászati alaki, szakharcászati komplex foglalkozások levezetését lehetővé tegyék. Biztosítsák: a védelmi harctevékenységek hadtápbiztosításának begyakoroltatását, a harcoló és a hadtápegységek együttes gyakoroltatását, az egy időben több irányú foglalkozások folytatását. Ki kell alakítani az alegységek éjszakai harctevékenységük folytatása hadtápbiztosításának szükséges feltételeit, mind a fiktív feladatok begyakoroltatásához, mind a tényleges hadtápbiztosítási feladatok követelmények szerinti biztosításához.

Az erdős-hegyes terepen folytatott harctevékenységek hadtápbiztosítására a hadtápegységek állományát egyrészt a laktanyában hegyi elemekkel kiegészített akadálypályákon, másrészt a hegyi kiképzési bázisokon kell felkészíteni. Ennek érdekében meg kell gyorsítani a Rezi-hegyi kiképzési bázis gyakorlópályáinak hadtápkiképzési elemekkel történő kiegészítését, a meglevő továbbfejlesztését. Így pld.:

- a 4. számú gépjárművezetési pálya nehéz hegyi úttal történő növelését, amelyen utakadályok, rombolt útszakaszok, kitérők, műtárgyak, átrakó és melegedő, ellátó pontok kiépítését;

- a sérültek és az anyagi eszközök szállítóhelikopterbe történő be-, kirakásához, füves helikopter-leszállóhelyek, gyakorlópályák kialakítását;

- a g. zászlóalj támadásának tengelyében és a MOG útvonalán a feltételezett sérültek nappal és éjszaka történő összegyűjtéséhez sebesültgyűjtő-fészkek kialakítását, a sebesültkihordó katonák, máhás állatok, LUAZ gépjárművek differenciált alkalmazásához szükséges „hadi ösvény” előkészítését, valamint a sérültek sebesültszállító-gépjárművekbe, egészségügyi vagy szállító helikopterbe történő berakásához átrakó pontok kialakítását, a megerősített ZSH az ellátó pontok és az ellátó szakasz működtetéséhez gyakorlópályák kialakítását stb.

A parancsnoki és a szolgálatiág-főnöki tevékenység minden szintjén a napi tevékenység szerves részeként kell megvalósítani a kiképzési bázisok és eszközök, a hadtápkiképzési létesítmények, s azok berendezéseinek hozzáértő, hatékony alkalmazását, állagmegóvását és a folyamatos, biztonságos üzemképességük biztosításával kapcsolatos feladatokat.

A seregtesteknek és az érintett csapatoknak kiemelt gondot kell fordítaniuk: a hegyi kiképzési bázisokon folytatandó kiképzési speciális hadtápfelszerelések, kiképzési eszközök ellátásáa, hadihasználható állapotban való tartására, az eszközrendszer folyamatos fejlesztésére, a központi és a hadsereg bázisai követelmények szerinti működtetésük hadtápfeltételeinek tervszerű javítására, fenntartására.

Összességében a megnövekedett hadtápkiképzési célkitűzések, követelmények és -feladatok elvárt szinten történő teljesítése döntő mértékben függ a hadtápfelkészítés

személyi, tárgyi feltételei biztosításának színvonalától. Ezért a csapathadtáp-törzseknel céltudatosabb, tervszerűbb tevékenységet kell folytatniuk a szakkiképzés személyi, tárgyi és hadtápfeltételeinek következetes javítására.

A tanulmányban összegeztük a szárazföldi csapatoknál folytatandó htp.-kiképzés és -felkészítés követelményeit, elvárásait és a kiképzési feladatok teljesítésének alakulását, a vonatkozó intézkedések tükrében. Törekedtünk ráirányítani a figyelmet arra, hogy a tervidőszakban a szárazföldi csapatok hadtápfelkészítési célkitűzéseinek maradéktalan teljesítésében erősíteni kell: a szakkiképzés szervezettségét és hatékonyságát, teljesebben ki kell használni a kiképzési rendszer biztosította lehetőségeit, a csapatokkal, alegységekkel való együttes gyakorlást és a napi munkafolyamatba épített szakmai tevékenységet.

Meg kell honosítani az oktatásban-nevelésben a korszerű módszereket; szilárdítani kell a kapcsolatokat a csapat-hadtápszerveknek a hadtáptiszt, -tiszthelyettes-képző tanintézetekkel; tovább kell fejleszteni a hadtápkiképzés, -felkészítés személyi anyagi bázisát; aktivizálni kell a hadsereg-hadtáptörzs kiképzési kiadványai, segédletei átdolgozásával kapcsolatos tevékenységet.

Végezetül fontosnak tartjuk, hogy a szárazföldi csapatok hadtáp vezető állománya a tanulmány tartalmát, segítő szándékát megértve, a soron következő kiképzési feladatokkal azonosuljon, azokat maradéktalanul teljesítve hozzájáruljon a hadtáptörzsek, -egységek, -alegységek összekovácsolásához, harckészültsége és képessége növeléséhez.

A gyakorlatok tervszerű hadtápelőkészítését és hadtápbiztosításának végrehajtását a 0344/1986. számon közreadott tanulmány, valamint a mintaokmányok szerint ajánlott végezni.

A hivatásos és tartalékos tiszthelyettes-, illetve tisztképzés korszerűsítése a hadtápszolgálatban

Tóth József ezredes

• A Magyar Néphadsereg kiképzési rendszere, formái és módszerei a fejlesztési időszak követelményeihez igazodva változtak, korszerűsödtek.

Az MN hadtápszolgálat szervezeti struktúrájának megfelelően mindenkor végrehajtotta a központi kiképzési célkitűzések, igények megvalósítását szolgáló szakági feladatokat.

A hivatásos tisztképzésben és felsőszintű továbbképzésen túlmenően a szolgálat jelentőségének megfelelően kiemelt figyelmet fordított:

- a hivatásos tiszthelyettesképzésre;
- a hivatásos tiszthelyettesek zászlósi és tiszti (alhadnagyi) kiképzésére;
- továbbszolgáló tiszthelyettesek képzésére;
- tartalékos tisz-, tiszthelyettesképzésre, továbbképzésre, illetve átképzésre.

A történetkutatási források és elemzések is bizonyítják, hogy az elmúlt évtizedekben a hadtápszolgálat képzési rendszere, módszere és tartalma megfelelt a kor elvárásának, kapcsolódott az MN fejlesztési időszakaihoz és igazodott az általános színvonalhoz. A szolgálat jól gazdálkodott a kiképzéshez rendelkezésére bocsátott anyagi, technikai erőforrásokkal és biztosította a végrehajtáshoz szükséges szellemi kapacitást.

A követelményeknek és a lehetőségeknek megfelelően kezdetben csak az egészségügyi szolgálatra korlátozva, majd a többi szolgálati ágra kiterjedően is létrehozásra került egy központi szakkiképző bázis, amely a fejlődés folyamatában egyre inkább megfelel a kiképzés korszerűsödése által diktált elvárásoknak. *Jelenleg ezt a szerepet hivatott betölteni az MN Hadtápkiképző Központ.*

Vegyük sorra a hivatásos hadtáp tiszthelyettes és a tartalékos hadtáptiszt- és tiszthelyettesképzés, illetve továbbképzés színvonala fejlesztésével kapcsolatos tendenciákat.

1. A hivatásos hadtáp tiszthelyettesképzés

A hivatásos tiszthelyettesek intézményes képzésére 1957-1973 között a Központi Tiszthelyettes Iskola volt hivatva, amely jó szervezeti és személyi feltételekkel, évekig sikeresen működött, az általa kibocsátott hivatásos tiszthelyettesek mindmáig kitűnően helyállnak szolgálati beosztásaikban.

A tiszthelyettesképzés feladatainak sokrétű és fegyvernemileg differenciált, eredményesebb teljesítésére 1972-ben fegyvernemi tiszthelyettesképző intézmények kerültek létrehozásra.

A hivatásos hadtáp tiszthelyettesek néphadseregünkben - a vezetés megfelelő szintjén - fontos feladatkört ellátó katonai vezetők, akikre a katonák közvetlen kiképzésében, tevékenységük szervezésében és vezetésében, ellátásukban, a velük való személyes foglalkozásban, egyéni problémáik vagy gondjaik megoldásában jelentős feladatok hárulnak. Képzettségük politikai, szakmai és általános műveltségük színvonala visszahat a katonák kiképzésére, felkészítésére - és kétségtelenül hangulatára is -, közvetve tehát befolyásolja a csapatok előtt álló feladatok végrehajtását.

A hivatásos tiszthelyettesek tevékenysége, az utóbbi évtizedben történt változások következtében fokozott mértékben „reflektorfénybe” került. A hadsereg gyors ütemű általános és technikai fejlődése miatt növekedtek a velük szemben támasztott követelmények, melyet indokolt az is, hogy a sorállomány általános és szakmai műveltségi színvonala emelkedett, a középfokú végzettséggel rendelkező sorkatonák aránya növekedett és ezek különböző konzekvenciákat igényeltek. Szakszerű és a kor követelményeinek megfelelő felkészítésük ezért a katonai kéaderképzés fontos feladatává vált.

Az utánpótlás és képzés színvonalának további javítására ad lehetőséget a képzés folyamatban levő fejlesztése. Végrehajtására felsőszintű párthatározat és állami döntések alapján, többéves előkészítő munka után került sor, hogy a néphadsereg e fontos kádereit hosszabb távra megalapozott, hatékony utánpótlási és képzési rendszer biztosítsa.

Az alapvető cél és követelmény az utánpótlás minőségének és mennyiségének növelése, a jelöltek szakszerűbb kiválogatása és magasabb - zömében középfokú végzettséget biztosító - színvonalú, a jelöltek polgári előképzettségéhez jobban igazodó, differenciált idejű és tartalmú képzése.

A tanulmányi idő egy évről két évre módosult, megváltozott a képzés célja.

Továbbszolgáló tiszthelyettesek helyett a polgári életből közvetlenül jelentkező 17-23 éves fiatalok - elsősorban a szakmunkásképző intézetekben szakmát tanultak - kerültek beiskolázásra. Jelenleg a tiszthelyettes jelöltek csak mintegy 1,5%-a rendelkezik érettségivel. A kétéves tiszthelyettesképzésben 1981 őszén olyan felkészítési rendszer lépett életbe, amely lehetővé teszi, hogy az iskola gyakorlatiasabban, a tervezett beosztásra hangsúlyt helyezve készítse fel a hallgatókat.

A hivatásos hadtáp tiszthelyetteseket a következő szakokon képezzük:

- szállító;
- egészségügyi;
- üzemanyag;
- ruházati;
- élelmezési.

(A teljesség igénye érdekében megjegyzem, hogy intézetünk más szakszolgálati ágak részére így pénzügyi, elbélyezési és ügyviteli szakokon is képez hivatásos /tartalékos/ tiszthelyetteseket, tiszteket.)

Az MN-ben bevezetett gyakorlatnak megfelelően szolgálatunk tiszthelyettesi állománya minőségi javításának és a mennyiség növelésének célszerű megoldása az utánpótlási források szélesítése. A kiterjesztés elsősorban a középiskolát végzett fiatalokra és ezen belül úgy a polgári tanintézetekben végzőkre, mint a középiskolai katonai kollégiumban végzett növendékekre.

A végzett kollégisták vagy első-másodéves katonai főiskolai hallgatók közül kiváltsakkal is lehetséges számolni, akik a katonai pálya iránti elkötelezettségük alapján vállal-

ják, hogy a hivatásos katonai szolgálatot tiszthelyettesként kezdjék. Ez számukra azért előnyös, mert – mivel érettségivel rendelkeznek – néhány év tiszthelyettesi szolgálat és rövid tanfolyam után tiszti állományba kerülhetnek, és a tiszti szolgálatot alapos, csapatbeosztásban szerzett gyakorlat birtokában kezdhetik meg.

A szakmunkás végzettségűek közül csökkentett létszámmal, de biztonságosabban és megalapozottabban válogathatók ki a hadsereg számára hasznos szakmával rendelkezők. A középiskolai végzettségűek eleve magasabb felkészültség birtokában kezdhetik meg tanulmányaikat.

A képzés továbbfejlesztése tartalmában magasabb színvonalú, idejében pedig differenciáltabb felkészítést jelent. Célja az, hogy a jobb előképzettségű állományra építve tegye lehetővé általánosan, politikailag és szakmailag műveltebb, beosztottaik irányítására és a szakmai feladatok jobb ellátására képes – többen érettségizett – tiszthelyettesek kibocsátását.

Ez a célkitűzés összhangban van a Központi Bizottság 1982. április 7-i, a közoktatás további fejlesztésére vonatkozó állásfoglalásával, a közoktatás hosszabb távú céljával, a középfokú végzettség fokozatos általánossá válásával. A 17–23 éves korosztály részére a tiszthelyettesképzés egy-, kettő és hároméves időtartamú. Egy évig tart a középiskolai végzettségűek, továbbá a választott fegyvernemi szakkal megegyező szakmunkás képzéssel rendelkezők, valamint a továbbszolgáló tiszthelyettesek felkészítése. A katonai főiskolák 2. évfolyamát végzett hallgatók képzés nélkül – rövid tanfolyam után – kerülhetnek tiszthelyettes állományba. Kétéves képzésben a fegyvernemi szaktól eltérő szakmunkás képzettségűek részesülnek.

A kétéves iskolát elvégzett hadtáp tiszthelyettesek részére további egyéves képzés után lehetővé válik a középiskolai érettségi megszerzése. A középiskolai érettségit biztosító képzés időtartama tehát a kétéves tiszthelyettesképzéssel együtt három év.

Ebben a képzési formában a részvétel – a két év után – természetesen nem kötelező. Akik vállalják a további egy évi tanulást, azok a Művelődési Minisztérium által meghatározott követelmények szerinti tananyagot elsajátítva a tanév végén érettségi vizsgát tehetnek és érettségi bizonyítványt szerezhhetnek. Egyidejűleg meglévő rendfokozatuknál eggyel magasabb rendfokozatba léphetnek elő.

A tiszthelyettesképzés időtartamában változatlan, de minőségében magasabb szintű formája a nyolc általános iskolát végzett 14–15 évesek részére szervezett négyéves tiszthelyettesképzés. A négyéves képzés az intézetben jelenleg élelmezési szakmunkásképzési céllal folyik. A kedvező tapasztalatok és feltételek lehetővé tették a szakközépiskola létesítését, illetve, hogy a jelenleg működő szakmunkásképző szakközépiskolává fejlődjön.

A szakközépiskolában 1987. év őszétől kezdődően a képzés a Művelődési Minisztériummal egyeztetett tanterv és tananyag alapján kerül végrehajtásra. A hadtápszolgálatot érintően Budapesten élelmezési szakon, Szabadszálláson szállító és üzemanyag szakon kezdjük a szakközépiskolai képzést.

A végzettek érettségi bizonyítványt kapnak, szakmunkás képesítést szereznek és őrmesteri vagy törzsőrmesteri rendfokozatba kerülnek előléptetésre. Az iskolát jeles eredménnyel végzők – amennyiben vállalják – hallgatói állományban maradhatnak és tanulmányaikat a ZMKMF hadtápszak 2. évfolyamán folytathatják tovább.

Jelenlegi tevékenységünket a fentiek alapján alapvetően meghatározzák, hogy az említett, magasabb követelmények érvényre kerülését a tiszthelyettesképzés új rendszerének egyidejű bevezetése mellett kell biztosítanunk.

A szolgálatfőnökségek és az MNHF-ség Törzskiképzési Osztály irányításával és segítségével javaslatot tettünk a különböző kulcsbeosztások követelményrendszerére, óra- és vizsgatervre, a tantárgyak, tárgykörök oktatási céljára, tartalmára, azok keretóra számaira.

Új, eddig általunk még nem folytatott képzési rendszerek kerültek bevezetésre 1986. szeptember 1-től.

A 2+1 éves tiszthelyettesképzésnél fő feladatunk a közismereti tantárgyak oktatásához kapcsolódik, ilyenek:

- általános műveltségi tantárgyak oktatásának személyi feltételei (közismereti tantárgy + fakultatív tantárgyak);
- az új tantárgyak tárgyi feltételeinek biztosítása (a szemléltető eszközök szükségletének felmérése, azok beszerzése);
- a közismereti tantárgyak 3., 4. félévben történő kiképzési időn túli oktatásának megszervezése és a lehető legmagasabb hatékonyságának biztosítása.

A jóváhagyott Kiképzési Program alapján rövid időn belül a szakkiképzési osztályok végrehajtották a tantárgyak tematikus tervezését azzal a követelménnyel, hogy biztosítsa az elméleti foglalkozások 24-30%-os, a gyakorlati foglalkozások 70-75%-os arányát, a képzés logikai rendjét, a módszertani követelmények érvényesülését.

Bár az 1., 2. félév oktatási tananyaga nem tér el nagy mértékben a régi Kiképzési Program azonos időszakának tananyagától, mégis több idő szükséges a kiképző állomány módszertani felkészítésére, főleg a feladatok egyéni meghatározásának és feldolgoztatásának témáiból.

A képzési rendszer új eleme, hogy a másodéves hallgatók egy része szeptemberben népgazdasági munkán, másik része az alapkiképzés végrehajtásában, mint rajparancsnok vesznek részt, *feladataink ebből adódóan több részük:*

- a kiképző rajparancsnokok körültekintő kiválasztása (személyiség, felkészültség);
- a kiképző rajparancsnokaink elméleti és módszertani felkészítése a kiképzési feladatok végrehajtására, mivel az első évben az általános katonai tantárgyak óraszámából csak kb. 60%-a kerül oktatásra, valamint az első évben a kiképzés módszertani foglalkozások csak elenyésző része került végrehajtásra.

Az alapkiképzés során új elemként jelentkezik, hogy a szakasziparancsnoki feladatokat a leendő osztályfőnökök végzik (ez megkönnyíti az osztályfőnökök megismerő tevékenységét, ugyanakkor a kiképzési feladatok több terhet rónak rájuk).

Az új kiképzési rendszer elfogadható mennyiségű óraszámában biztosítja a csapatélet megismertetését, csapatlátogatások, csapatokhoz kihelyezett foglalkozások esetében. Ennek érdekében fokozottabban szükséges az MN HTP törzs kiképzési osztályának és az illetékes szolgálatfőnökségeknek segítsége a központi szervekkel való koordinálás végett.

Még ennél is jelentősebb az MN HTP törzs kiképzési osztály, szolgálatfőnökségek koordináló szerepe az 5., 6. félévben csapatoknál végrehajtandó szakmai kiképzés végrehajtásában.

A kiképzési év során fontosnak tartjuk, hogy az MNHF-ség törzsével és a szolgálati főnökségekkel együttműködve biztosítsuk a képzés során tapasztalt hiányszakok rugalmas megszüntetését, a szükséges korrekciók gyors végrehajtását.

A hivatásos tiszthelyettesképzés korszerűsítése során az a törekvés, hogy szakonként egy-két kulcsbeosztásra készüljenek fel a hallgatók, amelyek a legjellemzőbbek és várható első csapatbeosztással célszerű ha egybeesik. Például az élelmezési hallgatók főszakácsi, illetve élelmezési ellátó rajparancsnoki beosztásra készülnek fel. Emellett szükség szerint önálló alegység élelmezési szolgálatvezető, beszerző, élelmezési raktárvezető beosztásokat is el kell tudjanak látni. De a hangsúly a kulcsbeosztásra való felkészítésen van.

Hasonlóan a többi szolgálati ág hallgatói az üzemanyag és ruházati szolgálatban a raktárvezetői, az egészségügyi szolgálatban a ZSH parancsnoki, a szállító szolgálatban szállító szakasparancsnoki kulcsbeosztásokra készülnek fel.

Jelentősen megnövekedett a gyakorlati foglalkozásokra fordítandó idő mennyisége, ezzel nagyobb lehetőség van a komplex terepfoglalkozások végrehajtására is. Például egy ellátóraj telepítési szakharcászati foglalkozás keretében a hallgatók felderítési, álláspont-meghatározási, szemrevételezési, vezetési, műszaki, vegyvédelmi, harcászati (támadás, elhárítás) feladatokat is gyakorolhatnak a konkrét szakmai teendők mellett.

A kétéves hivatásos tiszthelyettesképzés végén 3-4 napos zárógyakorlatra kerül sor, melyen a hallgatók szakmai gyakorlati felkészültségükről adnak számot - az intézet és az előljáró szervek vezetői részére tájékoztató tapasztalatot - összefgyvernemi harceszközök korszerű körülmények közötti kiszolgálásában, egy komplett gépesített lövészzászlóalj ellátószakasz és zászlóaljsegélyhely állományába beosztva. Gyakorolva ezen szakalegységek harc alatti tevékenységének valamennyi mozzanatát egy harci nap alatt. Az ezt követő államvizsgákon elért eredményeik alapján kapnak rendfokozatot, majd hivatásos tiszthelyettesként konkrét beosztást.

A tanintézeti képzés korszerűsítése érinti más kategóriák kiképzésének tartalmát és formáját is egyaránt.

Tájékoztató jelleggel ezekről nagyon röviden tesztek említését.

2. A hivatásos tiszthelyettesek zászlósi és tiszti (alhadnagyi) kiképzése:

Ez a képzési forma a hivatásos hadtáp tiszthelyettesek zászlósi rendfokozatba való előléptetéséhez, illetve SZÜFCSF-i engedéllyel már szaktiszti beosztásban tevékenykedő hivatásos tiszthelyettesek hivatásos tiszti állományba kerüléséhez szükséges politikai, általános katonai és szakmai felkészültség biztosítására hivatott.

Az alapvető cél és követelmény biztosítja, hogy a hadtáp tiszthelyettesek magasabb színvonalú ismeretekkel rendelkezzenek, valamint a nagy gyakorlati tapasztalattal rendelkező tiszthelyettesek első tiszti beosztásra történő felkészítése minőségi megalapozást nyerjen.

Az egyéves zászlósi képzés módszere az önálló egyéni tanulás, az intézeti kötelező konzultáció, valamint a befejező rögzítés céljából szervezett vizsgák előtti összevonas.

A tiszti (alhadnagyi) képzés 3-5 hónapos időtartamban kerül végrehajtásra. A célrányos felkészítés színvonalának javítása érdekében a képzés két ciklusra osztott. A kiképzés első ciklusában a politikai és általános katonai ismeretek összevontan kerülnek feldolgozásra, ezt követően a szakoknak megfelelően külön-külön folyik a szakmai kiképzés, a konkrét szakbeosztásra történő felkészítés.

Mindkét formában nagyobb hangsúlyt kap a vezetői képességek kialakítása, a betöltött beosztások színvonalasabb ellátására való felkészítés.

3. Továbbszolgáló tiszthelyettesképzés

A tiszthelyettesképzés új rendjében a 8 általános iskolai végzettséggel rendelkező, egészségügyileg alkalmas és továbbszolgálatot vállalni szándékozó jelöltek rajparancsnoki felkészítéséből, majd a csapatoknál végrehajtott rajparancsnoki és egy év továbbszolgáló tiszthelyettesi szolgálatából áll.

A hadtápszakokat választott jelöltek alapkiképzése és rajparancsnoki felkészítése, vizsgáztatása, tisztesi rendfokozatba történő előléptetése a tanintézetben történik.

A rajparancsnoki beosztások gyakorlására, majd a továbbszolgáló tiszthelyettesi állományba vételükre a csapatok igénye alapján az MNHF-ség Törzs irányításával, a szolgálatfőnökségek és jelöltek érdekeinek egyeztetésével kerül sor.

Ez az új képzési forma megkövetelte az intézet oktató parancsnoki állományának ezirányú módszertani felkészítését, a még gyakorlatiasabb oktatás megszervezését, a hatékonyabb nevelőmunka megvalósítását.

További feladat az egyéves - levelező - tiszthelyettesképzésükre történő felkészülés, amelyre a vonatkozó rendelkezések alapján 2 év csapatszolgálat után kerülhet sor.

4. A tartalékos tiszti-, tiszthelyettesképzés, továbbképzés, illetve átképzés

A tartalékos tiszti-, tiszthelyettesképzés, továbbképzés, átképzés biztosítja a hadtápszolgálat számára a század- és szakaszparancsnok szintű *szakbeosztás* ellátására alkalmas tiszti-, tiszthelyettesi állományt M esetére.

A tartalékos képzés formái, időtényezői egymástól jelentősen eltérőek:

a) A 18 hónapos sorkatonai szolgálatot teljesítő tartalékos tisztek, tiszthelyettesek 1 hónapos alapkiképzés, 5 hónapos báziskiképzés után 12 hónapos csapatoknál végrehajtott gyakorló csapatszolgálatot teljesítenek.

A báziskiképzés során megszerzett politikai, általános, katonai és szakmai ismeretek birtokában képessé válnak a tartalékos tiszttel, tiszthelyetessel szemben támasztott politikai-társadalmi elvárásoknak megfelelni, s a csapatgyakorlat során szakmai beosztással járó kötelezettségeknek eleget tenni.

Az ésszerűsítés érdekében központi rendelkezésre ez évtől ezen tartalékos állomány kiképzése összevontan, egy osztályban, egy kiképzési program alapján történik. A tiszti vagy tiszthelyettesi rendfokozatukat elsődlegesen a politikai, általános katonai és szakmai vizsgán elért eredmények, a gyakorló csapatszolgálat ideje alatt végzett tevékenységük értékelése, valamint az SZVM-ben elért eredményeik határozzák meg. Esetenként a tartalékos tiszti vagy tiszthelyettesi szükségletet a szolgálatfőnökségek igénye határozza meg.

b) A 6,5 hónapos tartalékos tisztképzés 3 hónap báziskiképzésből és 3,5 hónap gyakorló csapatszolgálatból áll.

E képzésben a már 11,5 hónapos sorkatonai szolgálatot teljesített egyetemet, főiskolát végzett fiatalok vesznek részt. Általában hadtápismerettel nem rendelkeznek.

A felkészítés során nagyrészt általános hadtápismeretekkel foglalkoznak, így a hadtápszolgálat minden területén alkalmassá válhatnak szaktiszti beosztások ellátására.

Időszakonként - a szolgálatfőnökségek igénye alapján - szakoknak megfelelő jellegű kiképzésre is sor kerül (pl. üzemanyag, élelmezési, ruházati, pénzügyi stb. szakokon).

c) A 12 hónapos sorkatonai szolgálatot teljesítő állatorvosok, felcseriszi beosztás eredményes ellátására történő felkészítése alapkiképzésből és 3 hónapos bázisképzésből áll.

Ekkor szerzik meg M beosztásuk eredményes ellátásához szükséges politikai, általános katonai és szakmai ismereteket. A bázisképzést befejezően gyakorló csapatszolgálaton vesznek részt, melynek sajátossága, hogy az állomány egy része polgári munkahelyeken tölti le a gyakorlati időt állatorvosi munkakörben.

E szerteágazó képzési követelmények és kiképzési célkitűzések megvalósításához tanintézetünk megfelelő színvonalú tárgyi és személyi feltételekkel rendelkezik. A tárgyi feltételek között elsődlegesen a zárláncú tv-hálózat, a tantermi oktatóberendezés, a szakmai kabinetek, gyakorlati oktatás objektuma emelhető ki.

A személyi állomány tudatos tevékenységével - TOB programok, jegyzetek, tansegédletek kidolgozása - segíti elő a korszerű oktatást, az oktatás-nevelés magasabb szintű teljesítését.

A hadtáp-kiképzőközpont úgyszólván minden hadtáptechnikai eszközzel rendelkezik, ez lehetőséget nyújt arra, hogy valamennyi hallgató ismeretek szintjén megismerje azokat, illetve a szakoknak megfelelően pedig gyakorlati alkalmazásukat készségszinten elsajátítsák.

A színvonalas tananyag biztosítása érdekében „együtműködési szerződést” kötöttünk a ZMKA és ZMKMF hadtáptanszékeivel, a harcszerű körülmények és harceszközök igénybevétele érdekében a KLFK parancsnokságával, a béke és háborús feladatok időszakonkénti gyakorlása (raktározás, ellenőrzés, bevonulás segítése, törzsvezetési és csapatgyakorlatok megtekintése stb.) érdekében a tatai magasabbegység hadtáptörzsével.

A tanintézetnél folyó kiképzés, továbbképzés folyamatos fejlesztését állandó feladatunknak tekintjük. A központilag meghatározott korszerűsítést szolgáló tennivalókat a hadtápszolgálat különböző területeire konkretizáljuk.

Szoros kapcsolatot tartunk a főiskola és akadémia szaktanszékeivel annak érdekében, hogy az új oktatási rendszer követelményeinek megfelelően egységes szerkezeti rendszerben megvalósuljon a különböző szintű tanintézetek tananyagainak egymásra épülése.

A főiskolai hadtáptisztképzés új vonásai

Babarczy Tivadar ezredes

Az elmúlt tíz év alatt a főiskolán folyó négyéves hadtáptisztképzésben – más szakon folytatott képzéshez hasonlóan – több alkalommal alapvető változások következtek be. Ezek közül csak a legfontosabbakat említve, 1978-ban módosításokkal áttértünk az általános hadtáptiszt felkészítésről a *szolgálati ágaknak megfelelő szaktáptisztképzésre*, majd 1980-ban kidolgoztuk és áttértünk az *integrált felfogású ágazati tisztképzési rendszerre*, amelyben az alapvető változást elsősorban az jelentette, hogy a szaktanszékre került hallgató már az első időszakban a saját szolgálati ágával, a továbbiakban az első tiszti beosztásában várható feladataival foglalkozott, illetve került felkészítésre.

A négyéves felkészítés eredményeként a végzett hallgató ún. „kettős diplomát” kapott, amely természetesen azt feltételezte, hogy az oktatott tananyag jelentős részének igazodnia kellett a polgári főiskola által oktatott tananyaghoz.

Ennek az időszaknak vitathatatlan eredménye az volt, hogy egyfelől megnövelte a katonai főiskolára jelentkezők létszámát, másfelől a katonai főiskolát végzett fiatal hadtáptiszt általános közgazdaság-tudományi felkészültsége igen jó szintű volt, emellett a katonai és szakmai felkészítettség mind elméleti, mind gyakorlati vonatkozásban lényegében megfelelt a szakmai előjárók és csapatok elvárásainak.

Az előnyök mellett jelentkező hátrányok – amelyek belső tartalmát az előjárói vizsgálatok teljes mértékben feltárták –, valamint a káderhelyzet alakulása azt eredményezte, hogy 1986-tól át kellett térni a hároméves képzési rendszerre, az utolsó éves hallgatók hivatásos állományba vételére és ezzel együtt a kettős diploma helyett egy szaknak megfelelő „katonai diploma” kiadásának bevezetésére.

Hozzá kell tenni ehhez azt, hogy a *katonai diploma értéke a MŰM által is elfogadottan egyenértékű a hasonló képzést folytató polgári főiskola által kiadott diplomával*. Ezt igazolja az is, hogy a katonai főiskolát végzett hadtáptiszt a négyéves képzés után „általános üzemgazdász” diplomát, a hároméves képzés után „katonai üzemgazdász” diplomát kapott, illetve kap.

¹ Az integrált felfogású képzés azt jelenti, hogy egyes tantárgyak tananyagrészeit minden esetben a képzés végéjéig megvalósító fő képzési anyagnak alárendelten, időben ott oktatjuk, ahol arra szükség van, és a fő képzési anyagban annak alkalmazását számonkérjük.

Ez viszont mindenképpen azt jelenti, hogy a hároméves képzés során is meg kell adni azt a közgazdaság-tudományi felkészítést, ami az üzemgazdászati végzettséghez szükséges.

Joggal merülhet fel mindenkiben az a kérdés, hogy ha a képzési idő mintegy 25%-kal csökken, hogyan lehet az előzőekhez hasonlóan felkészíteni a fiatalokat a törzanyag arányainak megtartása mellett a beosztásukban reájuk háruló feladatokra?

Ilyen jellegű aggályok már az ezévi avatásra kerülő állománnyal kapcsolatban is felmerültek a csapatoknál, amelyek az állomány egy részénél bizonyos szempontok alapján reálisnak is nevezhetők, de főleg az 1987-ben avatott átmeneti képzésben részesült állomány vonatkozásában.

Úgy gondolom, hogy ebben a kérdésben őszintén fel kell tární azt – mind az avatott állomány, mind a csapatok érdekében –, hogy az 1986–87-ben átmeneti képzésben részesült állomány két év anyagát egy év alatt gyorsított ütemben kapta meg (hetenként több alkalommal napi 8 órás elméleti és gyakorlati foglalkozások során, szemben a négyéves képzésben részesülők napi 6 órás leterhelésével), ami mindenképpen a képzés hatékonyságának csökkenését, végeredményében az elsajátítás és begyakorlás minőségének gyengébb színvonalát eredményezte.

Ez azonban nem azt jelenti, hogy az 1987-ben végzett állomány nem került felkészítésre az első tiszti beosztásban végrehajtandó feladatokra. Ezzel szemben viszont mindenképpen feltételezi azt, hogy a csapatoknál nagyobb gondot kell fordítani ennek az állománynak a beillesztésére, az első időszakban reájuk háruló feladatok végrehajtásában a segítségnyújtásra.

Visszatérve a kidolgozott terv szerinti hároméves képzésben részesülő állomány felkészítésének elemzésére, mindenki megnyugtatótására tájékoztatásként a következők áttekintése szükséges.

A négyéves képzés során az első évben szakmai képzés nem folyt, ebben az időszakban a hallgatók nem a szaktanszékekhez tartozva egységes társadalomtudományi, általános katonai és alapozó felkészítést kaptak, majd a második évben a szaktanszékhez kerülve kezdődött meg a szaknak megfelelő alapozó és szakmai felkészítés.

Lényegében tehát a négyéves képzés során is 2,5–3 év alatt került végrehajtásra a szakmai felkészítés, a jelenleginél valamivel nagyobb óraszámban. Megközelítőleg pontos adatokkal számolva a négyéves felkészítés alatt mintegy 1800–1900 óra állt rendelkezésre a szakmai képzésre, ezzel szemben a hároméves felkészítés alatt 1500–1600 órát tudunk fordítani erre, ami az első esetben az összes képzési idő (4800 óra) 37–40%-át, míg a második esetben az összes képzési idő 41–45%-át teszi ki.

Belátható tehát az, hogy a képzési idő egy évvel, összesen 25%-kal való csökkenése – ami lényegesen felgyorsítja és egyben gazdaságosabbá teszi a tiszti utánpótlást – a szakmai felkészítésre felhasználható óraszám csak mintegy 17%-os csökkenését eredményezi, ami számottevően nem módosítja az elméleti felkészítés minőségét.

A képlet azonban nem ilyen egyszerű akkor, ha azt is figyelembe vesszük, hogy a négyéves képzés során az említett szakmai óraszám felül még mintegy 360 óra (12 tanítási hét) áll rendelkezésre a hallgatók csapatnál történő szakmai gyakoroltatására, míg ezzel szemben a hároméves képzés során külön idő nincs erre biztosítva, így az 1500–1600 óra terhére kell mintegy 90 órát (3 hét) biztosítani a végzős hallgatók csapatoknál történő szakmai gyakoroltatására.

Mindezek összességében arra a következtetésre adnak lehetőséget, hogy a képzési idő egy évvel történő csökkentése a hallgatói állomány gyakorlati felkészítésére és csapat-tapasztalat szerzésére fordítható idő csökkenését eredményezte, ami a képzés leghatékonyabb módszereinek alkalmazását, a nagy gyakorlati tapasztalattal rendelkező tisztek minél több alkalommal történő bevonását, végül az elméleti és gyakorlati képzésre fordított idő optimális arányainak kialakítását követeli meg a szaktanszék teljes tanári állományától.

A képzésben alkalmazott hatékony módszerek közül ki kell emelni a bázisalakulatoknál történő évközi gyakorlati foglalkozások levezetését, a csapatoknál kialakított tervezési, szervezési, ellenőrzési és elemzési módszerek rendszeres átvételét, a végzős hallgatók csapatgyakorlatokra történő egyenkénti szervezett kiküldését, a HM és magasabbegységek által szervezett bemutatók csoportos megtekintését, végül az államvizsgák előtt tervezett háromhetes csapatgyakoroltatás megszervezését.

A felsoroltak közül kiemelve a háromhetes csapatgyakoroltatást, annak végrehajtásában azt tartjuk jó módszernek, ha a végzős hallgatók a már ismert első tiszti beosztásuknak megfelelő seregtestekhez kerülnek ki úgy, hogy egy-egy jól dolgozó szakszolgálathoz maximum két fő kerül beosztásra a szakmai feladatok gyakorlása céljából.

A szaktanszék vonatkozásában alapvető és elsődleges feladatnak tartom az *oktató-nevelő munka hatékonyabb módszerei alkalmazása* mellett, a szakmai előjáró szervekkel való állandó kapcsolattartást, a csapatkapcsolatok szoros kiépítését, a gyakorlati megoldások átvételét, végül a korszerű tananyag és szemléltető bázis megteremtését.

Az a tény, hogy a képzési idő egy évvel lerövidült, nem csak a szakmai feladatokra történő felkészítés terén kíván új és hatékony módszerek alkalmazását, hanem a nevelőmunka minden területén az eddiginél *gyorsabb és eredményesebb nevelői tevékenységet követel* meg a szaktanszék teljes parancsnoki és tanári, összességében nevelői állományától.

Az elmúlt évek tapasztalatai és ezen belül is elsősorban a csapatoknál végzett bevérlás-vizsgálatok és visszajelzések azt igazolták, hogy a négyéves főiskolai felkészítés személyiségformáló nevelőmunkája a kibocsátott állomány egy kis részénél nem minden tekintetben hozta meg azt az eredményt, amelyet mind az előjárók, mind a csapatok joggal elvárhattak a főiskolát végzett fiatal hadtáptisztek szakmai és vezetői kvalitásai, akarat, erkölcsi és jellembeli tulajdonságai, de nem utolsó sorban a szakmaszeretetre és a katonai hivatás iránti elkötelezettsége terén. Ennek természetesen több összetevője van, amelyek közül csak egy – bár a legfontosabb –, a főiskolán folyó nevelőmunka, azonban mindenképpen belátható az, hogy a rövidebb idő e területen nem könnyebbé, hanem mindenképpen nagyobb nehézséget jelent a jövőbeni hadtáptisztek felé irányuló nevelőmunkában.

A főiskolai hadtáptisztképzés szerteágazó nevelési feladataiból csak egyet kiemelve feltétlenül indokoltnak tartom áttekinteni a *katonai hivatástudatra való nevelés* folyamatát, mivel ebben nemcsak a főiskolánk, hanem a csapatoknál fiatal tisztként eltöltött időnek és körülményeknek is döntő jelentősége van.

Mi úgy ítéljük meg, hogy a tiszt hivatástudata egy hosszabb folyamat eredményeként alakul ki, amelyben a pálya iránti vonzalom, a pályára irányító munka során, a hivatásérzet és hivatástudat alapjainak lerakása a katonai főiskolán folytatott oktató-nevelő munka eredményeként végül a hivatástudat a csapatoknál eltöltött évek során alakul ki véglegesen és szilárdan, amelyben döntő szerepe van a beilleszkedésnek, a szolgálati és életkörülményeknek, a parancsnoki és politikai munkának.

Nem kisebb tehát a feladata a csapatoknak a fiatal tisztek hivatástudatának kialakításában és megszilárdításában, amely véleményünk szerint elsődleges biztosítéka a pályánmaradásnak.

A főiskolán folyó hadtáptisztképzésben 1987. őszétől új vonásként jelenik meg egyfelől az, hogy ez évtől az évenkénti kettő szakasz helyett három szakasz kerül beiskolázásra, másfelől az, hogy a közlekedési, illetve üzemanyag-szolgálat részére beindítjuk az üzemmérnök képzést.

Az évenként egy szakasszal megemelt beiskolázás lényegében azt jelenti, hogy 1990-től minden évben három szolgálat részére tudunk utánpótlást biztosítani az MNHF-ség által megadott beiskolázási tervnek megfelelő ütemezéssel.

Figyelembe véve azt, hogy a jelenlegi helyzetben a hadtápszakra jelentkezettek és átirányítottak létszáma 100 főn fölül van, így a maximális 25-30 fős szakaszok beiskolázásával, majd az avatási létszámnál évi 75-90 fő fiatal tiszt kibocsátásával számolunk.

Amennyiben a *káderutánpótlás* megkívánja, és a főiskolai elhelyezési feltételek megengedik, a szaktanszék fel van készülve az évi négy szakaszos beiskolázásra, és ennek megfelelően évente minden szolgálati ág részére egy szakasz (25-30 fő) fiatal tiszt kibocsátására.

A megemelt szakaszszámban történő képzés szaktanszéki feltételeit a szolgálati és szakmai előjárók 1987. őszétől biztosították.

Úgy gondolom, nem éreztelen felvetni a jövő szempontjából azt a gondolatot sem, hogy egy néhány év múlva *át kell térnünk a mennyiség helyett a minőségi tisztképzésre*. A jelenlegi helyzetben a szaktanszék előtt álló feladat az, hogy a szakra jelentkezett fiatalokat szinte minden különösebb válogatás nélkül felvegye, és a felvett hallgatókat minél nagyobb számban tisztté avassa.

Teljesen természetes az, hogy ma még nem áll módunkban differenciálni sem a rátermetség és jellembeli tulajdonságok, sem a felkészültségét igazoló képességszintek tekintetében. Egyértelműen ki kell mondanunk azt, hogy ma felveszünk és hadtáptisztté avatunk több olyan fiatalt is, akik a főiskolai követelményeknek alig, vagy gyengén felelnek meg, illetve a képzés során gyengén vagy közepesen tanulnak a jól vagy kiválóan felkészült fiatalokkal együtt. Lényegében tehát ma a kádergondok miatt az évközi gyengén teljesítőket is a nevelőmunka mellett különféle módszerrel kényszerítjük a minimális eredmény elérésére. Belátható ebből az is, hogy az így felkészített fiatal tisztek - tapasztalati adatok alapján a kibocsátott állomány mintegy 15-30%-a - nem rendelkeznek azokkal a személyiségjegyekkel és tudásszinttel, amelyek a hadtápbiztosítás igen nehéz feladatainak végrehajtásához szükségesek, így már az első időszakban kudarcok érik őket, amelyek - ha kellő segítséget nem kapnak - a pálya elhagyásához vezethetnek.

Ez a helyzet néhány év múlva feltehetően megszűnik, így a *több szakaszos beiskolázás* lehetőséget teremthet arra - mivel minden évben minden szolgálati ág részére avatunk tisztet -, hogy egy kellő válogatás után rátermett, kiemelkedő képességű fiatalokat kiválasztva kisebb létszámú szakaszokat indítsunk, és a szolgálat részére magasan kvalifikált tiszteket adjunk. Pedagógiai és didaktikai szempontból is lényegesen jobb egy 10-15 fős kollektíva, amelyben mind az oktatás, mind a nevelőmunka lényegesen nagyobb hatékonysággal valósítható meg. Úgy gondolom, hogy a szolgálati ágaknak is megfelelőbb a káderutánpótlás tervszerű végrehajtásához az, ha a kétévenkénti 20-25 fős avatási létszám helyett, évi 12-15 fős, színvonalasan felkészített állomány kerül kibocsátásra.

Az 1987 ősztől beindításra kerülő *üzemmérnök képzést* a hadtápszolgálat egyre nagyobb arányú technikai felszereltsége tette indokolttá. A szolgálaton belül is a közlekedési, illetve üzemanyag-szolgálat technika-orientált, így a beindításra kerülő „Hadtáp-technikai szakon” gépkocsi szállító és üzemanyag-technikai üzemmérnök képzésére kerül sor.

A képzés végcéljaként meghatározott beosztási alaptípus a „*szolgálatiág-főnök*”, így mindkét ágazaton tanuló üzemmérnök, dandár szolgálatiág-főnöki beosztásra kerül felkészítésre.

A képzés profiljából adódóan a szakmai tananyag mintegy 20%-a technikai felkészítés, amelyben alapvetően az üzemeltetés és nem az üzemben tartás (javítás) dominál.

A technikai felkészítés több mint 50%-a gyakorlat, így a szolgálóban rendszeresített szaktechnika teljeskörű alkalmazására és üzemeltetésére felkészül a hallgató.

Természetesen a tananyag jelentős része a szolgálatiág-főnök mindennapos tevékenységét is tartalmazza, emellett a más szakokon folyó képzéshez hasonlóan a hadtáp-technikai szakon tanuló hallgatók is teljes mélységben felkészítésre kerülnek a harc és harccal kapcsolatos tevékenységek hadtáp- és szakági biztosítási feladataira, a hadtáptörzsekben végzett munkára.

Az új képzési rendnek megfelelően 1987 ősztől a szaktanszéken a következő szakokon és ágazatokon folyik képzés.

Hadtápellátó szakon: üzemanyag-, élelmezési- és ruházati ellátó ágazaton, valamint ellátó-szállító alegységparancsnoki ágazaton, *katonai üzemgazdász* képesítéssel.

Hadtáptechnikai szakon: gépkocsi szállító és üzemanyag-technikai ágazaton, *katonai gépjármű üzemeltető üzemmérnök* képesítéssel.

Pénzügyi szakon: *penzügyi üzemgazdász* képesítéssel.

További előrelépésként említhető meg az, hogy az új képzési feltételek kialakítása során erősebb technikai felkészítést biztosítunk a katonai üzemgazdász szakon tanuló állomány részére. Ezen belül az összes hadtáptechnikai eszköz alkalmazásának és működtetésének megismerése mellett olyan mélyreható kezelői és hibaelhárítói felkészítést biztosítunk a saját szolgálatához tartozó szaktechnikai eszközök használatában, hogy ennek birtokában képes legyen a szolgálatába beosztott állomány kiképzésére is.

A szaktanszék megnövekedett szaktechnikai feladataihoz az MNHF-ség a legoptimálisabb feltételeket is megteremtette azáltal, hogy 1986 ősztől folyamatosan biztosítja a képzéshez szükséges hadtáptechnikai eszközöket, így 1987 ősztől a szaktanszék egy állománytáblásított önálló szaktechnikai eszköz kiképzőbázissal, és technikai kiképzőállománnyal rendelkezik.

Az MN csapatai átszervezésével kapcsolatban vizsgáltuk a főiskolán folytatott képzés várható változásait, az eddigi képzési tapasztalatok figyelembevételével szükséges módosításokat.

Úgy ítéljük meg, hogy a csapatgazdálkodás folyamatainak és feladatainak oktatási rendjében alapvető változást végrehajtanunk nem kell. Ugyanakkor minél előbb szükségesnek tartjuk a szakmai előjárók által kidolgozni és a szaktanszék részére kiadni az új

szolgálati beosztások feladatrendszerével kapcsolatos szabályzókat és intézkedéseket. Gondolunk itt elsősorban a dd. szállító szolgálatfőnöki és a dd. pk. htp. h. általános helyettesi beosztások feladataira.

Az eddigi tapasztalatok figyelembevételével erősíteni tervezzük a számítástechnikai eszközök alkalmazására, a számviteli részlegekkel való együttműködésre, valamint az anyagi fegyelem megteremtésére irányuló felkészítő munkánkat.

A harctevékenységek hadtáp- és szakági biztosításának oktatásában, a hadtáp- és szakági biztosítás megszervezésének végrehajtására történő felkészítésben, hasonlóan az előzőekhez alapvető változásokat nem tervezünk. A felkészítés a továbbiakban a gl. dd. hadtápjának tevékenységére – mint alaptípusra – történik. Ezen belül azonban itt is szükséges az előzőekben említett új szolgálati személyek feladatkörére vonatkozó részletes szabályozók kiadása, továbbá a hadtáp harcbiztosítása fogalmának pontos felmérése és képzésbe történő beállítása, valamint a dd. htp.-ba szervezett vízellátó alegység tevékenységének szervezésére és irányítására vonatkozó képzési feladatok meghatározása, végül ehhez tartozóan a dd. vízellátási feladatainak felmérése és oktatásba történő beállítása.

Mindenképpen indokoltnak tartjuk annak kimunkálását, hogy a hallgatói állomány HDT ellátóezred tevékenységére vonatkozó felkészítését milyen mélységben hajtsuk végre. Az a véleményünk, hogy a ruházati szolgálat kivételével minden szolgálati ágban fel kell készíteni a főiskolai hallgatókat az ellátóezredben belüli saját szolgálata által végrehajtandó feladatokra, mivel ilyen első tiszti beosztásokba közvetlenül is kerülhetnek.

Teljesen egyértelműnek tűnik az például, hogy az élelmezési szakos hallgatónak ismernie kell a tábori sütőüzem szervezetét, technológiáját, az üzem telepítési és működési rendjét. Vonatkozik ez a szállító és üzemanyag szakon felkészítésre kerülő hallgatók szakmai felkészítésére is.

Összegezve az eddigieket, megállapítható az, hogy *a katonai főiskolán folyó hadtáp-tisztképzés mind szervezeti, mind tartalmi vonatkozásban jelentősen előrelépett*, megteremtődtek a feltételei a minőségileg magasabb szintű képzés végrehajtásának. Ehhez azonban még a szaktanszék teljes állományának igen nehéz és komoly előkészítő munkát kellett végrehajtania, a jelenleg elért eredményeket tovább kell fejlesztenie.

Korszerűsített akadémiai képzés

*Dr. Szenes Zoltán alezredes,
a hadtudomány kandidátusa*

Az akadémiai hadtáptisztképzés meg-megújuló reformfolyamatában fontos helyet foglal el a *képzés korszerűsítésének* nevezett újabb - 1987. évi - reform. Ennek előkészítő munkálatai 1986-ban kezdődtek el. Jóllehet, ennek a korszerűsítési szakasznak a tényleges jelentőségét majd csak a bevezetése, megvalósítása és mérhető hatása után lehet „végrelegesen” minősíteni, a kidolgozott és az eljárók által jóváhagyott reformkonceptió azt sejteti, hogy túlnő az előző képzéskorszerűsítési törekvések jelentőségén.

Jelen tanulmányban a korszerűsített akadémiai hadtáptisztképzés rendszerét, legfontosabb tartalmi kérdéseit szeretnénk ismertetni, különös figyelmet fordítva az oktatásnak a hadtudomány és a haditechnika fejlődéséhez, az MN-ben zajló szervezeti modernizáláshoz, a felsőfokú oktatási környezet megváltozásához kapcsolódó viszonyrendszerére.

1. Rövid történeti visszatekintés

Az akadémiai hadtáptisztképzés mai rendszere közel négy évtizedes fejlődés eredményeképpen alakult ki. A ma helyzetének megértéséhez, a fejlesztés indokai elfogadásához, a továbblépés módjainak és lehetőségeinek megfogalmazásához azonban szükséges, hogy röviden áttekintsük a megtett történelmi utat.

A felsőfokú hadtáptisztképzés *1953-ban* - a Hadtáptanszék megalakulása után egy évvel - vette kezdetét, s azóta az akadémiai keretek között módosult és fejlődött, lépést tartva a hadtudományban, a hadtápbiztosítás elméletében, a hadsereg szervezeti és technikai korszerűsítésében bekövetkezett változásokkal. Az oktatás *egy állandóan korszerűsödő folyamatainak* fogható fel, melyen belül a képzést determináló tényezők hatására a felkészítés struktúrája, a tantárgyak rendszere és azok egymáshoz való viszonya többször változott. Az elmúlt 35 év alatt, az MN és a hadügy fejlődésével összhangban 7 tantervi változás volt, amely azt jelenti, hogy a képzés lényegében *ötévente* felfrissült, változott, korszerűsödött. A képzéskorszerűsítés általános iránya a katonai vezetőképzés hatékonyságának javításában, a teljesítményképes tudást adó, nevelésközpontú, gyakorlatias felkészítést szolgáló, integrált oktatási rendszer kialakításában és fejlesztésében fogalmazható meg. Mindezen feladatok megvalósítása az oktatás általános összóraszámának csökkenése mellett valósult meg, melyen belül *a szakmai (hadtáp) felkészítésre fordítható időalap is lényegesen csökkent.*

Az *1953-as tematikai programot* még a képzési útkeresés tartalmi és formai jegyei jellemezték. A szakmai felkészítést a csapathadtápot tanító hadtápharcászat és a hadtáp

szolgálati ágak tantárgyainak oktatása szolgálta. A tananyag - a hallgatók kedvezőtlen iskolai előképzettsége miatt - nem volt homogén: a képzés egy jelentős részét a tiszti iskolai ismeretek *pótlására* kellett fordítani.

Az 1958-ban kidolgozott *tantervben* az MN újjászervezésével kapcsolatos képzési feladatok és ismeretek tükröződtek. A háborús felkészítést a csapathad tápon (ezred-hadosztály-hadtest) túlmenően kiterjesztették a hadsereghad táp alapjaira is. A békegazdasági képzésben változatlanul a szakszolgálati ágazati rendszerű (élelmezés, ruházat, üzemanyag, elhelyezés és építés, szállítás) felkészítés dominált, melyen belül a tananyag jelentős részét anyagismeret, gyártási technológia, szerkezettan stb. tette ki.

A harmadik, 1961-es *tematikai program* kidolgozását a hadügyi fejlődésben végbe ment gyökeres változások (pl. atomos hadviselés), a megjelent új alapszabályzatok „kényszerítették” ki.¹ A csapathad táp-oktatás elsődlegességének megtartása mellett bővült a hadművelleti had táp-felkészítés. A had tápgazdálkodás oktatásában előtérbe került a közvetlen vezetőt szolgáló gazdasági ismeretek tanítása.

Az 1964-es *képzési tanterv* az oktatás további fejlődését hozta magával. Az évtized közepén megjelent új szabályzatok² szellemének és előírásainak megfelelően változott a háborús felkészítés belső tartalma. A szakkiképzésben megkezdődött a parancsnok had táphelyettesi szemléletmódhoz, a gazdasági vezetéshez szükséges elméleti és gyakorlati ismeretek kimunkálása. A pénzgazdálkodás bevezetése, a közigazdasági környezet megváltozása, a szakszolgálati ágak fejlődése új gazdaság-felkészítési tantárgyak (csapatgazdálkodás, katonai gazdálkodás, had tápgazdálkodás, had táptechnikai és anyagismeret, ügyvitelszervezés) megszületését hozta magával. Fejlődött a szállítószolgálati kiképzés, amely 1968-tól katonai közlekedés és szállítás c. tantárgy létrejöttében és oktatásában fejeződött ki.

Az 1971-es *képzési reformot* már alapvetően a *katonai-gazdasági vezetőképzés centrumba* helyezése jellemezte. Az oktatás tananyaga, tervezése és módszertana minőségileg megújult, melynek eredményeképpen az akadémia által kibocsátott hallgatók már *egyetemi diplomával egyenértékű* oklevelet kaptak. A had tápfelkészítés erre az időszakra már haderőnemi és fegyvernemi differenciáltsággal folyt, a képzés általában rendszerén belül folyamatosan korszerűsödött a tananyag. 1975-ben a szakmai tantárgyakhoz a csapat-had táp, a hadművelleti had táp mint háborús felkészítést szolgáló diszciplínák, továbbá had táp-anyagismeret, had táptechnika, had tápgazdálkodás, gépkocsiszállítás-szervezés, kis- és középgépek alkalmazása tartoztak.

Az 1978-as *tematikai program* az 1970-es években a hadtudományban és had tápgazdálkodásban lezajlott változásokat ölelte fel, s dolgozta be az oktatás törzsanyagába. A fejlesztés a szélesebb látókörű, műveltebb, legkorszerűbb tudományos ismeretekkel rendelkező *ezred- és hadosztályszintű katonai vezetőképzést* célozta meg. A célok megvalósítása érdekében módosították a képzési óraarányokat, új kiegészítő tantárgyakat hoztak létre, növelték a had tápgazdálkodási tantárgyak óraszámát. (A gazdasági felkészítés óraszám a 1977-78-ban elérte a szakmai óralap 53%-át.) Az új, „plusz” ismeretek oktatása miatt

¹ Az MN harcászati szabályzata (hadosztály-hadtest). HM kiadvány, Budapest, 1960.; Csapathad táp Utasítás. HM, Budapest, 1960.; Utasítás a csapatok tömegpusztító fegyverek (ABV) elleni védelmére. HM, Budapest, 1960.

² Az MN harcászati szabályzata (hadosztály-ezred). HM, Budapest, 1964.; Csapathad táp Utasítás. HM, Budapest, 1965.

csökkent a háborús felkészítésre fordítható időalap, amely elsősorban a hadművelleti hadtáp-felkészítés óraszámát „kurtította” meg. Az 1970-es évek második felének intenzív fejlődését a hadtápbiztosítás c. háborús tantárgy, illetve a hadtápgazdálkodás és hadtápmunka és üzemszervezés c. szaktantárgyak dolgozták fel, s integrálták az oktatásba.

Az elmúlt három évben a felkészítés az ún. változó tematikai programokkal folyt, amely azt jelenti, hogy a képzésbe folyamatosan (lépcsőzetesen), évről évre vittük be az MN szervezeti, technikai fejlesztéséből, s a hadtudomány fejlődéséből fakadó változásokat. Ez évre érett meg a helyzet, hogy az oktatást új képzési célok és követelmények, új tantervek és tematikai programok alapján megújított rendszerben, új oktatási tananyag alapján végezzük el.

3. A képzéskorszerűsítés okai

Az 1987. évi képzési korszerűsítés végrehajtását több tényező indokolja.

Mindenekelőtt az a tény, hogy az MN szárazföldi csapatainak szervezeti fejlesztése magával vonja az *ezred-badosztály struktúrára épült teljes képzési tananyag átdolgozását*. Az oktatási ismeretrendszer modernizálása egyúttal lehetővé teszi a hadügy, a hadtudomány, a haditechnika fejlődése hozta új problémakörök (a potenciális ellenség szervezeteiben bekövetkezett változások; az új, nagy pontosságú fegyverek harctevékenységekre gyakorolt hatásmechanizmusa; helyi háborúk tapasztalatai stb.) beépítését is az új tematikai programokba.

A képzés fejlesztésére jelentős hatással van az 1985. évi oktatási törvény,³ s a felsőoktatási intézményekre vonatkozó *végrehajtási intézkedései*,⁴ melyek elsősorban a képzés személyi, szervezeti és oktatástechnológiai feltételeit változtatják meg. Ennek megfelelően *módosul* az akadémia szervezeti és működési rendje, tanulmányi és vizsgaszabályzata, az oktatókkal és hallgatókkal szemben támasztott követelmények. Az egyetemi doktori cím adományozási lehetősége⁵ tovább bővíti az akadémia feladatait a tudományos továbbképzésben és a minősítési eljárások lefolytatásában.

A képzéskorszerűsítés harmadik *motivációs tényezőjét* az oktatásban az elmúlt évek során *felhalmozódott feszültségek, problémák és gondok megoldási, orvosolási szándéka* jelenti. Az 1978-as tematikai programok óta a hármas képzési irányon (társadalomtudományi, hadtudományi, nyelv- és természettudományi) belül kialakult óraarányok megmerevedtek, a tantárgycsoportok és tantárgyak közötti kapcsolódási pontok fellazultak, új oktatási-felkészítési igények léptek be. A változtatási igényt tovább erősítették a katonai felsővezetés elvárásaiból fakadó normatív követelmények, elsősorban a vezetőképzés színvonalának javítása tekintetében.

Mindezen okok és motivációs tényezők hatására alakult ki a korszerűsített képzés új követelményrendszere, tanterve és tematikai programja.

³ Vö. 1985. évi 1. törvény az oktatásról. Magyar Közlöny, 1985., 19. sz.

⁴ Az MM 20/1986. (VIII. 31.) sz. rendelete a felsőoktatási intézmények szervezetéről és működéséről. Az MN 21/1986. (VIII. 31.) sz. rendelete a felsőoktatási intézmények hallgatóinak tanulmányi és vizsgarendjéről. Magyar Közlöny, 1986., 37. sz.

⁵ Az MN 20/1983. (XI. 3.) sz. rendelete az egyetemi doktori címről és az egyetemi doktorátusról. Magyar Közlöny, 1983., 50. szám.

4. A korszerűsített képzés célja és rendszere

A korszerűsített akadémiai képzés *alapvető célja* hadtápszakon dandár-, illetve ezredparancsnok hadtáphelyettesi beosztásra történő kiképzés. *Kiegészítő képzési célként* hallgatóinkat felkészítjük magasabb törzsekbe (hadtest, hadsereg, esetleg MN-szerveknél) hadtáphadművelési főtiszt (1), hadtápegység-parancsnoki (2), hadtest, hadsereg szolgálatiág-főnöki (3) és önálló hadtápegység-parancsnoki (4) teendők ellátására. Már a képzési célrendszerből is látható, hogy a felkészítésben *egy olyan általános, specializációt csak kis mértékben, illetve fakultatíve befogadó képzési szisztéma dominál*, amely a megszerzett ismeretanyag, tudás és készség alapján *biztosítja* (magasabb beosztásoknál az akadémiai tanulmányok előtti tapasztalati halmaz figyelembevételével) a megnevezett, akadémiai végzettséghez kötött beosztások eredményes ellátását, a szakma magas művelését. Az ilyen egységes és általános alapokon álló szakemberképzés előnye, hogy széles körű beosztási skála ellátását teszi lehetővé, s növeli a szakképzettség konvertálhatóságát. Ennek megfelelően olyan magasabb képesítésű (egyetemi végzettségű) hadtáptisztek kibocsátására törekszünk, akik az egyes elméleti és gyakorlati szaktárgyak tananyagának elsajátításán túl képesek az egység, magasabbegység (felsőbb szinteken bizonyos szakterületek, -ágazatok) béke és háborús hadtápbiztosítási feladatai teljes körének *vezetői nézőpontú integrálására, az összevételkenység tervezésére, szervezésére, a komplex biztosítási folyamatok irányítására, az erőforrásokkal való hatékony gazdálkodásra, a fejlődés irányainak felismerésére.*

Az akadémiai képzés *hármass tagozódású tantárgystruktúrában* történik: társadalomtudományok területén, hadtudományi vonatkozásban és idegen nyelvek tekintetében (1. sz. *ábra*). Az alapvető képzési irányok aránya a korábbi tantervhez képest lényegesen megváltozott: kis mértékben emelkedett a társadalomtudományi felkészítés óraszám (15,1%-ról 15,4%-ra), a hadtudományi oktatás időalapja – a felfokozott nyelvvoktatás miatt – 77,7%-ról 71,2%-ra csökkent, az idegennyelv-képzésre fordítható óraszám a korábbi tantervhez képest lényegében kétszeresére emelkedett. Ezért a tanterv kialakításánál ügyelni kellett a képzés konvertibilitása és a konkrét hadtudományi-szakmai ismeretek helyes arányának megtalálására.

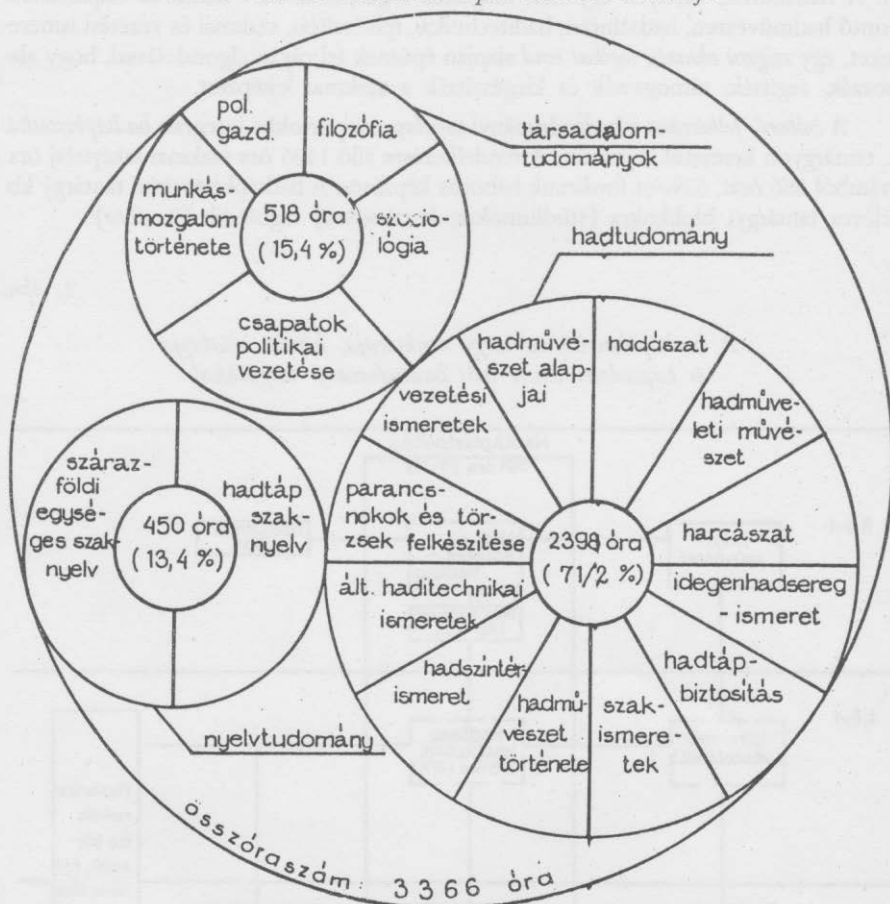
A *társadalomtudományi képzés* a politikai gazdaságtan, filozófia, munkásmozgalom története, szociológia és a csapatok politikai vezetése mint új tantárgy oktatásán keresztül valósul meg. A kiképzés alapvető célja a hallgatók marxista-leninista világnézetének elmélyítése, társadalomtudományi ismereteik továbbfejlesztése, továbbá a párt politikájának jövőbe beosztásaikban való maradéktalan végrehajtására, a parancsnoki teendők politikai követelményeinek érvényesítésére és a beosztottak szocialista nevelésére való felkészítés.

A *hadtudományi képzés* során a hallgatók megtanulják az összefegyvernemi, fegyvernemi és szakcsapatok harci alkalmazásának és azok hadtápbiztosításának tervezését-szervezését, a csapatok harcban történő vezetését; képessé válnak a megjelölt vezetői beosztásokban várható feladatok végrehajtására, az alárendeltek folyamatos irányítására; elsajátítják a csapatok mindennapi életének szervezésével, a harcra készségbe helyezés és a mozgósítás végrehajtásának, a parancsnokok, törzsek és csapatok felkészítésének, kiképzésének a csapat- és hadtápgazdálkodás vezetésének alapvető elveit és módszereit. A hadtudományi tantárgycsoportokban *megnövekedett a hadművelési művészet* (ezen belül a hadművelési hadtápbiztosítás) *aránya* (a korábbi 6,3%-ról 13,5%-ra), *önálló tantárggyá vált az idegenhadsereg-ismeret, új tárgyként jelenik meg a vezetési ismeretek.* A parancsnokok és

törzsek felkészítése c. tantárgy kiegészült a kollokvium-köteles *testneveléssel* és az általános katonai kiképzési témákat magában foglaló ún. *kiegészítő ismeretek* c. tárggyal.

1. ábra

A korszerűsített akadémiai képzés tantervi struktúrája

A képzési rendszer harmadik elemét az *idegennyelv-oktatás* képezi, amelyben az orosz nyelvi államvizsga kötelezettség bevezetésével *minőségi változás* következett be. Az új nyelvtanítási felfogás az orosz nyelvtanulás középpontjába az ún. együttműködési parancsnoki-szakmai nyelvismeret megszerzését állította. Eredményes államvizsga esetén a végzős hallgatók közép- vagy felsőfokú nyelvi végzettséget szereznek.

A hároméves képzés során a hallgatóknak komoly tanulmányi kötelezettségeknek kell megfelelni. Tanulmányaik során több mint 20 vizsgát (beszámoló, kollokvium, szigorlat, államvizsga) abszolváltnak, második évben évfolyammunkát, harmadik évben szakdolgozatot készítenek. A követelményeknek jó színvonalon megfelelni, az akadémia-óról „új emberként” kikerülni csak folyamatos, kemény és következetes tanulással és munkával lehet.

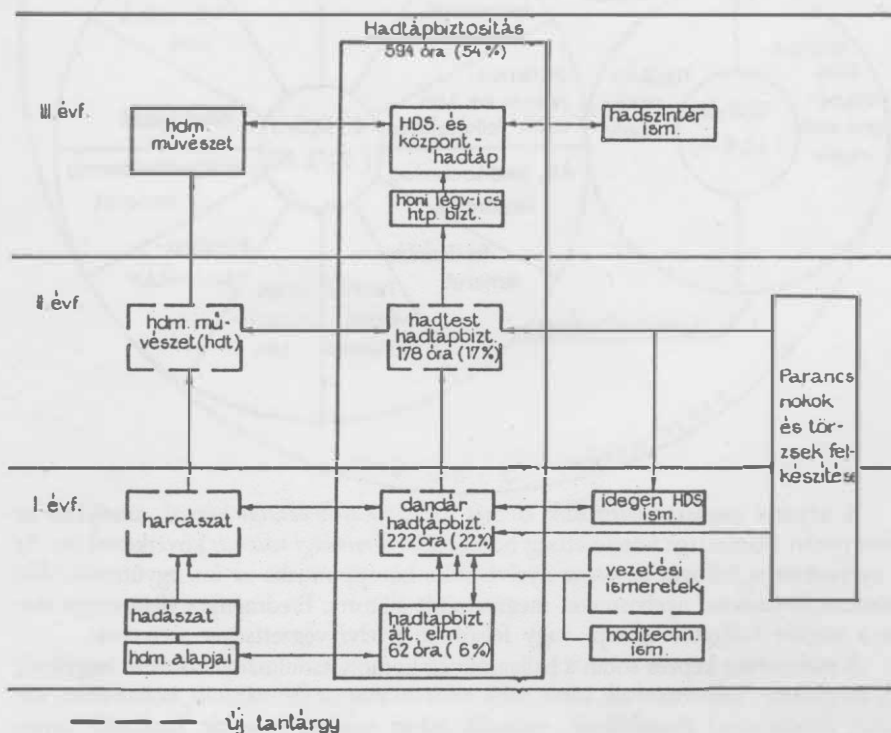
5. A szakmai képzésfejlesztés belső tartalma

A hadtáptisztképzés elsősorban hadtudományi (ezen belül hadműveleti művészeti, harcászati) és katonai gazdaságtani (hadtápgazdálkodási) alapokra épül. A képzéskorszerűsítés *nem a tantárgyakból, hanem az egymásra épülő ismerettömbökből, -körökből indult ki.* A témakörök, amelyek egyaránt magukba foglalják az MN-szintű és csapatszférát érintő hadművészeti, hadszíntéri, haditechnikai, felkészítési, szakmai és vezetési ismereteket, egy *szigorú oktatási logikai rend* alapján épülnek fel olyan elgondolással, hogy alapozzák, segítsék, támogassák és kiegészítsék a szakmai kiképzést.

A *háborús felkészítést* a hadtudományi tantárgycsoportokba integrált *hadtápbiztosítás* c. tantárgyon keresztül végezzük. A rendelkezésre álló 1106 óra szakmai kiképzési óraszámából 686 órát, 62%-ot fordítunk háborús képzésre. A hadtápbiztosítási tantárgy kb. féléves tantárgyi blokkokra (stúdiumokra, kurzusokra) tagolódik (2. ábra).

2. ábra

A hadtápbiztosítás tantárgy struktúrája, képzési időalapja és kapcsolatrendszere más hadtudományi tárgyakkal

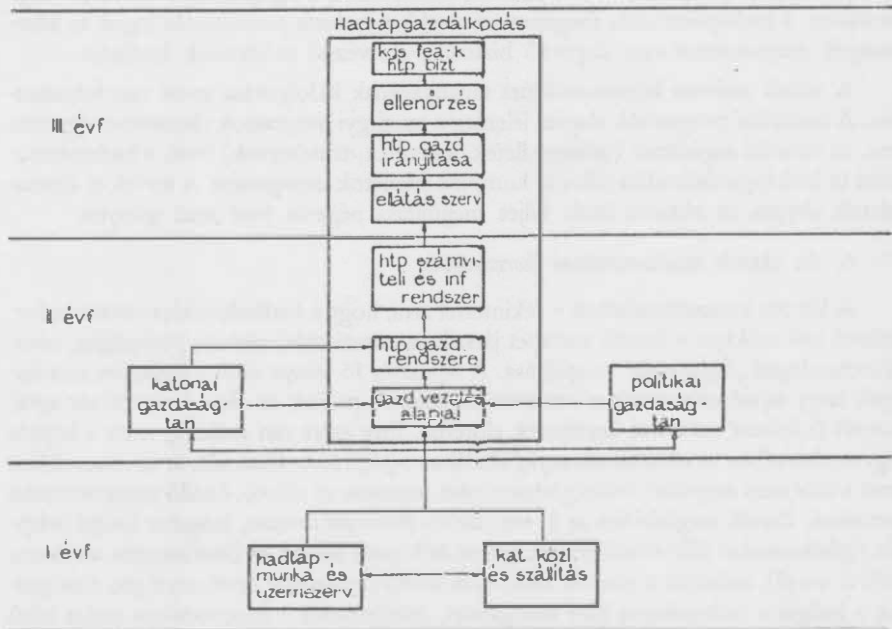

Az egyes blokkok a háborús hadtápbiztosítás egy-egy nagyobb feladatkerét (így a hadtápbiztosítás általános elméletét, a dandárkiképzést, a honi légvédelmi csapatok hadtápbiztosítását, a hadtestkiképzést, a hadsereg- és központhadtáp felkészítést) tanítják.

A békefelkészítést a szakismeretek elnevezésű tantárgycsoporthoz tartozó *hadtápgazdálkodás, hadtápmunka és üzemszervezés*, és a *katonai közlekedés és szállítás* tantárgyak segítségével oktatjuk (3. ábra).

3. ábra

A gazdasági vezetőképzés blokksemája

A katonai-gazdasági vezetőképzést szolgáló ismeretekre 420 órát, az összhadtápképzés 38%-át fordítjuk. Ha a képzési irányhoz számítjuk a hadtápgazdálkodást közvetlenül alapozó katonai gazdaságtant, akkor ezen óramennyiség megközelíti az 500-at. A három szaktárgyból a katonai közlekedés és szállítás egyúttal a háborús felkészítést is alapozza, de részletesen tanítja a békeszállítások problematikáját is. A gazdasági jellegű tantárgyaink a hadtápbiztosításhoz hasonlóan blokkrendszerben épülnek fel. A hadtápmunka és üzemszervezés a hadtápgazdálkodást alapozó tárgy, amely a hadtápanyagokat, hadtáptechnikai eszközöket, valamint a feldolgozó, feltöltő és kiszolgáló munkahelyek és folyamatok elméletét és gyakorlatát tanítja. A hadtápgazdálkodás a hadtápfőnöki, magasabb szolgálatiág-főnöki kiképzés *meghatározó* tantárgya. Ezen ismeretrendszer keretén belül mindazon *integrált* elméleti és gyakorlati jártasságokat oktatjuk, amelyek az önálló gazdálkodást folytató katonai szervezeteknél a gazdasági vezetőképzéshez szükségesek.⁶

⁶ A gazdasági vezetőképzés történeti fejlődését részletesen lásd dr. Körömendy István ny. alezredes: *Katonai gazdasági vezetőképzés a Zrínyi Miklós Katonai Akadémián. Hadtápbiztosítás, 1986., 1. sz.*

A hadtápszakos hallgatók felkészítése mellett tanszékünk *a fegyvernemi hallgatók hadtápbiztosítását* is végzi. A nem hadtápszakos hallgatók hadtápbiztosítása haderőnemi, fegyvernemi hovatartozástól függ, a felkészítés óraszámja 10–50 óra között ingadozik. Ezen óramennyiség csak általános ismeretszintű oktatást tesz lehetővé, amelyen belül a biztosítás alapjainak, rendszerének megismerésére, az összefüggések bemutatására, a szolgálat fontosságának érzékeltetésére összpontosítunk. Parancsnoki szakokon – ahol általában legmagasabbak a kiképzési óraszámok – nagy figyelmet fordítunk a hadtápbiztosításból helyes parancsnoki szemlélet kialakítására, a legfontosabb kérdések megtanítására, a hadtápbiztosítás megszervezésével kapcsolatos parancsnoki jogok és kötelességek megismertetésére, alapvető biztosítás-szervezési módszerek átadására.

A vázolt szakmai képzésstruktúra tananyagának kidolgozása most van folyamatban. A tematikai programok alapján jelenleg a tantárgyi programok elkészítése, egyeztetése, az oktatási segédletek (tansegédletek, jegyzetek, tankönyvek) írása, a hadtápbiztosítási és hadtápgazdálkodási teljes és komplex feladatok kidolgozása. A tervek és tapasztalatok alapján az oktatási bázis teljes megújítása négy-öt évet vesz igénybe.

6. Az oktatás módszertanának korszerűsítése

A képzés korszerűsítésében – tekintettel arra, hogy a hadtudományi oktatásra fordítható idő csökken – fontos szerepet játszik az oktatásmódszertani, pedagógiai, oktatástechnológiai „fegyvertár” megújítása. A fejlesztés fő iránya ezen a területen arra irányul, hogy az előadáscentrikus ismeretközlő formák mellett *az aktív ismeretszerzést segítő, irányító és fejlesztő módszerek* kerüljenek előtérbe. Erre azért van szükség, mert a képzés régi rendszerében az oktatási tananyag általában *végleges* formában adta át az ismereteket, teret s időt nem engedve, szükségleteket nem teremtve az alkotó, önálló ismeretszerzési formának. Ennek megfelelően az új tematikába *órarendbe tervezett, irányított témájú önképzési foglalkozásokat* állítottunk be (az egyéni önképzés aránya az összóraszám majdnem 10%-át éri el), erősítjük a tanszék oktatáson kívüli pedagógiai tevékenységét, támogatjuk a hallgatói tudományos körű mozgalmat, ösztönözzük a szakirodalom széles körű tanulmányozását, a végzős hallgatóknak szakszemináriumok bevezetésével megteremtjük az első konkrét beosztásra való felkészülés fakultatív lehetőségeit.

A képzési célok megvalósítása, az oktatott tananyag elsajátítása *előadásokon, szemináriumokon, gyakorló foglalkozásokon, egyéni önképzésen és a tanulmányi kötelezettségek* (vizsgák stb.) teljesítésén, mint oktatási-képzési formákon keresztül valósul meg. A jövőben nagyobb teret kívánunk adni a számítástechnika alkalmazásának (mind a tananyag kidolgozása, mind az oktatás területén), a programozott oktatásnak, a sokoldalú, kreatív gondolkodást segítő demonstrációs formáknak. Megkülönböztetett figyelmet fordítunk *a képzés gyakorlatiasságának* javítására. A vezetői jártasságok és készségek kialakítását a bemutató gyakorlatok, foglalkozások, törzsgyakorlások, tantermi csoportos foglalkozások, terepen, híradó eszközök bevonásával levezetett csoportos foglalkozások, parancsnoki és törzsvezetési gyakorlatok, illetve az évenkénti 2 hetes háborús, illetve gazdasági felkészítést szolgáló csapatgyakorlatok szolgálják. A gyakorlati felkészítést szolgáló képzési formák aránya eléri az össz szakmai óraszám 45%-át.

Az oktatásmódszertan javítása fontos területének tekintjük *az ismeretellenőrzési és értékelési formák* bővítését, „sűrítését”, a folyamatos tanulásra készítő és az évközi rendszeres számonkérést biztosító módszerek alkalmazását. Csak ilyen pedagógia-módszer-

tani szemlélettel, valamint a követelmények fokozásával lehet elérni a tananyag mélyebb elsajátítását, az alkalmazói készségek és jártasságok kialakítását.

Tisztában vagyunk azzal, hogy az oktatás hatékonyságának javítása nem egyszeri akció, hanem folyamatos tananyag - és szakdidaktika - fejlesztésen alapuló tevékenység.

7. Az oktató

A képzéskorszerűsítésnek természetesen *személyi feltételei* is vannak. A magasabb képzési követelmények megvalósítása, az oktatás hatékonyságának javítása csak elkötelezett, a nevelő-oktató munkát szerető, széles körű oktató-tudományos tevékenységet folytató tanári karral érhető el.

Az akadémiai hadtáptisztképzést évtizedek óta 18 oktatóból és 3 polgári technikai személyzetből álló Hadtáptanszék végzi. Az akadémiai oktatókkal szemben magas követelményeket támasztanak: oktatói státuszba elvileg csak *két, hároméves* - akadémiai végzés után - *vezetői beosztásban szerzett csapatgyakorlat* után lehet kerülni; a teljes értékű tanárrá váláshoz *nyolc-, tízéves folyamatos, szervezett posztgraduális képzésben való részvétellel* van szükség (tanári tanfolyam, felsőfokú pedagógiai végzettség megszerzése, nyelvtanfolyam, egyéni vagy szervezett tudományos továbbképzés). Ez utóbbi követelmény különösen ez év szeptemberétől kap nagy szerepet, amikor az akadémián is - a polgári felsőfokú tanintézetekhez hasonlóan - *bevezetik a tudományos tanári címeket*. Az egyetemi tanári, docensi és adjunktusi fokozatokat csak azok kaphatják meg, akik magas színvonalú nevelő-oktató munkát végeznek, s a fenti követelményeknek maradéktalanul megfelelnek. A magas követelményrendszer és a katonapedagógusi pálya erkölcsi-anyagi megbecsülése közötti aszinkronitás nem túl vonzó a csapatoknál szolgálatot teljesítők számára, amit érzékeltet tanszékünk állandósult káderhiánya, amely még az MN hadtápszolgálat feltöltöttségénél is alacsonyabb, mindösszesen 78%-os.

A tanszék oktatókara az elmúlt években lezajlott generációváltás következtében jelentősen megfiatalodott, jelenleg *az átlag korhatár 38 év*. 1982-től a tanszékről 12 fő ment nyugállományba, illetve került más beosztásba. A fiatal váltó generáció döntő többsége teljes mértékben azonosul a katonapedagógusi hivatással, a képzéskorszerűsítést saját ügyének tekinti, oktatáson belül és kívül elhivatottsággal, példamutatóan dolgozik. Ugyanakkor azt is látni kell, hogy egy kisebb hányad (jelenleg két-három fő) átmenetinek, „ugródeszkanak” tekinti a tanári pályát, és más szakterületek, magasabb beosztások felé igyekszik.

A tanszék oktatói kara nincs könnyű helyzetben az új rendszerű képzésre való áttérés küszöbén. Egyrészt az oktatás mellett intenzív és feszített ütemű gyakorlati tananyag-kidolgozó munka nagy leterhelést okoz a tanároknak, másrészt a fiatal korösszetétel az oktatási tapasztalat hiánya miatt a „tanulva tanítani” módszerét vagyunk kénytelenek követni. Mivel ez idő szerint a tanárok egy jelentős része *csak részben felel meg* (akárcsak az akadémia egészében) az ismertetett oktatói követelményrendszernek (az oktatók 60%-a rendelkezik a megfelelő szintű és időtartamú csapatgyakorlattal, 30%-nak van felsőfokú pedagógiai végzettsége, 65%-a ismer egy vagy két idegen nyelvet államilag vizsgaszinten, 1 fő rendelkezik tudományos fokozattal), tanévente négy-hat fő vesz részt valamilyen szervezett továbbképzési formában. A gondokat és nehézségeket csak növeli a tananyag-kidolgozó tapasztalat hiánya és a 4 fő tanárihiány. Mindezek ellenére

a korszerűsített képzés bevezetéséhez szükséges objektív és szubjektív feltételrendszer megteremtése tervszerűen és időarányosan folyik.

Az oktatói kar összetétele, de a képzés hatékonyságának javítása is azt kívánja, hogy nyitottabbá tegyük az oktatást, felkészítést, s a polgári felsőoktatási gyakorlathoz hasonlóan a képzésbe rendszeresen és egyre nagyobb számban külső és „vendég oktatókat” vonjunk be. Az akadémiai hadtáptisztképzés története egyfolytában azt igazolja, hogy a hadtápbiztosítás elméleti és gyakorlati fejlődése és a hadtápszakember-oktatás színvonalának javulása kölcsönösen feltételezik egymást, közvetlen kapcsolatban vannak egymással, s kölcsönös érdekeltséget teremtenek. A hadtáptisztképzés *nem létezik és nem fejlődhet* az MNHF-ség, a csapatok, a hadtáptintézetek anyagi és szellemi segítségével nélkül. Ebből kiindulva az 1986/87-es tanévtől kezdve az egészségügyi biztosítás (dr. László Imre o. alezredes), a felső szintű hadtápgazdálkodás (dr. Kajdi József ezredes), a munka- és üzemszervezés általános elmélete (dr. Berei András tanszékvezető főiskolai tanár) és a gazdasági vezetés alapjai (Országos Vezetőképző Központ) kurzusok oktatására külső előadókat alkalmazunk. Speciális és gyakorlati témák tanítására, valamint szakmai továbbképzésre a minisztériumi szervektől, a seregtestektől, a csapatoktól *rendszeresen* hívunk előadókat, illetve helyszínen vezetünk le gyakorlati foglalkozásokat. A főiskolai és akadémiai képzés kapcsolódását és egymásra épülését az 1987/88-as tanévtől kezdve *kölcsönös áttanítással* biztosítjuk. Mindezen feladatok végrehajtására készített szerződések és együttműködési tervek az oktatás és a gyakorlat gyümölcsöző kapcsolatának szép és élő példái.

8. A képzés tárgyi feltételeinek javítása

A korszerűsített oktatás hatékonyságának javítása elképzelhetetlen megfelelő, modern oktatástechnikai bázis nélkül. Sajnos a meglévő oktatástechnikai eszközök (írásvetítők, diavetítők, iskola-számítógépek, filmvetítő stb.) sem mennyiségileg, sem minőségileg nem biztosítják a képzéssel szemben támasztott megnövekedett követelményeket. Egyes korszerű eszközökkel (pl. video, audiovizuális stb.) pedig a tanszék nem is rendelkezik. Ezért a képzésfejlesztéssel párhuzamosan – annak technikai hátteréül – kidolgoztuk az oktatástechnikai bázis hosszú távú fejlesztési tervét, melynek megvalósítása azonban komoly anyagi-pénzügyi ráfordítást igényel.

A tanszéki oktatástechnikai bázishoz a jövőben a *hadtápvezetési szaktantermet* (HSZT), a hadtáphallgatói osztályok *alaptantermi ellátásához szükséges audiovizuális, video- és számítástechnikai*, valamint a tanszéki tudományos, kidolgozó és műhelymunkához szükséges *oktatástechnikai eszközöket és anyagokat* soroljuk. A HSZT fejlesztését úgy tervezzük, hogy a tanterem felhasználása többcélú (hadijátékok, szakmai foglalkozások, továbbképzések stb.) lehessen. Az alaptantermekbe olyan oktatástechnikai eszközöket és anyagokat szánunk, melyek az oktatás hatékonyságának javítása mellett az önképzést is segítik. A tanszéki belső műhelymunkához elsősorban azon eszközökre van szükség (számító- és oktatógépek, sokszorosító eszközök), amelyek a kidolgozómunkát és a foglalkozásokra való felkészülést korszerűsítik.

A hosszú távú fejlesztési koncepció kialakításánál számoltunk a ZMKA szerény fejlesztési forrásaival, a ZMKMF hadtáp- és pénzügyi szaktanszék és a hadtáp Kiképzőközpont hadtáptechnikai és oktatástechnikai bázisa felhasználási lehetőségeivel, valamint az MNHF-ségi támogatással is.

Az akadémiai hadtáptisztképzés hatékonyságának, minőségének fejlesztése nélkülözhetetlen feladat, s elsődleges szolgálati érdekeket képvisel. A hadtápszolgálat felső vezetése az MN szervezeti fejlesztésével, a hadügy általános fejlődésével összhangban szemléletváltozást vár a tananyagfejlesztésben, az oktatásban, az egész akadémiai képzés rendszerének megváltoztatásában. Jelen cikkben a képzési rendszer és szemlélet korszerűsítésének lényegéről, legfontosabb aspektusairól számoltunk be olyan igénnyel, hogy az olvasó képet kapjon az MN-ben lezajló fejlődési folyamatok képzési vonatáról, oktatási konzekvenciáiról.

A CSAPATGAZDÁLKODÁS ELMÉLETE, ELLÁTÁS, GAZDÁLKODÁS

A dandárhadtáp békegazdálkodásának területei és követelményei

*Kapus Gyula vezérőrnagy,
Komondi Márton őrnagy*

A szervezeti korszerűsítés keretében ezred szervezetről dandár szervezetre való áttérés során a csapatok békegazdálkodásának személyi feltételei bővültek (hadtáp hadműveleti főtiszt – HTPF h.; szállító szolgálatfőnök; diszpécser) az ellátandó személyi állomány létszáma és a kiszolgálandó alegységek száma növekedett. A hadtápszolgálattal szemben az ellátásért való felelősség követelményei kiszélesedtek, mert olyan új fegyvernemi alegységek ellátásáról is kell gondoskodni, melyek korábban nem voltak.

Mindezek figyelembevételével a gazdálkodás területei és követelményei olyan kérdések köré csoportosíthatók, mint:

1. A dandárhadtáp békegazdálkodásának általános követelményei.
2. A dandárhadtáp pénzügyi követelményeinek, költségvetési előirányzatainak és anyagszükségleteinek tervezése.
3. A dandárhadtáp költségvetési előirányzat gazdálkodása.
4. A dandárhadtáp anyagainak a beszerzése, biztosítása.
5. A dandár személyi állományának hadtápanyagokkal történő ellátása, kiszolgálása.
6. A dandárhadtáp anyagainak, technikai eszközeinek karbantartása, javítása.
7. A dandárhadtáp anyagainak és technikai eszközeinek selejtezése.
8. A dandárhadtáp békegazdálkodásának elemzése.
9. A dandárhadtáp békegazdálkodásának vezetése.

×

1. *A dandárhadtáp békegazdálkodásának általános követelményei:*

A dandárhadtáp a szervezeti keretébe tartozó szolgálati ágak vonatkozásában központilag meghatározott szabályozások alapján gazdálkodik, melynek célja szakterületén a dandár harcászükségének (mozgósításának), kiképzésének, működésének hadtápbiztosítása, a

személyi állomány élet-, szolgálati és munkakörülményeinek szinten tartása és a lehetőségekkel összhangban történő fejlesztése.

A dandárhadtáp békegazdálkodása magába foglalja: a jóváhagyott költségvetési előirányzatokkal, valamint a központi, térítésmentes, természetbeni ellátás útján biztosított hadtápanyagokkal és -eszközökkel való együttes gazdálkodási tevékenység összességét, így a szükségletek tervezését, igénylését, a dandárhadtáp hatáskörébe adott anyagok, szolgáltatások beszerzését, a hadtápanyagok és -eszközök tárolását, elosztását, átcsoportosítását, rendeltetésszerű felhasználását.

A dandárhadtáp anyagokkal és eszközökkel való ellátása:

- a pénzgazdálkodás, valamint
- a központi (természetbeni) ellátás rendszerében valósul meg.

A pénzgazdálkodás a dandár anyagi ellátásának, a gazdálkodás szabályozásának, lebonyolításának közgazdasági eszközökön alapuló módszere. Alapját a pénzürtékben meghatározott normák, normatívák, illetve a felszámítható pénzilletmények, valamint a jóváhagyott költségvetési előirányzat képezi.

A pénzgazdálkodás keretében a dandár szükségleteinek biztosítása tényleges pénzforgalom mellett történik. A beszerzést a költségvetési előirányzat terhére:

- a központhadtáp ellátó (szolgáltató) szerveitől (ellátó központoktól, raktáraktól, költségvetési üzemektől);
- a polgári vállalatoktól, szövetkezetektől;
- más katonai szervezetektől;
- indokolt esetben – a mindenkor érvényben levő rendelkezések figyelembevételével – magánszemélyektől is végezhetik.

A dandárhadtáp anyagi és technikai eszközszükségleteinek további része természetben (pl. üza., eü. anyag) térítés nélkül, központilag kerül kielégítésre, melyek tervezésének és biztosításának alapját

- a természetben meghatározott anyagnormák;
- a dandár állománytáblája;
- a meghatározott fogyasztási keretek képezik.

A dandárhadtáp békegazdálkodása szervezeti kereteit tekintve lehet:

- önálló szervezetben folyó gazdálkodás;
- laktanyahadtáp gazdálkodás;
- helyőrségszintű gazdálkodás;
- és vannak olyan dandárok, melyek megosztott helyőrségben diszlokálnak – ahol *kibehezett ellátó részleg*ek irányítják a gazdálkodást a dandárparancsnok követelményei szerint. (Ez utóbbi megosztottság jellemző az ellátóezredekre is, és a javítózászlóaljakra is.)

A megfelelő hadtápszervezettel rendelkező dandár önálló gazdálkodást folytat, mely kiterjedhet a hadtáp valamennyi szolgálati ágára vagy azok egy részére.

A laktanyagazdálkodást az egy laktanyában (objektumban) elhelyezett katonai szervezetek központosított ellátási és gazdálkodási formája az ÁHKSZ időszakában.

A megfelelő hadtápszervezettel nem rendelkező dandárhadtáp szakanyag ellátása anyagi utalással történik. Az utalt dandár a szakállományát, illetve annak egy részét köteles az ellátó katonai szervezethez vezényelni, anyagszükségletei biztosításához a ter-

vezési alapadatokat, vagy konkrét anyagigényeket a kijelölt ellátószervezetnek időben megadni.

Az önálló gazdálkodásra kijelölt dandárok központi ellátószervekhez, illetve az önálló gazdálkodást nem folytatók anyagi utalása a Magyar Néphadsereg hadtáp szolgáló latfőnökségek hatáskörébe tartozik.

Helyőrség szintű gazdálkodás az egy helyőrségben elhelyezett laktanyákban diszlokáló katonai szervezetek központosított ellátási és gazdálkodási formája az ÁHKSZ időszakában, mely értelemszerűen új gazdálkodási kérdéseket vet fel. Az ellátás megszervezése (a nyersanyagok, szolgáltatások felhasználókhöz történő eljuttatása) a gazdálkodási folyamatok irányítása és elemzése eddig nem gyakorlott követelmények elé állítják az ilyen dandárok hadtápvezetését.

A kihelyezett ellátórészlegek önálló gazdálkodást nem folytatnak, csak az adott laktanyában elhelyezett személyi állomány mindennapos életéhez szükséges hadtáp anyagi és technikai eszközök biztosítására, a kihelyezett raktári készletek és technikai eszközök megbízható tárolására hivatottak.

A dandár hadtáptörzsekben újonnan rendszeresített szolgálati személyek (és a kihelyezett ellátórészlegek állományai) a dandárhadtáp szolgálat szerves része, szerepüket tekintve felelősséggel tartoznak adott szakterületük irányításáért, az ellátásukra bízott személyi állomány és technikai eszközök ellátásáért.

Több ilyen szervezetenél – a személyi hiányok miatt – még vannak feltöltetlen beosztások, helyettesítésükre addig is olyan „rátermett” személyeket kell megbízni, akik megfelelő segítséggel és követelménytámasztással képesek a feladatellátásra.

A dandárhadtáp anyagi szükségletei:

- a HKSZ-i (M-i) rendeltetésű állandó szinten tartandó, *nem csökkenthető* készletekből, és

- a dandár kiképzésének, működésének folyamatos biztosítását szolgáló *fenntartási (fogyó-)* készletekből tevődik össze. E kétfajta készlet a dandárnál a tervezés, biztosítás, nyilvántartás és elszámolás szempontjából egységes összkészletet képez.

A *nem csökkenthető készletbe tartoznak* – az érvényben levő HKSZ-i (M-i) utasításban elrendelteknek megfelelően – a dandár M állománytáblája és normák alapján megalakítandó hadtápanyagok és hadtáptechnikai eszközök.

A *fenntartási (fogyó) készletbe tartoznak* – az előzőekben ismertetteken felüli mennyiségek –, melyek a dandár kiképzésének és mindennapi élete biztosítására szolgáló hadtápanyagok.

A dandárhadtáp összkészletén belül az anyagi és technikai eszközök jelentős része kettős rendeltetésű (HKSZ-i és fenntartási) igényt is kielégít (pl. 63 M egységes sátor, hálósák, 69 M mozgókonyha, utánfutók stb.) – azaz felhasználásra kerül a kiképzés, működés biztosításához, egyben részét képezi a HKSZ-i szükségletnek is. A dandár feladata biztosítani a HKSZ-i célt is szolgáló – a napi kiképzés működés során használatban levő – anyagi és technikai eszközök állandó hadihasználható állapotban tartását.

A dandárhadtápok úgy kötelesek gazdálkodni, hogy a nem csökkenthető készleteik szintje – a kiadott rendelkezéseknek, a fegyvernemi és helyi sajátosságoknak, körülményeknek, feltételeknek megfelelően – állandó; a kiképzéshez, működéshez szükséges fenntartási rendeltetésű anyagi és technikai eszközök biztosítása pedig folyamatos legyen.

A dandárhadtáp békegazdálkodását a dandárparancsnok követelményeinek megfelelően a dandár PK HTPH irányítja. Szakterületén a költségvetési és szakanyag gazdálkodásra meghatározott hatáskörökkel van felruházva, melyeket elsősorban személyesen, illetve – felelőssége mellett, átruházott hatáskörben – szolgálatiág-főnökei útján gyakorol.

2. *A dandárhadtáp pénzülletményeinek, költségvetési előirányzatainak és anyagszükségeinek tervezésére:*

Az önálló gazdálkodást folytató dandárhadtápnak a hatáskörbe utalt hadtápanyagok biztosítása céljából – a szakmai intézkedésekben meghatározottak szerint – a saját és az ellátásra utaltak szükségleteit is figyelembe véve tervet kell készíteni:

- a pénzülletményeikre, valamint
- a költségvetési előirányzataikra (a pénzülletmény felhasználására).

A költségvetési előirányzat tervezését (felszámítását) meghatározott gazdálkodási időszakra (1 évre) kell végezni. A gazdálkodási időszakon belül a költségvetési előirányzatokat – a költségvetési Rovat- és tételrendnek megfelelően szolgálatonként és jogcímenként – éves bontásban, a költségvetési előirányzat tervezés rendjéhez igazodva kell tervezni.

A pénzülletmények felszámításának helyességéért az illetékes szolgálatiág-főnök felelős. A tervet a dandár PK HTPH köteles ellenőrizni. A felszámítható pénzülletmény szolgál alapul az éves költségvetési előirányzat tervezéséhez.

A költségvetési előirányzat tervezését – a pénzügyi szabályozásoknak megfelelően – az érvényben levő rovat- és tételrend szerint, költségvetési évre kell végezni, figyelembe véve a felszámított pénzülletmény keretet; a konkrét anyagbeszerzés, szolgáltatási szükséglet tervezett költségeit; az engedélyezett célcsoportos előirányzat (pl. szállítási költség) és az áruhitel (pl. ruházati szolgálat) összegét, továbbá a tervezés előjáró által meghatározott keretszámait.

A dandárhadtáp költségvetési előirányzat-szükségletét szolgálatuk vonatkozásában – a szolgálatiág-főnökök tervezik, a dandár PK HTPH-ek ellenőrzik. Ennek alapján kerül összeállításra a *dandárhadtáp költségvetési terve*, mely a dd. költségvetési terv szerves része, és tartalmazza:

- a dandárhadtáp összesített költségvetési előirányzat-szükségletét;
- a szolgálati ágak szerinti költségvetési előirányzatokat és azok indoklását.

A felszámítási alapok meghatározott mérvű évközi változása, a feladatok elmaradása vagy növekedése a pénzülletmények, illetve a költségvetési előirányzatok megfelelő módosítását vonhatja maga után. Ilyen esetekben – a vonatkozó rendelkezések szerint – gondoskodni kell az illetmények pótlólagos vagy utólagos felszámításáról, pótelőirányzat igényléséről, illetve a pénzülletmény maradvány csökkentéséről és az előirányzat maradvány megfelelő összegben történő lemondásáról.

A pénzülletmények és költségvetési előirányzatok tervezése során szoros, elvi alapokon nyugvó együttműködést kell megvalósítani a dandárhadtáp szolgálati ágak főnökei és a dandár pénzügyi alosztályvezető között.

A dandárhadtáp anyagszükségletének tervezését – a szakmai rendelkezéseket figyelembe véve – gazdálkodási időszakra (évre) kell végrehajtani a rendelkezésre álló lehetőségek

messzemenő figyelembevételével. Egyes hadtápszolgálati-ágak szükségleteinek tervezése az ellátandó anyagok milyenségétől függően eltérő sajátosságokkal rendelkezik.

A tervezésnek – a készletgazdálkodás rendjének megfelelően – ki kell terjedni:

- a nem csökkenthető készletekre, valamint
- a fenntartási (fogyó-) szükségletekre.

A kétfajta szükséglet tervezési alapjainak különbözősége miatt a szervezés rendje, ideje, módszerei eltérnek egymástól.

A nem csökkenthető hadtápkészletek tervezését a HKSZ-el, M-mel kapcsolatos rendelkezéseket figyelembe véve szolgálati áganként:

- a dandár állománytáblája;
- a hadinormák, készletképzési előírások;
- az anyagi ellátásra esetenként kiadott központi (előjárói) utasítások;
- és a személyi mozgásokra vonatkozó rendelkezések alapján kell végezni.

A fenntartási (fogyó-)szükségletek tervezését – szolgálati áganként – a vonatkozó szakmai rendelkezéseket, a fegyvernemi sajátosságokat és feltételeket figyelembe véve kell végrehajtani.

A tervezés alapját

- a dandár állománytáblájának adatai;
- a dandár tényleges meglévő állománya;
- a dandár ténylegesen meglévő technikai eszközök száma, típusa, fajtája;
- az érvényben levő normák, normatívák;
- az előírt felszámítási alapok, jogcímek;
- a felsőszintű és középirányító szervek által meghatározott ellátási követelmények;
- az anyagi ellátottság, a várható felhasználás (fogyás, elhasználódás) mutatószámai;
- a kiképzési feladatok, tervezett gyakorlatok, szállítási igények, népgazdasági munkák szükségletei képezik.

A pénzgazdálkodás körébe utalt anyagokat a költségvetési előirányzat készítésével egy időben, a rendelkezésre álló pénzkeretek között kell tervezni. A szolgálati-ág-főnökök által készített gazdálkodási (beszerzési) terveket a dandár PK HTPH ellenőrzi és hagyja jóvá. A gazdálkodási tervek alapján készített megrendelőket (igényléseket) – a szolgálati út betartásával – az illetékes ellátóközpontokhoz kell felterjeszteni a meghatározott határidőig. Összevont dd. hadtápgazdálkodási terv készítése nem követelmény, de központi elvárás, hogy a gazdálkodó hadtápszervezetek gazdálkodási parancssal, összesített hadtáp beszerzési tervvel és a béke anyagokról operatív adattárral rendelkezzenek. A dandárok által készített megrendelőket az előjárók szakmailag ellenőrzik, a szükségletnek megfelelően korrigálják és összesítés nélkül továbbítják az illetékes ellátóközpontoknak. A beérkezett megrendelések alapján az anyagok kiutalására – a központi készletek és lehetőségek figyelembevételével – az ellátóközpontok intézkednek.

Gyakorlatok, terven felüli és más elrendelt feladatok végrehajtásához szükséges anyagok tervezését esetenként – a közvetlen előjáró szakmai intézkedésének megfelelően – a meglévő készletek és a helyi lehetőségek figyelembevételével kell tervezni. A hiányzó anyagokat elsősorban a dandár hatáskörén belül, ezt követően a laktanyahadtáp

hatáskörébe tartozó anyagokból és csak ezt követően lehet - részletes számvetésekkel alátámasztva - az előjáró készleteiből, vagy más katonai szervezettől való ideiglenes átcsoportosítással kielégíteni.

3. A dandárhadtáp költségvetési előirányzat gazdálkodását a dandár PK HTPH szervezi, irányítja és ellenőrzi. A költségvetési előirányzatok felhasználását az alárendelt szolgálatiágfőnökök, elszámolását pedig a számviteli részlegek útján végzi.

A hadtáp költségvetési előirányzatok egymás terhére történő felhasználás engedélyezését szolgálati ágon belül a szolgálati ág főnökének kell kérni a dandár PK HTPH-től. A hadtápszolgálati-ágak közötti egymás terhére történő felhasználás engedélyezését a dandár PK HTPH-ének kell kezdeményezni a dandárparancsnoknál. A parancsnok ezen jogát azonban átruházhatja a PK HTPH-ére.

A parancsnoki előirányzat felhasználási hatáskörben egymás terhére történő túllépek engedélyezését dandárparancsban kell elrendelni.

A Rovat- és tételrend alkalmazása a tervezésen túl a költségvetési előirányzat felhasználás, elszámolás során is kötelező! Követelmény, hogy a kiadás (bevétel) tartalmának (jellegének) megfelelően kell a számlák záradékolását végrehajtani, függetlenül, hogy melyik szolgálati ág pénzforrásból történt a kötelezettségvállalás.

A dandár részére visszaigazolt pénzmaradványból a PK HTPH-nek kérni kell a hadtápot megillető összeget (ésszerű számszaki bizonyítással alátámasztva a felhasználás célját).

A jóváhagott hadtáp pénzmaradványt:

- a dandár előirányzat felhasználási hatáskörébe tartozó beszerzések, szolgáltatások esetén saját hatáskörben;
- a központi gazdálkodás körébe tartozó hadtápanyagok és -eszközök beszerzésére, illetve felújítására, javítására és karbantartására a szakmai intézkedések szerint lehet felhasználni.

A dandárhadtáp a pénzügyi rendelkezésekben meghatározott és a dandárparancsnok által engedélyezett pénzbevételeket saját hatáskörben felhasználhatja. Ezeket a bevételeket a dandár költségvetési előirányzatában szerepeltetni kell.

A dandár hatáskörben értékesíthető feleslegessé vált anyagokat a néphadseregben és az MHSZ-en belül kell felhasználni, hasznosítani vagy megvétele felajánlani. Ilyen igény hiányában lehet más fegyveres testületek, állami, szövetkezeti vagy társadalmi szervek részére megvétele felajánlani. Az anyagok értékesítése az illetékes szolgálati ág utalványozása alapján - erre a célra elkülönített utalványtömb felhasználásával - történhet.

A bevételek felhasználása minden esetben csak a pénzügyi szolgálat útján történhet, azért azokat a dandár bankszámlájára kell befizettetni.

A saját felhasználásra engedélyezett kártérítési bevételeket a károk helyreállítására, a hiányok pótlására, az egyéb bevételeket pedig az ellátás színvonalának javítására lehet felhasználni.

Az ellátási színvonal javítása céljából a dandár részére a feleslegessé vált anyagok értékesítéséből származó, felhasználásra engedélyezett bevételeket olyan kiadások fedezetére lehet fordítani:

- amelyek a személyi állomány ellátási, szolgálati, munka és életkörülményeit, művelődési feltételeit javítják;

- olyan egyéb forrásból nem biztosított anyagok és eszközök beszerzésére, szolgáltatások elvégzésére, amelyek a kiképzési és egyéb feladatok ellátásához, a HKSZ fenntartásához szükségesek;

- a hasznosításban, összegyűjtésben és értékesítésben részt vevő személyi állomány anyagi ösztönzésére.

Nem lehet az ellátási színvonal javítása címén az ésszerű, takarékos gazdálkodási követelményekkel össze nem egyeztethető (luxus) beszerzéseket a terven felüli bevételekből fedezni és szolgáltatásokat igénybe venni.

4. A *dandárhadtáp anyagainak beszerzése, biztosítása* a gazdálkodás középpontjában áll, mert ettől függ a szükségletek időbeni és minőségbeli kielégítése.

A dandárhadtáp a gazdálkodási, ellátási feladatkörébe tartozó anyagokat, eszközöket és szolgáltatásokat - a vonatkozó szabályok szerint és feltételek alapján - a következő szervektől szerezhetik be, illetve vehetik igénybe:

- a központhadtáp ellátószerveitől (ellátóközpontoktól, raktáraktól);
- a polgári kereskedelmi, termelő és szolgáltató vállalatoktól, szövetkezetektől;
- a néphadsereg alakulataitól;
- indokolt esetben - a pénzügyi és szakmai rendelkezéseknek megfelelően - magánszemélyektől.

A központhadtáp ellátószerveitől a szükségleteket:

- jóváhagyott költségvetési előirányzatok (vagy engedélyezett áruhitel) terhére kell megrendelni, illetve
- a jóváhagyott anyagkeretek terhére vagy a szakmai rendelkezések szerint elkészített tervek alapján kell igényelni.

A költségvetési előirányzat terhére eszközölt megrendelések összegét a dandárhadtáp szolgálati ágak az átvétel alkalmával „elszámolási utalvány”-nyal kötelesek kiegyenlíteni.

A központi tervezésű nomenklatúrába tartozó (állománytáblás) eszközök kiutalása az MN hadtáp-szolgálatfőnökségek tervei (elosztói) alapján, igénylés nélkül történik.

A kiutalt anyagok, technikai eszközök kiszállításáról a központhadtáp ellátószervek gondoskodnak, vagy az intézkedésnek megfelelően a dandárok saját eszközeikkel vételezik fel és szállítják el azokat.

A vételezések rendjét szakmai rendelkezések szabályozzák, végrehajtását pedig a központhadtáp ellátószervei, a dandárok együttműködésével a gazdaságosság messzemenő figyelembevételével kötelesek tervezni.

A kereskedelmi és termelő vállalatoktól, szövetkezetektől, illetve közületektől a beszerzés történhet:

- megrendelés, szállítási szerződés;
- és esetenkénti vásárlás alapján.

Szállítási szerződés alapján kell biztosítani azon meghatározott anyagfeleségeket, melyekből a dandár rendszeres, nagyobb tételekben történő beszerzést folytat (pl. zöldség, zöldségfélék, gyümölcs, burgonya, hús, kenyér stb.), illetve szolgáltatásokat (textiltisztítás) vesznek igénybe. A szállítási szerződés megkötésénél a Polgári Törvénykönyvnek a szállítási szerződésre vonatkozó rendelkezéseit, valamint a szerződés részletes szabályairól szóló külön jogszabályt kell figyelembe venni.

Minden eszközzel törekedni kell a gazdaságos szerződések megkötésére. A szerződés megkötését a dd. megrendeléssel is kezdeményezheti.

A szállítási szerződés alapján a szállító köteles a szerződésben meghatározott terméket a meghatározott időben vagy időszakban szolgáltatni, a megrendelő dandár pedig átvenni és az árát megfizetni.

Amennyiben a szerződésben megjelölt áruk mennyiségében a szállítási időszak alatt bármilyen változás (pótigény, lemondás) következik be, mind a dandár, mind a szállító köteles azt kölcsönösen egymás tudomására hozni.

A megrendelt mennyiséggel szemben időközben szükségtelenné vált áruk lemondásának elmulasztása következtében a vállalat által felszámított kötbér a mulasztó személy - az anyagi felelősségéről szóló kormányrendelet szerinti mértékben - köteles megtéríteni.

Az árukat elsősorban nagykereskedelmi szervektől kell beszerezni. A kisebb mennyiségű szükségletet éves méretben célszerű felmérni és megrendelni; amelyekből a forgalom nagyobb, a beszerzést a fogyasztástól függően kell ütemezni. Kiskereskedelmi szervektől csak indokolt, sürgős és kisebb összegű vásárlás eszközölhető a dandár PK HTPH előzetes engedélyével. Ennek tényét a számla záradékában rögzíteni kell.

Magánszemélyekkel (kisiparosokkal, kiskereskedőkkel stb.) termékek előállítására, ipari szolgáltatásokra szerződést kötni, tőlük árut beszerezni csak előzetes engedéllyel szabad és csak akkor, ha a szükséges ipari szolgáltatást, termékek előállítását állami vállalattal, szövetkezettel elvégeztetni nem lehet, illetőleg az áru beszerzésére nincs mód. Erre vonatkozóan az illetékes állami vállalatoktól, szövetkezetektől írásbeli igazolást kell kérni és azt a magánszemély által kiállított számla mellé kell csatolni.

A számlák záradékolása során kiemelt felelősség hárul a dandár PK HTPH-re, mert ő köteles elbírálni a beszerzés jogosságát és gazdaságosságát. A bevételezés megtörténtének, a költségvetési tételről történő kifizetés jogszerűségének ellenőrzésén túl meg kell győződni a beszerzett áru mennyiségének szükségességéről és a fogyasztói (beszerzési) árról. Ezért a törvényességi ellenőrzésen felül ármegfigyelést is kell végezni. A mosatási számlákról következtetéseket lehet levonni a fehérműcsere rendszerességéről, illetve végrehajtásáról is.

Úgy a közületi, mint a magánszemélyektől történő beszerzés (vásárlás) pénzügyi lebonyolításánál a vonatkozó pénzügyi rendelkezéseknek megfelelően kell eljárni.

A dandár a fenntartási jellegű - pénzgazdálkodás körébe utalt - anyagokat más katonai szervezet részére véglegesen, vagy kölcsön - a dandárparancsnok engedélyével térítés ellenében átadhatja (eladhatja). Az átadásra kerülő anyagokért a kereskedelemben érvényes árakat, illetve a szakmai rendelkezésekben meghatározott térítési (kölcsönzési) díjakat kell felszámolni. Az átadott-átvett anyagok ellenértékét elszámolási utalvánnyal kell kiegyenlíteni. Az átadás-átvételi okmány alapján az anyagok értékét a szakszolgálat pénzügyi, illetve költségvetési előirányzat nyilvántartásán jóvá kell írni (meg kell terhelni).

A dandár PK HTPH a gazdálkodási feladatok ellátásához szükséges feltételek biztosítása érdekében a dandár részére engedélyezett költségvetési előirányzat, vagy a rendelkezésre álló egyéb pénzeszközök terhére fizetési kötelezettségvállalásra - szerződéskötésre - jogosult. A kötelezettségvállalás jogkörének gyakorlásáért feygyelmileg, anyagiilag és büntetőjogilag felelős.

A kötelezettségvállalás kizárólag írásban történhet. Előtte meg kell vizsgálni, hogy az ennek kapcsán felmerülő költségek kiegyenlítésére a jóváhagyott költségvetési előirányzat a szükséges fedezetet biztosítja-e.

A beszerzés gazdaságossága érdekében *piackutatást és aktív ártevékenységet kell folytatni.*

A dandárhadtáp ártevékenysége kiterjed:

- a rögzített (fix) hatósági árnál az árjegyzékkel való egyeztetésre, a szállítási (csomagolási, minőségi)-feltételek betartására;

- a legmagasabb (maximált) hatósági ár esetén az árjegyzékkel való egyeztetésre. Ezen árformánál csökkenés abban az esetben érhető el, ha a beszerzendő termék mennyiségét a dandár kedvezően választja meg. Törekedni kell arra, hogy az áruk beszállításának egy részét az eladó átvállalja, a csomagolási és egyéb feltételeknél pedig célszerű engedményt tegyen;

- a hatósági előírások (megkötések) figyelembevételével kialakított árnál fontos feladat annak megállapítása, hogy az árjegyzékben foglalt ár és a tényleges ár közötti eltérés indokolt-e;

- a szabadáras termékeknél fontos szerepe van az ármegállapításnál a szakismeretnek és a piaci helyzet ismeretének.

Az ártevékenységet úgy kell szervezni, hogy kellően segítse a beszerzés, az ellátás hatékonyságának növelését. Figyelembe kell venni a rendelkezésre álló pénzügyi eszközöket, a mindenkori piaci helyzetet, a kereslet-kínálat alakulását. A beszerzéseknél törekedni kell arra, hogy nagyobb mennyiség megrendelése, a szállítási feltételek módosulása esetén árcsökkenés legyen elérhető.

Amennyiben a beszerzés, szolgáltatás során valamely terméknél alapos gyanú merül fel, hogy értékesítéskor a szállító tisztességtelen hasznot ér el, akkor azt a szállító felügyeleti szervével, egyidejűleg az illetékes ellátóközpont áruforgalmi osztályával közölni kell.

A gazdálkodás eredményességét nem biztosítja az olyan látszólag gazdaságos vásárlás, ahol a szállítási, a csomagolási költség, a munkaerő igénybevétel és egyéb tényezők meghatározó reális értéke meghaladja a helyi vagy közeli beszerzőhelyek általános viszonyait. Az ilyen beszerzéseket a dandár PK HTPH köteles felfüggeszteni, illetve megakadályozni. Ennek érdekében az alkalmi beszerzések (pl. téli betárolás) engedélyezését megelőzően gazdaságossági számításokat kell végezni a pénzben kifejezhető, vagy megítélhető költségek részlete számbavételével.

5. *A dandár személyi állományának hadtápanyagokkal történő ellátása, kiszolgálása* magába foglalja a katonák hadtáp anyagi ellátását a HKSZ-i, a kiképzési és a fegyvernemi követelményekkel, a katonák fizikai és szellemi igénybevételével, valamint az általános társadalmi és kulturális igényekkel összhangban elvárható hadtáp anyagi eszközök és szolgáltatások megfelelő időben és minőségben történő biztosítását.

A dandár személyi állománya norma szerinti járandóságainak időben történő folyamatos és kielégítő biztosítása a kiképzés maradéktalan végrehajtásának és a HKSZ fenntartásának egyik alapvető tényezője. *A személyi állomány anyagi szükségleteinek kielégítéséről való gondoskodás minden parancsnok, illetve szakterületén a PK HTPH és a hadtáp személyi állományának egyik legfontosabb feladata.*

A hivatásos állomány ellátása általában csak külön meghatározott anyagok és szolgáltatások vonatkozásában képezi a dandárhadtáp feladatát.

A dandár személyi állományának ételmezési, ruházati és egészségügyi ellátását a szakutasításokban meghatározott rendszerességben, minőségben és mennyiségben kell végezni.

Kiemelt figyelmet kell fordítani az általánosnál fokozottabb, meghatározott jellegű igénybevételnek, egészségre ártalmas munkakörben foglalkoztatott állomány ellátására.

A személyi állomány egyes magánjellegű szükségleteinek kielégítése érdekében a laktanyában vegyesboltot, fodrászműhelyt kell működtetni. Minden törvényes eszközzel elő kell segíteni a személyi állomány laktanyán belüli kereskedelmi, szolgáltatási szükségleteinek magasszintű biztosítását, a KISZ-büfék gazdaságos, kulturált működési feltételeinek megteremtését, árukészleteik beszerzését és szinten tartásuk érdekében végzendő hadtápfeladatokat.

A dandár alegységei részére a szolgálatiág-főnökök által kiutalt (bevont) anyagi eszközöket az alegység szolgálatvezető köteles felvételezni (leadni).

A katonák részére kiadott anyagokért maguk a használók, az alegység használatára kiadott anyagok meglétéért, rendeltetészerű használatáért, megóvásáért az alegység szolgálatvezető felelős.

Az alegységparancsnok és az alegység szolgálatvezető *köteles* a használatra kiadott anyagok személyhez kötését biztosítani, meglétüket, állapotukat rendszeresen ellenőrizni, karbantartásukról, javításukról, esetenkénti cseréjükéről időben gondoskodni.

6. A *dandárhadtáp anyagainak, technikai eszközeinek karbantartása, javítása* elsődleges HKSZ-i és ellátási követelmény.

A *dandárhadtáp anyagi és szaktechnikai eszközökkel* való ellátását, utánpótlását a dandár PK HTPH követelményei alapján a dandárhadtáp szolgálatiág-főnökök tervezik, szervezik és valósítják meg a meglévő készletek, az előjáró által kiutalt és a javításból visszatérő eszközök felhasználásával.

A dandárhadtáp szaktechnikai eszközök biztosítását (karbantartását és javítását) a hadrafoghatóságuk, üzemképességük megőrzése és a meghibásodott eszközök minél gyorsabb helyreállítása céljából kell tervezni, szervezni és végrehajtani. A hadtápszaktechnikai biztosítás magába foglalja a kiszolgálásra, karbantartásra, igénybevételre és javításra vonatkozó rendszabályok összességét.

Az integrált fegyverzeti és technikai szolgálatok létrejöttével dandárszinten a hadtápszolgálat szervezetszerű javító kapacitásokkal nem rendelkezik, ezért a hadtápszaktechnikai eszközök csapatszintű technikai kiszolgálását és javítását – a meghatározott mértékig – a dandár fegyverzettechnikai szolgálatok keretein belül kell megoldani.

A hadtápszaktechnikai eszközök technikai kiszolgálásához és javításához szükséges pénzmennyiséggel a szolgálatfőnökségei részéről az MN FVTFCFSF-ség rendelkezik. A biztosított hitelkerettel – az érvényben levő szabályozó intézkedések előírásai szerint – a FVTSZ gazdálkodik.

A dandárhadtáp szaktechnikai eszközeinek javítását és szakértelmet igénylő karbantartását a dandár javító századával kell elvégeztetni.

A dandár javítószázadnak meg kell tervezni saját szervezet és a felállítandó katonai szervezetek hadtáptechnikai eszközeinek csapatszintű (kis-) javítását. A technikai kiszol-

gálást, hibaelhárítást alapvetően a dandárhadtáp szakalegysége végzi, ezekhez csak a speciális szaktudást igénylő műveletekben kell segítséget nyújtani.

A dandárnál és alegységeinél folyó karbantartás magába foglalja az anyagok és eszközök állapotának folyamatos ellenőrzését és vizsgálatát; a szakértelmet nem igénylő karbantartó javítást; a technológiai utasításokban előírt kezelői feladatok elvégzését; az anyagok és eszközök védelmét az időjárás, természeti tényezők és a környezetszennyezettség ellen.

A karbantartás, a végrehajtás időbeni ütemezése szerint lehet folyamatos, rendszeresen ismétlődő és esetenkénti. Azt, hogy mit mikor, illetve milyen időközönként kell karbantartani:

- az anyagok, felszerelések, technikai eszközök tárolására, rendeltetésszerű használatára vonatkozó szakmai előírások, illetve rendszabályok;
- a tárolási, használati, üzemeltetési adottságok, lehetőségek;
- az igénybevétel mérve, körülményei;
- és az anyagok, felszerelések, technikai eszközök különböző tulajdonságai figyelembevételével kell meghatározni.

A karbantartási feladatokra szolgálati áganként éves tervet kell készíteni, melyet a dd. PK HTPH-nek kell jóváhagyni.

A raktárakban tárolt készletek karbantartásáért a raktárvezetők a felelősek.

A dandár hadtápkészleteinek folyamatos frissítése - tágabb értelemben - a dandárhadtápban folyó karbantartás körébe tartozó feladat, követelményeit HKSZ-i és szakmai előírások tartalmazzák.

A használatra kiadott anyagok, eszközök karbantartásának megszervezéséért az alegység (szerv) parancsnoka (vezetője) felelős.

7. A dandárhadtáp anyagainak és technikai eszközeinek selejtezése olyan gazdasági művelet, amellyel a rendeltetésének megfelelően már nem használható, illetve a néphadseregen belüli igénybevételre nem alkalmas anyagokat a gazdálkodási készletből kivonjuk.

A selejtezési eljárás magába foglalja az anyagok bevizsgálását, átértékelését és tényleges kiselejtezését.

Az alegységektől (használóktól) folyamatosan bevont, további használatra alkalmatlan hadtápanyagokat a dandár szakanyag raktáraiban, a használható anyagoktól elkülönítve - lehetőleg külön helyiségben - kell a selejtezés megtörténteig tárolni.

A használóktól, alegységektől bevont, használatra alkalmatlan anyagoknál keresni kell a selejtezés előtti gazdaságos javítás lehetőségét, szélesíteni kell (a már kiselejtezett cikkekből) a használhatóvá tételt. A gazdaságosan nem javítható cikkek selejtezését rendszeresen végre kell hajtani. Meg kell akadályozni, hogy a dandár raktárak tárolási kapacitását folyamatosan lekössék, a gazdálkodási készletmutatókat pedig torzítsák a felgyülemlett, selejtezésre váró anyagok.

A hadtápanyagok selejtezése történhet a helyszínen, saját hatáskörben, valamint a központhadtáp raktáraiban, szolgáltató üzemeiben (MN TJÜ).

A selejtezésre történő előkészítést - a szakmai rendelkezéseknek megfelelően - meghatározott időszakonként kell elvégezni és megtenni a szükséges lépéseket a selejtezés végrehajtására.

Alapkövetelmény, hogy a gazdálkodási időszak (év vége) zárása előtt és a következő időszakra vonatkozó gazdálkodási (beszerzési) tervek készítése előtt feltétlen végre kell hajtani a használhatatlanná vált anyagok átértékelését és a dandár PK HTPH hatáskörében végrehajtható anyagok selejtezését.

Azon használhatatlan anyagokat, melyek selejtezése a központhadtáp szerveinél történik, a szakmai rendelkezéseknek megfelelő módon és időben be kell szállítani.

A saját hatáskörben végrehajtható selejtezéseknél a selejtezésre váró anyagokat, időszakonként a dandár szolgálatiág-vezetők - szakemberek bevonásával - vizsgálják felül. A javítással használhatóvá tehető anyagokat válogattassák ki és intézkedjenek a javítás elvégzésére. Az erőszakos megrongálódásból, vagy gondatlan kezelésből eredő károsodás okát és körülményeit ki kell vizsgálni és a kárt okozóval szemben kártérítési és fegyelmi eljárást kell lefolytatni.

Azokról az anyagokról, amelyek már javítással nem tehetőek használhatóvá, illetve javításuk nem gazdaságos, „Selejtezési kimutatás”-t kell készíteni.

A dandár hatáskörében selejtezhető anyagok (szakmai intézkedések szerint) selejtezését a dandár PK HTPH vezetésével bizottságilag kell végrehajtani. A selejtezést dandárparancsban kell elrendelni. A bizottság tagjaiként az illetékes szolgálatiág-főnököt, a raktárvezetőt, szakmunkást, esetenként alegységparancsnokot kell kijelölni.

A dandár PK HTPH hatáskörében nem selejtezhető anyagok selejtezésének végrehajtását - a szakmai intézkedésekben megjelölt szervtől - a selejtezési kimutatás megküldésével köteles kérni, illetve ezen anyagokat köteles beszállíttatni az illetékes központhadtáp ellátó raktárába.

8. *A dandár békegazdálkodásának elemzése* során biztosítani kell úgy a tervezés, mint a végrehajtás folyamatában a gazdasági döntések előkészítéséhez, a gazdálkodás értékeléséhez és a hatékonyság növeléséhez szükséges adatokat.

A gazdasági elemzés a gazdasági vezetés nélkülözhetetlen eszköze, az a módszer, amelynek segítségével a tervezés, a gazdálkodás hatékonysága, a takarékosági célkitűzések realizálása, a belső, kihasználatlan tartalékok, veszteségforrások feltárása, az esetleges hibák okozati összefüggéseinek megismerése biztosítható.

A dandár békegazdálkodásának gazdaságossági elemzése a gyakorlatban a tervezés, illetve az elszámolás, a beszámoló jelentések kimunkálásának folyamatába építetten, továbbá a gazdasági feladatokkal, eseményekkel összefüggésben a döntések előkészítése, vagy a káros jelenségek okainak feltárása során, valamint ellenőrzések, kivizsgálások alkalmával történhet.

A dandárhadtápban a gazdálkodás elemzésének, a költségtényezők vizsgálatának fő területe:

- a hadtáppilletmény és költségvetési előirányzat tervezés, gazdálkodás;
- a készletgazdálkodás;
- a katonai gazdasági feladatok költségtényezői;
- az ellátás, szolgáltatás színvonala;
- a szállítás hatékonysági, gazdaságossági tényezői;
- a technikai eszközök üzemanyag-felhasználása;
- az anyagi fegyelem helyzete;
- a hadtáptechnikai eszközök kihasználtsági tényezője;

- a kisegítő gazdaság gazdálkodási eredményei;
- a szolgáltatások megvalósulásának színvonala, eredménye.

A *fajlagos költségek* mérése adja a legvalószínűbb és leghűbb képet a gazdálkodás hatékonyságáról, ezért aminek mérhető, kimutatható a fajlagos költsége, azt mérni kell, és intézkedni kell azok csökkentésére.

A gazdálkodás rendszeres elemzésének megvalósítása érdekében a dandárhadtápban szervezett tevékenységet kell folytatni.

A dandár PK HTPH támaszkodva a szolgálatiág-főnökök ezirányú tevékenységére, a számviteli részleg összesített adataira, komplex módon köteles biztosítani a dandárgazdálkodás átfogó, illetve egy-egy részterületre, feladatra vonatkozó elemzést és szakmai kötelessége felhasználni az ennek kapcsán szerzett megállapításokat, következtetéseket a gazdálkodás irányításában, intézkedési, javaslatai kialakításában.

9. A *dandárhadtápbékegazdálkodásának vezetése* a dandárvezetés szerves részét képezi, mely a dandárparancsnok, a dandár PK HTPH, a hadtáp szolgálatiág-főnökök és az ellátószázad parancsnok útján valósul meg.

A dandárhadtáp vezetésének alapjait a szabályzatok és egyéb rendelkezések, az előjáró szervek dandárhadtápra vonatkozó parancsai, intézkedései, a dandárparancsnok parancsai, utasításai, követelményei, a jóváhagyott tervek, valamint a dandárhadtáp mindenkor helyzete képezik.

A hadtápfeladatok végrehajtását - a fegyvernemi követelményeket, a helyi sajátosságokat figyelembe véve - a parancsnok által jóváhagyott működési utasítással és a dandár előtt álló feladatokkal összhangban, az érintett fegyvernemi és szolgálati ágakkal együttműködésben kell megszervezni.

A dandárhadtápot a dandárparancsnok személyesen és írásbeli parancsai, az általa jóváhagyott tervek útján irányítja. Meghatározza a dandárhadtáp és az alárendelt parancsnokok felé a hadtápbiztosítással (ellátással és gazdálkodással) kapcsolatos követelményeket, fő feladatokat, biztosítja a dandárhadtáp tevékenységéhez szükséges rendszeres tájékoztatást, a személyi és technikai feltételeket, építményeket, létesítményeket, rendszeresen ellenőrzi, illetve ellenőrizteti a dandárhadtáp működését, a gazdálkodási fegyelem állapotát, az alárendelt hadtáp ellátottságát.

A dandárparancsnok a hadtápért viselt személyes felelőssége alapján jóváhagyja:

- a dandárhadtáp feladatai végrehajtására vonatkozó *éves feladattervet*, az alapvető terveket, a tervezett intézkedéseket, a dandárhadtáp belső működésének rendjét;
- a dandár hadtápgazdálkodására, ellátására, a hadtáp költségvetési előirányzat átcsoportosítására, a személyi állomány élet-, szolgálati és munkakörülményei javítására, a takarékosagra, az anyagi fegyelem megszilárdítására irányuló javaslatokat;
- a belső hadtápellenzés megállapításait, következtetéseit és a hiányosságok felszámolására, megelőzésére vonatkozó rendszabályokat.

A dandárparancsnok a gazdálkodás terén a személyét megillető feladat és hatáskörök egy részét döntésének megfelelően PK HTPH-ére átruházhatja. Az átruházást dandárparancsban kell megjelentetni.

A dandárhadtáp közvetlen vezetését a dandár PK HTPH végzi, jogállását, jogait és kötelességeit a szolgálati szabályzat határozza meg. Alárendeltjei felé az egyszemélyi parancsnok hatáskörét gyakorolja és felelősségét viseli.

A dandárhadtáp vezetésének kulcskérdései békében

*Kapus Gyula vezérőrnagy,
Tóth Elek alezredes*

A Magyar Népköztársaság védelmi képességének tökéletesítése szükségszerűen magával vonta a hadsereg szervezetének korszerűsítését, technikai eszközeinek minőségi fejlesztését. Mint ismeretes, több hónapi elméleti és gyakorlati munkát követően jelenleg a végrehajtás befejező szakaszában tart a hadsereg csapatai szervezetének átrendezése és korszerűsítése.

A katonai szervezetek korszerűsítésével párhuzamosan korszerűsödnek a vezetés technikai eszközei és módszerei is.

A béke vezetés alapvető célja és tartalma: az adott szervezet előtt álló feladatok eredményes végrehajtása és az ennek érdekében tevékenykedő összes alárendelt szervezet összehangolt működésének folyamatos biztosítása.

A béke hadtápvezetés jelenlegi gyakorlatában – a le szabályozottság ellenére – több nehézség és probléma jellemző. A csapatélet napi hadtápbiztosításának irányítása, állandó figyelemmel kísérése, az esetek többségében nagyobb feladatot jelent a PK HTPH-ek számára, mint a különböző gyakorlatok hadtápbiztosításának megtervezése, megszervezése és végrehajtása. Joggal állítható, hogy a béke hadtápvezetésben néhány területen elmaradunk attól a rugalmasságtól és operativitástól, amely a háborús vezetésre jellemző. A tapasztalatok azt mutatják, hogy e téren jelentős kiaknázatlan belső tartalékokkal rendelkezünk, amelynek feltárásával nagy mértékben javítható a dandár-szintű hadtápvezetés hatékonysága, minősége és eredményessége.

E tekintetben fontos feladatként kerül előtérbe a hadtápvezetéssel szemben támasztott követelmények fokozott érvényesítése – minden szinten – a béke vezetés gyakorlatában.

Mielőtt rátérnénk a dandárhadtáp vezetésének elemzésére, tekintsük át, hogy milyen lényeges változásokat hozott a szervezeti korszerűsítés dandártagozatban.

A vezető szerveken belül megjelent a politikai osztály, a fegyverzettechnikai főnökség, a személyügyi és pénzügyi alosztály. A harcoló alegységek kiegészültek további zászlóaljakkal. A biztosító alegységeknél a szakaszok helyett századok kerültek szervezésre. A hadtápszolgálatnál rendszeresítésre került a hadtáp hadműveleti főtiszt, a szállító szolgálatfőnök és diszpécser tiszt, M-re z. PK HTPH-i beosztás került szervezésre.

Az ellátószázad és dandársegélyhely létszáma, kapacitása az ellátandók létszámával egyenes arányban növekedett.

Megállapítható az is, hogy az átszervezés kedvezően hatott a dandárhadtáp szervezetekre, struktúrájukban korszerűek, megfelelnek az ellátandó, biztosítandó csapatok rendeltetésének, feladataiknak és bennük testet öltenek az elmúlt évek során felhalmozódott jogos elvárások, a velük szembeni igények is.

Ezen túlmenően szükséges kihangsúlyozni, hogy az új szervezetek létszámánál alapkövetelményként lett érvényesítve a harci technikai eszközök adott szervezetenél történő egységesítése, ami kedvezően hat az ellátásra és kiszolgálásra.

I.

A DANDÁRHADTÁP VEZETÉSÉVEL SZEMBEN TÁMASZTOTT ÚJSZERŰ KÖVETELMÉNYEK, A VEZETÉS FOLYAMATÁNAK ELEMEI ÉS AZOK TARTALMA

A csapatvezetés alapelve és módszere az egyszemélyi parancsnoki rendszer. A hadtápvezetés, a csapatvezetés szerves részét képezi, amely a parancsnok, a parancsnok hadtáphelyettes, a szolgálatiág-főnökök és a hadtáp alegységparancsnokok útján valósul meg.

A dandárparancsnok egyszemélyi oszthatatlan felelőssége érvényesül az előljáró irányába, ugyanakkor ezt a felelősséget differenciáltan megosztja helyetteseivel, fegyvernemi és szolgálatiág-főnökeivel, akik a maguk területén jobban körülhatárolt és mélyebb felelősséggel tartoznak egyrészt a parancsnok, másrészt a szakmai előljáró, illetve szolgálatiág-főnök felé. Ez a vezetési lánc optimálisnak tekinthető, mivel a parancsnok személyhez kötött felelőssége mellett mindinkább érvényre jut a parancsnokhelyettesek, fegyvernemi és szolgálatiág-főnökök és az egész törzs széleskörű felelősségteljes bevonása a vezetésbe.

A parancsnok-hadtáphelyettes és a hadtáptörzs elsődrendű kötelessége, hogy a hadtápvezetést a parancsnok követelményei szerint a szabályzatok, szakutasítások és intézkedések alapján a csapatvezetés szerves részeként azzal összhangban valósítsa meg. Ennek során biztosítsa a parancsnok tájékozottságát a hadtápbiztosítás lényeges kérdéseiről, időben és megalapozottan készítse elő a hadtápszolgálat egyes területeire, a gazdálkodásra vonatkozó döntéseit, vegyen részt a dandár vezetésében, irányításában, javaslataival koordináló szerepkörének betöltésével, személyes munkájával segítse elő az egyszemélyi parancsnoki vezetés hatékonyságát.

A parancsnok előremutató követelménytámasztása, a végrehajtás feltételeinek biztosítása, segítő ellenőrzése jelenti a PK HTPH felé a bizalmat, az igényt, a kötelmek teljesítését a hadtápvezetés megvalósítására.

A korszerű hadtápvezetéssel szemben támasztott követelmények: a hadtápvezetés állandó készenléte; az operativitás; a szilárdság, rugalmasság; a folyamatosság; a tudományos megalapozottság; és a *vezetési funkciók:* az információ biztosítás; az előtervezés és döntés; a tervezés és szervezés; a feladatok megszabása és lejtuttatása; az együttműködés és koordináció; az ellenőrzés és végrehajtás értékelése, minősítése; szoros kapcsolatban állnak egymással, dialektikus egységet alkotnak. Mindebből tehát kitűnik, hogy a vezetési folyamat megvalósítója, a vezetési módszer hordozója maga az ember, akinek a vezetés megvalósításában való helytelen vagy hiányos gyakorlati tevékenysége, felületessége,

mulasztása hátrányosan befolyásolja a vezetés hatékonyságát, minőségét, a feladatok eredményes végrehajtását.

1. *A követelmények érvényesülése a dandárhadtáp béke vezetése gyakorlatában:*

A hadtápvezetés alapkövetelménye az ember központúság. A dandárhadtáp vezető szerveinek tevékenységét az emberekről való gondoskodás megvalósítására, az állomány szükségleteinek maradéktalan és egyre javuló színvonalon történő kielégítésre irányuló törekvés kell, hogy jellemezze.

A hadtápbiztosításra hozott döntések során minden esetben figyelembe kell venni, hogy a személyi állomány szükségleteinek kielégítési színvonala, a szociális, kommunális igények megoldásának helyzete közvetlen hatást gyakorol a politikai hangulat alakulására.

a) *A hadtápvezetés állandó készenléte:*

A csapatvezetés legfontosabb céljából fakad. Abból, hogy a békekiképzés időszakában állandóan biztosítani kell az összefegyvernemi és fegyvernemi alegységek magasfokú harcckészültsége hadtápfeltételeinek folyamatosságát, az alárendelt hadtápalegységek, szaktechnikai eszközök hadrafoghatóságát, az elrendelt készletek meghatározott szinten való tartását, frissítését.

Ez a követelmény szükségessé teszi a dandárhadtáp-vezetés és a hadtápalegységek olyan szintű készenlétét, amely lehetővé teszi az alegységek gyors harcckészültségbe helyezése hadtápfeltételeinek és a feladatok végrehajtásának biztosítását. Ez azt jelenti, hogy a dandár hadtápalegységei vezetési rendszerét már békében a háborús vezetési szisztema szerint kell kialakítani és begyakorolni.

A fenti követelmény gyakorlási érvényesülése terén - az elért fejlődés ellenére - helyenként még éreztetik hatásukat bizonyos problémák és hiányosságok.

Ezek az alábbiak:

- helytelen szemlélet és gondolkodásmód, egyes kevésbé fontosnak tűnő harcckészültségi rendszabályok lebecsülésére;
- a PK HTPH és szolgálatiág-főnökök szakértelmének hiányosságai a beosztottak és a hadtápalegységek irányításában, vezetésében;
- nem minden tekintetben elégti ki a követelményeket a hadtáptisztek, tiszthelyettesek következetes felkészítése várható feladataikra; a különböző adattárak, számvetések, segédletek összeállításának hiánya; a meglevő vezetéstechnikai eszközök ismereteinek alacsony szintje; a tapasztalatok folyamatos elemzése, értékelése és hasznosításának elmaradása.

A hadtápvezetés állandó készenlétének követelménye a dandár PK HTPH és törzse tevékenységének szerves részévé, mindennapi feladatává kell, hogy váljon. E tekintetben továbbra is meghatározó szerepe van a helyes és egységes szemlélet kialakításának, a harcckészültség elrendelt szinten tartása hadtápfeltételei biztosításának és folyamatos továbbfejlesztésének.

b) *A hadtápvezetés operativitása:*

Azt jelentti, hogy fontos kérdésekben, határozottan, pontosan, előrelátóan és megfontoltan lehessen intézkedni. A feladatok végrehajtására a reálisan szükséges időmennyiséget kell biztosítani. *Az operativitás nem egyenlő a kapkodással és felületességgel, de gyors reakciókat követel.*

Az operativitás követelménye feltételezi:

- a dandár PK HTPH és törzse magasfokú felkészültségét és összekovácsoltságát;
- az egyes nagy volumenű béke feladatok megoldásához szükséges munkacsoportok ésszerű kialakítását;
- az optimális vezetési módszer kidolgozását, szükség esetén a megoldandó feladatokhoz való igazítását;
- a megoldáshoz szükséges okmányok kidolgozását, a vezetési ciklusidő rövidítését;
- a meglévő vezetéstechnikai eszközök, személyi számítógépek hozzáértő, alkotó alkalmazását.

Az operativitás érvényrejutása terén előforduló főbb hiányosságok:

- a PK HTPH nem a saját hatáskörébe tartozó kérdésekkel foglalkozik, indokolatlanul beavatkozik az alárendelt alegységek tevékenységébe;
- a PK HTPH és a hadtáptörzs vezető, irányító tevékenysége nem az alaprendeltetésből adódó követelmények és fő feladatok teljesítéséhez szükséges feltételek biztosítására irányul, nem annak végrehajtására koncentrálja erőfeszítését;
- rossz munkamódszer, vezetési stílus megvalósítása;
- az intézkedések késve történő kiadása, a feladatok nem egyértelmű megszabása, a feladatok végrehajtása folyamatos figyelemmel kísérésének hiányossága, az elszámoltatás következetlensége.

Míndezekből jól kitűnik, hogy az operativitás tehát a hadtápvezetési alrendszer, céltudatos, szervezett és összehangolt munkájával, továbbá azzal érhető el, hogy a PK HTPH és törzse lehető leggyorsabban oldja meg a vezetési folyamat egymással összefüggő feladatait.

c) *A hadtápvezetés szilárdsága:*

A dandár PK HTPH és törzse azon képessége, hogy döntéseikkel maradéktalanul biztosítani tudják a végrehajtandó feladatok hadtápfeltételeit. A szilárd hadtápvezetés fontos feltétele a hadtáptörzsön belüli magasfokú szervezethez, összekovácsoltság. A hadtáptörzsnek folyamatosan figyelemmel kell kísérni a gazdasági életben végbemenő változásokat, előre kell látni további várható alakulását, hogy a döntés előkészítését annak pontos számbavételével lehessen kidolgozni.

A leggyakrabban előforduló hiányosságok:

- a gazdasági életben bekövetkezett változásokat az illetékes szaktisztek kevésbé ismerik, ezért a döntéselőkészítés megalapozatlan, nem helytálló;
- merev ragaszkodás a korábban meghozott döntésekhez;
- határozottság, célratörés hiánya;
- a követelmények indokolatlan leszállítás, megalkuvás.

d) *A hadtápvezetés rugalmassága:*

A hadtápvezetés rugalmasságát a szilárdsággal együtt lehet csak vizsgálni, mivel a kettő szoros egység, amely azt jelenti, hogy – a korábban hozott döntés következetes végrehajtása mellett – a hadtápvezetés képes a kialakult új helyzethez és a megváltozott követelményekhez igazodni, indokolt esetben új döntést hozni.

A béke vezetés gyakorlatában gyakran előfordul a túlzott merevség, a sablonosság, az előírásokhoz való merev ragaszkodás, ami a kezdeményezőképeség és alkotói készség háttérbe szorításához vezet. A fentiekből is kitűnik, hogy szilárdság és rugalmasság dialektikus egysége meghatározó szerepet tölt be a hadtápvezetésben.

e) *A hadtápvezetés folyamatossága:*

Azt jelenti, hogy az alárendelt összefgyvernemi, fegyvernemi és szakalegységekről, a szolgálati ágak helyzetéről a PK HTPH folyamatos információt gyűjt, elemzi és az eredmények értékelése után folyamatos ráhatást gyakorol. Mindez megköveteli a folyamatos információgyűjtést és feldolgozást.

A folyamatosság biztosításában előforduló hiányosságok:

- az elavult munkamódszerekhez való ragaszkodás, az új alkalmazásától való merev elzárkózás;
- a meglévő vezetéstechnikai eszközök alacsony szintű alkalmazása;
- az információk dublirózása, nem kellő rendezettség;
- a bürokratikus jelenségek elburjánzása.

Mint belátható, a hadtápvezetés folyamatossága követelményének érvényesítésétől nagy mértékben függ az alaprendeltetésből fakadó fő feladatok kellő hatékonyságú végrehajtása. Ezért e követelmény érvényesítését, a hadtáp vezető-irányító tevékenység középpontjába kell állítani.

f) *A hadtápvezetés tudományos megalapozottsága:*

Abból fakad, hogy a tudomány – a szó legszorosabb értelmében – betört a hadtápvezetés elméletébe és gyakorlatába. A hadtápvezetés tudományosságának egyik ismérve az is, hogy nem egyedi jelenségek, hanem az elért eredmények, tapasztalatok alapján értékelni és szükség esetén újra kell szabályozni a tevékenységet.

A tapasztalatok azt mutatják, hogy a hadtápvezetés tudományos megalapozottsága követelményének érvényesítése még nem mindenben elégíti ki a megnövekedett újszerű követelményeket. Különösen fontos, hogy a tudományos megalapozottság ne csak ismereti, tudati, hanem a csapatszintű hadtápvezetés gyakorlati folyamatában is egyre erőteljesebben jelentkezzen. Nyilvánvaló, hogy a dandárszintű hadtápvezetők képessége, gyakorlottsága és munkastílusa fokozatosan továbbfejlődik. Ugyanakkor még erősen hatnak a hadtápvezetésben a régi hagyományok és rossz szokások, sok még az „üresjárat”, a felesleges munka, az egyes feladatok végrehajtására a szükségesnél nagyobb az idő- és energiaráfordítás, gyakori a túlterheltség, illetve a gyenge aktivitás.

2. *A dandárhadtáp vezetése folyamatának elemei és azok tartalma:*

a) *Információ:*

Magába foglalja a tájékozódást és a tájékoztatást is. Az információval szemben támasztott alapvető követelmény a megbízhatóság és az időszerűség.

A dandárhadtáp-törzsnek információval kell rendelkezni az alárendelt hadtápalegységek helyzetéről, az alegységek részére megszabott feladatokról, a vezető összefgyvernemi törzs követelményeiről, az előljáró hadtáptörzs célkitűzéseiről.

Az információigény biztosításának fontos összetevőjét képezi az adatrögzítés, feldolgozás és adatelemzés megszervezése. Az adatrögzítés és feldolgozás feladatait jól oldják meg a csapatszámviteli részlegek.

Az információrendszer által biztosított adathalmaz összesítés, elemzés nélkül azonban nem sokat ér. A szolgálati ágak által végrehajtott rendszeres elemzések lehetőséget biztosítanak a pozitív és negatív irányú tendenciák felismerésére, az okok feltárására és a további előrelépés érdekében meghatározásra kerülő feladatok megszabására.

b) *Előtervezés és döntés:*

Magába foglalja a dandár előtt álló feladatoknál történő előzetes tájékozódást, a feladatok értelmezését, a célok meghatározása érdekében szükséges számítások elvégzését, helyzetelemzést, összefüggések feltárását.

A *döntés* elsőrendű vezetői tevékenység, a vezetés alapvető eleme. Tartalmának lényege annak meghatározása, hogy mit, mikor, hogyan, mivel és milyen sorrendben kell elvégezni. A megvalósításhoz az adott kérdéshez szükséges tényismeret és megfelelő döntési hatáskör szükséges.

A PK HTPH tényismeretét a jól szervezett információs rendszer, az információk feldolgozása, elemzése, a személyes ellenőrzés során szerzett tapasztalat biztosítja. A döntési hatáskörét alapvetően a Szolgálati Szabályzat, szervei határozvány tartalmazza.

c) *Tervezés és szervezés:*

Lényegét tekintve a döntés végrehajtási rendjének részletes kialakítását foglalja magába. Egy-egy célkitűzés bármennyire megalapozott és reális csak akkor valósul meg, ha térben és időben kellő konkrétsággal határozzuk meg a cél elérését biztosító részfeladatokat. A tervek kidolgozásánál törekedni kell a tömör, egyértelmű, világos nyelvezetre, az áttekinthetőségre, a koordináltságra, ezért előtérbe kell helyezni a grafikus megoldásokat. Bártran kell alkalmazni az egyre több helyen megjelenő személyi számítógépek nyújtotta lehetőségeket is.

A feladatok végrehajtását meg kell szervezni. Szervezés alatt egyrészt a naponta jelentkező feladatok egységes rendszerbe foglalását, szabályzott megoldást, másrészt a tervekben foglalt feladatok végrehajtásának megszervezését értjük. Megkülönböztetünk rendszeresen ismétlődő, tervekben soronkövetkező és időszakosan jelentkező feladatokat. Ennek megfelelően a végrehajtás feltételrendszerének megszervezése is sajátos módon történik (100-as parancs, napiparancs, külön terv stb.).

d) *A feladatok lejuttatása:*

A feladatok végrehajtása érdekében parancsot, intézkedést kell kiadni. A feladat jellegétől függően a lejuttatás szóban és írásban történhet. Dandár viszonylatban azonban messzemenő érvenyt kell szerezni a szóbeli parancsok és intézkedések érvényre juttatásának.

e) *A hadtáp együttműködés:*

A PK HTPH a Szolgálati Szabályzat 100. pontja szerint:

„A harcckészültség, valamint a csapat- és harcckészültségi gyakorlatok hadtápbiztosítása, továbbá a csapatgazdálkodás meghatározott ezredszintű komplex feladatainak terén koordináló hatáskörrel rendelkezik a többi anyagi szolgálati ág irányába.”

Ez a követelmény a PK HTPH sajátos koordináló tevékenységét igényli elsősorban a különböző alárendeltségű, hadtápbiztosításban részt vevő szervek egységes felkészítése, a hitel és anyaggazdálkodás komplex követelmények szerinti irányítása, az élet- és szolgálati körülmények fejlesztése kérdéseiben.

Együttműködést kell szervezni az adott célkitűzések megvalósítása, illetve feladatvégrehajtása érdekében az érintett szervekkel és szolgálati ágakkal. A jó együttműködés feltételét az adott szervek és személyek jogának és felelősségének behatárolása, továbbá egyértelműségének biztosítása képezi.

f) *Ellenőrzés:*

Az ellenőrzés útján meg kell győződni a megszabott feladatok végrehajtásáról, a saját irányító tevékenység hatékonyságáról, a végrehajtás követelmények szerinti megvalósulásáról, az esetleges eltérés okairól. Az ellenőrzés tapasztalatai alapján rendszeresen értékelni kell a végrehajtók tevékenységét.

II.

A PK HTPH HELYE, SZEREPE A DANDÁR VEZETÉSÉBEN

A PK HTPH-ek helyét, szerepét, jogállását a Szolgálati Szabályzat egyértelműen szabályozza. Tevékenysége bár különböző mértékben, szinte minden területére kihat a csapatéletnek. A követelmények megvalósítása azonban nem a vezető részére biztosított jogoktól, hanem saját emberi tulajdonságaitól, vezetői alkalmasságától függ, amit a gyakorlati élet tapasztalatai is bebizonyítottak.

A beosztásban új PK HTPH-nek szerény, de határozott magatartással fel kell nőnie a beosztásához, támaszkodni kell az idősebbek segítésére. Hosszabb távon a megalapozott elméleti felkészültség, a megszerzett gyakorlati jártasság a beosztottak és az előljárók elismerését váltja ki.

Ha a PK és az előljáró PK HTPH folyamatosan azt tapasztalja, hogy a hadtápszolgálat felé támasztott követelményei végrehajtást nyernek, akkor rövid idő alatt a hadtápfőnök az őt megillető helyet foglalja el a dandár vezetésében.

Ha áttekintjük a dandár PK HTPH feladatkörébe tartozó főbb területeket, megállapítható, hogy meghatározó a harckészültség és mozgósítási feladatok hadtápbiztosítása, a hadtáp személyi állomány erkölcsi, politikai nevelése, a hadtápkiképzés vezetése, a kádermunka folyamatos végzése és nem utolsósorban a hadtápfogdalkodás irányítása. Ezen fő területek közül csak két területtel foglalkozunk részletesebben, a kádermunkával és a fogdalkodás irányításával.

1. A kádermunka folyamatos végzése, figyelemmel kísérése jelentőségét tekintve ma már nem szorul különösebb magyarázatra. A hadtáp eredményes munkája nem képzelhető el megfelelően felkészült, áldozatkész, tenni akaró szakkaderek nélkül.

A beosztottak nevelésében – a kádertartalékok kinevelése felől közelítve a kérdést – igen fontos tényező a megérdemelt sikerélmény létrehozása és a kudarcélmény elkerülésére való törekvés. A beosztottaknak, akit nap-nap után értékeli a PK HTPH, éreznie kell, hogy általában nem az embert, a beosztott vezetőt vagy munkatársat, mint személyt ellenőrzi, hanem az általa irányított és végzett munkát minősíti.

A beosztottakban nem szabad azt a benyomást kelteni, hogy az ellenőrzés, számonkérés célja a mindenáron való hibakeresés, hanem a feladat végrehajtásában való segítés, jobb módszerek alkalmazására való ösztönzés.

A beosztottak hosszútávú nevelése, a kádertartalék biztosítása szempontjából igen fontos követelmény, hogy a számonkérés, beszámoltatás során legyen helye és lehetősége a saját felismeréseken és a belső meggyőződéseken alapuló önkritikának is. Mint PK HTPH-nek, mindenkor méltányolni kell, ha a beosztott önkritikusan előre feltárja problémáit, kifejti véleményét, elgondolásait és a hiba kijavítására, esetleg nincs pontos elképzelése.

A végzett munka folyamatos értékelése, segítése mellett a PK HTPH elsősorban példamutatásán keresztül neveli beosztottait. Az a PK HTPH, aki éveken keresztül képtelen a kapott káderekből tudatos, eredményesen dolgozó munkatársat nevelni, akitől nem magasabb beosztásba, hanem ismétlődő leváltásra, lecserélésre kerülnek tiszték és tiszthelyettesek, az nem nött fel a hadtáp kádermunka irányítására. A kádermunkában az együttműködés elengedhetetlen. A személyes vélemény csalhatatlannak vétele általában kádervesztéshez vezet.

2. A gazdálkodás irányítása:

A hadtápgazdálkodás irányításának megfelelő értelmezéséhez tisztán kell látni, hogy ezen a területen is az egységes összefegyvernemi vezetés, az egyszemélyi parancsnoki irányítás érvényesül. A parancsnok a gazdálkodással kapcsolatos hatáskörét helyettesei, fegyvernemi és szolgálati-ág-főnökei, valamint a GEKÖB döntést előkészítő, javaslattevő és végrehajtást ellenőrző tevékenységére támaszkodva gyakorolja. A dandárszintű gazdálkodás szerves része a hadtápgazdálkodás, amelyet a szabályzók, az előjáró PK HTPH és a parancsnok követelményei alapján közvetlenül a dandár PK HTPH irányít törzse és alárendeltjei bevonásával.

A hadtápgazdálkodás magába foglalja: a jóváhagyott hadtáp költségvetési előirányzatokkal, valamint a központi térítésmentes természetbeni ellátás útján biztosított hadtápanyagokkal és -eszközökkel való együttes gazdálkodási tevékenység összességét, *mélynek célja:* a harcászultság, a kiképzés és a napi élet hadtápfeltételeinek megteremtése és folyamatos biztosítása a személyi állomány élet-, szolgálati és munkakörülményei szinten tartása és a lehetőségekkel összhangban történő fejlesztése.

A csapatéletben, a gazdálkodás, mint cselekvési folyamat, egyre jobban közeledik a polgári élet körülményeihez. Megjelentek olyan fogalmak, mint takarékoság, hatékonyság, belső tartalékok feltárása és hasznosítása, a társadalmi tulajdon védelme, fajlagos anyagfelhasználás stb. Mindezen fogalmak mögött aprólékos, munkraigényes feladatok sorakoznak, amit csak megfelelően (elméletileg és gyakorlatilag) felkészített gazdálkodási szakemberek képesek megoldani. Ezen feladatok aprópénzre váltása során dandárszinten több esetben bizonytalankodás érezhető (a célkitűzéseket jól ismerjük, a megoldás hogyanját nem találjuk).

A hadtápgazdálkodás széles körű együttműködést, egyeztetést feltételez a dandár vezetésén belül, valamint az előjáró tagozatokkal és az alárendeltekkel egyaránt.

Dandárszinten számszakilag is számottevőek lehetnek a hadtápgazdálkodásra kiható, a tartalmas vezetői együttműködésből származó eredmények vagy eredménytelenségek. E területen tehát meghatározó szerepet játszik az időbeni, kellő célorientált-ságú kezdeményezés.

Ha a dandár PK HTPH, mint a hadtápgazdálkodás közvetlen irányítója, helyesen érti szerepét a dandár vezetésében, és ha egészséges probléma érzékenységgel rendelkezik, mindig képes a jogos igényeket a jogtalantól elkülöníteni, objektív akadályokat a

szubjektív háttérű mulasztásoktól megkülönböztetni, ezen keresztül a dandár vezetésében szakterülete elismert vezetőjeként dolgozni.

Nem szabad azonban arról elfeledkezni, hogy a kitűzött gazdálkodási célok elérésére önmagában a leggondosabb döntéshozó és döntést hozó tevékenység sem biztosíték.

A PK HTPH-nek és a szolgálatiág-főnököknek tisztában kell lenni azzal, hogy minden gazdasági elemzés, számítás, számvetés tartalmaz valahol valami megmérhetetlent, valami becslésszerűt, azért a tökéletes biztonság a gazdasági döntéseknél elérhetetlen. Ha a PK HTPH ezt felismeri, belátja és annak tudatában cselekszik, akkor döntéseibe annak várható következményeit is bekalkulálja. Törekszik a bizonytalansági tényező csökkentésére, de számol vele, hogy gazdasági döntései a megvalósulás folyamatában kisebb-nagyobb mértékben módosulhatnak.

A fenntartás miatt jól működő visszacsatolásra, élő, eleven kapcsolatra van szükség a gazdálkodási folyamatban részt vevő valamennyi fegyvernemi és szolgálati ág között.

III.

A DANDÁRHADTÁP VEZETÉSÉNEK SAJÁTOSÁGAI

A dandár PK HTPH vezető, irányító tevékenysége a parancsnoki vezetési rendszer szerves részét, annak egyik alrendszerét képezi.

A jól szervezett napi, heti és havi munkarend szinte „automatikusan” biztosítja a hadtápszolgálat eredményes működését. A jól kialakított munkarend illeszkedik a dandár belső életéhez, nagyfokú önállóságot, rugalmasságot, vezetési szabadságot, az idővel történő tudatos gazdálkodást tesz lehetővé.

A végrehajtott szervezeti, technikai korszerűsítés a vezetés rendszerét dandárszinten alapvetően nem változtatta meg, azonban minden körülmények között szükségessé vált az új szervezethez jobban igazodó vezetési rendszermódosítás. Az átszervezés kapcsán átdolgozásra került a tervezési, feladatszabási és beszámoltatási rend, minek következtében alegység tagozatban megnövekedett az előrelátás, a fő feladatokra történő súlyképzés. A tervezés folyamatában a zászlóalj tagozat nagyobb önállósággal rendelkezik, természetesen vele párhuzamosan a felelőssége is növekedett.

A dandárhadtáp vezetési tevékenysége elképzelhetetlen a dandártörzs vezetési rendszere nélkül.

A hadtápjellegű feladatok meghatározása, az alárendeltek részére történő lejtuttatása általában a következő rendezvényeken és parancsokban kerül meghatározásra:

a) *Rendezvények:*

- parancsnoki vezetői, feladatszabó tervezői, fegyelmi értekezlet;
- állománygyűlések;
- pártpolitikai rendezvények;
- parancskihirdetési foglalkozások;
- beszámoltatások;
- havi, heti, napi feladatpontosítások.

b) *Alapvető parancsok:*

- 100-as parancs;
- helyőrségi és napiparancs;
- gazdálkodási parancs;
- előljáró szakmai intézkedések, utasítások és parancsok;
- előre nem tervezhető feladatra történő intézkedés.

Ezen felsorolt rendezvények, intézkedések és parancsok természetesen csak a legalapvetőbbek, mindezek kiegészülnek még a helyi sajátosságokat figyelembe vevő szabályozásokkal.

A következőkben röviden jellemezzük az egyes rendezvények jelentőségét, a vezetésben elfoglalt helyét.

A helyzettől függően a parancsnok általában *naponta*, a munkaidő kezdetén pontosíthatja a napi feladatokat. Ezen a vezetési aktuson a betervezett napi feladatok áttekintését, váratlan események igényelte egyeztetéseket szükséges a PK HTPH-nek is jelenteni.

A *heti* parancsnoki értekezleten általában értékelésre kerül az elmúlt heti feladatok végrehajtása, s megtörténik ugyanez a következő hétre. Mivel ez az értekezlet már egy jelentős „fórum” is, a PK HTPH-nek itt lehetősége van (amivel köteles is élni) többek között a személyesen és törzse által végrehajtott ellenőrzések tapasztalatai alapján *jelenteni, értékelni az alegység-gazdálkodás, anyagmozgatás, rajszemlék, hadtáptechnika karbantartása, a hadtápjobjektumok tevékenységével kapcsolatos területeket, valamint az öltözködési fegyelmet stb.*

A havi értekezleten a hadtápszolgálatot illetően általában napirenden van:

- a HKSZ (M) hadtápfeltételei biztosítása;
- a hadtápkiképzés végrehajtása;
- a hadtápgazdálkodás és ellátás fontosabb kérdései (szállítás, fehéreneműcsere és fürdetés, betegforgalom stb.);
- az anyagi fegyelem jellemző tendenciái, havi alegységrovancsok tapasztalatai;
- a hadtápmunka értékelése;
- kérelmek, javaslatok.

A havi értékelő és feladatszabó parancsnoki értekezleteken széles lehetőség van a betervezett és terven kívüli feladatokról jelentést tenni, sőt mód van – ha szükséges – résztvevők személyére menően kitérni az esetleges elmaradásokra és azok okaira is.

Hangsúlyozni szükséges, hogy *a napi eligazítást, heti, havi parancsnoki értekezleteket követően a PK HTPH-nek alkotó módon – részletesebben, kiegészítve megítélésével – elgondolásaival szükséges levezetni beosztottai részére saját vezetői aktusait.* Nem mindegy hogyan képes – elvi alapokon állva – egyeztetni a szolgálat érdekeit a követelményekkel. Nem mindegy, hogyan képes megnyerni közvetlen munkatársait a feladatok végrehajtásához.

A dandár „Gazdálkodási, Építési és Környezetvédelmi Bizottság”-ainak (GÉKÖB) *negyedévente* sorra kerülő ülései az egység életében jelentős szerepet töltenek be. Az a helyes, ha PK HTPH-ek aktívan részt vesznek az előkészítésében, a témák megtárgyalásán, valamint a javaslatok stb. kialakításában. Ezen a fórumon az egység összérdekeit figyelembe véve, széleskörűen mód van – a mérő- és mutatószámok, a személyes tapasztalatok alapján – a tervek végrehajtásának mennyiségi és minőségi megíté-

lésére, a reális helyzetkép összegzésére, a szükséges teendőkre vonatkozó döntések előkészítésére. *A dandár PK HTPH-nek a GÉKÖB ülésen egyszerre kell képesnek lenni a dandár vezetése egyik tagjaként, ugyanakkor (és ez nem ellentmondó) a dandárhadtáp vezetőjeként résztvenni.*

A *kiképzési időszakoként* sorra kerülő dandár tiszti, tiszthelyettesi értékelő és feladatszabó gyűlések előkészítő időszakában a dandár PK HTPH-eknek elsősorban azt célszerű szem előtt tartani, hogy a szolgálat eredményei éppen úgy bekerüljenek a dandár PK által elmondásra kerülő anyagba, mint a gondok területei, megjelölve azok okait, ha kell a felelősöket és a teendőket is. Ha a hadtápvezetés részéről az előbbiek reálisan kerülnek kialakításra, ez jól megmutatja a végzett munka megítélését illetően a vezetés egységes szemléletét és álláspontját. Ezért nagyon sokat és következetesen kell dolgozni. Ha mód van rá, a hadtápmunka egy-egy lényegesebb kérdésében a PK HTPH részletesebb jelentést is tehet a gyűlésen.

A dandár éves értékelő és feladatszabó tiszti, tiszthelyettesi gyűlés előkészítésében – bár szélesebb értelemben – az előbbiekhöz hasonló tartalommal célszerű részt venni.

A dandárszintű vezetési aktusokon a parancsnok által elrendeltek, a dandárhadtáp „Feladatterv”-ében megfogalmazott követelmények teljesítése a hadtáptörzs részéről is mindenkor feladatszabást, szabályozást, elszámoltatást követelnek. A napi pontosítások, a heti és havi beszámoltatások, az évi hadtápgyűlések tiszti, tiszthelyettesi szinten, jelentős szereppel bírnak e téren, szorosan kapcsolódnak a hasonló parancsnoki rendezvényekhez.

A hadtápmunka eredményességének megítélésében *jelentős az ellenőrzés szerepe*. A szolgálati ágak, hadtápbobjektumok, az alegységek ellenőrzése a *belső ellenőrzés* kategóriájába tartozik. A belső ellenőrzés rendszerét, módszereit, gyakoriságát az – állapotért érzett felelősség alapján – a CSHSZ I. rész., a Hadtápellenzőrzés Kézikönyve, a 050/1983. számú HDS PK-i Intézkedés részleteiben szabályozza.

A dandár belső ellenőrzését a parancsnok szervezi és hagyja jóvá. A hadtápszolgálat kötelező ellenőrzéseiből a lényeges feladatok szerepelnek a dandár belső ellenőrzési tervében, biztosítva ezzel – a lehetőségek szerint – az alegységek parancsnoki ellenőrzésén való egyidejű részvételt, más szóval az ellenőrzés komplex jellegét. Anélkül, hogy az ellenőrzés kérdéseit behatóbban érintenénk, a dandár PK HTPH-nek mindenkor törekedni kell személyes ellenőrző munkájában a váratlanság érvényesítésére, a pénzkihatással járó és más okmányok, a számviteli munka, a felhasználásra kiadott anyagok szabályos igénybevételeinek rendszeres vizsgálatára.

Összességében megállapítható, hogy a szervezeti és vezetési struktúrában bekövetkezett változások – annak ellenére, hogy a vezetést elméleti alapjaiban nem változtatták meg – jelentős kihatást gyakoroltak a dandárhadtáp vezetésére. Azonban helytelenül járunk el akkor, ha ezt a változást lekicsinyeljük vagy esetleg elmisztifikáljuk. A dandárhadtáp vezetésének újszerű kérdéseit tovább kell kutatni, meg kell találni azon összefüggéseket, helyi sajátosságokat és megoldásokat, amelyek további lehetőséget biztosítanak a hadtápvezetés hatékonyságának fokozására, minőségének javítására.

A katonakereskedelmi ellátásról és hosszabb távon annak továbbfejlesztéséről

*Bognár József ezredes
és Papp József alezredes*

A Magyar Néphadseregben a személyi állomány katonai kereskedelmi cikkekkel történő ellátása az ételmezési szolgálat feladata, melyet mind az állandó harcászaltság időszakában - beleértve a gyakorlatokat is - mind háborúban egyaránt végeznie kell. Maga a szolgáltatás - azaz árucikkek árusítása készpénzfizetés ellenében - jellegében azonosnak tekinthető mindkét időszakban, azonban az ellátás megszervezését és végrehajtását illetően igen eltérő sajátosságokkal kell számolni.

A laktanyai elhelyezésben, illetve a gyakorlatokon szervezett katonakereskedelmi ellátás többé-kevésbé megfelelőnek ítéhető és kedvező alapot nyújt ahhoz, hogy egyes területek átszervezése után az elkövetkező időszak magasabb követelményeinek is megfeleljen, minőségében fejlődjön és hosszabb távon is kielégítse a katonák szükségleteit.

A háborús időszak katonai kereskedelmi ellátása egészen a közelmúltig háttérbe szorult, így ezen a területen jelentősebb szervező és tervezőmunkára van szükség, hogy felzárkózzon az ételmezési ellátás jelenlegi jó színvonalának kiegészítésére.

I.

Állandó harcászaltság időszakában

A laktanyai elhelyezésben a katonai kereskedelmi tevékenységet a *laktanyai vegyesboltok* (kantinok) és az alegység KISZ-büfék végzik. Velük szemben az a követelmény, hogy a személyi állomány - ezen belül is alapvetően a sorállomány - részére szabad idejében tegyék lehetővé mindazon árucikkek árusítását, amelyek a napi tisztálkodáshoz, testápoláshoz, a levelezéshez, a felszerelés kisebb javításához, kiegészítéséhez szükségesek, illetve nyújtsanak módot az ételmezési ellátás során nem, vagy csak részben biztosított élelmiszerek, üdítő italok, egyéb cikkek és egyes élvezeti cikkek (kávé, cigaretta) beszerzéséhez, kulturált körülmények közötti elfogyasztásához.

A laktanyai vegyesboltok általában polgári vállalatok kezelésében működnek, termékeiket IV. osztályú, illetve kiskereskedelmi áron értékesítik. A kiszolgálás hagyományosan történik, azaz pultnál, eladók útján. A laktanyai vegyesboltok áruválasztékát az 1. sz. melléklet tartalmazza.

A sorállomány növekvő igényeinek kielégítése, a szabadidő kényelmesebbé, kötetlenebbé tétele, és nem utolsósorban a gazdasági lehetőségek kihasználása érdekében az utóbbi években egyre szélesebb körben kezdték meg működésüket a *KISZ-büfék*. Ennek az a lényege, hogy a reggelit, az ebédet követő és az esti szabadidőben a személyi állomány körletén (épületén) belül lehetővé váljon olyan cikkek árusítása, amelyekre a katonáknak igényük van, és amelyek elősegítik a jó közérzet kialakulását. Ennek megfelelően a *KISZ-büfék* áruválasztéka jelenleg az előrecsomagolt édességre, az üdítő italokra, a dohányárura és a presszókávére korlátozódik. A *KISZ-büfék* az alegység *KISZ*-klubokban, vagy a kulturális helyiség közelében kerültek kialakításra, s így lehetőség van a termékek, presszókávé fogyasztására, tv-nézés, egyéb kulturális tevékenység közben is.

A *KISZ-büfék* áruellátását az ételmezési szolgálat végzi, felszerelését és működését a *KISZ*-szervezet biztosítja. A keletkezett haszon 35%-ával a *KISZ*-szervezet rendelkezik, 35%-át az ételmezési szolgálat az étkezés feljavítására fordítja, a fennmaradó 30%-a elvonásra kerül.

Megállapítható, hogy a *KISZ-büfék* jelenlegi formában történő bevezetésével jelentősen javult a személyi (elsősorban sor-) állomány kereskedelmi cikkekkel való ellátása, azonban ez olyan mértékben csökkentette a laktanyai vegyesboltok forgalmát, hogy egyes helyeken az üzemelő vállalat a boltok felszámolását kezdeményezte. (Egyébként megfontolandó, hogy nem kellene-e visszaállítani a hagyományos „kantin” megnevezését, mert a jelenlegi „Laktanyai vegyesbolt” nem adja vissza azt, ami valójában. A polgári életben, elsősorban kisebb településeken működnek vegyesboltok, ott azonban csak árusítás folyik, a laktanyai vegyesboltokban viszont a helyszíni fogyasztásra is van lehetőség, azaz ötvöződik a bolt és vendéglátó hely funkciója. Az elnevezés – azaz a kantin szó – a hadseregben már régen elterjedt, közérthető, rövid, semmilyen félreértést nem okoz. Végezetül, pedig jelenleg is mindenki annak nevezi.) Ha pedig a korszerűbb megnevezéshez igazodunk, mindenképpen büfének kellene nevezni.

Az üzemeltető polgári vállalatok a forgalom fellendítésére több helyen alkalmaznak hatékony módszereket. Növelik a sütemények választékát, fagyaltot árusítanak, igyekeznek hiánycikknek számító termékeket forgalmazni stb., azonban fel kell készülni arra, hogy előbb-utóbb olyan mértékben csökken a forgalmuk, hogy további boltok bezárása várható. Az MN Ételmezési Szolgálatfőnökség tervezi egy olyan csapatpróba lefolytatását, ahol a laktanyai vegyesbolt – szoros összhangban a *KISZ-büfékkel* – az ételmezési szolgálat kezelésében működne, az alkalmazottak munkabéretét a haszonból fizetné és a laktanyai elhelyezés mellett a gyakorlatokon is funkcionálna. (Jelenleg ennek olyan munkáltatói jog következményei nincsenek tisztázva, hogy a dolgozók néphadsereg létszámkeretét terhelje-e vagy sem, az itt dolgozók azonos munkavállalók-e a honvédségi polgári alkalmazottakkal, ha igen, a bérek közterheit és egyéb kedvezményes anyagi juttatásait milyen forrásból fedezzük.)

A *gyakorlatok katonai kereskedelmi cikkekkel történő ellátása* sok tekintetben hasonló a „háborús” ellátáshoz. Az érvényben levő szabályzatok alapján az ételmezési szolgálatnak az árusításra tervezett árukat bizományban át kell venni a laktanyai vegyesbolttól (kantintól), ki kell jelölni a mozgóbolt vezetőjét, fel kell készíteni és részére a szükséges felteteleket biztosítani kell. Ilyenek a lehetőleg zárható gépkocsi, sátor, tároló berendezések, felszerelések, pénzkazetta stb. A gyakorlat befejezése után a bizományban átvett árukkal pénzürtékben vagy anyagban el kell számolni.

Ez a rendszer egy sor problémát hordoz magában:

- az élelmezési szolgálat egységenként egy, legfeljebb két mozgóboltot működtethet, ugyanakkor a település zászlóaljanként (osztályonként) történik, ezek száma elérheti a 7-8 alegységet is;

- hosszabb gyakorlatokra bizományban egy tételben nehéz felvételezni a fogyasztás-értékesítés által indokolt mennyiségű árukat (főképpen az üdítő italokat), mert a szállító kapacitás korlátozott. A békehelyőrségbe visszajárni az utánpótlás átvételéért csak egyes, közeli gyakorlatok esetén lehetséges, a gyakorlat színhelyén levő vállalatok pedig nem szívesen, vagy egyáltalában nem adnak bizományba ki árukat. A napi bevételből történő készpénzvásárlás könnyen visszaélésekhez vezethet, de gyakran nem is oldható meg, ezért tilos!

Ebben a módozatban a gyakorlatok során keletkezett haszon teljes egészében a lakatanyai vegyesbolté (kantiné) anélkül, hogy az az árucikk átadásán kívül munkát végzett volna a kapott árbevételért.

A fentiek alapján az is megállapítható, hogy a gyakorlatok katonai kereskedelmi ellátása mindenképpen átdolgozásra, korszerűsítésre szorul. A legjobb megoldásnak az tűnik, hogy az alegységeknél is működő KISZ-büféket - melyek általában zászlóaljanként, osztályonként rendelkezésre állnak - igénybe kell venni a gyakorlatok ellátására is, ebben az esetben áruválasztékukat ki kell bővíteni azokkal a cikkekkal (testápolási cikkek, levélpapír, boríték, papírzsebkendő, szárazelemek stb.), amelyek a gyakorlatokon feltétlenül szükségesek. Az áruellátást az élelmezési szolgálat végezné, az élelem ellátás rendjébe beépítve. A haszon felosztása e változat esetén is a jelenleg érvényes szabályok alapján történne. A megmaradt és a KISZ-büfékben lakatanyai elhelyezésben egyébként nem forgalmazott cikkeket a gyakorlat után egy vagy két kijelölt KISZ-büfé - a készlet elfogyásáig - tovább árusíthatná. A végleges megoldást természetesen az jelentené, ha mind a szervezetet, mind a kereskedelmi tevékenységet teljes vertikumban át lehetne szervezni, s annak ágazati irányítása teljes egészében az élelmezési szolgálathoz tartozna, mert ez esetben a szervezet magától értetődően a gyakorlatokra is kivonulna, része lenne az élelmezési biztosításnak, kiegészítené az élelem ellátását a szükséges katonai kereskedelmi cikkek beszerzésével.

Speciális feladatokat jelent a *töbfnemzetiségű gyakorlatok katonakereskedelmi ellátása*. Kisebb gond, ha a néphadsereg csapatai vesznek részt külföldi gyakorlaton, mert ekkor az ellátás nem tér el lényegesen a hazai gyakorlatok ellátási rendjétől, csak nagyobb figyelmet kell fordítani a megnövekedett készletek kiszállítására, az utánpótlás biztosítására, a befolyt nagy összegű készpénz kezelésére és a valuta-deviza szabályok betartására. Mindezek azonban az elmúlt évek alatt rendre megoldódtak, a megfelelő tapasztalatokkal csapataink rendelkeznek. Itt a tapasztalatok összegezett szabályozása (keret szabályozásra gondolunk) hiányzik, egy segédlet kiadása nagyban elősegítené a csapat élelmezési szolgálat munkáját. Nehezebb feladat a hazánkba érkező külföldi csapatok katonakereskedelmi és egyéb kereskedelmi cikkekkel történő ellátása. Mint az közismert, a külföldi gyakorlaton részt vevő törzsek, csapatok személyi állománya meghatározott napidíjra is jogosult a fogadó ország pénznemében, így az ide érkező katonák - ha egyenként nem is - összességében jelentős mennyiségű forinttal rendelkeznek, melyért magyar árucikkeket kell részükre biztosítani. Az a gyakorlat alakult ki - ugyancsak a többéves tapasztalatok alapján -, hogy a hazánkba érkező baráti hadseregek kereske-

delmi ellátására egy olyan egység hadtápszolgálata kerül kijelölésre, amely egyébként a gyakorlaton nem érintett. Az ellátást közvetlenül az egység PK HTPH irányítja, az egység megerősítésre kerül a szükséges eszközökkel (elsősorban „katonakereskedelmi gépkocsival” és hűtőgépkocsival). Az ellátás rendje az, hogy az ellátó egység PK HTPH felveszi a kapcsolatot az ide érkező baráti hadseregek képviselőjével (általában a legmagasabb beosztású PK HTPH-vel) és pontosítják a következőket:

- mely napokon, hol, milyen időpontban történjen az árusítás;
- melyek azok az árucikkek, melyek iránt a nagyobb kereslet várható;
- mekkora a vásárlóképes pénzállomány a személyi állománynál.

Míndezek alapján kerül sor a kereskedelmi ellátás megszervezésére, elsősorban *mozgóboltok* útján. A forgalmazásra kerülő cikkek összetétele sokrétű lehet, esetenként különleges cikkekből is állhat (például az elmúlt években minden nemzetközi gyakorlaton nagy számban adtak el Rubik-kockát), de azt szem előtt kell tartani, hogy olyan árucikkek forgalmazása tilos, amelyet a vámszabályok alapján országunkból kivinni nem lehet, illetve az érintett baráti országba az nem vihető be. Ugyancsak nem lehet szeszes italokat forgalmazni.

A baráti hadsereg hivatásos állománya részére - ha a törzsvezetési és csapatgyakorlat pihenőnapjain ez megengedhető - célszerű valamelyik közeli város áruházában közös vásárlást szervezni, mert a hivatalos állomány a sorkatonánál magasabb napi díjban részesül és így nagyobb értékű árucikkek megvásárlására is van igényük. Az áruházak általában biztosítják, hogy egy kijelölt napon, záróra után a külföldi állomány részére 1,5-2,0 óra időtartamban külön is árusítsanak.

Természetesen a néphadsereg hivatásos és sorállománya külföldön a fentiekhez hasonló ellátásban ugyancsak részesül.

A gyakorlatok kapcsán feltétlenül szólni kell az áruk ellenértékének, a készpénz bevételek kezeléséről, megőrzéséről és befizetéséről is. Abban az esetben, ha az egység pénzügyi szolgálata is részt vesz a gyakorlaton, akkor a napi bevételt esetenként oda kell befizetni, mert a mozgó tábori pénztárban a pénz megőrzése, a megbízható zárás biztosított.

Ha a gyakorlaton nem vesz részt a pénzügyi szolgálat, akkor a bevételeket naponta postautalványon kell befizetni az értékesítést szervező egység egyszámlájára. Ezt a feladatot általában az ételmezési szolgálat vételezője végzi el. Nem engedhető meg az a - sajnos sokszor tapasztalható - gyakorlat, hogy a mozgóbolt kezelője a bevételt (esetenként több tízezer forintot) a gyakorlat végéig magával hordozza, éjjel őrizet nélkül tárolja, vagy legjobb esetben egy falárába, egyszerű lakattal lezárja.

Végezetül néhány szót a gyakorlatokon működő mozgóboltok igénybevételének rendjéről. Általános jelenség, hogy amint megjelenik a mozgóbolt, illetve állandó település esetén ha kinyit, azonnal meglepi a személyi állomány, és vég nélküli vásárlások kezdődnek. Ezt mindenképpen el kell kerülni, ezért szükséges szabályozni: egyrészt a mozgóbolt működését, másrészt a személyi állomány részére az igénybevétel rendjét, az alegységek részére meghatározni azt az időt, amikor a vásárlásokra elvonulhatnak. Nem célszerű - még állandó település esetén sem -, hogy a mozgóbolt egész nap árusítson, mert ez arra csábítja a katonákat, hogy egyéb feladataik rovására ott töltsék el idejüket, márpedig a gyakorlaton - nem kisebbítve a jelentőségét - nem a kantinlátogatás az alapvető feladat.

II.

Háborúban

A katonakereskedelmi ellátás megszervezése felelősségteljes és bonyolult feladat. (A „háborús” katonakereskedelmi ellátás alatt a harcoló szárazföldi csapatok ellátását értjük, a továbbiakban csak ezzel foglalkozunk, mert a hátországban maradó csapatok, intézetek ellátása külön feladat, a polgári lakosság ellátására vonatkozó rendszabályokkal van szoros összhangban.)

A „háborús” katonakereskedelmi ellátás kérdéseinek vizsgálata során feltétlenül figyelembe kell vennünk a szovjet hadsereg nagy honvédő háborúban szerzett tapasztalatait, mert az 1943-1944-re kidolgozott ellátási rendszerük jelenleg is korszerű és a katonakereskedelmi ellátást egy esetleges újabb háborúban nem lehetne másképpen sem megszervezni, sem végrehajtani.

Különösen tapasztalatokat dolgoz fel „A szovjet fegyveres erők hadtápjá a nagy honvédő háborúban” (Zrínyi Katonai Kiadó, 1980.) című könyv 10. fejezete: „Katonakereskedelmi szolgálat az arcvonalban”, melyben a szerzők fejlődésében mutatják be a katonakereskedelmi ellátás kialakulását a háború folyamán. Emellett több visszaemlékezés (Zsukov, Antyipenko stb.) tesz említést a katonakereskedelemről, mint a személyi állomány ellátásának egyik igen fontos területéről.

A katonakereskedelmi ellátás jelentősége „háborúban”, elvitathatatlan. Igaz, hogy a harcoló katona (beleértve a tisztit, tiszthelyettesi állományt is) gyakorlatilag minden szükséges felszerelést, élelmet és egyéb járandóságot a vonatkozó normák alapján természetben megkap, azonban a normák a célszerűséget szem előtt tartva egy átlagos katonára vannak meghatározva, ugyanakkor az emberek saját személyükben önálló szubjektumok, így igényük is változó. Az egyik több cigarettát szív el, a másik kevesebbet vagy nem dohányzik; az egyik szereti az édességet, a másik nem; van aki naponta háromszor mos fogat, van aki egyszer sem, és így tovább. Ezen kívül lehetőséget kell adni olyan apróbb cikkek beszerzésére, melyek normákban nem szerepelnek, de a napi életviteléhez elengedhetetlenek (pl. zsebkés, körömvágó olló, zsebnaptár, notesz stb.). Lélektanilag sem elhanyagolható a kereskedelmi ellátás szerepe, amit legjobban egy szovjet haditudósító írásával lehet példázni (a már említett könyvből idézve): „Az utcákon még vonulnak a gyalogosok menetoszlopai, a pincékből még gránátokkal verik ki az utolsó németeket, Vityebszk peremén még géppisztoly sorozatok jelzik a harcot, a hídnál azonban már megtelepedett és dolgozik a nyugalom és béke első hírnöke, a katonakereskedelem mozgóboltja.”

A „háborús” katonakereskedelmi ellátást – széles körűen figyelembe véve a nagy honvédő háború és az azóta lefolytatott hazai és külföldi törzskönyvezési és csapatgyakorlatok tapasztalatait – az alábbiak szerint célszerű megszervezni:

A katonakereskedelmi ellátást irányító felső szintű szervezet a Magyar Néphadsereg Élelmezési Szolgálatfőnökség. Itt kell kidolgozni a katonakereskedelmi ellátás elveit, meghatározni az első ellátmányként átvételre kerülő cikkeket, azok mennyiségét és az átvétel időpontját, helyét, módját. A feladatok tényleges végrehajtását az MN Élelmezési Ellátó Központ végzi, melynek M szervezetébe egy „Katonai Kereskedelmi Osztály” is tartozik. Itt kell elkészíteni azokat a terveket, melyek alapján egyértelművé válik:

- milyen cikkek, milyen mennyiségben kerülnek átvételre a készletek feltöltéséhez;
- az átvétel a mozgósítás melyik időszakában és hol történik;
- hők az átadók és az átvevők, hová kerülnek a kereskedelmi cikkek beszállításra;
- hogyan történik a továbbiakban a készletek pótlása;
- a kiadás (csapatokhoz történő eljuttatása) rendje;
- az árusítás során alkalmazható fogyasztói árak kidolgozása, kiadása;
- a készletek nyilvántartásának rendszere;
- az elszámolások, igénylések elkészítése, időszakonkénti felterjesztése.

A „háborús” katonakereskedelmi ellátásra – és ezzel több, gyakorlaton felmerülő félreértést kell eloszlatni – csak akkor lehet áttérni, amikor a háborús élelmezési ellátás rendszere érvénybe lép. Ez azt jelenti, hogy a magasabb harcckészültségbe helyezés, mozgósítás után – legyen az egység körletben vagy az eredeti laktanyai elhelyezésben – az állandó harcckészültségbe helyezés időszaka alatti, a gyakorlatok ellátásra vonatkozó szabályok szerint kell a katonakereskedelmi cikket biztosítani (vállalatoktól vételezni, mozgóboltokat vagy a laktanyai vegyesboltot működtetni stb.). Éppen ezért erre az időszakra az állandó harcckészültség időszakában kell a terveket elkészíteni és azokat a harcckészültségi tervekkel együtt naprakészen tartani. Ekkor lehet továbbá kialakítani az egységeken belül azt a célszerű ellátási rendszert – erről a későbbiekben még lesz szó –, amely a háborús ellátásra történő áttérés után biztosítja a zökkenőmentes szolgáltatást.

Nem kizárt annak a lehetősége sem, hogy a polgári vállalatoknál, raktáraknál olyan nagy számban jelennek meg egységek vételezés céljából, hogy a kiadókcapacitás egyszerűen nem teszi lehetővé valamennyiük kiszolgálását. Ilyenkor célszerű irányokban összevonásokat végrehajtani, azaz több, egymáshoz közel eső (települő) csapat részére egy beszerzőt, vételezőt kijelölni, aki majd szétosztja a gyűjtőcsomagolású cikkeket. Ez esetben a felvételező egység az áruk teljes mennyiségét kifizeti a vállalatnak (raktárnak) és ugyanakkor térítés ellenében adja át a hozzá utalt katonai szervezetnek. Amennyiben lehetőség van rá, célszerű úgy szervezni ezt a központosított áru-felvételezést és kiosztást, hogy az az élelem ellátás rendjébe épülve, egyben az összekovácsolást is szolgálja (pl. a hadtest katonai kereskedelmi bolt már ebben az időszakban is magára vállalhatja a hadtestközvetlen egységek katonakereskedelmi cikkek élelemmel együtt történő kiszállítását vagy kiadását az utaltsági rendnek megfelelően).

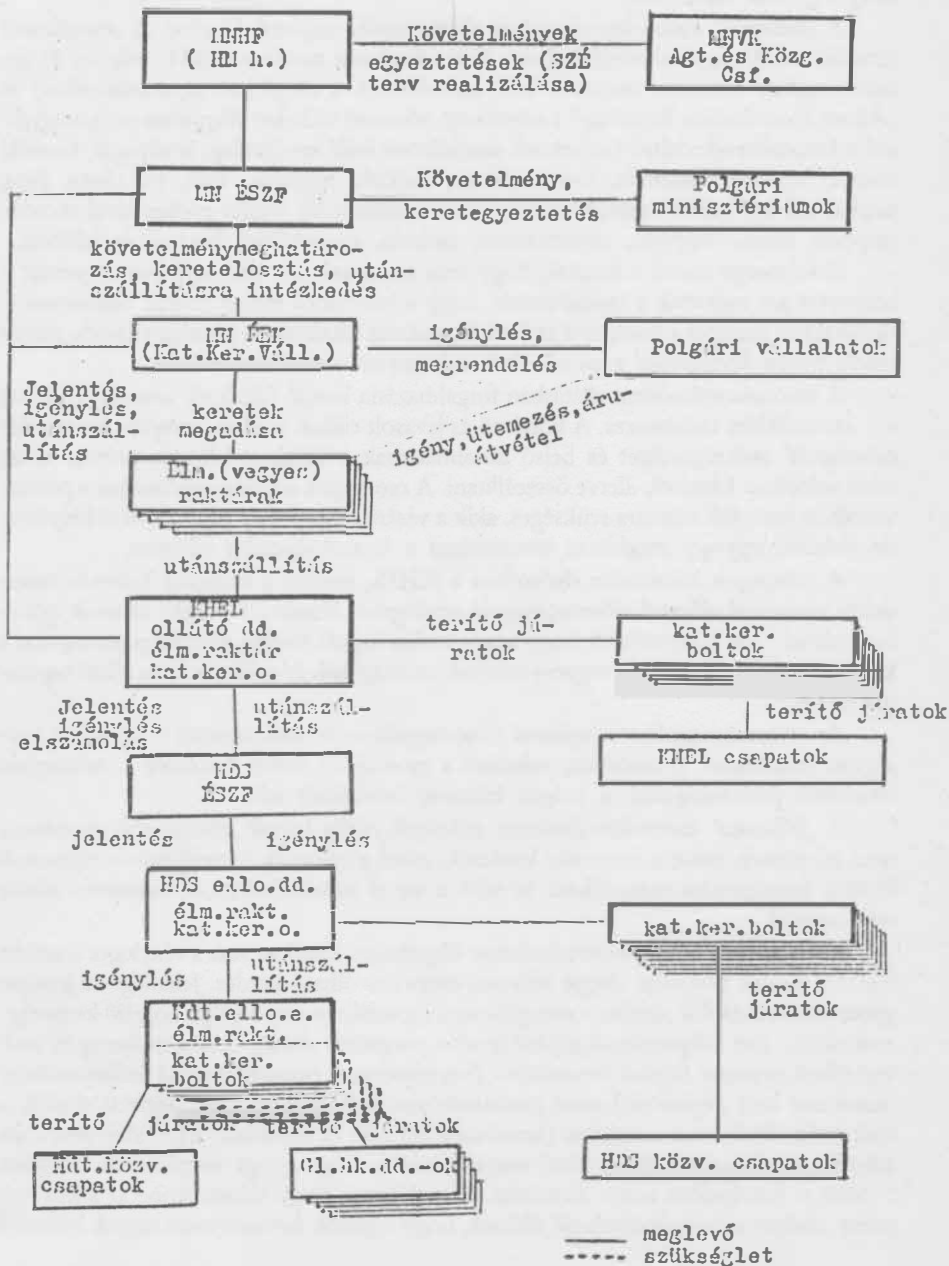
A „háborús” élelmezési ellátásra történő áttérés sem jelenti kategórikusan a katonakereskedelmi ellátás teljes áttérését. Amíg a csapataink honi területen folytatnak harctevékenységet és a lehetőség meg van a további vételezésekre, a felülről történő ellátást nem, vagy csak csökkentett mértékben célszerű alkalmazni. Ezzel elkerülhetjük, hogy a központi készletek még az előtt lecsökkenjenek, mielőtt csapataink az ország területét elhagynák.

A katonakereskedelmi ellátás háborús rendszerre történő teljes átállása után a kereskedelmi cikkekkel való ellátásalapvetően centralizálva – az ellátási felelősség érvényesítésével – felülről lefelé, az élelem ellátással egyidejűleg történhet.

A beszerzéseket a központhatáp élelmezési (vegyes) raktárak, a KHEL ellátóndár Katonai Kereskedelmi Osztálya végezheti, egyes esetekben – a szolgálati előjáró engedélyével és kiutalására – a hadsereg, illetve hadtest katonai kereskedelmi szervei is folytathatnak beszerzéseket. A kereskedelmi cikkekkel történő ellátás rendje és az ellá-

tási felelősség megegyezik az élelmiszerellátás általános rendjével, amelynek alapváltozatát a vázlat szemlélteti.

A katonakereskedelmi hálózat szervezeti felépítése

Eltérően az élelmiszerektől, a katonai kereskedelmi cikkeket nem fontos naponta utánszállítani (vételezni) és elosztani, de azt biztosítani kell, hogy az árusítóhelyeken a szükséges áruválaszték rendelkezésre álljon. A megfelelő készlet nagyság kialakítása különösen a kezdeti időkben gondot okozhat, ezért célszerű úgy összeállítani az induló készleteket, hogy abban elsősorban az alapvető cikkek (tisztálkodáshoz, borotválkozáshoz) legyenek túlsúlyban.

A „háborús” katonakereskedelmi ellátás egyik alapvető kérdése az *áruválaszték összeállítása*. A nagy honvédő háború idején (egészen pontosan 1944. március 23-án, tehát amikor a szovjet csapatok már rendelkeztek a megfelelő tapasztalatokkal) az „Állami Honvédelmi Bizottság” a következő kötelező cikkeket állapította meg, melyekkel a katonakereskedelmi szervezeteknek rendelkezni kell: levelezőlap, levélpapír, boríték, ceruza, borotva felszerelés, borotvapenge, fogkefe, fogkrém, fésű, tű, céna, pipa, szipka, váll-lap, gomb, zsebtükör, csillag, jelvény. A listák részére ezeken kívül mosdószappan, kölni, öngyújtó, cigarettatárca, zsebkész, jegyzetfüzet, kesztyű és bőrpindó.

Érdekesége ennek a listának, hogy nem tartalmaz sem dohányt, sem cigarettát – bizonyára azt mutatták a tapasztalatok, hogy a normából ezeket tudták biztosítani –, ugyanakkor szerepel a levélpapír és boríték, aminek alkalmazása jelenleg vitatott, mert a tábori postai levelezőlap a posta által szabványosított.

A katonakereskedelmi ellátásban forgalmazásra kerülő (általunk javasolt) cikkeket a 2. sz. melléklet tartalmazza. A kötelező és javasolt cikkek mellett szereplő „kis egységcsomagok” szükségességét és belső tartalmát csak a kialakult háborús helyzet során lehet valójában felmérni, illetve összeállítani. A csomagok árusítása elsősorban a peremvonalban harcolók számára szükséges, akik a vásárlás miatt nem hagyhatják el helyüket, de részükre egy-egy megbízott beszerezheti a legszükségesebb cikkeket.

A csomagok készítésére elsősorban a KHEL, esetleg a hadsereg katonakereskedelmi szerveinél célszerű előrcsomagoló részlegeket létrehozni – helyi lakosok igénybevételével –, de elképzelhető, hogy a tapasztalati fogyás alapján az egységcsomagokat a központhadtáp élelmezési (vegyes) raktárak csomagolják és szállítják ki az ellátó tagozatok útján.

Az előrcsomagoló részlegeknél a csomagokban fel kell tüntetni a tartalmat, egységárat cikkenként és összesen, valamint a csomagoló nevét. Célszerű a csomagban elhelyezni jókívánságokat, a polgári lakosság üdvözlését stb.

A „háborús” katonakereskedelmi ellátásról eddig leírtak különösebb problémát nem jelentenek, mind a szervezési kérdések, mind a választék összeállítása és tagozatok közötti forgalmazása megoldható és nem is tér el különösebben az élelmezési ellátás rendszerétől.

Más a helyzet a katonakereskedelem végrehajtás szintjén, azaz a tényleges árusítást illetően. Ennek hogyanja eléggé nehezen megválaszolható kérdés. Jelenleg – a jóváhagyott állománytáblák alapján – mozgóbolttal (speciálisan erre a célra szolgáló katonakereskedelmi, zárt felépítményű gépkocsival) a prognózis alapján csak a hadsereg és hadtest ellátó egységei fognak rendelkezni (napjainkban a népgazdaságból helyettesítéssel biztosított bolt gépkocsik) ezzel párhuzamosan szakállomány, azaz képzett eladók is csak itt kerültek rendszeresítésre (természetesen csak M állománnyal). Összevetve ezek számát, az ellátandók létszámával megállapítható, hogy *egy-egy mozgóboltnak átlagosan 5-6000 fő kiszolgálását kellene biztosítani*. Nem hiszem, hogy túlzott lenne az a követelmény, melyet a mozgóboltok elé állítunk, hogy legalább *háromnaponta* tegyék lehetővé

minden egységnél a kereskedelmi cikkek árusítását. Ez azt jelenti, hogy egy mozgóbolt naponta legalább 2000 főt kell kiszolgálni, illetve ennyi fő részére kell árut biztosítani. Matematikailag ez úgy oldható meg, hogy a nagyobb létszámú egységeknél több mint egy napot árusít, a kisebb létszámú egységek közül pedig egy nap alatt több alegységet is felkeres. Háborúban ez azonban nem lesz ilyen egyszerű, közbeléphetnek azok a tényezők, melyek a számításokat felboríthatják, amelyek a következők lehetnek: a harc helyzet nem engedi meg a mozgóbolt mozgását; az áttelepülések következtében a csapatokat nehézkes megtalálni; a beütemezett időben az egység nem veheti igénybe a mozgóbolt szolgáltatását, a mozgóboltot veszteség éri, esetleg megsemmisül; az áru utánpótlás megakad stb. Így tehát ezzel a módszerrel a 3 naponkénti árusítás csak a legoptimálisabb esetben biztosítható, de előfordulhat 4, 5 vagy 6 naponkénti árusítás is.

Ezért a szervezeti korszerűsítés máris indokoltnak látszik. Ugyanis a harcászati magasabbegységek ellátásához az ellátóezred szervezetében működő négy katonakereskedelmi bolt nem képes az alárendeltet ellátni. A négy katonakereskedelmi boltot legalább 6-7 boltra indokolt növelni. Ebből 5 bolt - terítő járatként - az öt gl. és hk. dd.-t, 1-1 bolt pedig a közvetlenek irányában szükséges hogy működjön.

Az árusításnak a jelenlegi szervezettel és állománnyal *a személyi állomány ellátását két módon lehet megszervezni:*

a) Hagyományos módon, amikor a személyi állomány egyenként keresi fel a mozgóboltot és hajtja végre a vásárlást. Ez elsősorban akkor valósítható meg, ha az egység nincs közvetlen harcérintkezésben az ellenséggel.

b) Az aleggységektől kijelölt megbízottak részére történő árusítással. Ebben az esetben az aleggységek állományából (pl. századonként) egy-két fő kijelölt személy összegyűjti az igényeket és a pénzt, megvásárolják a mozgóboltban az árucikkeket és a megrendelőknek elszámolnak. Ez a forma alkalmazható közvetlenül az arcvonalban is. A vásárlások gyorsaságát és az ellátás teljeskörűségét jelentősen elősegíthetik a már említett „kis egységcsomag”-ok, pl. a higiéniai egységcsomag tartalmazná a fronton harcoló katonára 10-15 napi tisztálkodáshoz szükséges cikkeket, ezek a csomagok egyszerűen átvehetők és kifizethetők az időt rabló készletezéssel, számolgatással szemben.

Megszervezhető az árusítás más, *kombinált módon is*. Ez azt jelenti, hogy a hadtest a dandárok, a hadsereg a nagyobb közvetlen ezredek részére a katonai kereskedelmi cikkeket „bizományban” átadja, annak értékesítését rábízva a dandár, ezred élelmezési szolgálatára, a mozgóboltokkal pedig a közvetlen egységek (önálló aleggységek) ellátását végzi, illetve a mozgóboltok egy részét (pl. hadtestnél 1, hadseregnél 2-3 katonai kereskedelmi gépkocsit) áruval feltöltve tartalékol az esetleges veszteségek gyors pótlására, a készletek manővereztetésére.

Ez a változat - legalábbis az érintett egységek számára - célszerűbbnek tűnik, hiszen így önálló katonakereskedelmi ellátással rendelkeznek, kevésbé függenek az előjáró mozgóboltjának működésétől. Hátránya, hogy jelenleg sem a dandároknál, sem a hadsereg közvetlen ezredekénél nincs erre rendszeresítve sem személy, sem eszköz, így ez a változat csak belső átszervezéssel oldható meg.

(A bizományban történő árusításnál a hadsereg, hadtest élelmezési raktárakból az érintett dandár, ezred, raktár részére az árucikkeket utalvány alapján adnak ki úgy, hogy azok ellenértékét a következő vételezés alkalmával kiegyenlítik. Az el nem adott árukkal a következő vételezésnél felvett cikkeket meg kell növelni, a maradványt úgy kell tekin-

teni, mintha visszaszállították, majd újra átvették volna. Ezzel elérhető, hogy a bizományosnál, azaz a dandárnál, egységnél mindenkor csak egy bizományosi utalvány lesz érvényben.)

A felsorolt változatokon túl elképzelhető az is, hogy a *mozgóbolt is ad ki bizományba bizonyos mennyiségű árucikkeket*, melynek kezelése és elszámolása hasonló az ezred és a dandár részére bizományba adott áruk okmányolásával, elszámolásával.

Azokon a helyeken, ahol nem erre a célra kialakított katonakereskedelmi gépkocsiról történik az árusítás, sátrakat, ponyvázott gépkocsikat lehet kijelölni és berendezni mozgóboltnak. Amennyiben az egy helyben történő tartózkodás hosszabb ideig tart, célszerű állandó építményeket is igénybe venni (pl. védelemben vagy tartalékban levő egységek).

A katonakereskedelmi ellátás *nyilvántartási rendszeréről* itt hosszadalmasan nem célszerű szólni, a vonatkozó szakutasítás részletesen fogja tárgyalni. Alapelveként kell azonban tekinteni, hogy az árusítóhelyeken csak utalvány legyen, melyen a kiadott árucikkek és azok eladási (fogyasztói) árai vannak feltüntetve. Ez alapján a mozgóbolt (vagy bizományos) bármikor elszámoltatható, adott esetben a bekövetkezett veszteség könnyen felmérhető.

A katonakereskedelmi forgalomban az *eladási (fogyasztói) árak* meg kell hogy egyezzenek az adott időpontban az árusítás helyén érvényes polgári fogyasztói árakkal, ellenkező esetben fekete-kereskedelem jöhet létre a polgári lakosság és a katonák között, mindkét irányban, függően attól, hogy a polgári áraknál olcsóbb vagy drágább a mozgóbolti ár.

Ugyancsak gondot okozhatnak - hasonló okok miatt - a polgári lakosság körében hiánycikkeknek számítható, de a mozgóboltokban megvásárolható áruk is. Ezek vásárlásánál célszerű korlátozásokat bevezetni (pl. egy fő által vásárolható mennyiség meghatározása, előrendelések bevezetése stb.).

A háborús katonakereskedelmi ellátás eddig kidolgozatlan területe a beszerzési és eladási ár közötti különbözet - azaz a haszon - felhasználása, az árakkal és valutában történő elszámolással kapcsolatos kérdések az államhatár átlépése és idegen állam területén történő árusítás során, valamint a polgári személyek árusításba történő bevonása. Ezek mellett egy sor olyan részterület van, amely a katonakereskedelem körülhatároltabb szabályzását igényli; ezek kidolgozása folyamatban van, de végleges formába öntésükhöz számítunk mindazok segítségére, tanácsaira és javaslataira, akik átérzik ennek fontosságát és tenni akarnak jobbitása érdekében.

X

Végezetül gondolatainkat - a teljesség igénye nélkül - vitaindító cikknek szántuk, átérezve a katonakereskedelem néphadseregi működtetésének fontosságát, s azt, hogy napjainkban különösen az állandó harcckészültség idején mind laktanyai elhelyezésben, mind gyakorlatokon - az élelem ellátás mellett, azt kiegészítve - a katonáállomány részére magasabb igényeket kell kielégítenie. A háborús katonakereskedelmi ellátás megszervezése pedig ugyancsak nélkülözhetetlen része a személyi állomány ellátásának kiegészítésében, azonban ennek szervezeti és egyéb, adott esetben a működésüket szolgáló szervezési és anyagi biztosítási feladatai nincsenek egyértelműen rendezve.

A kidolgozói munkához várjuk a legtöbb észrevételt és segítséget, ugyanis a katonakereskedelmi ellátáson kívül a személyi állománynak a háborúban egyéb szolgáltatásokat is kell nyújtani, mint például a ruházati javítóműhely, a fodrászat, a mosoda, a fényképész, a csomagoló részleg stb. Emiatt azon is el lehetne gondolkodni, hogy a katonakereskedelmi ellátást tágabb értelemben ki lehetne egészíteni a szolgáltatási tevékenységgel is. Ebben az esetben azonban már egy önálló - a pk. htp. helyetes irányítása alatt működő - „Katonakereskedelmi ellátó és szolgáltató” alegységre lenne szükség, ahol egy szervezeti egységben lehetne kielégíteni a személyi állomány alapellátásán kívüli szükségleteit mind az állandó harcászaltság időszakában, mind a háborús körülmények között.

Ez az ellátási, szolgáltatási tevékenység a nagy honvédő háború idején a szovjet hadseregnél igen jól bevált, ott még a tisztí étkezdék, teázók és órajavitó műhelyek is ide tartoztak, tapasztalataikat célszerű lenne hasznosítani.

(Mellékletek a folyóirat végén találhatóak!)

Számviteli részlegek és a szervezeti korszerűsítés

Bakodi Zoltán ezredes

A témával kapcsolatban eddig megjelent publikációk világos képet adnak a szervezeti korszerűsítés méreteiről, a feladat nagyságáról.

A végrehajtandó feladat a szárazföldi csapatok minden tevékenységét érinti, ezzel bonyolult helyzetet teremt úgy a parancsnoki, mind a szaktiszti állomány részére. Ha csak a hadtápszolgálat feladatait összesítve felvázoljuk, megborzong mindazok háta, akik átéltek végrehajtóként ilyen nagymérvű szervezeti korszerűsítést. Felszámolást, más helyen megalakulást, leszerelést, bevonulást, HKSZ biztosítást, s mindezt úgy, hogy ne legyen lemaradás a folyamatos ellátásban. Mindehhez feszes tervezés-munkaszervezés, a bizonylati rend betartása, valamint megbízható számviteli rend szükséges. E követelményeknek eleget tenni sokkal nehezebb, mint így leírva, olvasva elképzelhetjük.

Miért? Miért ez az aggodalom?

Vegyük azt a témát, amiért e cikk íródott. Ma a szárazföldi erők majdnem egészénél *számviteli részlegek* feladata biztosítani a bizonylati rendet, a csapat hadtápgazdálkodás okmányainak feldolgozását. De sajnos nem mindenhol valósul ez meg a kívánt szinten, mert a részlegek egyharmada gondokkal küszködött és küszködik ma is.

Az okai ismertek: a nagy fluktuáció, feltöltetlenség, számítógép gondok, vezetetlenség, a hadtáptörzs helytelen hozzáállása stb. De sajnos az átszervezés ezeket sem kerülte ki. Sőt, mivel a számviteli részlegek működésénél megemlítettem a számítógépek minőségi gondjait – ezt látva a felső vezetés is – intézkedett új, korszerű eszközök és programrendszerek kidolgozására így ugyanebben az időben történik az új technikai eszközre az adatfeldolgozási rendszer kidolgozása, és a második ütemben egyes csapatoknál a kidolgozott rendszer kísérleti üzemeltetése.

Az említett gondok feláramolása érdekében olyan rendező elveket kellett felállítani, amelyek biztosítják a feladatok megoldását.

Melyek ezek?

1. Nagyon fontosnak tartottuk, hogy az *új számviteli részlegek igazodjanak a csapatok új szervezeti rendjéhez*. Egy-két kisebb létszámú laktanya kivételével sikerült is ennek eleget tenni.

2. A másik szempont az volt, hogy a *korszerűsítés a lehető legkisebb mozgással járjon a számvitelek szempontjából*, tehát a meglevőre kellett alapozni ahol lehetett. Ezt a fon-

tos követelményt alapvetően teljesíteni tudtuk, sőt e szempont alapján 10 db adatrögzítővel rendelkező 4 fős részleget fejlesztettünk teljes értékű számviteli részleggé.

3. Alapvető szempont volt az az igény (és fő cél), hogy az *átszervezés ne bontsa meg a számviteli rendet* és fegyelmet. Mondhatnám azt is, hogy az egész (a többi rendező elv) munka, de az eddigi fejtegetésem is ennek van alárendelve.

4. Nagyon fontos és az előbbiekhöz kapcsolódik az a rendező elv, hogy a korszerűsítés ne bontsa meg, sőt *őrizze meg a szervezet és az állomány egységét*. Ahol lehetőség van rá, célszerű a törzsállományra alapozva – természetesen a részlegvezető véleményét figyelembe véve – a megszűnő részlegből a legalkalmasabbakkal kiegészíteni a megmaradó, vagy újonnan felálló részlegeket. Néhány helyen sajnos nem ez történt, már jóelőre megindult a harc a részlegek között, amely párosult oldalági ráhatással, és így néhány új munkahely után néztek. Ezért az újonnan összeállt számviteli részlegekben néhányan megkeseredett szájjal dolgoznak.

5. E rendező elvhez tartozik szorosan az, hogy az új környezetben a számviteli részleg *segítse elő a számviteli rend megszilárdítását* vagy megteremtését elsősorban azért, hogy megszűnnek a létszámgondok, műszaki megbízhatóság szempontjából megfelelő számítógép áll rendelkezésre, és nem utolsósorban e bonyolult körülmények között nagyobb odafigyelés, segítség és megbecsülés övezi munkájukat. Ennek megfelelően vannak jó példák, ahol valóssá váltak a remények és megfelelő indulással vagy a folyamatos fenntartásával betölti szerepét a számviteli részleg. Vannak helyek, ahol a kezdet, az új környezetben való működés előhozta e kornak gyermekbetegségeit: az idegenkedést, hozzá nem értést, létszámgondokat, a működés feltételeinek hiányát.

Összefoglalva az első ütem első lépcsője végrehajtásának tapasztalatait azt mutatják, hogy a számvitelek a korszerűsítés feladataihoz szorosan kapcsolódva, gondokkal küszködve tudnak megfelelni rendeltetéseiknek. A korszerűsítés nem szült más, vagy új embereket, egyesek kisebb vagy nagyobb tapasztalattal új helyre kerültek, vagy helyükön maradtak. Éppen ezért azok a számvitelek, amelyek eddig jól oldották meg feladataikat, gépidőhiánnyal küszködve, túlórázva, megfeszített tempóval igyekeznek a bonyolult körülmények között is megfelelni, az intézkedésnek megfelelően egyes helyeken a szolgálati ágak kartont vezetnek, a számvitel pedig a felszámolással foglalkozik (hiányokat rendeznek) és mellette kialakítják az új szervezeti felépítésnek megfelelően a gépi nyilvántartáshoz szükséges adattárakat. Van amelyik várja a gépi nyilvántartáshoz szükséges adattárakat. Van amelyik várja a számítógépet, tölti fel az állományt, vagy alakítja ki a géptermet. Gondok nélkül egyetlen számviteli részleget sem találunk.

A gondok alapvetően abból fakadnak egyrészt, hogy a kiadott intézkedések nem az általam leírt rendező elvek figyelembevételével készültek, másrészt a feladat megkezdése óta semmilyen segítséget nem kaptak (kivéve a műszaki hibák elhárítása).

Felmerül a kérdés, lehet vagy tudok-e tanácsot adni az általam felállított rendező elvek és az eddigi tapasztalatok alapján. Ha egyszer belefogtam e cikk megírásába, akkor kötelességem az i-re pontot tenni. Ezért a *gyakorlati tanácsaim* az alábbiak:

Az első és legfontosabb az, hogy ott, ahol a számviteli rend megbomlik, rossz adatot ne vigyenek fel a gépre, hanem azonnal leltározzanak és a tényleges állapotot rögzítsék.

Másodszor, a parancsnoki, szakmai, politikai állomány bevonásával a helyi társadalmi szervek segítségét kérve meg kell kísérelni a hiányzó létszám feltöltését, de mind-

addig a parancsnok hozzájárulásával katona munkaerőt kell biztosítani az állománygondok enyhítése érdekében.

Harmadikként a 90/1986. (HK 24.) MNHF-MN FVTFCSF-MN REVA sz. együttes intézkedésnek megfelelően kell szervezni a feladat végrehajtása érdekében az együttműködést a seregtest hadtáptörzsek és a REVA szervek között. Ez az együttműködés lehetőséget biztosít arra is, hogy a HDT adatfeldolgozó központja, számviteli részlege készen legyen a gondokkal küszködő számviteli részlegek segítésére.

Negyedik fontos kérdésnek tartom az első ütem végén hadtestenként összehívni a számviteli részlegek vezetőit, értékelni az elmúlt időszak feladatai végrehajtásának színvonalát. Megszólaltatva a jókat és hathatós segítő intézkedésekkel kell a második ütemnek és a további feladatoknak nekifogni.

Ugyanígy fontosnak tartom a parancsnoki és a hadtápvezető állomány felkészítését az előbb említett intézkedésnek megfelelően az általam történő szervezésben. Sajnos a hadtáptisztek egy része is idegenkedik a számítógéptől, misztikumként fogja fel a hadtáp tevékenységének ezt a részét, ezért folyamatos oktatással fel kell oldanunk ezt a helyzetet. Úgy, hogy HDT-ként megszervezzük a parancsnoki és hadtápvezető állomány felkészítését, gyakorlati tanácsokkal segítve munkájukat.

E rövid cikk nem biztosít lehetőséget egyes területek mindegyik problémájának részletezésére és megoldási alternatívák felvázolására. Az ismertetett gondok azonban azt jelzik, hogy segítségre szorulnak, és az eddigieknél több odafigyelést, támogatást érdemelnek a jelen és a jövő érdekében.

A gépesített lövészdandár hadtápvezetésének kérdései békében

Estók Sándor őrnagy

A társadalmi élet minden területén, így néphadseregünkben is egyre erőteljesebben jelentkezik a vezetés további javítása iránti igény.

Néphadseregünk fejlesztése és mindennapi harci készenléte, egész élete szempontjából is mind nagyobb érdek fűződik a katonai vezetés színvonalának emeléséhez. Ennek megfelelően minden vezetési szinten behatóan és kiemelten foglalkoznak a katonai vezetés helyzetével, javításának lehetőségeivel. A vezetés korszerűsítése, munkánk hatékonysága fokozásának igénye azért került előtérbe, mert a katonai szervezet korszerűsítése ezt indokolta tette. Végrehajtottuk az átszervezést, most már az új szervezetnek megfelelő *dinamikus, operatív vezetési rendszert is ki kell alakítani* minden szervezeti változást megért szinten. Ehhez kell igazítanunk munkánkat, jövőnket. A vezetés tökéletesítése, hatékonysága, operatívítása növelésének igénye nap mint nap jelentkezik a sokoldalú csapatélet minden területén. Új kérdéseket vet fel, újszerű megoldásokat, döntéseket követel a különböző vezetési szinteken.

1987. év során a néphadseregben olyan *jelentős minőségi változások, fejlődés következett be*, amely nem csak lehetővé teszi, de meg is követeli a vezetés színvonalának számottevő javítását, korszerűsítését. Így a korszerűsítés, mint végrehajtott feladat, megfogalmazta a gl. dd. vezetésével szemben támasztott követelményeket: eleget tenni az előjárói megnövekedett elvárásoknak, a személyi és technikai feltételek javulásával a dd. vezetésének tökéletesítésével megbízhatóan, jó színvonalon biztosítani a HKSZ-i kiképzési, felkészítési, gazdálkodási - ellátási -, kiszolgálási feladatok tervszerű, szervezett teljesítését.

Az átszervezés kapcsán átdolgozásra került a *tervezési, feladatszabási és beszámoltatási rend*, így az egység-, alegység tagozatban is megnövekedett a tervezés előrelátása, súlypontonorientáltsága. A kialakított rendszer az e. vezetési rendszerénél jobban igazodik az alaprendeltetésből adódó feladatok célirányosabb végrehajtásához. A tervezés folyamán a zászlóalj tagozat nagyobb önállóságot kapott, így természetesen vele együtt a felelősséget is. Így a dd. vezetésből kimarad a „gyámkodás”, ami az e. vezetésére régebben jellemző volt. A gl. dd. vezetési, szervezeti struktúrája jelentős változásokon ment keresztül, javultak a vezetés technikai, személyi feltételei, ami egyre hatékonyabban segíti a gl. dd. vezetés munkáját, így alapvetően biztosítja a vezetési tevékenység folyamatos, megbízható végrehajtását.

A parancsnok egyszemélyi oszthatatlan felelőssége érvényesül az előjáró irányában. Ugyanakkor ezt a *felelősséget az adott vezetési szinten differenciáltan megosztja* helyette seivel, fegyvernemi és szolgálatiág-főnökeivel, akik a maguk szakvonalán jobban körülhatárolt és mélyebb felelősséggel tartoznak egyrészt a parancsnok, másrészt a szakmai előjáró, fegyvernemi, illetve szolgálatiág-főnök felé. Ebből kiindulva optimálisnak tekinthetjük azt a vezetési láncot, amelyben a parancsnok személyhez kötött felelőssége mellett mindinkább érvényre jut a parancsnokhelyettesek, fegyvernemi főnökök, szolgálatiágvezetők, és az egész törzs széles körű és felelősségteljes bevonása a vezetésbe.

A gl. dd. vezetése színvonalának emelése, a döntések megalapozottabbá tétele érdekében a vezetés minden szintjén nagy *figyelmet kell fordítani az elemzés és döntéshozzájárulási folyamat tökéletesítésére*; a döntésekhez elengedhetetlen információk megszerzésére; a meglévő lehetőségek és az előjárói követelmények tisztafejű reális elemzésére; a tervező munka tökéletesítésére; a végrehajtáshoz rendelkezésre álló technikai, személyállomány, anyagi és pénzeszközök célszerűbb felhasználására; a végrehajtás vezetésére; segítő ellenőrzésekre.

Ennek a tudatnak a birtokában, nagyobb felelősséggel és hozzáértéssel kell a dd. vezetésnek tervezni. A *tervezési mechanizmus belső tartalmának tökéletesítésével* el kell érniünk, hogy jobban előre lássuk, és ezáltal a vezetett zászlóalj tagozat is előrelátóbbá váljon, és az alapvető feladatokra jobban koncentráljon, és előzzük meg a terven felüli feladatokat, ami tervezés időszakában még nem volt prognosztizálható. Célunk a tervező munka folyamán még reálisabb tervek kidolgozása, amely minden oldalról megalapozott és átgondolt.

A dd. vezetése kiemelt figyelmet fordít a feladatszabás és a beszámoltatás rendjére. Ez alapvetően kialakult az új 100-as parancs és a pk.-i értekezletek rendszerében jól kiforrott, és érvényesül a mindennapi élet folyamán. Az eddig eltelt időt figyelembe véve a pk.-i állomány többsége helyesen látja el ezzel kapcsolatos kötelemét. A feladatszabás és beszámoltatás rendszerén nem kell változtatnunk, de *jobban, konkrétan kell meghatározni a feladatokat a beosztott állomány részére*, és nem szabad megengedni a terjedős beszámoltatásokat. Mindkettőt meg kell tölteni ésszerű, a konkrét végrehajtást elősegítő célszerű tartalommal, kiemelve a kulcsfontosságú lényegét. A periodikus ismétlődő vezetési lánc rendjét sértetlenül hagyva, az eddiginél operatívabban és rugalmasabban kell változtatni a részfeladatok végrehajtásának módszereit, folyamatosabbá kell tenni a végzett munka értékelését, és a szerzett tapasztalatok gyorsabb hasznosítását. Kiemelt figyelmet kell fordítani a feladatszabásra és ellenőrzésre.

A dandár vezetésében a vezetői tevékenység minden szinten az előjárói parancsnok, utasítások, szabályzatok szellemében tervezett és szervezett. A dandár htp. törzs része a dandártörzsnek, így a dd. htp. vezetése részét képezi az egységes dandárvezetésnek. A dandár htp. vezetése a htp. vezető szervek olyan gyakorlati tevékenysége, amely az alárendelt zászlóalj hadtápok és a htp. szolgálati személyek folyamatos vezetését a htp. szolgálat előtt álló feladatok maradéktalan végrehajtását hivatott megoldani azzal a céllal, hogy biztosítsa a dd. HKSZ-t, mozgósítását, kiképzését és a napi élet ellátásának – kiszolgálásának – megvalósítását.

A htp. vezetése a békében megoldandó feladatokat a gépesített lövész dd. követelményeinek és a helyi lehetőségek adta sajátosságok figyelembevételével oldja meg.

A htp. szolgálat rendelkezik a laktanyaparancsnok által jóváhagyott munkaköri leírással, ami magába foglalja az összes alárendelt ti. tts. feladatát, hatáskörét, kötelemét.

A htp. biztosítási kérdések megoldása összhangban a fegyvernemi és szolgálati ágakkal együttműködésben valósul meg.

A dd. htp. vezetésében *töretlenül érvényesül a parancsnoki akarat és elképzelés*. Ennek függvényében a htp. szolgálatot a pk. az általa jóváhagyott tervek, kiadott írásbeli és szóbeli parancsok útján irányítja. A pk., mint egyszemélyi vezető és jogi személy, meghatározza a dd. pk. HTPH és az alegység pk.-k felé a hadtápbiztosítással kapcsolatos követelményeit, fő feladatokat. A követelményekkel együtt biztosítja a megoldáshoz szükséges, és a HTPH hatáskörét meghaladó feltételeket.

A feladatszabás után rendszeresen ellenőrzi, illetve ellenőrizteti a dd. htp. működését, gazdálkodását, az alárendeltek ellátottságát.

A parancsnok a dd. htp. vezetését, a htp. feladatainak és hatáskörének egy részét a PK HTPH-re átruházta. *Így közvetlenül egy kézben érvényesül* a vertikálisan és horizontálisan kiterjedt dd. htp. vezetése, amely az alárendeltségbe tartozó szolgálati ágakat, ellátó századot, és a CSSZR-t jelenti.

A htp. vezetést békében a hadtápszolgálat, a csapatszámviteli részleg és az egészségügyi szolgálatfőnök hivatott végrehajtani.

Ezt az állományt lehet együttesen hadtáptörzsnek nevezni, amely a dandárparancsnokság szerve, a hadtáp vezetésére; a harckészültség, a mozgósítás tervezésére, szervezésére; a hadtáp háborús ellátására való felkészítésére.

A dandárhadtáp feladata békében: a gazdálkodás, az egészségügyi ellátás, a személyi állomány kiképzése, az élet- és munkakörülmények javítása, a szállítás szervezése, irányítása. A dandárhadtáp működésének ellenőrzése a HDT PK HTPH és a dd. pk. által meghatározott követelményeknek megfelelően.

A dandárhadtáp vezetési tevékenysége elképzelhetetlen a dd. törzs vezetési rendszere nélkül, amelybe szervesen beépül és alappillérijét kell, hogy képezze a dd. vezetésnek, a dandár parancsnokságának. A htp. vezetés által meghatározott feladatok megfogalmazása és az alárendelt tagozatokhoz, alegységekhez történő lejuttatása, a következő rendezvényeken keresztül érvényesül:

- vezetői értekezlet;
- vezetési értekezlet;
- parancsnoki értekezlet;
- tervezési értekezlet;
- feladatszabó értekezlet;
- állománygyűlés állománykategóriánként;
- ti. és tts. gyűlés;
- fegyelmi értekezlet (dd. heö.);
- párt-, politikai rendezvények;
- aeg. beszámoltatása, feladatszabás;
- htp. törzsértekezlet;
- pk. napi pontosítása;
- PK HTPH napi pontosítás;
- külön elrendelt beszámoltatások;
- ezredsorakozó;
- parancskihirdetési foglalkozások.

Míndezeken a rendezvényeken kívül érvényesül a:

- 100-as parancsban előírtak;
- a dd. pk. napiparancsa;
- a laktanya pk. parancsa;
- a heö. pk. parancsa;
- előljárói intézkedések (minden szintű) feldolgozása és végrehajtásának megszervezése;
- GÉKÖB éves gazdálkodási parancsa;
- géptáviraton érkezett feladatok meghatározása;
- telefonon kapott szóbeli parancsok végrehajtása.

A felsorolt rendezvények és írásos anyagok összességében a dd. vezetésére érvényesek, de ebben mindegyikben benne szerepelnek a dd. htp. béke vezetését érintő feladatok. A gl. dd.-nál jól kialakult a vezetési rendszer, és megbízhatóan biztosítja a vezetési tevékenységet.

Mínden kiképzési időszakban a dd. hivatásos és továbbshzolgáló tisztí, tiszthelyetesi állománya bevonásával megtartásra kerül a vezetói értekezlet. Ezen az értekezleten elhangzik a kiképzési időszakot átfogó és *részletes értékelés*, eredmények, hiányosságok, okok, tanulságok ismertetése, a következő időszakra feladatszabás, alegységekre, szolgálati ágakra bontva. Ebben a htp. szolgálat is külön értékelésre kerül, ekkor meghatározásra kerülnek a következő időszak nagyobb jellegű htp. feladatai.

A dd. htp. vezetésére nagy hatást gyakorol a vezetési értekezletek rendszere. Ezek napirendjét az egész kiképzési időszak meghatározzák a PK H-k és fegyvernemi főnökök, és szolgálnak alapul a havi tervezési és parancsnoki értekezletekre. Az értekezleten többek között elhangzik a PK HTPH által az elmúlt időszak htp. értékelése, és a következő időszak htp. feladatainak meghatározása. Fő figyelmet míndig az előljárói és dd. érdekű feladatok htp. biztosítására összpontosítva.

Havonta a PK HTPH és DD TÖF, PK H-k, fegyvernemi főnökök *tervezési értekezleten* vesznek részt, amelynek napirendi pontja a következő hónap naptári tervének kialakítása, benne a htp. feladatok betervezésével. Elsősorban a kiképzési, harcászati foglalkozások htp. biztosítására összpontosítva, de itt nem maradhat el a más jellegű feladatok biztosítása sem. Ez az értekezlet választ ad a htp. szolgálat feladatvégrehajtási irányára. Melyik alegységnél kell kiemelten beavatkozni dd. htp. szolgálat szintjén? Milyen htp. erőket és eszközöket kell biztosítani a htp. biztosítás végrehajtásához?

Mínden héten egy alkalommal parancsnoki értekezlet kerül levezetésre. Résztvevők a PK H-k, fegyvernemi főnökök, alegységparancsnokok. Ekkor részletesen ismertetésre kerülnek a dd. tö. és a htp. tö. által végrehajtott ellenőrzések tapasztalatai, a végrehajtott feladatok értékelése, meghatározzák a következő hét fő feladatait. Itt kerül meghatározásra az ellátószázad feladata is, az általános katonai, politikai, egyéb jellegű megoldandó feladatok függvényében. A parancsnoki értekezlet témakörét, napirendjét míndig az adott hónap hétjeinek száma határozza meg.

A tárgyható első hetén a parancsnok elvégzi a következő hónap feladatainak előtervezését és a végrehajtás elgondolását, koordinálja a laktanyai feladatokat. Ezek között szerepelnek a htp. feladatok is.

A második héten a parancsnoki feladatszabó értekezlet kerül végrehajtásra, a dd. tö. és a htp. tö. által a következő hónapra elkészített és kiadott tervezési adatok alapján a végrehajtásra kötelezett alegységekre meghatározva.

A hónap harmadik hetében dd. szintű tervjövahagyás a napirendi pont. Ekkorra már ellenőrzött, a PK HTPH is, és ezáltal aláírt kiképzési terveket a PK hagyja jóvá.

A negyedik héten az aeg. pk.-k, fegyvernemi főnökök beszámolnak a tárgyhónapban végrehajtott feladatokról, az előre kiadott szempontok alapján. Ekkor a PK HTPH nem számol be, hanem külön a pk. által meghatározott időpontban az értekezlet után. Alapvetően kialakultak azok a szempontok, amelyet a pk. hallani akar a HTPH jelentésében:

1. HKSZ „M” htp. biztosítás helyzete.
2. Szakalegységek szakmai felkészítésének értékelése.
3. Gazdálkodási feladatok végrehajtása szolgálai áganként. Itt kiemelt kérdés az üza. felhasználás alegység bontásban, %-os arányban, valamint a költségvetési előirányzatok felhasználásának állása %-son.
4. CSSZR naprakészsége.
5. Meghatározott ellenőrzések végrehajtása.
6. Utalt alakulatok htp. ellátása.
7. Kiemelt feladatok htp. biztosításának végrehajtása.

Természetesen ezen kívül más kérdések is szerepelnek, de a legtöbbször ezek váltják egymást.

A parancsnok szükség szerint, de legalább kéthavonta egy alkalommal *ti. tts.-i gyűlést* tart. Ezen a dd. állománya részt vesz. Természetesen a htp. tö. és alárendeltjei is. Itt elhangzanak olyan aktuális feladatok, értékelések, követelmények, amelyet a pk. és a helyettesei személyesen ismertetik a résztvevő állománnyal. A jelentősége abban áll, hogy itt nem torzul a feladat megértése, és a legrövidebb idő alatt jut el mindenkihez a meghatározott feladat vagy értékelés. A gyűlés általában nagy horderejű feladatok előtt vagy fontos tájékoztatások alkalmával kerül megrendezésre.

A htp. törzs részére a kötelezően meghatározott rendezvényeken kívül a PK HTPH levezet:

- HTP feladatszabó értekezletet;
- HTP tö. értekezletet;
- L. HTP értekezletet;
- HTPH-i napi pontosítást;
- L. HTP HKSZ pontosítást;
- Ellátószázad állománygyűlést, fegyelmi értekezletet.

Mindezek a levezetésre kerülő rendezvények alappillérijét a pk. által meghatározott feladatok képezik. A htp. szolgálatnál alapvető feladat az előző értekezlet rendszerében elhangzottak htp. feladatainak megfogalmazása.

A htp. feladatszabó értekezleten az előző év értékelése és a tárgyév feladatainak meghatározása, az előljáró intézkedéseiben és az általa tartott htp. feladatszabó értekezleten elhangzottak ismertetése hangzik el a htp. tö., ellátó szd. tiszti, tiszthelyettesi, a CSSZR teljes személyi állományának jelenlétében.

Az értekezletek rendszere a dd.-nál szabályozott, a béke vezetés eddigi gyakorlata igazolta, hogy biztosítja a vezetés folytonosságát, megbízhatóságát, életképességét. De mindezek mellett szükség volt a különböző vezetési szinteken, így a htp. törzsben is kialakítani a DD PK HTPH és a szolgálatiág-főnökök havi munkarendjét, amely magába foglalja a teljes munkahónapot, munkahetet és munkanapot.

Jelen esetben a *htp. béke vezetést meghatározó munkarendről*, a PK HTPH munkarendjéről kívánok egy változatot ismertetni. Ez a munkarend napi 7.00 órától kezdődik és 16.30 óráig tart.

- 07.00–07.30-ig HTPH napi feladat áttekintése
- 07.30–08.00-ig Alárendeltek reggeli jelentése, az előző nap délutánjától a tárgynap reggeléig történt jelentenivalókat foglalja magába
- 07.40–08.00-ig Minden hétfőn dd. sorakozó. Kötelezően előírt napirendi pont minden ti. és tts. sorállományú részére
- 08.00–08.30-ig A dd. pk. napi pontosítása a pk. h.-k részére
- 08.30–09.00-ig PK HTPH napi pontosítása, ahol a szolgálatiág-főnökei, ellátó szd. pk., CSSZR vezető vesz részt. Minden kedden és csütörtökön ez kibővül a laktanyában elhelyezett alakulatok PK HTPH-ivel, vagy ahol nincs, ott a htp. képviselőjével. Továbbá a napi feladatok ismertetése, feladatszabás, beszámoltatás egyes kérdésekből hangzik el röviden.

Ez a két óra időtartam alapvetően, amelyet a PK HTPH kötelező érvénnyel kézben tart, meghatározza a nap feladatainak eredményességét, elvárások teljesítését. Ezt a HTPH minden nap végrehajtja. Nem lehet lazítani, mert akkor ezt a laktanyában elhelyezett mintegy 3000 fő mindennapi ellátása, kiszolgálása érzi meg.

Ez bizonyul a legkoncentráltabb 2 órának, mivel itt kell hogy eldőljön a nap kimenetele szolgálati áganként, hogy eredményes volt-e vagy sem.

Sőt sokszor olyan problémák is felmerülnek, amelyet a PK HTPH sem látott előre, és nem hangzott el a parancsnoki értekezletek rendszerében.

A PK HTPH munkarendjére visszatérve folytatom:

Hétfő:

- 9.00–11.00 A hétfői jelentés összeállítása, a jelentés továbbítására
- 11.00–13.00 dd. vezetési értekezlet
- 13.30–14.30 Referálás a parancsnoknál. Ezt a feladatot csak akkor hajtja végre a HTPH, ha van olyan anyag, amit még nem jelentett a pk.-nak. Ekkor áll rendelkezésére az időtartam
- 14.30–16.30 Ellenőrzési feladatok a htp. szolgálatnál. Ez a napi munkafolyamatba épített ellenőrzést jelenti

Kedd:

- 9.00–13.00 HTP objektumok ellenőrzése bejárással
- 14.30–16.30 Ellenőrzési tervben rögzített feladatok végrehajtása

Szerda:

- 9.00-13.00 Ellátó szd. htp. kiképzésének élet-, munkakörülmények, gépjárművek hadrafoghatóságának ellenőrzése
- 14.30-15.30 Parancsnoki értekezlet
- 15.30-16.30 Parancskihirdetés, alaki foglalkozás

Csütörtök:

- 9.00-13.00 A laktanyahadtáp gazdálkodásának ellenőrzése
- 14.30-16.30 HT testnevelés

Péntek:

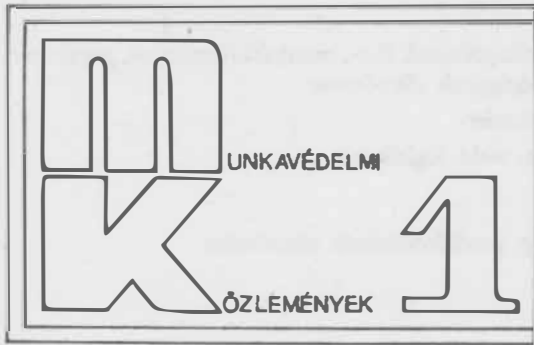
- 9.00-10.30 CSSZR ellenőrzés
- 10.30-11.00 L. HTP HKSZ pontosítás
- 11.00-11.30 DD HKSZ pontosítás
- 11.30-12.45 Technikai karbantartó napra feladat meghatározása az elló. szd. részére; terv elkészítése
- 14.15-16.30 Jelentés a következő heti feladatokról és azok feltételei megteremtése, körletszemlék végrehajtása (külső, belső)

A HTPH munkarendjét figyelembe véve csak egy hetet tartok célszerűnek ismertetni, mivel a többi hét is hasonlóan telik. De van egy olyan része is a leírtakon kívül a hadtáp békevezetésnek, amit egyszerűen nem lehet előre jelezni. Ezek közé tartozik a külső kapcsolattartás, amit az illetékes vállalatok, területi szervek stb. terveznek. Sokszor az ő általuk behatárolt egyeztetés időigénye a HTPH-nek heti 20% munkarendjét is igénybe veheti. Ekkor már nehezebb a kötelezően betervezetteket végrehajtani.

Így megközelítőleg igyekeztem egyfajta képet adni, hogy az ismert HTPH-i beosztást milyen sokirányú behatárolás éri békeidőszakban, és még nem is beszélve a háborús időszak vezetési kérdéseiről. Ezt a bonyolult, sokrétű, felelősségteljes békevezetési feladatokat nem könnyű a korunk adta nehéz gazdasági helyzethez igazítani, és nem utolsósorban az előljáró által egyre jobban szigorodó elvárásoknak eleget tenni.

Ebben az évben korszerűbb lett a htp. vezetési rendszere, javultak a vezetési folyamatok, ezen belül megfelelően szabályozásra került az információs rendszer, a döntése lökésztetés, a tervezés, a feladatok megszabása és a számonkérés, az ellenőrzés, a vezetés folytonosságának biztosítása. A htp. vezetési, szervezeti, személyi és más feltételek egyaránt megfelelően biztosítják a dd. htp. előtt álló feladatok végrehajtását.

(Melléklet a folyóirat végén található!)

Összeállította a HM Pénzügyi Szolgáltatások, Baleset-elhárítási és Munkavédelmi Osztálya

Tartalom:

- 1. Segédlet a sorállományú katonák munkavédelmi oktatásához (folytatás)**
- 2. Tájékoztató a középfokú munkavédelmi szaktanfolyam tapasztalatairól**
- 3. Vizsgálathoz és (vagy) egészségügyi alkalmassághoz kötött munkakörök a népgazdaságban**

1. Segédlet a sorállományú katonák munkavédelmi oktatásához (folytatás)

A következőkben az anyagmozgatás, szállítás biztonsági előírásait, a fegyverek, robbanóanyagok kezelésének általános szabályait ismertetjük.

Az anyagmozgatás, szállítás biztonsági előírásai

Az anyagmozgatás, a szállítás alapelve, hogy szállítani, anyagot mozgatni csak a szállítandó anyag tulajdonságainak, alakjának, formájának megfelelő, arra alkalmas eszközzel szabad úgy, hogy az senkit ne veszélyeztessen. Eszerint egy adott anyaghoz mindig a megfelelő szállítóeszközt kell választani.

Szállítóeszközt, anyagmozgató gépet csak kezelési jogosultsággal rendelkező, illetve a kezelésre kiadott személy kezelhet. Ezeket az eszközöket engedély nélkül tilos használni.

Helytelen, ha bárki úgy akar segíteni társainak, hogy felül egy villástargoncára és elindítja, vagy daruval akar a teher fölé állni, mert valahol már látta, hogyan kell ezeket a gépeket kezelni. A szállító és anyagmozgató gépek úgy vannak kialakítva, hogy használaton kívül kulcsra zárhatók, és akire ilyen eszköz kezelése van bízva, köteles minden

tőle elvárható megtenni, nehogy illetéktelen használhassa az adott eszközt. Előfordulhat azonban, hogy a kezelők felelőtlenségéből, hanyagságból nem zárják el azokat. Ez nem jogosít fel senkit arra, hogy a felelőtlenséget még nagyobb felelőtlenséggel tetézzék.

Előfordulhat, hogy egyszerű anyagmozgató, szállítóeszközzel (pl. talicskával, kézikocsival stb.) kell feladatot végrehajtaniuk. Használat előtt mindig ellenőrizték, hogy az eszközök épek-e. A szállítóeszközökön az anyagot, terhet úgy kell elhelyezni, hogy az útközben senkire rá ne zuhanjon, illetve szét ne szóródjon. A rakomány megfelelő rögzítését és állapotát elindulás előtt okvetlenül, és minden pihenőkor ellenőrizni kell. Ha a rakomány, teher elmozdul, illetve szóródni kezd, azonnal meg kell állni és a rakományt rendbe kell tenni.

Az anyagmozgatást, szállítást mindig a kijelölt útvonalon, a vonatkozó sebességkorlátozások figyelembevételével kell végezni. Műhelyekben ezeket az útvonalakat fehér szegélyfestéssel jelölik meg. Ezekről az útvonalokról ne térjenek le, mert a rövidebbnek tűnő út balesethez vezethet. A szállítóeszközön csak akkor szabad utazni, ha azon megfelelően kialakított ülés van.

Ha feladatvégzésre gépjárművel utaznak, a gépjárműre fel- és arról leszállni csak a gépjárműparancsnok engedélyével szabad.

A keresztirányú üléssel felszerelt tehergépjárművön a katonák arccal a menetirány szerint, hosszirányú üléssel felszerelt járművön pedig oldalirányban egymással szemben ülve foglaljanak helyet. Menetiránynak háttal ülni minden körülmények között tilos! Tehergépjármű rakfelületén utazás közben az ülésről felállni, a tehergépjármű oldalmasztójára rákönyökölni, azon kinyúlni tilos!

Pihenők alkalmával, illetve az uticél elérésekor terepen, közúton, objektumokban minden esetben csak a gépjármű menetirány szerinti jobb oldalán szabad tartózkodni. A pihenők során kerülni kell a gyerekes futkározást, kergetőzést, mert az álló jármű mögül a kifutás baleset előidézője lehet.

A kézi szállítási feladat végrehajtásakor az anyag csomagolásának felületét vizsgálják meg, a kiálló éles, hegyes részeket (pl. szög, ládapántvég) távolítsák el.

Kézi szállítási feladat esetében 50 kg terhet vihetnek kézben egyedül. Az ezt meghaladó terheket többen vigyék. Ha nagy kiterjedésű terhet visznek kézben, azt úgy helyezték el, hogy a teher a szabad kilátást ne akadályozza és senkit ne veszélyeztessen.

Amennyiben az anyagot magasan fekvő polcra kell felrakni, ne szekrényre, asztalokra, főleg ne anyagraatokra álljanak, a polcokra ne másszanak fel, hanem használják a raktárakban rendszeresített létrákat. Mielőtt a létrára felmennének, ellenőrizték, hogy a létra fokai épek-e, a biztonsági lánc jól rögzíti-e a létra két ágát, illetve egyágú létra esetén a felső kampók megfelelően beakadtak-e a tartórúdba. A raktári létrákat tilos bármi módon meghosszabbítani, mert az a létra szilárdságát csökkenti.

Folyékony vegyszereket, anyagokat mindig a saját felirattal, veszélyre utaló jelzéssel ellátott tároló edényben kell tárolni. Az ilyen anyagokat, elsősorban a fagyálló folyadékot, folyékony gyomirtókat és permetezőszereket, a tisztító szereket semmilyen körülmények között se töltsék üdítő, sörös- vagy borosüvegbe. Soha ne igyanak bele ismeretlen tartalmú üvegekbe, sőt társaikat is akadályozzák meg ebben.

Ugyancsak tilos mérgező vegyi és üzemanyagot vagy ismeretlen összetételű folyadékot gumi-, vagy műanyag csővel megszívással áttölteni, mert a szájba kerülő anyag már kis mennyiségben is súlyos mérgezést okozhat.

A gyűrűk, láncok, fém óraszíjak viselésének tilalma az anyagmozgatási, szállítási, rakodási munkára is vonatkozik. A feladatot végző állomány nem viselhet laza ruházatot és olyan tárgyat, amelynek a beakadása balesetet idézhet elő.

A fegyverek, robbanóanyagok kezelésének általános szabályai

A fegyver, a robbanóanyag a legveszélyesebb eszköz, amellyel katonaéletük során találkozni fognak. A fegyver nem játékszer, csak kellő fegyelmezettséggel, megfontoltsággal szabad kézbevenni. Fegyverüket mindig az előírt viselési módon biztosított állapotban hordják. Minden műveletet (töltést, ürítést) kizárólag parancsra hajtának végre. Az elsütő billentyűt kíváncsiságból szükségtelenül ne gyomogassák, ezzel egyrészt a fegyvert is óvják, másrészt a valamilyen okból a töltényűrben maradt lőszer kilövését is elkerülhetik. Alapvető szabály, hogy a fegyvert – a jogos fegyverhasználat eseteit kivéve – tilos emberekre irányítani akár töltött, akár üres fegyverről van szó. Régi szabály, hogy „töltetlen fegyver nincs”, minden fegyverrel úgy kell bánni, mintha töltve lenne.

A katonaélethez hozzátartozik a lőszer, robbanóanyagok, imitációs anyagok használata. Fontos tudni, hogy a katona csak a részére kiosztott lőszert tarthatja magánál, a fel nem használt lőszert a feladat végrehajtása után maradéktalanul le kell adnia. Tilos lőszert, robbanóanyagot illetéktelennek gyűjteni, szétszedni, tárolni, tehát ha valamelyikük fel nem használt lőszert, robbanóanyagot, gyutacsot, hang- vagy füstjelzőt talál a gyakorlótéren, a lőtéren, a laktanyában, haladéktalanul jelentse elöljárójának. Sőt azt is jelentse, ha tudomására jut, hogy más talált és azt el akarja titkolni. Ezt a cselekedetet úgy kell tekinteni, mint józan előrelátás megnyilvánulását az esetleges tragédia megelőzésére. Ha valaki lőszert, robbanóanyagot talál, ne tegye el emlékébe, ne próbálja szétszerelni, ütögetéssel, cigaretta parázzsal, gyufával beindítani, mert annak jóvátehetetlen következményei lehetnek.

A talált lőszer, lövedékekhez és egyéb robbanótestekhez ne nyúljanak hozzá, hanem jól láthatóan jelöljék meg a helyet, vagy ha többen vannak, őrizzék azt, amíg az egyikük az elöljárónak jelentést tesz. Ilyen esetekben ne hallgassanak azokra a tapasztaltságukkal kérkedőkre, akik azonnyomban hatástalanítani akarják a lövedéket, mert ez nem az ő dolguk, hanem az előzőek szerint járjanak el.

Akadnak, akik a szabályokat megszegve lőszert, robbanóanyagot visznek fel a körletbe és azzal ott játszanak vagy társaikat ijesztgetik. Nem lehet elég sokszor hangsúlyozni, hogy ha ilyennel találkoznak, ne legyenek közömbösek, hanem akár a kollektíva közös fellépésével is akadályozzák meg a tragédiát.

2. Tájékoztató a közép fokú munkavédelmi szaktanfolyam tapasztalatairól

Dr. Vasvári Ferenc mk. alezredes

A Magyar Néphadsereg munkavédelmi oktatási rendszerében fontos szerepet tölt be a munkavédelmi megbízottak felkészítése, továbbképzése, a szakmai és módszertani ismereteik bővítése, amely hatékonyabbá teszi a tervező, szervező-, irányító munkájukat, a preventív tevékenységüket.

Az elmúlt évben, 1986-ban másodízben került megszervezésre és lefolytatásra az Országos Munkavédelmi Képző és Továbbképző Intézet oktatási keretében, a Zalka Máté Katonai Műszaki Főiskolára kihelyezett, bentlakásos 7 hetes középfokú szaktanfolyam.

A tanfolyamra a csapatoktól 25 fő, más intézményekből 2 fő került beiskolázásra.

A ZMKMF parancsnoksága biztosította az oktatási, elhelyezési, étkezési stb. feltételeket, míg a tanfolyam szervezői a jegyzeteket, szabályzatokat, a szükséges segédeszközöket biztosították.

Az órarend szerinti napi elfoglaltság 8 óra volt, amit 2 óra kötelező, irányított egyéni tanulás követett. A vidéki hallgatók utazásai miatt az oktatás hétfőn 11 órakor kezdődött és pénteken 13.00 órakor fejeződött be.

A tematika alapján a tananyag két fő részből állt:

- 104 órában a munkavédelmi tevékenységhez szükséges főbb műszaki, egészségügyi, jogi szakismeretek;

- 42 órában a munkavédelem néphadseregi szabályrendszerének, módszertani ismereteinek oktatására került sor.

Az oktatás 18 órában mérési gyakorlatokkal fejeződött be. A tananyag oktatását a továbbképző intézet vezetői, tanárai végezték, akik kellő ipari, kutatói és gyakorlati tapasztalataik alapján - a fizikai elvekre és törvényszerűségekre építve - a gyakorlati teendők kihangsúlyozásával oktatták a tananyagot. Így a tematika részeként a tanfolyam hallgatói a legkorszerűbb munkahelyi körülményeket és követelményeket, mérési, vizsgálati módszereket, a testi épség és egészség védelmének új eredményeit, valamint eszközeit és módszereit ismerték meg.

A katonai szakanyag maradandó elsajátítását gyakorlati példákkal, módszerekkel, például a főiskola különféle műhelyeinek, munkahelyeinek bejárásával és tanulmányozásával, értékelésével, különféle filmekkel és videofilmekkel segítettük elő (8 film, 3 videofilm került bemutatásra). Gyakorlati foglalkozásokon bemutattuk például a munkavédelmi szemlék, az alkoholszondás és műszeres ellenőrzés, a munkavédelmi napok végrehajtásának, továbbá a balesetek kivizsgálásának és jelentésének módszereit.

A tanfolyam szervezettségére, fegyelmére jellemző volt, hogy órarend módosításra nem került sor. Igazolatlan hiányzás, fegyelemsértés nem volt.

A tananyag folyamatos elsajátítását felmérő dolgozatokkal ellenőriztük, a szükséges konzultációkat biztosítottuk. A hallgatók felismerte a tanfolyam jelentőségét, hasznosságát, nagy igyekezettel és szorgalommal készültek fel az államvizsgára.

Az állami vizsgabizottság elnöke Sircz János az Intézet igazgatója, társelnöke Kürti Imre mk. ezredes volt. A bizottságban részt vett Radványi Vince igazgatóhelyettes és dr. Vasvári Ferenc mk. alezredes, továbbá mint kérdezőtanár Mátrai Győző, Schwarzenberger István és Pécskövi Lajos kpa. Az állami vizsgabizottság egybehangzó véleménye szerint a tanfolyam-hallgatók igen jó felkészültségről adtak számot, amelyet a 4,63-os átlageredmény is tükrözött.

Kiválóan végzett Szári Lajos őrnagy (MN 9983), Bogár József százados (MN 6383) és heten jeles eredménnyel államvizsgáltak. (1 fő betegség miatt kimaradt.)

Az oklevélkiosztó ünnepségre december 16-án a Honvédelmi Minisztériumban került sor, ahol Sircz János igazgató és Kürti Imre mk. ezredes elismerően szóltak a végzetekhez és kifejtették, hogy a tanfolyam akkor lesz igazán sikeres, ha annak gyakorlati

hasznaként a balesetek, egészségkárosodások alakulása a továbbiakban csökkenő tendenciát fog mutatni.

A pozitív tapasztalatokra alapozva a középfokú szaktanfolyam 1987-ben is megrendezésre kerül, amelyet már szakkabinetben, még több gyakorlati, módszertani bemutatóval tervezünk lefolytatni.

3. Vizsgálóhoz és (vagy) egészségügyi alkalmassághoz kötött munkakörök a népgazdaságban

Pécskövi Lajos kpa.

A népgazdaság területén számos olyan munkakör, beosztás van, amely a szakmai képzésén túlmenően vizsgálóhoz és (vagy) egészségügyi alkalmassághoz kötött.

E munkakörökben végzett tevékenység valamilyen formában az átlagosnál nagyobb veszélyt jelent magukra a végzőkre, környezetükre, továbbá jelentős anyagi értékeket is veszélyeztethetnek. Éppen ezért indokolt e területeken a fokozottabb óvatosság, figyelem és biztonság megteremtése.

Melyek e munkakörök közül a legfontosabbak, legelterjedtebbek:

- gépkocsivezető;
- önjáró műszaki munkagépvezető, -kezelő;
- autódaru-, rakodógépvezető, -kezelő;
- targoncavezető;
- daruvezető;
- darukötöző;
- felvonókezelő;
- kompresszorkezelő;
- kazánfűtő vagy -kezelő;
- villanyszerelő;
- elektrikus;
- gázszerelő;
- hegesztő;
- sugárfelelős;
- mérgeflelős;
- egészségre ártalmas anyagok kezelője, felhasználója;
- magasépítő szakmunkás;
- bűvár;
- vas- és acélipari olvasztár;
- galvanizáló;
- akkumulátor gyártó, javító;
- növényvédelmi munkás;
- nyomdász;
- festő;
- élelmezéssel kapcsolatos munkakörök (pl. szakács, cukrász).

A népgazdaságban előforduló szinte valamennyi fontosabb szakma és tevékenység megtalálható a néphadseregben, sőt kiegészül számos más speciális katonai feladatkörrel, melyek veszélyességi foka általában igen magas.

A Katonai Általános Baleset-elhárító és Egészségvédő Szabályzat a biztonságos feladatvégzés személyi feltételeiként előírja, hogy:

„A személyi állomány bármely tagját csak olyan feladat végrehajtásával szabad megbízni, amelyre a feladatteljesítés szempontjából pszichikailag, fizikailag és egészségileg alkalmas, valamint az előírt, illetve a szükséges szakmai és baleset-elhárítási, egészségvédelmi ismereteket elsajátította, begyakorolta és azokat veszélyhelyzetben is képes alkalmazni, továbbá amelyek szabályos végrehajtása esetén sem saját, sem mások testi épességét nem veszélyezteti. Azokban a katonai feladatkörökben, munkakörökben amelyekben a veszélyforrás fokozott hatóképességű, továbbá ott, ahol a beosztott személy tevékenysége kihat a feladatvégzés, illetve a munka biztonságának fenntartására, csak olyan személy foglalkoztatható, aki az előírt baleset-elhárítási és egészségvédelmi ismeretekből vizsgát tett és megfelel a munkakörre előírt alkalmassági feltételeknek.”

Míndezek ellenére néhány területen a munkahelyi vezetők eltűrik, figyelmen kívül hagyják, hogy a biztonságos feladatvégrehajtás feltételei hiányosak vagy egyáltalán nincsenek meg. Ide tartoznak elsősorban a jogtalan, jogosítvány nélküli jármű és géphasználatok, de egyéb veszélyes berendezések (pl. nyomástartó berendezés, villamoshálózat, gázüzemű berendezés stb.) is okoztak már súlyos baleseteket, egészségkárosodásokat és jelentős anyagi károkat a szakértelem hiánya miatt.

Éppen ezért minden katonai szervezetnél érvényre kell juttatni a szabályzatok vonatkozó előírásait a feladatvégrehajtás jogosultságára vonatkozóan.

A népgazdaság helyzetének alakulása és befolyása a hadsereg fejlesztésére, életére

*Dr. Lapos Mihály vezérőrnagy,
a hadtudomány kandidátusa*

Népgazdaságunk a felszabadulás óta az ország védelmi képességének fenntartásához és fejlesztéséhez a szükséges feltételeket biztosította. Ez tulajdonképpen pártunk és kormányunk gondoskodásán túl annak köszönhető, hogy például 1960 óta az ipari termelés megháromszorozódott, a mezőgazdasági termelés háromszorosára növekedett, s ezzel összhangban a lakosság reáljövedelme kettő és félszeresére nőtt.

A jelzett gondoskodás, valamint a gazdasági eredmények kapcsán hadseregünk tervszerűen és töretlenül fejlődött, mindenkor rendelkezésre álltak azok a feltételek, amelyekre támaszkodva megfeleltünk a szövetségi kötelezettségeinknek, valamint *felkészültségünk arányaiban megfelelt azoknak az erőeknek*, amelyek várhatóan velük szembeállnak. Ennek bizonyítására hosszan lehetne sorolni a tényeket: fegyverzeti, szervezeti korszerűsítés, hadászati készletek növekedése stb., úgy gondolom azonban, hogy ez nem szükséges, mivel ezt a fejlődést közösen éltük át, terveztük és hajtottuk végre.

A népgazdaság helyzete az utóbbi években kedvezőtlenül alakult. Nem sikerült végrehajtani azokat a határozatokat, amelyek a töretlen fejlődést irányozták elő. Ezt alapvetően az idézte elő, hogy az utóbbi 10-15 évben a világgazdaságban gyökeres – számunkra kedvezőtlen – változások történtek, mi pedig nem tudtunk alkalmazkodni a megváltozott körülményekhez, nem tudtuk megakadályozni az adósság növekedését, az elosztás és a nemzeti jövedelem növekedésének összhangját és nem voltunk elég határozottak abban, hogy a tényekkel szembenézzünk, a szükséges következtetéseinket levonva megtegyük azokat az intézkedéseket, amelyek a fejlődés negatív tendenciáit felszámolnák.

Míndezek hatására a *gazdasági lehetőségeink átmenetileg beszűkülnek*, s mint ahogy pártunk központi bizottságának 1987. július 2-i ülése megállapította, a társadalmi és gazdasági kibontakozás érdekében minden erőt és energiát mozgósítani kell, végrehajtva a gazdasági és társadalmi életünk következetes és gyökeres reformját. A szocialista társadalom további tervszerű fejlesztése érdekében *szükséges beiktatnunk egy úgynevezett stabilizációs időszakot*, s ezalatt fel kell számolni a gazdasági és társadalmi életünk kedvezőtlen tendenciáit. Majd ezekre az eredményekre támaszkodva olyan gazdaságpolitikai stratégiát kell kialakítani, megvalósítani, amely biztosítja a tervszerű fejlődést, gazdasági és

társadalmi életünk olyan rendezését, amely a körülményekhez rugalmasabban alkalmazkodva elvezet a szocializmus építésének kibontakozásához.

Ebből látszik, hogy gazdasági, társadalmi életünkben következik egy átmeneti - stabilizációs - időszak, amely a lehetőségek bizonyos fokú szűkülését vonja maga után.

A kialakult helyzet, valamint a vonatkozó pártdokumentumok alapján az alábbi következtetések vonhatók le.

1. A gazdaság szerkezeti átalakulása kapcsán országunk gazdasági lehetőségei átmenetileg beszűkülnek, melynek kapcsán nem lehet számolni a fejlesztés monetáris lehetőségeinek bővülésével sem. Mit vonhat ez maga után? Semmiképpen sem annak a nézetnek az eluralkodását, hogy más nincs hátra, mint a „kapituláció”. Ehelyett még határozottabban *előtérbe kell állítani a racionális és hatékony megoldásokat*. Átgondoltabban kell a viszonylag szűkös fejlesztési lehetőségeket elosztani, biztosítva a tervszerű, arányos fejlesztést, támaszkodva a népgazdaság átalakuló lehetőségeire.

2. A népgazdaság szerkezeti átalakítása bizonyos vonatkozásban a belső áru kínálati skála bővülésével és egyidejű szűkülésével is számolhatunk, melynek kapcsán korábbinál sokkal *nagyobb figyelmet kell fordítani a nemzetközi munkamegosztásból származó előnyökre*.

Ezért célszerű a külföldi - nálunk is kedvező hatással alkalmazható anyagi, technikai lehetőségek „felderítése”. Nyitottabb szemmel kell járni a világot. Egyidejűleg - annak ellenére, hogy a hadsereg nem kereskedelmi testület - több figyelmet kell szentelni az esetleges bővülési anyagi-technikai lehetőségeink külföldön történő realizálásának elősegítésére. Ennek érdekében célszerű megvizsgálni a témát a szervezeti és anyagi érdekeltség feltételeinek megeremtése, illetve megerősítése szempontjából is.

3. A piac szabályozó szerepének erősödése majd mind teljesebb érvényesülése, a nyereségérdekelttség, továbbá a vállalkozói magatartás térhódítása maga után vonja a gyártó, az eladó, a vevő kapcsolatainak, azaz a partneri kapcsolatoknak az átrendeződését. Ez az átrendeződés mindenek előtt a *kölcsönös érdekelttség érvényesítését* követeli. A gazdasági kapcsolatokban a „hatalmi elemek” fokozatosan háttérbe szorulnak és előtérbe lépnek a pénzügyi folyamatok, azaz a gazdasági folyamatokban és meghatározóak lesznek a közzgazdasági szabályozók. Ezt látva megfelelő garanciák szükség szerinti beiktatásával a hadsereg gazdasági kapcsolataiban és gazdasági folyamataiban is ezeket az elveket kell érvényesíteni. Nem kell törekedni az államilag behatárolt adó- és egyéb látszat kedvezmények elérésére. Mindezért tisztességesen fizetni kell, s azáltal a hadsereg visszanyeri a „jó és biztos vevő” tisztességes rangját. Ugyanakkor folyamatos és igen aktív piacukatató és árszakértői munkát kell végezni mint a fejlesztéssel, mint a fenntartással kapcsolatos költségek csökkentése érdekében. Természetes e vonatkozásban is meg kell állapítani, hogy ehhez hozzáértő, megfelelő szervezetben foglalt és anyagilag érdekelt embercsoportokra van szükség.

4. A fejlesztés és a fenntartás költségeinek, takarékosabb, intenzívebb felhasználása szükségessé teszi, hogy *a formális megoldások helyett kerüljön előtérbe a minőség*. Ez bátor megoldásokat követel. Első lépésként elméletileg kellene tisztázni, hogy az úgynevezett „garantált biztonság”¹ a hadsereg különböző területein hogy kell, hogy érvényesüljön, s

¹ Garantált biztonság alatt azokat a rendszabályokat értem, amelyek a nemzetközi katonapolitikai helyzet alakulásával összhangban mindenkor biztosítják azt, hogy a hadsereg kész és képes legyen az alaprendeltetéséből fakadó feladatok megkezdésére és sikeres teljesítésére.

ki kell dolgozni azokat az alapelveket, amelyek a nemzetközi katonapolitikai helyzet alakulásának függvényében a „garantált biztonságot” rugalmasan fokozzák. Úgy gondolom, hogy a garantált biztonság elvének a megfogalmazását ki kell terjeszteni a hadsereg valamennyi területére – HKSZ M-től a kiképzésen át a gazdálkodásra, tehát mindenre.

Az intenzívebb megoldások alkalmazása azt is követeli tőlünk, hogy *nagyobb figyelmet fordítsunk a népgazdaság eredményének számontartására*. Ennek alapján folyamatosan vizsgálni kell azt, hogy a népgazdaság megjelenő új termékei közül melyek azok, amelyek kettős rendeltetéssel alkalmazhatók, s ezáltal azok békében történő beszerzésére, tárolására nem kell pénzt és energiát fordítani.

5. Az elkövetkező években a gazdaság szerkezeti átalakítása – a politikai intézményrendszer reformja olyan társadalmi változásokat, fejlődést fog eredményezni, amely megjelenik a lakosság magatartásformájában – gondolkodásmódjában is. Ettől a fejlődéstől, magatartásformától – a hadsereg személyi állománya nem tud elzárkózni. Ezért *már most el kell kezdeni a hadseregben folyó munka reformját is, és vizsgálni szükséges, hogy a lezajló változások, a várható fejlődés milyen új követelményeket támasztanak a hadseregben folyó politikai, katonai nevelés, a kiképzés tartalmával és módszerével, a gazdálkodás belső rendjével, a személyi állomány részére nyújtandó szolgáltatásokkal szemben*. Ki kell dolgozni azokat a követelményeket, amelyek meghatározzák az ezredforduló táján belépő új tisztek, tiszthelyettesek vonatkozásában a minőségi, tartalmi jegyeket. A lényeg tehát az, hogy meg kell kezdeni a munkát, mert a hadsereg „*bázis emberanyaga*” lényeges fejlődésen megy keresztül. Ha ezekkel a „*megváltozott*” emberek kiképzésében, nevelésében a régi módszereket alkalmazzuk, sok nemkívánatos konfliktushelyzet alakulhat ki, s akadályát képezheti annak, hogy immár hagyományainknak megfelelően jól képzett és fegyelmezett hadsereggel rendelkezünk.

6. Már utalás történt arra, hogy az átmenetileg szűkülő lehetőségek semmiképpen sem eredményezhetik a „kapitulációs” hangulat eluralkodását. A feladatunk a rendelkezésünkre álló pénzügyi-anyagi lehetőségeink intenzív felhasználása mellett az, hogy *alapos helyzetelemzés alapján dolgozzuk ki a hadseregfejlesztés várható és szükséges irányait, ennek alapján tudományosan, műszakilag technológiailag alapozzuk meg a lehetőségek későbbi bővülése kapcsán megoldandó fejlesztési feladatok sikeres teljesítését*. A tudományos és műszaki fejlesztéssel foglalkozó kádereink sem tehetik le a „lantot”.

A társadalmi és gazdasági fejlesztés cselekvésprogramja megmozgatja társadalmi, gazdasági, politikai, katonai életünk valamennyi területét. Mégegyszer hangsúlyozom, nagyon alapos és tudományos tevékenységet kell folytatni azért, hogy a szükséges lépéseket a hadseregben folyó munka reformja és korszerűsítése érdekében megtegyük. Én elsődlegesen a fent felsorolt területek szerinti vizsgálatot tartom szükségesnek, mert ezek korszerűsítése sok-sok úgynevezett „részterület” változtatását teszi szükségessé.

Az átalakítás (peresztrojka) és a hadtáp problémái

I. Golusko vezérezredes,
a SZU FE hadtáp törzsfőnöke,
a hadtudomány doktora, professzor,
a SZU Állami Díjasa

(Fordítás a „Til Vooruzsennih Szil” c. folyóirat 1987/4. számából)

Átalakítás. Ez a fogalom foglalkoztatja napjainkban a szovjet emberek széles táborát és parancsolóan részét képezi mindennapi realitásunknak, tevékenységre ösztönöz bennünket.

Az átalakítás - ahogy azt Gorbacsov M. Sz. elvtárs megállapította referátumában, az SZKP KB januári plénúmán nem más, mint a megrekedt folyamatok határozott leküzdése, a tömegek élénk alkotásának támasza, az intenzív tényezők szerepének állandó fokozása a szovjet gazdaság fejlesztésében, döntő jelentőségű fordulópontra a tudományban, alkotó partnere annak a gyakorlatban a magasabb végeredmények elérésének az érdekében.

Függetlenül a szocializmus építésében elért nagyszerű eredményektől, a Kommunista Párt a korábbiakhoz hasonlóan napjainkban is harcra hívja a szovjet embereket a gondolkodás és a gyakorlati munka forradalmi átalakítására, hogy meggyorsítsuk a társadalom anyagi-technikai bázisainak minőségi megújítását.

Ahhoz, hogy a tervbe vettek megvalósítsuk valóban forradalmi átalakulásokra van szükség a gazdaságban, a tudományban, a vezetés elméletében és gyakorlatában. Ezeknek az átalakulásoknak azonban mindenekelőtt az emberek fejében kell végbemenniük, ahogy azt a plénum is megállapította; azonban az egyes jelenségekkel kapcsolatos nézetek kritériumainak és értékelésének társadalmi szemléletét nem egyszerű feladat megváltoztatni. Az átalakítás azonban nemcsak az egyes személyek, hanem az egész társadalom gondoskodásának megváltoztatását megköveteli.

A KB plénuma megállapította azt is, hogy az elért eredmények mennyiben felelnek meg a mai és a holnapi napnak, elvégezte a termelés hatékonyságának összehasonlító elemzését, megállapította hol állunk a fejlődésben és meghatározta hogyan tovább.

Napjainkban tárgyilagosan kell értékelni az ügyek állását minden területen, többek között a katonai területen is. Itt azonban szembe kell nézni meghatározott nehézségekkel.

Miért?

Először azért, mert korántsem képes minden ember arra, hogy tárgyilagosan értékelje saját magát. A pszichológusok véleménye szerint az önértékelés vonatkozásában

gyakori a fel- vagy a leértékelés. Azonkívül az ember, mint szubjektum, az egyéni pszichológiai tulajdonságok következtében hosszú ideig, avagy egyáltalán nem tudja gondolkodásmódját az új követelményeknek megfelelően változtatni. Őszintén szólva valamennyiünkre hatással vannak a korábbi tapasztalatok, az előző irányelvek, az iskolázottság, az egyéni tulajdonságok, a sokéves gyakorlat terhe.

Ahhoz, hogy egy ember újszerűen gondolkodjon, szükség van nemcsak pszichológiai hangulatra, hanem meghatározott erőfeszítésre is, aminek megvalósítása átképzés vagy más tevékenységi forma útján lehetséges, aminek eredményeképpen az egyes katonák vagy az egész katonakollektíva a saját vagy mások tapasztalatai alapján át tudna térni az újra, komoly eredményeket tudna elérni a megszabott feladatok végrehajtásában.

Másodszor a gondolkodás átalakításával kapcsolatosan meghatározott nehézségeket az a szituáció idéz elő, amelyben az egyes katonák élnek. Ha egy kollektíva összekovácsolt, lelkiismeretes, kezdeményezően munkálkodik, akkor a gondolkodást a bilincseitől megszabadító pszichológiai helyzet alakul ki. Az új gondolatok pontosan ennek alapján alakulnak ki, történik a keletkező eszmék ellenőrzése és állandósítása. Ilyen helyzet azonban az egyhelyben topogás, félelem, a nyugalmat zavaró változásoktól és az egyes szolgálati személyek elégedettségé.

Az átalakítás szükségessége teljes mértékben vonatkozik a hadtudományra és annak egyik területére – a fegyveres erők hadtápjá fejlesztésének elméletére és gyakorlatára.

A párt által a gondolkodás átalakítására és a gazdaság fejlesztésére választott irányvonal általános követelményeiből kiindulva Kurkotkin Sz. K. marsall, a SZU honvédelmi miniszterhelyettesének – a SZU FE hadtápfőnökének irányítása alatt – a közelmúltban tartották meg a fegyveres erők hadtápj vezető állományának értekezletét, amelyen megvitatták az átalakítással kapcsolatos munka tapasztalatait és első eredményeit. Azon elhangzott sok érdekes gondolat és gyakorlati javaslat az átalakítás reális megvalósításával, a műszaki-tudományos haladás gyorsításával, eredményeinek a szervezet felépítésben való meghonosításával, a harc kiképzés minőségének növelésével, a hadsereg és flotta részére biztosított anyagi, pénzeszközök és egyéb erőforrások hatékony felhasználásával kapcsolatosan.

És ez érthető. A fegyveres erőknél, mint anyagi és más erőforrás felhasználónál állandóan foglalkoznak annak legcélszerűbb felhasználásával és megtakarításával kapcsolatos feladatok megoldásával. Ráadásul a minőségileg új technikai eszközök rendszeresítésével és a különböző fegyvernemek alkalmazása módjaival szembeni korszerű fokozott követelmények határozzák meg a gondolkodás, a feladatok végrehajtása formái és módjai átalakításának szükségességét.

A fegyveres erők hadtápjá és annak elemei megtalálhatók a csapatok és a flottaerők minden szervezeti tagozatában. Ezért az átalakítás határai itt különösen szélesek és terjedelmesek. És a siker főképpen az embertől, annak felkészültségétől és illetékességétől függ. Feladata, hogy az egyes hadtápszakemberek gondolkodásának és tevékenységének az átalakítása mindenütt öltön gyorsított jelleget a műszaki tudományos haladás jelenlegi és távlati eredményeinek alapján.

Hadtápszakembereink katonai tanintézetekben való képzésének tapasztalata és azok gyakorlati tevékenysége a csapatoknál azt bizonyítja, hogy az átalakítás érdekében még sok a tennivalónk. A hadtápj katonai tanintézeteknél pl. lassan halad a hallgatók és növendékek nem hagyományos, alkotó gondolkodása, az 1990–2000. évek tudomá-

nyos kategóriában való prognosztizáló és gondolkodási készségek alakítására irányuló oktatásának átalakítása. Erről azért nem lehet megfedkezni, mert a katonai tanintézetek eljövendő végzősei a csapatokhoz való megérkezéskor, a megszabott feladatok megoldásakor új módszereket és megközelítést igénylő harcosokat, fegyverzetet, technikát és biztosítási módokat fognak találni.

A gondolkodás átalakításának céljából a katonai tanintézeteknél és a csapatoknál mindenekelőtt az egyes területek alapproblémáit és tendenciáit kell alaposan áttanulmányozni, mert nem vitok, hogy a kiképzést és a gyakorlati tevékenységet illetően katonai tanintézeteink és csapataink jelentős mértékben kapcsolódnak a „Műszaki-tudományos haladás elért eredményeinek alapján” kidolgozott szabályzatokhoz, utasításokhoz, segédletekhez. Ismeretes, hogy a csapatok és a flottaerők kiképzésének értékelése ezek szerint történik. Tehát, amikor az átalakításról beszélünk, erről sem szabad megfedkezni, már csak azért sem, mert a hadseregben az alkotó gondolkodás rendelkezésére áll egy nagy „harcmező”. Az alkotó gondolkodás célja a szabályzatok és elvi (irányadó) rendelkezéseinek az ellenőrzése és korszerűsítése, a műszaki tudományos haladás vívmányainak állandó fejlesztésének és a csapatok gyakorlatában való meghonosításának céljából. Emiatt állandóan növelni kell az aktivitást, hogy minél gyorsabban elérjük a gondolkodás átalakításának a végeredményét.

A katonai emberi tényezőnek megvannak a maga jellegzetes sajátosságai a hadművészet és annak szerves részét képező hadtápelmélete és gyakorlata fejlesztésének minden területén.

Vizsgáljuk meg ezt a problémát részletesebben.

A korszerű hadtápeg gondolkodás és -tevékenység átalakításának fontos feladata - a fegyveres erőknek a gazdaság intenzív fejlődésének viszonyai közötti minden oldalú biztosítása színvonalának idejében történő és megbízható értékelése, és ezen problémák és utak alapján való gyökeres minőségi javításának meghatározása a további műszaki-tudományos haladás folyamán.

Elképzelhetetlen, hogy gazdaságunknak az elmúlt 10-15 év alatti extenzív (külterjes) fejlődése ne lett volna kihatással a hadtáp állapotára. Annak a meglevő lehetőségek által meghatározott fejlődése, összességében biztosította a csapatok és a flottaerők szükségleteit. Mindazonáltal a hadtáp számtalan esetben komoly nehézségekkel küzdött az idő követelményeinek megfelelő nagyobb teljesítményű, univerzális technikai eszközök létrehozásában, azok számának növelésében.

A rendelkezésre bocsátott erőforrásokból, az eszközökkel való takarékoskodás, egyszersmind az ellátó rendszer hatékony működésének szükségességéből kiindulva, gyakran kellett kis erőkkel és „minden áron” nagy volumenű munkákat elvégezni, ami nem mindig garantálta a kíváló minőséget. Számtalan esetben zavarólag hatott az ellátási rendszernek az akkori szervezeti felépítése is. A felmerült nehézségeket át kellett értelmezni és a munkában elkövetett komoly hibák okait fel kellett tárni.

A hadtáp állapotának elemzése azt bizonyítja, hogy annak hatékonysága növelésének egyik legfőbb útja - a szervezeti felépítésnek összefegyveremmi alapon történő alakítása. A problémának a lényege az anyagi és szállítóeszközöknek egykézben való egyesítéséből áll, ami lehetővé teszi a rendelkezésre álló erőforrásoknak legcélrányosabb és hatékonyabb felhasználását a különböző helyzetekben. Az ilyen alapon létrehozott ellátó alegységek sikeres ellenőrzésen mentek keresztül és korszerűsíthetők a megoldandó feladatok sajátosságainak és azoknak a viszonyoknak a figyelembevételével, amelyekben tevékenykednek. Ilyen viszonyok között nő a szolgálati ágak szerepe és felelőssége a konkrét helyzet

ismeretért és a csapatok és flottaerők időben való ellátásával kapcsolatos rendszabályok operatív foganatosításáért. A különböző fegyvernemek ellátásának volumenétől és jellegetől és a hadtáp szolgálati ágak tevékenységétől függően a hadtáp szervezeti felépítése a különböző tagozatokban lehet tipizált (típuszerű) és modulációs, kisebb vagy nagyobb erőkkel és eszközökkel.

A csapatok és a flottaerők magas fokú állandó harc-készültségének érdekében nagyon fontos, hogy az anyagi, közlekedési, technikai, egészségügyi és más biztosítási ágak feladatainak megoldása szigorúan rendszerszerűen és szervezeten történjen, a készletek felhalmozásával, tárolásával, átrakásával, azok racionális lépcsőzésével, az illetményes ellátási normáknak a felhasználókhöz maximális rövid idő alatti kiszállítással kapcsolatos legnagyobb takarékoság elérésének céljából.

Ezen feladat megoldásában az utóbbi években meghatározott nehézségek merültek fel. Ezek azzal voltak magyarázhatóak pl., hogy sok bázis és raktár építése a háború előtt és a háború időszakában történt, a később telepítettek pedig nem mindig azokban a körzetekben hozták létre, amelyekben a biztosításra (ellátásra) utalt egységek és intézetek állandóan tartózkodtak. A biztosítás (ellátás) tapasztalata, állapotának és megszervezésének elemzése ugyanakkor azt is bizonyítja, hogy a mindig racionális ellátás szempontjából minden egységet és intézetet csak a körzeti bázisraktárhoz kell utalni. Hiszen valamennyi katonakollektívának van saját tárolója. Jóllehet azok kicsinyek is, állományukat szükség esetén meg lehet erősíteni, hogy alkalmasak legyenek nagyobb mennyiségű készletek tárolására is. Ez lehetővé teszi a biztosítási (ellátási) rendszer bővítését, azoknak stabilabbá és önállóbbá tételét különböző, szélsőséges viszonyok között. A biztosító és ellátóegységek és intézetek csoportosításai felépítése ezen változatának az az előnye, hogy racionálisabban lehet megszervezni a készletek központosított utánszállítását, a technika hátraszállítását és javítását, az egészségügyi és kereskedelmi – szociális kiszolgálást. Megteremtődnek a feltételei annak, hogy csökkentsék a rakományok átrakását a hosszú menetvonalakon, mivel a központi szervek képesek előírnyozni a készletek szükséges mennyiségének az ipari vállalatoktól és a beszerzési körzetekből közvetlenül a körzeti egységek és intézetek raktáira történő szállítást.

A csapatok és flottaerők hadtápbiztosítása hatékonyságának és minőségének növeléséhez nagyban hozzá fog járulni a csapatgazdálkodásnak, a hadtáp egyik alapvető tagozatának a további fejlesztése.

Ismeretes, hogy a csapatgazdálkodás alatt mi összességében az anyagi bázist értjük, aminek állományába nemcsak a tulajdonképpeni hadtápszolgálati ágak objektumai, hanem a kiképzési, a harc- és politikai képzés és a technikai rendeltetésű objektumok is tartoznak.

A párt és kormány gondoskodásának következtében a hadseregben és a flottánál a háború utáni években a csapatgazdálkodás anyagi-technikai potenciálja jelentősen nőtt annak eredményeként, hogy a régi laktanyákat és katonai objektumokat felújították és újakat építettek. Számítalan korszerű legénységi körlet, étkezdé, telephely, klub, raktár, segélyhely, fürdő, mosoda és kereskedelmi vállalat, kiképző létesítmény és objektum stb. jelent meg.

Napjainkban az életkörülmény, a nevelés és a harc-készültség-fokozás kérdéseit a hadseregben és a flottánál a gazdaság átalakításával és továbbfejlesztésével, a szovjet emberek kulturális és anyagi jóléte minőségi növelésével kapcsolatos grandiózus feladatok világában kell vizsgálni. Ez megköveteli azt, hogy a katonaeletet egyszintre hozzuk a népgazdaság fejlesztésének általános követelményeivel, a műszaki-tudományos haladás

új vívmányainak, azoknak a személyi állomány életében, kiképzésében és életkörülményeiben történő meghonosításának alapján, nemcsak stacioner, hanem főleg tábori viszonyok között is. El kell ismerni, hogy a tábori életkörülményekre az utóbbi években nem fordítottunk megfelelő figyelmet, ezért kerül napjainkban előtérbe annak gyökeres átalakításának a feladata. A tábori életkörülmény szervezési és technikai állapotának színvonala feleljen meg a csapatok tábori és harckiképzése korszerű követelményeinek. Tudni kell azonban azt, hogy a hadtápbiztosítás minden ágazatának megvannak a saját konkrét és specifikus feladatai, a harcosok szükségletei magas színvonalú kielégítésének az elérése.

A gazdaság és a műszaki-tudományos haladás fejlődése, az állam lehetőségei növekedése mérvénél megfelelően a legnagyobb mértékben az anyagi biztosítás szorul korszerűsítésre. Magában foglalja az összes fegyverzet, technika, lőszer, üzem- és kenőanyag, élelmiszer, ruházati, egészségügyi és a többi anyagfajtaikat.

A folyamatos anyagi biztosítás megszervezésének fő tényezője - a mennyiségi mutató. Attól, hogy mennyi különböző anyagi eszközfajta van felhalmozva, nagyban függ a harc, a hadművelet sikere, a győzelem az egész háborúban. Az anyagi szükséglet állandó növekedésének következtében ez a függőség egyre jobban nő. A külföldi sajtó adatai szerint pl. korszerű harcban az egy harcos anyagi szükséglete 8-10-szeresére nőtt az elmúlt háborúhoz viszonyítva.

Ennek eredményeképpen az anyagi bázis tevékenység esetére történő előkészítésekor a mennyiségi problémán kívül felmerül egy nem kisebb nehézség, mint az anyagi erőforrások felfrissítése. Az alapvető fegyverzet és technika állomány cserélhetőségének ideje a rohamosan fejlődő műszaki-tudományos haladás századában jelentősen csökken. Van az anyagi biztosításnak egy másik problémája is éspedig az anyagi eszközök nomenklatúrájának a sokasága (sokfélesége). Példának okáért csak technikai eszközökből 1,5-10 ezer darab részegység, alkatrész és egyéb tartalék alkatrész áll rendelkezésre.

Ezt a problémát nem lehet megoldani a gazdaság fejlesztésével kapcsolatos nézetek átalakítása nélkül. Ha a létrehozandó készleteket nem tudjuk idejében felfrissíteni, úgy az komoly fennakadást eredményezhet a fegyveres erők szükségleteinek kielégítésével kapcsolatos feladatok végrehajtásában.

Ezért az anyagi bázis fejlesztése perspektíváinak elemzésekor nyilvánvalóvá válik, hogy gyökeresen meg kell változtatni a létrehozandó készletek mennyiségére, azok felfrissítésére, továbbá az anyagi eszközök, főleg mind a népgazdaságban, mind a csapatoknál használt, hasonló típusok nomenklatúrájára vonatkozó nézeteket.

Nagyon fontos, hogy a csapatok és a flottaerők mindennapi ellátásához és harckészültségéhez szükséges készlet optimális szintjét, valamint azok idejében való felfrissítése rendjét tudományosan állapítsuk meg, mivel azoknak nagy mennyiségben való felhalmozása „holt tőkét” jelenthet az állam részére, gyorsan elavulhat az alapvető fegyverzet és technika állomány gyors felújításának következtében. Ugyanakkor a fegyveres erőknek, mint a készletek felhasználójának és tárolójának ki kell dolgoznia a tudomány és a gazdasággal szembeni követelményeket az anyagi és technikai eszközök maximális egységesítésének, szabványosításának érdekében, hogy azok terjedelme, nomenklatúrája, fémtartalma állandóan csökkenjen, olcsóbbodjon, „erkölcsi” életképessége pedig ellenkezőleg növekedjen.

Az anyagi biztosítási rendszer hatékonyságának növelésére érezhetően kihatással van a szállítások konténerizációjának gyorsított meghonosítása. Ezt a feladatot valamennyi szállítóeszközfajta vonatkozásában egységes modulációs konténer állomány és a különböző rakományok egységcsomagjai létrehozásának útján lehet megoldani.

A konténerszállítások gyorsított meghonosítása és az egységcsomag-komplett széles körű alkalmazása a csapatok gyakorlatában nagyban hozzájárul a csapatok mindennapi élete, kiképzése és harcészültsége biztosítása operativitásának és minőségének növeléséhez. Ebből a célból szükség van mindenekelőtt a raktári bázis továbbfejlesztésére, a rakodási munkák területének bővítésére, az utánszállítási utak, a szállítóeszközök és a konténerek fogadására szolgáló területek kiegészítő berendezésére és felújítására, valamint konténer- és csomagolóeszköz-cserékészlet létrehozására, különösen kisebb rakományok - bázis és körzeti raktárakon való - komplettírozására és azok egységekhez és magasabbegységekhez szükséglet szerinti elküldése céljából.

Korszerű viszonyok között a közlekedés a legjobban sebezhető és ugyanakkor a legdöntőbb láncszeme a fegyveres erők leghatékonyabb gazdasági és hadtápbiztosításának az elérésében. Sebezhetőségének katonai szempontból két oka lehetséges: „harci”, amikor azt az ellenség pusztítóeszközeivel elég hosszú időre üzemképtelenné teszi és „hadműveleti-üzemi”, amikor a közlekedés működésének megbontását, felhasználását a szervezetlenség, a nem megfelelő (hiányos) tervezés, a katonai szállítások volumenének és idejének téves megállapítása idézi elő.

Az elmúlt háborúhoz viszonyítva korszerű, összehasonlíthatatlanul erősebb rombolóeszközök viszonyai között a közlekedés „harci” sebezhetősége előtérbe helyez egy sor kérdést a közlekedési utak műszaki oltalmazásával, helyreállításával és magas fokú életképességének fenntartásával kapcsolatosan. Kétségtelen, hogy ezeknek sikeres megoldása csak akkor lehetséges, ha a megfelelő szervek rendelkezni fognak a közlekedési utak - különösen a hidak, a felüljárók és más műtárgyak - helyreállításának komplex gépesítését és nem tradicionális technológiája alkalmazását biztosító nagy teljesítményű technikával.

Ezek alatt a rombolások körzeteiben gyorsan szétbontakoztatható tábori (mozgó) üzemek által a fizikai és kémiai tudomány legújabb vívmányain alapuló technológiával, gyorsított eljárással előállítandó modul szerkezeteket és más szükséges anyagokat kell érteni.

A közlekedés „hadműveleti-üzemi” sebezhetősége lesz a legjobban érzékelhető, ha hiányozni fog működésének a megfelelő szervek általi kellő szabályozása. Bármilyen hibás számítás, forgalmi zavar rögtön kihatással lehet a csapatok (biztosító) rendszerének életképességére és szilárdságára, mivel annak megbízható működése nagyban függ az egyes szállítási ágazatok felhasználása tervezésének pontosságától, mozgásának hozzáértő szabályozásától.

A többi szállítási ágazathoz viszonyítva a vasúti szállítási ágazat kapacitása a legnagyobb, ez azonban nem jelenti azt, hogy minden esetben ez az ágazat biztosítja a katonai rakományok legbiztonságosabb és időben történő szállítását. A kialakult helyzetből függően, a szállítás szempontjából sokkal operatívabbnak, megbízhatóbbnak, olykor pedig döntőbb fontosságúnak számíthat a légi-, gépkocsi-, csővezeték vagy a vízi-szállítási ágazat. A szállítás tervezésekor ezt minden konkrét esetben figyelembe kell venni.

A csapatok szükségleteinek kielégítésével kapcsolatos feladatok megnövekedett körének következtében a hadtápszolgálati ágakkénti technikai biztosítás napjainkban új minőségi jelentőségre

tesz szert. És itt nem csupán arról van szó, hogy az egyes hadtáp szolgáló ágak által alkalmazott különféle technika mennyisége nő, hanem arról is, hogy korszerű viszonyok között a csapatok minden oldalú biztosításának sikere jelentős mértékben a hadtáp „tulajdonképpeni” működőképességétől fog függni.

Az elmúlt háború tapasztalata bebizonyította, hogy az ország gazdasága nem volt képes a teljes harcitechnika-veszteség pótlására, mivel az rendkívül nagy volt. Ahhoz, hogy a Nagy Honvédő Háború arcvonalain a hadműveleteket sikeresen tudják megvívni, a csapat javítóeszközöknek jóval több fegyverzetet és harci technikát kellett helyreállítaniok, mint amennyit az ipar gyártott. A háború éve alatt pl. több mint 102 ezer harcocsit és rohamlöveget gyártottak, és megjavítottak 622 ezret; valamenyi típusból több mint 136 ezer repülőgépet gyártottak, megjavítottak több mint 1,5 milliót; löveg-ből és aknavetőből kb. 830 ezret gyártottak és megjavítottak 1,6 milliót.

Meg kell jegyezni, hogy a korszerű csapat- és hadművelési hadtáp sokkal nagyobb mennyiségű technikával, különösen szaktechnikával rendelkezik, mint a Nagy Honvédő Háború időszakában rendelkezett. Ezért a csapatok és a flottaerők minden oldalú hadtápbiztosításával kapcsolatos feladatok sikeres megoldásának az egyik legfontosabb előfeltétele olyan javítóbázis létrehozása a hadtápszerveknél, mely tábori viszonyok között is alkalmas a helyreállítás végzésére.

Napjainkban új technikai alapon kell megoldani az egészségügyi hátraszállítás feladatait, aminek bármilyen viszonyok között az a legfőbb célja, hogy minimálisan rövid idő alatt elszállítsa a sebesülteket vagy a betegeket olyan helyekre, ahol azok megkaphatják az első szakorvosi segítyt. A korszerű harci sérülések gyógyításának kimenetele éppen ennek a segítynek az időben történő nyújtásától függhet.

Természetesen nem lehet vitatni, hogy ennek a tényezőnek a múltban is nagy volt a jelentősége. Az új viszonyok között azonban, amikor számolni kell a kombinált, vagy komplikáltságot illetően sokkal súlyosabb sérülésekkel, a gyógyítás időben való megkezdése olyan fontos problémává válik, hogy a kiürítőeszközök állandó, sokoldalú fejlesztése, valamint a sebesültek és beteg harcmezőn és szállítás alatti időben való segélynyújtása módjainak korszerűsítése nélkül nem lehet a feladatokat megoldani.

Korszerű harc helyzetben, a csapatok és flottaerők igen dinamikus tevékenykedésekor a hadtápvezetés elvei és módjai lényegesen megváltozhatnak.

Egyik részről a hadtáperők és -eszközök központosításának és összpontosításának objektív szükségessége, a csapatok és maga a hadtáp tömeges vesztesége, harcokészültsége helyreállításának érdekében – ahogy arról már szólottunk – megköveteli a hadtáp összefegyvernemi alapokon történő átalakítását. Másik részről a hadtápbiztosítás sok (több) profilúságának következtében, amikor egy vezető szervbe nagy számú ellátóegységet vonunk össze, meghatározott mértékben csökken a szakosítás szerepe és ennek következményeként csökken a hadtáp szolgáló ágak közvetlen irányításának kvalifikáltsága.

Ezért annak érdekében, hogy a hadtáp működésében közös erőfeszítéssel jelentős eredményeket érjünk el, a különböző szolgáló ágak egyesített alegységei és egységei központosított irányításának és azok további szakosításának optimális összehangolását egy egységes komplex irányzatnak (tendenciának) kell tekinteni a vezetési rendszer fejlesztésében.

Teljesen nyilvánvaló, hogy úgy ezt, mint sok más egyéb feladatot, csak a csapatok és a flottaerők különböző gazdasági és hadtápbiztosítási rendszereinek automatizáló

eszközök segítségével történő tudományosan megalapozott modellezése esetén lehet eredményesen megoldani. A többéves tapasztalat azt bizonyítja, hogy az ESZG alkalmazása egyes hadtáppal kapcsolatos feladatok felhasználásának útján való meggyorsítására, megkönnyítésére és megjavítására irányuló kísérlet nem éri el a kitűzött célt. Ellenkezőleg az esetek többségében ez bonyolítja a feladatok megoldását és összességében megdrágítja a vezetési rendszert.

Ezért csak az ellátási folyamatok modellezése, speciális programozása járulhat hozzá az automatizálási és a híradó eszközök hatékony alkalmazásához, javíthatja meg a hadtáp szolgálati ágaknál a nyilvántartást és az elszámolást, valamint azok tevékenységének ellenőrzését és javítását.

A hadtápszerveknél mindenekelőtt a jó „bank” és dialógus (párbeszéd) alapra felépülő automatizáció már most nyomatékosan megköveteli a gondolkodás átalakítását és a hadtápvezetés módjainak korszerűsítését annak különböző tagozataiban. Erőfeszítésünket tanintézeteinknél, tudományos intézeteinknél és hadtáp szolgálati ágainknál minden bizonnyal ebbe az irányba kell összpontosítani.

Az élet meggyőzően bizonyítja azt, hogy nem lehet átalakítani saját munkámat a kollektíva tevékenységét anélkül, hogy ne alakítanánk át a saját és az alárendeltek nézeteit, véleménynyilvánítását, gondolkodását. Csak az előttünk álló problémák megoldása módjainak sarkalatos megváltoztatása garantálja megbízhatóan a fegyveres erők minden oldalú és minőségi hadtápbiztosításának a sikerét. Ez a magas fokú harckészültség fenntartásának egyik legfontosabb alkotórésze.

Szakharcászati gyakorlat előkészítése és levezetése a zászlóalj hadtáp személyi állományával

V. Akszenov őrnagy,
ezredparancsnok hadtáphelyettes

Fordítás a „Til Vooruzsennib Szil” c. folyóirat 1987/2. számából

A csapatok harc alatti anyagi és egészségügyi biztosítási rendszerének egyik legfontosabb eleme a zászlóalj hadtáp. Ezen tagozat tevékenységének hatékonysága nagymértékben függ a személyi állomány felkészültségétől, különösen annak tábori kiképzésétől.

Alakulatunk ellátó szakaszainak és zászlóalj segélyhelyeinek személyi állománya rendszerint gyakorlati foglalkozásokon, zászlóalj és ezred harcászati gyakorlatok idején tesz szert a szükséges jártasságokra. Azoknak minősége nagyban függ a vezetők szakmai ismereteitől, milyen gondos és részletes volt az előkészítő munka.

Mi különös gondot fordítunk arra, hogy tevékenységünket egységes terv alapján koordináljuk. Ezért a zászlóaljnál harci viszonyok között telepített, mind az öt ellátóhelyen gyakoroltatjuk a normatívák végrehajtását. Vezetővé rendszerint az egységparancsnok hadtáphelyettesét, vagy a neki alárendelt szolgálatfőnökök egyikét, segítőjévé – a zászlósokat vagy a legfelkészültebb tiszthelyetteseket és tiszteseket jelöljük ki. Ha a kiképzési kérdéseket a zászlóalj- és ezredgyakorlatoktól külön dolgozzuk fel, akkor imitációs eszközöket alkalmazunk, bevonunk vegyivédelmi és műszaki szakembereket.

A szakharcászati gyakorlat rendszerint három – előkészítő, alap és befejező mozzanatból áll.

Vizsgáljuk meg a zászlóalj hadtáp személyi állománya támadás alatti ténykedésével kapcsolatos szakharcászati gyakorlat tervének egyik lehetséges változatát. Ilyen gyakorlatot a mi tapasztalatunkból kiindulva az alábbiak szerint lehet levezetni.

Kiképzési kérdések

1. A zászlóalj hadtáposzlop megalakításának rendje, előremozgás a megadott körletbe, az ellátó (lőszerfelvételező, töltő, egészségügyi, technikai figyelő, élelem ellátó) helyek telepítése, azoknak felkészítése munkára.
2. A zászlóalj hadtáp vezetésének megszervezése, az anyagi, technikai és egészségügyi biztosítás rendje támadásban.
3. A tömegpusztító fegyverek elleni védelem, valamint az őrzés és védelem megszervezése.

Kiképzési cél: meg kell tanítani a személyi állományt „gyülekező” jelre szabatosan, összehangoltan tevékenykedni, a technikát és az anyagi készleteket előkészíteni szállításhoz, az ellátóhelyek életképességének biztosításával kapcsolatos rendszabályok végrehajtására, települési helyeinek helyes kiválasztására és azok berendezésének elvégzésére. Ezen kívül be kell tervezni a harcjárművek feltöltése, a sebesültek és a sérült technika hátraszállítása, a rakományok nomenklatúra és megnevezés szerinti komplettírozása, az anyagátvétel és -átadás okmányolása, a mentesítés végrehajtása stb. szabályainak a személyi állomány részére való oktatását.

Idő és hely (fel kell tüntetni a foglalkozások levezetésének idejét és körletét).

Anyagi biztosítás: MTO-AT különleges tehergépkocsik, PAK-200 (KP-125, KP-130), PP40 konyhák; sugár- és vegyi felderítőműszerek, imitálóeszközök (rakéták, ködgyertyák, vaktöltények, robbanócsomagok) stb.

A FOGLALKOZÁSOK TÁRGYA ÉS LEVEZETÉSÉNEK RENDJE

Mozzanatok, kiképzési kérdések, hely, idő, a hallgató tevékenységének rövid ismertetése	A vezető tevékenysége és módszertani utasítások
1.	2.

1. mozzanat: A technika és az anyagi eszközök előkészítése a terepfoglalkozáshoz, az üzemóra és az üzemanyagfogyasztás meghatározása. Az iránymutató okmányok és a szabályzatok tanulmányozása. a megszabott feladatok feldolgozása körletének tanulmányozása. A gyakorlathoz való készenlét ellenőrzése, a segítők eligazítása. A terv elkészítése.

Helye: állandó állomáshely, küszöbön álló tevékenység körzete.

Idő: (fel kell tüntetni az időpontot)

A személyi állomány ellenőrzi felszerelését, karbantartja a technikát, előkészíti a anyagokat rakodáshoz, a funkcionális kötelmek tanulmányozása, a normatívák megállapítása. Ebben az időszakban gyakorolni lehet az ellátóhelyek egyes elemeinek telepítését és lebontását, tanulmányozni kell a biztonsági rendszabályokat, a vezetők tanulmányozzák a járművek oszlopban való vezetésének sajátosságait, a vezetési jeleket stb.

Elkészíti a zászlóalj hadtáp személyi állománnyal és technikával való feltöltésével kapcsolatos rendszabályokat, a tervező okmányokat, előkészíti a technikát és az anyagokat. Szükség esetén gyakorolja a hadtápszakemberekkel a hadtáp egyes elemeinek telepítésével kapcsolatos bonyolultabb műveletek végrehajtását.

1.

2.

2. *mozzanat*: a személyi állomány tevékenysége „Gyülekező” jelszóra. A motorok beindítása, az anyagi eszközök felrakása, az állandó állomáshely elhagyása. Az ellátóhelyek telepítése, műszaki berendezése, a normatívák végrehajtásának gyakorlása.

Helye: a gyakorlat körlete (fel kell tüntetni a térképen)

Idő: (fel kell tüntetni a kezdést és a befejezést)

Megadott jelre a személyi állomány megkapja a fegyvert és a többi felszerelést, elindul a telephelyre és a raktárakba, beindítja a motorokat és felrakja az anyagi eszközöket a gépkozikra. Először azt kell felrakni, amire másodsorban van szükség a telepítéskor. A rakodás befejezése után a személyi állományt gyülekeztetni kell a megszabott helyen, megszüntetni a feltárt hiányosságokat, pontosítja az első kiképzési kérdés feldolgozásának rendjét és módjait, parancsot kap a menet végrehajtására.

A foglalkozásvezető és segítője ellenőrzi és értékeli a személyi állomány tevékenységét, a fegyverzet és az anyag meglétét, ügyel az oszlop megalakításának rendjére. Ellenőrzi az élelmiszer és az anyag rakodás szabályainak betartását. Szükség esetén segít a személyi állománynak az anyagi eszközök rakodásának megszervezésében, ismerteti a rakomány elhelyezésének és rögzítésének szabályait. Az oszlop megalakulásának helyén a foglalkozásvezető meghallgatja a jelentéseket, ellenőrzi a harcsook ruházatát, átadja a vezetőknek a menetvonal-vázlatot, kiadja a parancsot a menetre. Menet alatt ellenőrzi az oszlopparancsnok tevékenységét, továbbá azt, hogy hogyan tud az tájékozódni térképen és a környező tárgyak alapján, kiadja az „ellenség” légi és földi támadására vonatkozó közlést.

2. *Kiképzési kérdés*: megérkezés a megszabott feladatok feldolgozásának körletébe, az ellátóhelyek szétbontakoztatása, műszaki berendezése és felkészítése a munkához.

Idő: fel kell tüntetni a kezdést és a befejezést.

A rendeltetési helyre való megérkezés után a személyi állomány megismerkedik a kialakult hadtápharcászati helyzettel, elhelyezi a technikát, lerakja az anyagot.

A rendeltetési helyre való megérkezés után a foglalkozásvezető ismereti a hallgatókkal a hadtápharcászati helyzetet, kijelöli az ellátóhelyek települési helyeit, megszabja a műszaki berendezéssel kapcsolatos feladatokat, elvégzi a harci számvetést, meghatározza az értesítési jeleket.

A kezelőszemélyzet elhelyezése és az őrség felállítása után a zászlóalj hadtáp szakemberei hozzálátnak a segély-, töltő-, technikai figyelő lőszer- és élelmiszerellátó helyek települési körleteinek előkészítéséhez. A gépkocsikat és az anyagi készleteket széttagoltan elhelyezi és álcázza a megszabott helyen.

3. *Kiképzési kérdés:* az anyagi, technikai és egészségügyi biztosítás rendje támadásban.

Idő: (fel kell tüntetni a kezdést és a befejezést.)

A feladat kézhezvétele után a személyi állomány előkészíti a munkához a technikát és a berendezést, az anyagi készleteket a rendeltetés szerinti felhasználáshoz.

Valamennyi hadtápalegységnél őrséget kell felállítani, ki kell jelölni a légifigyelőket. Imitációs eszközök segítségével ki kell alakítani a reális harc helyzetet. Az üzemanyag-töltő gépkocsik vezetői **felállítják** járműveiket a megadott helyeken és előkészítik a vonalat az üzemanyagnak a tartályokból a járművek üzemanyagtartályaiba való átszivattyúzáshoz. A bekötőutak megjelölésére útjelzőket, zászlókat kell felállítani, a forgalomszabályozók elfoglalják a helyeiket. A harci technika beérkezésekor el kell végezni azok üzemanyaggal való feltöltését. Különös gondot kell fordítani a tűzrendészeti szabályok betartására és az üzemanyagfolyás megakadályozására.

A segélyhelyen gyakorolni kell a kötés különböző testrészekre (fejre, csípőre, felső végtagra, mellkasra) való felrakását. A sebesültszállító pár kihasználva a terepgyűrődéseket, a feltételezett sérülteket a sebesültfé-

A foglalkozásvezető segítője ellenőrzi az ellátóhelyek egyes elemeinek telepítését, méri az időt, ellenőrzi a biztonsági rendszabályok betartását.

A foglalkozásvezető ismerteti a hallgatókkal a „harcmezőn” kialakult helyzetet az alegységek részére megszabott feladatokat, ellenőrzi a hallgatók tevékenységét, értékeli a funkcionális követelmények egyes hallgatók általi végrehajtásának minőségét, felhívja a figyelmet az egyes helyeken elkövetett hibák felszámolására.

A *töltőhelyen* a foglalkozásvezető segítője figyelemmel kíséri a PZP-10 telepítését, a tűzbiztonsági rendszabályok betartását, a járművek után-töltését.

A *zászlóalj segélyhelyen* a foglalkozásvezető ~~segítője~~ ismerteti az egészségügyi katoná ~~sz~~ az egészségügyi oktató felszerelését, az elsősegélynyújtás terjedelmét, bemutatja hogyan kell kezelni az egyes rendszerített készleteket, megközelíteni a sebesültet a harcmezőn, fedezékbe juttatni (oldalán, hátán, sátorlapon, síleceken, sebesült kihúzó csónakon).

A *technikai figyelőhelyen* a foglalkozásvezető segítője megtanítja az alárendeltet a „harcmezőn” megsérült technika hátraszállításának fogásaira, hogyan kell helyesen elvégezni a

szekbe juttatja, segélyben részesíti azokat, felrakja a „sebesülteket” a síhordágyra (sebesült kihúzó csónakra) és FPK csörló segítségével fedezékbe vonatja azokat. A személyi állomány gyakorolja a „sebesültek” szállításának, azok sérült harctechnikából való eltávolításának módjait.

A THF (technikai figyelőhely) állományába tartozó személyi állomány a kiürítő technika rendeltetésének, felépítésének és lehetőségeinek tanulmányozása után hozzákezd a harc folyamán a harcjármű táprendszerében előforduló hibák elhárításához, a lánctagok és a görgők kicseréléséhez, elvégzi a beszabályozással és a kenéssel kapcsolatos munkákat, gyakorolja a vontatókötél beindítását és a sérült technika harctérről való kivontatását.

A zászlóalj löszerfelvételező hely telepítésére szolgáló területen a vezetők leállítják és álcázzák a járműveket a löszerekkel, előkészítik a területet a komplettáláshoz, telepítik a gépesítési eszközöket, gyakorolják a rakománykiadással kapcsolatos okmány-minták kitöltését.

Az élelemellátó helyen a szakácsok berendezik a konyhákat, felállítják a sátrakat, az ÉLMELLO összes elemeit.

műszaki karbantartást tábori viszonyok között, kijavítani a hibákat a táprendszerben, elvégezni a beszabályozással és a kenéssel kapcsolatos munkákat.

A *löszerfelvételező* helyen a foglalkozásvezető segítője elmagyarázza és bemutatja a löszerfelvételező hely megszervezésének és felépítésének, a löszerek kiadáshoz való előkészítésének, azok nomenklatúra és mennyiség szerinti komplettírozásának, az átadás-átvétel okmányolásának rendjét. Különös gondot kell fordítani a löszerek harctechnikára való felrakásának és elhelyezésének rendjére.

Az *élelemellátó helyen* a foglalkozásvezető segítője bemutatja hogyan kell hozzáértően üzembe helyezni a PAK-200 (KP-125, 130) PP-40 konyhákat, begyűjteni a fűvókat. Figyelemmel kíséri a sátrak felállítását, a személyi állomány étkezési helyének berendezését, az ételhulladék eltávolítását, a mosogatást stb. Ismerteti a hallgatókkal az étel hőtartóedényekben a peremvonalba való szállításának módjait, elmagyarázza, hogyan kell ételt készíteni evőcsészében önálló egyszerű eszközök segítségével.

3. mozzanat: a tömegpusztító fegyverek elleni védelem, valamint az őrzés-védelem megszervezése. Az ellátóhelyek berendezésének lebontása. Áttelepülés új körletbe.

Hely: (a térképen be kell jelölni az előrevonási menetvonalat és az új körletet).

Idő: (fel kell tüntetni a kezdést és a befejezést).

1. **kiképzési kérdés:** a személyi állomány tevékenységének rendje az „ellenség” támadásakor és a tömegpusztító fegyverek által történő alkalmazásakor.

Idő: (fel kell tüntetni a kezdést és a befejezést).

1.

A meghatározott jelzés elhangzása után az ellátóhelyek személyi állománya a harci számvetésnek megfelelően tevékenykedik. A hadtápszakemberek egyidejűleg vagy folyamatosan verik vissza a légi és földi „ellen-ség” támadását és ásnak fedezetek, futó árkokat, lövészárkokat. a tömegpusztító fegyverek ellenség általi alkalmazása következményei felszámolásának érdekében a zászlóalj hadtáp közelében a harcosok előkészítenek egy területet a technika és az anyag fertőtlenítésére.

2.

A foglalkozásvezető megmagyarázza, hogy mi a tömegpusztító fegyverek elleni védelemnek, valamint az őrzésnek és védelemnek a lényege, a harci számvetés elkészítésének rendje, azoknak megvalósítása milyen erők és eszközök által történik. Közvetlenül a telepített ellátóhelyen be kell mutatni a fedezékek, futóárkok, lövészárkok berendezésének, a tevékenység rendjét a földi és légi „ellen-ség” támadásakor, szennyezett terepszakaszokon való tartózkodáskor.

2. *Kiképzési kérdés:* az ellátóhelyek berendezésének lebontása, új körletbe való áttelepülés céljából.

Idő: (fel kell tüntetni a kezdést és a befejezést).

A személyi állomány meghatározott sorrendben lebontja és összerakja a berendezést és az anyagot. A pótkocsikat össze kell kapcsolni a gépkocsikkal, a területet meg kell tisztítani az idegen tárgytól. A harcosok pontosítják a kapott feladatokat és a kiadott intézkedéseknek megfelelően tevékenykednek. A parancs vétele után a vezetők beindítják a motorokat és a számvetésnek megfelelően elfoglalják helyüket a zászlóalj hadtáp oszlopban.

A foglalkozásvezető és annak segítői ellenőrzik az ellátóhelyek berendezésének lebontását.

Különös gondot kell fordítani a biztonsági rendszabályoknak az oszlop előrevonása alatti betartására. Rövid értékelés után a hallgatókkal ismertetni kell az új harcászati helyzetet és a zászlóalj hadtáp előtt az új körletben álló feladatokat. Fel kell olvasni az új körletbe való áttelepítésre vonatkozó parancsot.

Az új körletbe való áttelepüléssel kapcsolatos kiképzési kérdés feldolgozásakor a menetvonalat ajánlatos úgy kiválasztani, hogy az ismeretlen terepen húzódjon az állandó diszlokációtól félre eső helyen és kiképzési célokból megszervezni a technika üzemanyag-utántöltését. Annak érdekében, hogy a gyakorlat lefolytatása tanulságos legyen, a gyakorlat idejére a zászlóalj hadtáp alegységeket célszerű mások rovására az állománytábla szerinti létszámmra feltölteni.

A foglalkozás tervéhez rendszerint csatolandó vázlat nem beszámoló okmány. Az maximálisan könnyítse a foglalkozásvezető tevékenységét, ezért minden megjegyzés, rajz, magyarázat és jel legyen egyszerű és érthető, ne vonja el a figyelmet.

A zászlóalj hadtáp szakharcászati gyakorlatának sötét időben történő levezetéséhez az alegységeket kiegészítőleg el kell látni fényjelző-, riasztó stb. eszközökkel.

A gyakorlat megszervezésének és levezetésének ismertetett tervét, a körülményektől függően lehet rövidíteni, ki lehet egészíteni, meg lehet változtatni. Minden az ütemtől, a célok és a feladatoktól, a foglalkozásvezető és a személyi állomány felkészültségétől függ. Minden esetben azonban szükség van kezdeményezésre, utánjárásra (kutatásra) alkotó tevékenységre. Ezek az alkotórészek – fontos feltételét képezik a hadtápszakemberek tábori kiképzése hatékony levezetésének és az ellátóalegységek harckészültsége fokozásának.

Lenin Renddel kitüntetett Leningrádi Katonai Körzet

TARTALOMJEGYZÉK

	Előszó - - - - -	3
<i>A hadtápbiztosítás elmélete</i>		
Szórádi Zoltán vörgy.	Az MN szárazföldi csapatok szervezeteinek korszerűsítése és az azokból fakadó követelmények a csapatok hadtápbiztosításával szemben - - - - -	4
Kapus Gyula vörgy. és Kis Mihály őrgy.	Az összefegyvernemi hadsereg hadműveleti hadtápbiztosításának aktuális kérdései - - - - -	9
Dobó Péter ezds.	A gépesített hadtest (dandár) támadó és védelmi hadműveleti (harctevékenységei) hadtápbiztosításának megszervezése -	21
Sáfár Bálint ezds.	A hadtest első támadó és a védelmi hadműveleti közlekedési biztosítása tervezésének, szervezésének és vezetésének alapjai - - - - -	41
Pártos János ezds.	A hadtáp- és fegyverzettechnikai szolgálat együttműködésének aktuális feladatai a szervezeti korszerűsítés kapcsán - - -	48
<i>Harckészültség és hadtápkiképzés</i>		
Gombás Kálmán ezds.	A hadtest- és dandárhadtáp HKSZ és M feladatai végrehajtásának rendje - - - - -	54
Kodák Mihály ezds.	A szárazföldi csapatoknál folyó hadtápkiképzés, felkészítés megváltozott követelményei. A gyakorlatok tervezésének és végrehajtásának újszerű feladatai - - - - -	66
Tóth József ezds.	A hivatásos és tartalékos tiszthelyettes, illetve tisztképzés korszerűsítése a hadtápszolgálatban - - - - -	86
Babarczi Tivadar ezds.	A főiskolai hadtáptisztképzés új vonásai - - - - -	93
Dr. Szenes Zoltán alez.	Korszerűsített akadémiai képzés - - - - -	99
<i>A csapatgazdálkodás elmélete, ellátás, gazdálkodás</i>		
Kapus Gyula vörgy. és Komondi Márton őrgy.	A dandárhadtáp békegazdálkodásának területei és követelményei - - - - -	110
Kapus Gyula vörgy. és Tóth Elek alez.	A dandárhadtáp vezetésének kulcskérdései békében - -	124
Bognár József ezds. és Papp József alez.	A katonakereskedelmi ellátásról és hosszabb távon annak továbbfejlesztéséről - - - - -	135
Bakodi Zoltán ezds.	Számviteli részlegek és a szervezeti korszerűsítés - - -	146
Estók Sándor őrgy.	A gépesített lövészdandár hadtápvezetésének kérdései békében - - - - -	149

Munkavédelmi közlemények

MN PÜSZF-ség Baleset- elhárítási és Munkavé- delmi Osztály	1. Segédlet a sorállományú katonák munkavédelmi oktató- sához (folytatás) - - - - -	156
	2. Tájékoztató a középfokú munkavédelmi szaktanfolyam ta- pasztalatairól - - - - -	158
	3. Vizsgáló és (vagy) egészségügyi alkalmassághoz kötött munkakörök a népgazdaságban - - - - -	160

Hasznos tapasztalatok

Dr. Lapos Mihály vörgy.	A népgazdaság helyzetének alakulása és befolyása a hadsereg fejlesztésére, életére - - - - -	162
-------------------------	---	-----

Folyóírat szemle

I. M. Golusko vezds.	Az átalakítás (peresztrojka) és a hadtáp problémái - - -	165
V. Akszenov őrgy.	Szakharcászati gyakorlat előkészítése és levezetése a zászlóalj- hadtáp személyi állományával - - - - -	173

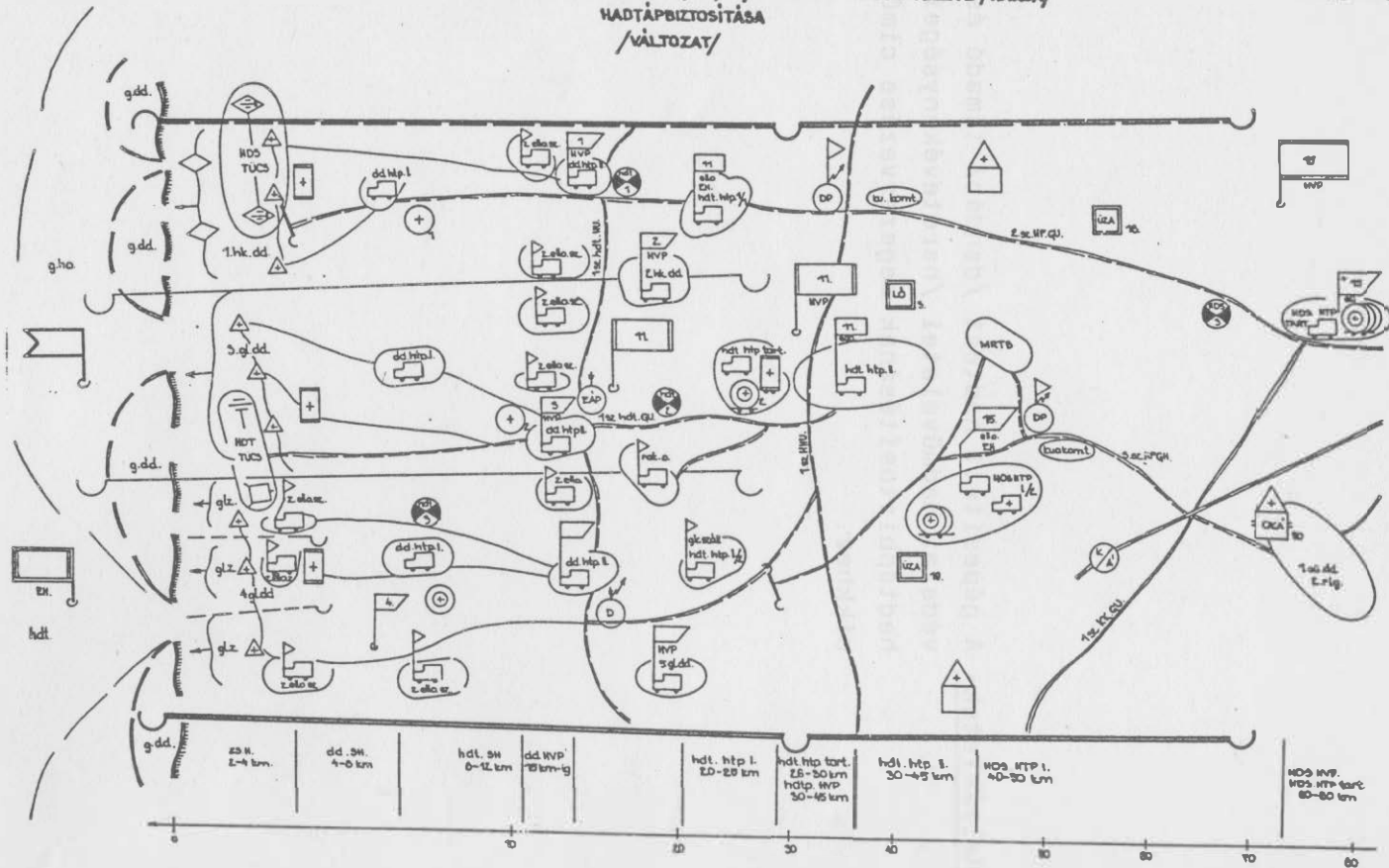
MELLÉKLETEK, ÁBRÁK

THE UNIVERSITY OF CHICAGO

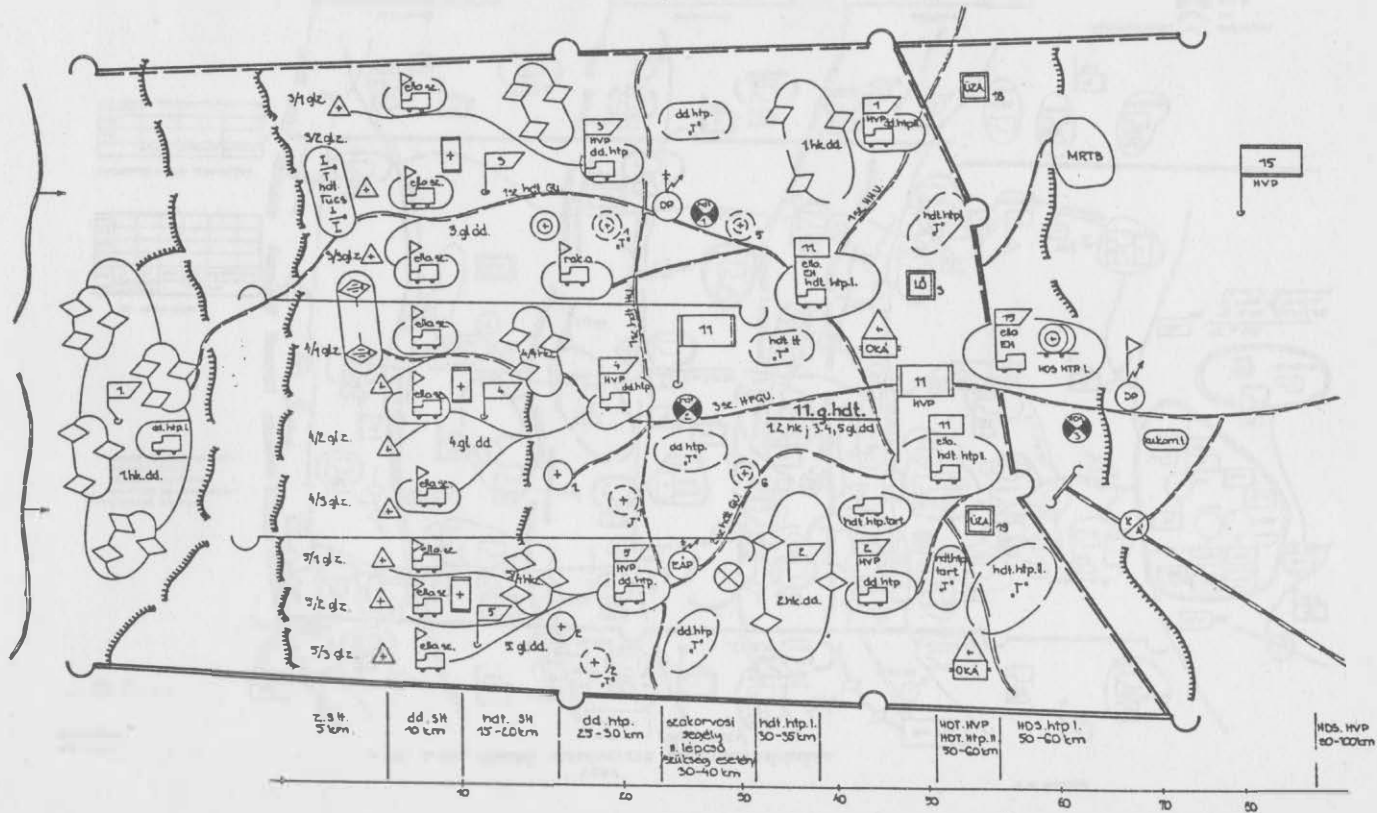
Mellékletek: A gépesített hadtest /dandár/ támadó és
védelmi hadműveletei /harctevékenységei/
hadtápbiztosításának megszervezése című
cikkhez.

A GÉPESÍTETT HADTEST /GL;HK;DD/ TÁMADÓ HADMŰVELETE /HARCA/
HADTÁPBIZTOSÍTÁSA
/VÁLTOZAT/

4. sz. melléklet

A RÉPESÍTETT HADTEST /QL, MK, DD/ VÉDELMI HADMŰVEZETE /HARCA/
 HADTÁP BIZTOSÍTÁSA
 /VÁLTOZAT/

A 12. G. HDT. TÁMADÓ HADMŰVELETE HATÁPBIZTOSÍTÁSÁRA
VÁLTOZAT I

3. sz. rajzterv

Ny. szám.:
308/1947/1

HDT. PK.

A hadművelet irányai:
támadásból sz. szelvények,
támadás irányai,
támadás útjainak;
hadművelet előirtaraja.

EG. számvetés

NO	szelvény	szelvény
1	12	12
2	12	12
3	12	12
4	12	12
5	12	12
6	12	12
7	12	12
8	12	12
9	12	12
10	12	12
11	12	12
12	12	12
13	12	12
14	12	12
15	12	12
16	12	12
17	12	12
18	12	12
19	12	12
20	12	12
21	12	12
22	12	12
23	12	12
24	12	12
25	12	12
26	12	12
27	12	12
28	12	12
29	12	12
30	12	12
31	12	12
32	12	12
33	12	12
34	12	12
35	12	12
36	12	12
37	12	12
38	12	12
39	12	12
40	12	12
41	12	12
42	12	12
43	12	12
44	12	12
45	12	12
46	12	12
47	12	12
48	12	12
49	12	12
50	12	12

szelvények a hadműveletben

HDT	szelvény	szelvény
1	12	12
2	12	12
3	12	12
4	12	12
5	12	12
6	12	12
7	12	12
8	12	12
9	12	12
10	12	12
11	12	12
12	12	12
13	12	12
14	12	12
15	12	12
16	12	12
17	12	12
18	12	12
19	12	12
20	12	12
21	12	12
22	12	12
23	12	12
24	12	12
25	12	12
26	12	12
27	12	12
28	12	12
29	12	12
30	12	12
31	12	12
32	12	12
33	12	12
34	12	12
35	12	12
36	12	12
37	12	12
38	12	12
39	12	12
40	12	12
41	12	12
42	12	12
43	12	12
44	12	12
45	12	12
46	12	12
47	12	12
48	12	12
49	12	12
50	12	12

szelvény

HDT	szelvény	szelvény
1	12	12
2	12	12
3	12	12
4	12	12
5	12	12
6	12	12
7	12	12
8	12	12
9	12	12
10	12	12
11	12	12
12	12	12
13	12	12
14	12	12
15	12	12
16	12	12
17	12	12
18	12	12
19	12	12
20	12	12
21	12	12
22	12	12
23	12	12
24	12	12
25	12	12
26	12	12
27	12	12
28	12	12
29	12	12
30	12	12
31	12	12
32	12	12
33	12	12
34	12	12
35	12	12
36	12	12
37	12	12
38	12	12
39	12	12
40	12	12
41	12	12
42	12	12
43	12	12
44	12	12
45	12	12
46	12	12
47	12	12
48	12	12
49	12	12
50	12	12

szelvény

HDT	szelvény	szelvény
1	12	12
2	12	12
3	12	12
4	12	12
5	12	12
6	12	12
7	12	12
8	12	12
9	12	12
10	12	12
11	12	12
12	12	12
13	12	12
14	12	12
15	12	12
16	12	12
17	12	12
18	12	12
19	12	12
20	12	12
21	12	12
22	12	12
23	12	12
24	12	12
25	12	12
26	12	12
27	12	12
28	12	12
29	12	12
30	12	12
31	12	12
32	12	12
33	12	12
34	12	12
35	12	12
36	12	12
37	12	12
38	12	12
39	12	12
40	12	12
41	12	12
42	12	12
43	12	12
44	12	12
45	12	12
46	12	12
47	12	12
48	12	12
49	12	12
50	12	12

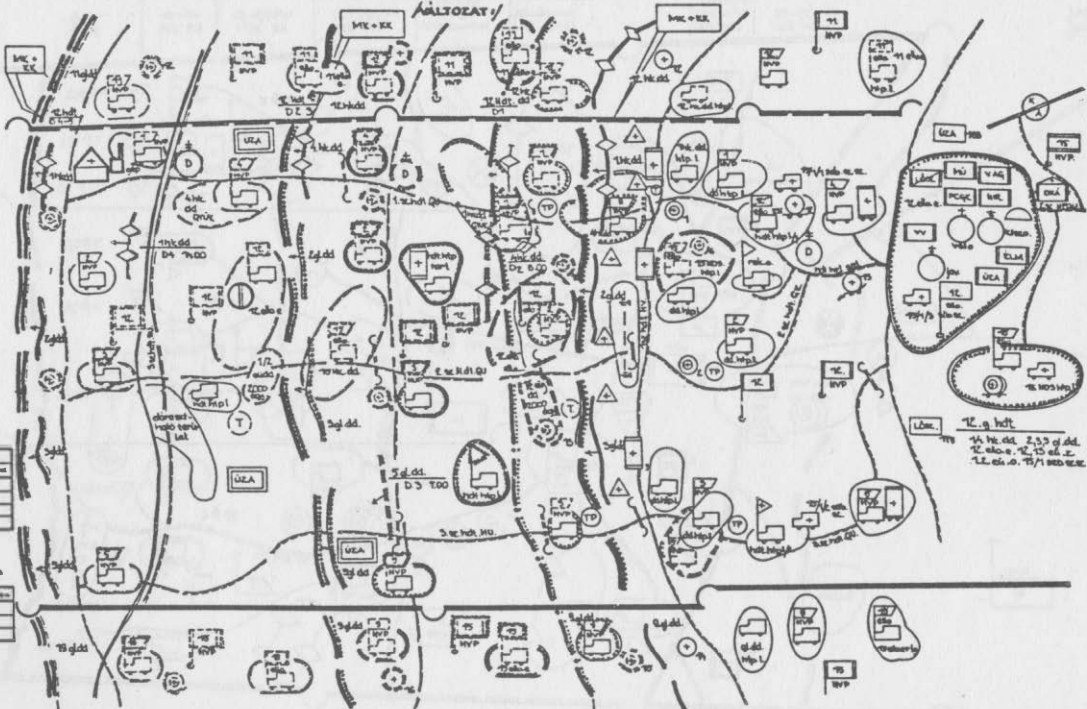
szelvény

HDT	szelvény	szelvény
1	12	12
2	12	12
3	12	12
4	12	12
5	12	12
6	12	12
7	12	12
8	12	12
9	12	12
10	12	12
11	12	12
12	12	12
13	12	12
14	12	12
15	12	12
16	12	12
17	12	12
18	12	12
19	12	12
20	12	12
21	12	12
22	12	12
23	12	12
24	12	12
25	12	12
26	12	12
27	12	12
28	12	12
29	12	12
30	12	12
31	12	12
32	12	12
33	12	12
34	12	12
35	12	12
36	12	12
37	12	12
38	12	12
39	12	12
40	12	12
41	12	12
42	12	12
43	12	12
44	12	12
45	12	12
46	12	12
47	12	12
48	12	12
49	12	12
50	12	12

ELMAGYARÍTÁS:
 D4
 D 6-9
 D 6-9

HDT. TOP

HDT. PK. BTPL

Mellékletek: "A katonakereskedelmi ellátásról és
hosszabbtávon annak továbbfejlesztéséről"
című cikkhez

A katonai vegyesboltok (kantinok) árucsononton-
kénti forgalmi jegyzéke

- 1/ Kenyér, péksütemény.
- 2/ Cukrászsütemény, sütőipari termékek. A nyári időszakban krémes nem forgalmazható!
- 3/ Édesipari áruk, jégkrém.
- 4/ Tej- és tejtermékek
 - tej, tejjalok, tejiöl, joghurt, kefir;
 - sajtok;
- 5/ Húskészítmények
 - felvágottak, a választásuknak legalább 50 %-a olcsóbb áru legyen. A nyári időszakban töltelemárak, disznósajt nem forgalmazható!
- 6/ Konzervek
- 7/ Hidegkonyhai termékek
- 8/ Zöldség-gyümölcs, diétgyümölcs
 - csak frissen fogyasztható termékek.
- 9/ Gyümölcslé, üdítőital, ásványvíz és szikvíz.
- 10/ Presszókávé.
- 11/ Trafikárak.
- 12/ Mosó-, tisztító- és testápolószerek
 - szappanok, samponok, krémek, habok, arcvizek,
 - borotvafelkészítők,
 - fogkefe, fogkrém,
 - dezodorok, arcvizek,
 - mosószerek (kis készletben)
 - cipőápoló és tisztítószerek.
- 13/ Papírárak, írószerek, levelezési cikkek.
- 14/ Rövid-, ruházati és norinbergi áruk
 - tű, cérna, gomb,

- kefék, fésűk,
- atlétatrikó, alsónadrág, zokni, zsebkendő, igény szerint.

15/ Egyéb áru:

- katonai felszerelési cikkek,
- szárazelemek, szifonpatronok stb.

A háborús katonakereskedelmi ellátásban
fontalmazásra kerülő cikkekről

1. Kötelező cikkek:

- borotvafelszerelés (késes borotva, zsilett lehnő, zsilett pengék, eldobó borotvák)
- borotvoszáppan (borotvahab)
- borotvacset,
- piperecsappan,
- fogkefe, fogkrém,
- arcvíz,
- bőrvédő krémek,
- fésű,
- zsebtükör,
- körbavágó olló,
- zsebkendő (textil, papír)
- dohányáru (cigaretta, pipadohány, szipka)
- gyufa,
- lábbeli tisztító felszerelés,
- zseblúpa,
- szárazelenek,
- íróeszközök (golyóstoll, tintaceruza)
- zsebkés
- zsebnotez, zsebnaptár.

2. Javasolt cikkek (a beszerozhetőség és szállítási lehetőségek
függvényében):

- előrecsomagolt élelmiszer (cukorkák, magátok, nápolyi, keksz, rágógumi),
- hús- és belsőségkonzervek,
- villanyborotva,
- öngyújtó,
- tűskő,
- karóra,

- elemek (kvarcórákba),
- kávéfőző,
- kávé (őrölt babkávé, pótkávé, nescafé),
- filteres tea,
- makkacukor,
- szaharin,
- WC papír,
- ruhakefe,
- üdítő italok és gyümölcslevek,
- presszókávé (ha a feltételek adottak)

3. Kis egységcsomagok:(A szükségletnek megfelelően kerülnek legyártásra, illetve készletelésre).

- higiéniai csomag (férfiak és nők részére),
- levelezési csomag,
- delicatessé csomag (kávé, tea, cukor, édesség),
- ajándék csomag különféle (pl. szabadságra menők részére).

Melléklet: "A gépesített lövészdandár hadtáp vezetése-
nének kérdései békében" című cikkhez

СОДЕРЖАНИЕ

	ПРЕДИСЛОВИЕ — — — — —	3
	<i>Теория тылового обеспечения</i>	
Генерал-майор Соради Золтан	Совершенствование штатно-организационной структуры сухопутных войск ВНА и вытекающие из этого требования к тыловому обеспечению —	4
Генерал-майор Капуш Дьюла Майор Киш Карой	Актуальные вопросы тылового обеспечения операционной общевойсковой армии — — — —	9
Полковник Добо Петер	Организация тылового обеспечения наступательной и оборонительной операций механизированного корпуса (бригады) — — — — —	21
Полковник Шафар Балинт	Основы планирования, организации и управления транспортным обеспечением первых наступательных и оборонительных операций корпуса — —	41
Полковник Партош Янош	Актуальные задачи взаимодействия между службами тыла и вооружения в связи с организационным совершенствованием — — — — —	48
	<i>Подготовка тыла и боевая готовность</i>	
Полковник Гомбаш Калман	Порядок выполнения задач тыла корпуса и бригады п боевой готовности и мобилизационному развертыванию — — — — —	54
Полковник Кодак Михай	Изменяющиеся требования подготовки тыла в сухопутных войсках. Задачи нового типа планирования и проведения учений — — — — —	66
Полковник Тот Йожеф	Совершенствование подготовки офицеров и подофицеров кадрового состава и запаса в службе тыла — — — — —	86
Полковник Бабарци Тивадар	Новые черты обучения в ВУЗ-ах офицеров тыла	93
Подполковник Сенеш Золтан	Современное обучение в академии — — —	99
	<i>Теория войскового хозяйства, снабжение, хозяйствование</i>	
Генерал-майор Капуш Дьюла Майор Комонди Мартон	Области и требования хозяйствования тыла бригады мирного времени — — — — —	110
Генерал-майор Капуш Дьюла Подполковник Тот Элек	Основные вопросы управления тылом бригады в мирное время — — — — —	124

Полковник Богнар Йожеф Подполковник Папп Йожеф	Работа военной торговли и совершенствование ее в перспективе — — — — — 135
Полковник Бакоди Золтан	Вычислительные отделения и организационное совершенствование — — — — — 146
Майор Эшток Шандор	Вопросы управления мотосрелковой бригадой в мирное время — — — — — 149
<i>Сообщения по охране труда</i>	
Отдел преотвращения несчастных случаев и охраны труда Управление финансовой службы ВНА	1. Пособие по обучению рядового состава охране труда (продолжение) — — — — — 156
	2. Информация об опыте работы курсов по охра- не труда для кадров средних специалистов — 158
	3. Должности в народном хозяйстве, требующие зачета и удостоверения годности по состоянию здоровья — — — — — 160
<i>Полезный опыт</i>	
Генерал-майор Лапош Михай	Формирование состояния народного хозяйства и воздействие его на развитие и жизнь армии — 162
<i>Обзор журналов</i>	
Генерал-полковник Голушко К. М.	Перестройка и проблемы тыла — — — — 165
Майор Аксенов В.	Подготовка и проведение тактико-специального учения с личным составом тыла батальона — — 173